AGATOS KRISTI kolekcija

AGATHA CHRISTIE

NESIBAIGIANTI NAKTIS

TOS PAČIOS AUTORĖS

ABC žudikai
Bertramo viešbutyje
Blogis po saule
Didysis ketvertas
Drambliai gali prisiminti
Drevė
Erkiulio darbai
Erkiulio Puaro Kalėdos
Helouvyno vakarėlis
Hikori Dikori Dok
Ir tada ten nieko nebuvo
Įdūrimas į mano nykštį
Jie atvyko į Bagdadą
Jie daro tai su veidrodžiais
Judantis pirštas
Kalėdų pudingas
Kaminų paslaptis
Karibų paslaptis
Katinas tarp balandžių
Kelionė į Frankfurtą
4.50 iš Pedingtono
Kibirkščiuojantis cianidas
Kodėl jie nepaklausė Evans
Kortos ant stalo
Kreivasis namas
Kvailas liudininkas
Laikrodžiai
Lavonas bibliotekoje
Likimo vartai
Link nulio
Listerdeilo paslaptis
Miegantis žudikas
Miršta lordas Edžveras
Mirties šuo
Mirtis debesyse
Mirtis ant Nilo
N ar M?
Nekaltojo kankinimas
Nemezidė
Nesibaigianti naktis
Nežinomas tikslas
Numirėlio pokštas
Nusikaltimo bendrininkai
Nužudymų grandis
Palšas žirgas
Paskelbta žmogžudystė
Paskui ateina mirtis
Paskutinės ponios Marpl bylos
Paslaptinga afera Stailse
Paslaptingasis misteris Kvinas
Pavojus End Hause
Penki maži paršiukai
Perskilęs veidrodis
Pilna kišenė rugių
Pirmosios Puaro bylos
Po laidotuvių
Polensa Bei netikėtumas
Ponios Maginti mirtis
Potvynio nunešti
Rodžerio Ekroido nužudymas
Sitafordo paslaptis
Slaptas priešininkas
Susitikimas su mirtimi
Tamsusis kiparisas
Tiria Parkeris Painas
Tiria Puaro
Trečioji mergina
Trijų veiksmų tragedija
Trylika uždavinių
Užuolaidos: paskutinė Puaro byla
Viens, du, užsek man batus
Vyras rudu kostiumu
Žydrojo traukinio palaptis
Žmogžudystė Mesopotamijoje
Žmogžudystė Miūjyje
Žmogžudystė Rytų ekspresе
Žmogžudystė Vikareidže
Žudyti lengva

Mary Westmacott slapyvardžiu
Dukters duktė
Nebuvęs pavasarį
Našta
Milžino duona
Rožė ir medis
Nebaigtas portretas

Agatha Christie Mallowan
Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni
Žvaigždė virš Betliejaus

Autobiografija
Agata Kristi: Autobiografija

AGATHA CHRISTIE

NESIBAIGIANTI NAKTIS

LEIDYKLA

VILNIUS

UDK 820-3
CH 525

AGATHA CHRISTIE

ENDLESS NIGHT

Iš anglų kalbos vertė
Praurimė Lidija BUDINIENĖ

ISBN 9986-833-07-8

Skiriu **Norai Pričard,**
kuri man pirma papasakojo legendą apie
Čigono palivarką.

Gimsta žmonės kas vakarą, rytą,
Taip kasmet, kas savaitę, kasdien...
Vieniems nubrėžtas kelias laimingas,
Vargas, skurdas ir skausmas kitiems.
Vieniems skirta džiaugsmai ir linksmybės,
O nesibaigianti naktis - tiems kitiems.

Viljamas Bleikas

Pirmoji knyga

1.

Mano gale yra mano pradžia. Dažnai girdėdavau įvairiausius žmones vartojant šį posakį. Tai skamba visai neblogai — bet kokia jo tikroji prasmė?

Ar kas nors gali pasakyti, kur yra tas taškas, apie kurį žmogus gali pasakyti: "Visa tai prasidėjo būtent tą dieną, tokiu metu, šioje vietoje ir šiuo įvykiu"?

Štai kad ir mano istorija... Ar ji, pavyzdžiui, prasidėjo tada, kai aš pamačiau tą skelbimą kompanijos "Džordž end Dregon" skelbimų lentoje? Jame buvo kalbama, kad organizuojamas aukcionas išparduoti gana didelės sodybos, vadinamos "Taueriu", turtą. Čia taip pat buvo smulkiai aprašyta sklypo dalis akrais, nuotolis myliomis, ir sodyba aprašyta tiesiog idealizuotai. "Taueris" buvo toks tikriausiai savo žydėjimo laikais prieš aštuoniasdešimt, o gal net prieš visą šimtą metų.

Aš vaikštinėjau pagrindine gatve be jokio tikslo Kingston Bišop miestelyje — tiesiog čia neturėjau ką veikti. Ir tada aš pastebėjau tą skelbimą. Kodėl tai atsitiko? Gal tai buvo likimo išdaiga? O gal tai buvo laimingas atsitiktinumas? Galima pasakyti, kad tai buvo ir viena, ir kita.

Bet visa tai galėjo prasidėti tada, kai aš sutikau Sentoniksą, nuo pokalbių su juo... Kai užmerkiu akis, ir dabar matau, kaip jis, įraudusiais skruostais ir nenatūraliai blizgančiomis akimis, ta savo gležna, tačiau tvirta ranka braižo įvairių namų eskizus. Ypač man įsiminė vienas jų — jis buvo toks gražus, kad aš pats būčiau mielai jį įsigi-

jęs.

Kaip tik šių pokalbių su juo metu manyje gimė troškimas turėti namą, tokį puikų, nuostabų namą, apie kurį aš niekada net nebūčiau išdrįsęs svajoti. Mudu su Sentoniksu fantazuodavome apie namą, kurį jis man pastatys, jei tik nenumirs anksčiau...

Aš svajojau, kad tame name gyvensiu su mylima moterimi — visai taip, kaip rašoma vaikiškose pasakose: "Po to jie ilgai ir laimingai gyveno..." Visa tai buvo tik vaizduotės vaisius, gryna nesąmonė, bet tai manyje pažadino troškimą to, ką man, matyt, niekada nebuvo lemta turėti.

Na, o jeigu tai meilės istorija... Tuo net abejoti netenka. Prisiekiu... Tad kodėl gi man nepradėjus savo pasakojimo nuo to momento, kai aš pirmą kartą pamačiau Eli? Ji stovėjo plačiaskarės eglės šešėlyje Čigono palivarke.

Čigono palivarkas... Taigi gal man geriau pradėti nuo tada, kai aš nusisukau nuo tos skelbimų lentos? Mano kūnu perbėgo lengvas drebulys, nes saulė pasislėpė už juodo debesies. Netoliese kažkoks žmogelis karpė gyvatvorę, ir aš, tarsi tarp kitko, jo paklausiau:

— Kaip atrodo tas namas, tas "Taueris"?

Dar dabar atsimenu tą keistą išraišką senuko veide, kai jis kiek šnairai pažvelgė į mane.

— Mes tą namą vadiname kitaip. Iš kur toks pavadinimas? — suniurnėjo jis nepritariančiai. — Jau seniai jame niekas negyvena ir niekas jo nevadina "Taueriu", — suniurnėjo vėl jis.

Aš jo paklausiau, kaip jie dabar vadina šį namą. Jis ir vėl nusuko žvilgsnį į šalį. Taip kaimiečiai daro, kai nori išvengti tiesaus atsakymo. Jie žiūri kur nors į šoną, tarsi ten matytų kažką, ko jūs nematote. Patylėjęs jis ištarė:

— Čia jis vadinamas Čigono palivarku.

— Kodėl jį taip vadina? — paklausiau.

— Yra tokia istorija... Pats tiksliai nežinau. Vieni

pasakoja viena, kiti — kita. Na, — pridūrė jis, — viena tik aišku: kaip tik čia atsitinka įvairios avarijos.

— Automobilių avarijos?

— Ne tik tai. Šiais laikais tai daugiausiai automobilių. Suprantate, ten labai pavojingas posūkis.

— Ten tikrai gana staigus posūkis. Nesistebiu, kad ten gali įvykti avarijų, — pasakiau aš.

— Vietinė valdžia pastatė ten ženklą "Pavojingas posūkis", bet tai nieko nepadėjo. Vis tiek atsitinka avarijos.

— O kodėl "čigono"? — paklausiau.

Jo žvilgsnis vėl praslydo man pro petį, ir jis dvejojančiai atsakė:

— Pasakoja ir taip, ir šiaip... Kadaise ši žemė priklausė čigonams. Žmonės pasakoja, kad juos iš ten išvijo. Tada jie ją užkeikė.

Aš nusijuokiau.

— Nieko čia juokingo, — supyko jis, — juk tikrai yra užkeiktų vietų. Jūs, prašmatnūs miesčionys, apie jas nežinote. Čigono palivarkas — viena iš jų. Net keletas žmonių, ruošdami akmenis namo statybai, žuvo mūsų akmens skaldykloje. Štai kad ir senasis Džordis... Jis nukrito vieną vakarą nuo skardžio ir nusilaužė sprandą.

— Tikriausiai jis buvo girtas?

— Gal ir taip. Jis nebuvo abejingas tiems velnio lašeliams... Tai tiesa. Bet girtuokliai dažnai krenta, net labai pavojingai, bet tai nesibaigia mirtimi. O Džordis nusilaužė sprandą... Štai ten, — ir jis pirštu parodė sau už nugaros į pušimis apaugusią kalvą, — Čigono palivarke.

Taigi, manau, viskas prasidėjo būtent taip. Tačiau tada šiam pokalbiui aš neteikiau didelio dėmesio. Tiesiog tai prisiminiau, ir tiek. Tačiau kai aš apie tai pagalvoju — geriau pagalvoju — pradedu manyti, kad iš dalies tai mano vaizduotės vaisius. Gerai nepamenu, ar tai buvo prieš, ar po to, bet aš paklausiau, ar šiose apylin-

kėse dar yra čigonų.

— Mūsų laikais jų niekur nėra daug, — atsakė jis. — Policija juos iš visur vaiko.

— Įdomu, kodėl čigonų niekas nemyli? — paklausiau aš.

— Nes jie vagišiai, — piktai atsakė jis ir įdėmiai pažvelgė į mane. — Ar tik jūs pats neturite čigoniško kraujo? — pasidomėjo jis, nenuleisdamas nuo manęs akių.

Atsakiau, kad, kiek žinau, — ne. Tiesą sakant, aš išties šiek tiek panašus į čigoną. Gal todėl mane taip sudomino tas pavadinimas — Čigono palivarkas. Aš stovėjau ir šypsojausi, o savyje svarsčiau — gal išties turiu kokį lašelį čigoniško kraujo. Šis pokalbis mane tikrai pralinksmino.

Čigono palivarkas... Aš palikau kaimą ir nuėjau keliuku, besivingiuojančiu aukštyn tarp gūdžių medžių. Pagaliau pasiekiau kalvos viršūnę. Iš ten aš galėjau matyti jūrą ir laivus. Vaizdas buvo tikrai nuostabus, ir aš staiga pagalvojau: "Įdomu, kaip būtų, jei Čigono palivarkas priklausytų man?" Išties tai kvaila mintis... Kai grįždamas ėjau pro tą vyrą, karpantį gyvatvorę, jis pasakė:

— Jei jus domina čigonai, tai čia gyvena tokia senoji misis Li. Majoras jai leido gyventi tame kotedže.

— Koks ten majoras? — pasidomėjau.

— Žinoma, majoras Filpotas. — Jis buvo tiesiog priblokštas. Kaip aš galėjau to paklausti! Aš supratau, kad majoras Filpotas buvo vietinis dievukas. O misis Li buvo tarsi jo išlaikoma. Atrodo, kad Filpotai gyveno čia nuo neatmenamų laikų ir, daugiau ar mažiau, buvo šios vietovės valdovai.

Aš atsisveikinau su savo pašnekovu ir pasisukau eiti toliau, bet jis man dar paaiškino:

— Ji gyvena paskutiniame name šioje gatvės pusėje. Tikriausiai jūs rasite ją sode. Žmonės, turintys čigoniško kraujo, nemėgsta ilgai būti viduje.

Aš nukiūtinau gatve, švilpaudamas ir galvodamas apie Čigono palivarką. Jau buvau beužmirštąs, ką man buvo pasakojęs senukas, bet staiga pamačiau, kad pro sodo tvoros viršų mane stebi aukšta tamsiaplaukė sena moteris. Iškart supratau, jog tai, be abejonės, misis Li. Aš sustojau ir užkalbinau ją.

— Girdėjau, kad galite daug papasakoti apie Čigono palivarką, — pasakiau aš.

Ji spoksojo į mane pro suveltų juodų plaukų kirpčius.

— Paklausyk manęs, jaunuoli. Užmiršk apie Čigono palivarką. Esi išvaizdus jaunikaitis. Čigono palivarkas dar niekam neatnešė laimės ir niekada neatneš.

— Mačiau, kad jis parduodamas, — pasakiau aš.

— Tai tiesa, bet tik kvailys jį nupirks.

— Ar jau yra norinčių?

— Taip, kažkoks rangovas ir ne tik jis. Ir parduos jį pusvelčiui, jūs pamatysit.

— Kodėl pusvelčiui? — pasidomėjau aš. — Juk ta vieta tiesiog puiki?

Ji nieko neatsakė.

— Įsivaizduokim, kad rangovui pavyks jį pigiai nusipirkti. Ką jis su juo veiks?

Ji nusijuokė. Jos juokas nuskambėjo nemaloniai, net grėsmingai.

— Seną apgriuvusį namą nugriaus ir pastatys naują. O gal ir dvidešimt trisdešimt namų... Ir visi jie bus užkeikti.

Paskutiniąją frazę aš nuleidau negirdom, tačiau nesusilaikiau neišreiškęs savo pasipiktinimo:

— To negali būti. Jokiu būdu.

— Dėl to gali nesijaudinti. Jų visų laukia nelaimės — ir tų, kurie sodybą nusipirks, ir tų, kurie mūrys plytas ir darys skiedinį. Kažkas nukris nuo kopėčių, apvirs iki viršaus pakrautas sunkvežimis, nuo stogo nukris čerpė ir pataikys tiesiai kažkam į galvą. Po to nei iš šio, nei iš

to užeis uraganas, ir kris medžiai. Jūs pats tuo įsitikinsite. Nėra pasaulyje žmogaus, kuriam Čigono palivarkas atneštų laimę. — Ji energingai papurtė galva ir tykiai sau ištarė: — Čigono palivarkas niekam neatneš laimės. Ir niekada neatnešė.

Aš nusijuokiau, o ji griežtai ištarė:

— Nesijuok, jaunikaiti. Ateis diena, kai tau šis juokas atsirūgs. Niekas čia nėra turėjęs laimės — nei šiame name, nei šioje žemėje.

— Kas atsitiko tam namui? — paklausiau aš. — Kodėl jame taip seniai niekas negyvena? Kodėl jis paliktas sugriuvimui?

— Paskutiniai jo gyventojai išmirė — visi ligi vieno.

— Kaip tai atsitiko? — paklausiau aš, negalėdamas nuslopinti savo smalsumo.

— Geriau apie tai daugiau nekalbėti. Pasakysiu tik tiek, kad po to niekas nenorėjo čia apsigyventi. Taip ir paliko jį, kad jis pelytų ir pūtų. Visi apie jį užmiršo, ir tai tik į gera...

— Bet kodėl jums man nepapasakojus, kas čia atsitiko? — pradėjau jos prašyti meilikaudamas. — Juk jūs apie tai viską žinote, ar ne?

— Nenešioju paskalų apie Čigono palivarką. — Staiga ji pralemeno nusižeminusio elgetos šventoriuje balsu: — Jei nori, aš tau, jaunuoli, dabar išpranašausiu ateitį? Padėk man ant delno sidabrinį, ir aš tau išbursiu. Tu iš tų, kurių laukia puiki ateitis.

— Aš netikiu visais tais būrimais, — pasakiau aš. — Ir, be to, neturiu sidabrinio. Bent jau atliekamo.

Ji priėjo arčiau ir tęsė tuo meilikaujančiu balsu:

— Ar atrasi pusę šilingo? Turi jį? Duok jį čia. Aš tau viską pasakysiu tik už pusę šilingo, nes tu — tikras gražuolėlis ir žodžio neieškai kišenėje, be to, moki gražiai elgtis. Tu galėtum toli nueiti.

Kišenėje sužvejojau pusės šilingo monetą, bet ne todėl, kad patikėjau tomis jos kvailystėmis. Kažkodėl man

patiko ta sena apgavikė, nors aš ją kiaurai permačiau. Ji pačiupo monetą ir tarė:

— Duok man savo ranką. Abi rankas.

Ji paėmė mano rankas į savo raukšlėtas letenas ir įsistebeilijo į mano delnus. Kurį laiką ji tylėjo įdėmiai žiūrėdama. Staiga ji jas paleido beveik atstumdama nuo savęs. Po to, žengusi žingsnį atgal, ji pasakė šiurkščiu balsu:

— Jei žinotum, kaip tau geriau, — tuoj pat išvyktum iš Čigono palivarko ir daugiau niekada čia nesugrįžtum! Tai geriausias patarimas, kokį galiu tau duoti. Negrįžk čia.

— Kodėl gi? Kodėl man negalima čia sugrįžti?

— Todėl, kad, jei tu čia sugrįši, tavęs laukia sielvartas, netektis, ir, galimas dalykas, pavojus. Tavęs laukia bėda, didžiulė bėda. Užmiršk, kad kada nors matei šią vietą. Aš tave perspėju.

— Na, iš visko...

Bet ji nusisuko ir nuėjo namo link. Įėjusi energingai trenkė durimis. Aš nesu prietaringas. Tikiu tik sėkme. Ir kas gi ja netiki? Bet tik ne tomis nesąmonėmis apie senus užkeiktus namus... Tačiau aš pasijutau nesmagiai vien pagalvojęs, kad senoji ragana kažką galėjo įžiūrėti mano delnuose. Aš pažiūrėjau į priešais savo ištiestus delnus. Įdomu, ką žmogus gali sužinoti žiūrėdamas į kieno nors rankų delnus? Būrimas yra visiška nesąmonė, tik būdas išvilioti pinigus, pasinaudojant kitų absurdiška lengvatikybe. Aš pažvelgiau į dangų. Saulė buvo nusileidusi, viskas aplinkui atrodė kitaip. Užėjus sutemoms, ore galėjau jausti kažkokią grėsmę. Tikriausiai artėja audra, pagalvojau. Pakilo vėjas, sušlamėjo medžių lapai. Švilpaudamas, kad padrąsinčiau save, nuėjau kaimo keliu.

Aš vėl pažvelgiau į skelbimą apie "Tauerio" aukcioną, net užsirašiau jo datą. Man niekada neteko dalyvauti nekilnojamojo turto aukcione ir į šį nusprendžiau būtinai atvykti. Įdomu pamatyti, kas taps Čigono pali-

varko savininku. Taigi, manau, kad būtent čia viskas prasidėjo... Staiga aš įsisvajojau. Atvažiuosiu ir pavaizduosiu, kad esu pasiruošęs varžytis dėl Čigono palivarko pirkimo! Pabandysiu rungtis su vietiniais statybininkais! Jie iškris iš žaidimo ir praras bet kokią viltį pusvelčiui jį nusipirkti. Aš jį nupirksiu. Tada nuvyksiu pas Rudolfą Sentoniksą ir jam pasakysiu: "Pastatykite man namą. Tą vietą nupirkau specialiai jums". Ir aš atsivesiu merginą, nuostabią merginą, ir mes ten gyvensime ilgai ir laimingai.

Mane dažnai aplankydavo panašios svajonės. Aišku, jos ir likdavo tik svajonėmis, bet jos mane pralinksmindavo. Štai apie ką aš tada galvojau. Apie linksmybes! Ak, Viešpatie! Jei tik aš būčiau žinojęs!

2.

Čigono palivarko apylinkėse tą dieną atsidūriau visiškai atsitiktinai. Nuomojamu automobiliu iš Londono aš atvežiau kažkokius žmones dalyvauti išpardavime, bet ne namo, o daiktų, esančių jame. Tai buvo didžiulis ir neįtikėtinai negražus namas Londono priemiestyje. Aš ten atvežiau gana pagyvenusius sutuoktinius, kurie, kaip aš supratau iš jų kalbų, labai domėjosi daiktų, pagamintų iš papjė mašė, kolekcija, nors aš tada neturėjau nė žalio supratimo, kas tai yra. Vienintelį kartą man teko girdėti šį žodį anksčiau, kai mano motina kalbėjo apie praustuvus. Ji teigė, kad praustuvai iš papjė mašė buvo žymiai geresni negu dabar gaminami plastmasiniai. Man pasirodė keista, kad turtuoliai specialiai kažkur važiuoja, kad nusipirktų kolekciją, padarytą iš šios paslaptingos medžiagos.

Tačiau šį faktą aš įsidėmėjau ir nusprendžiau pažiūrėti į žodyną, ką reiškia tas papjė mašė, dėl kurio žmonės samdosi mašiną ir važiuoja užmiestin, kad dalyvautų įvairių daiktų išpardavime, norėdami jų nusipirkti. Aš buvau labai žingeidus. Tada man buvo dvidešimt dveji, ir įvairiais būdais jau buvau prisirinkęs nemažai įvairiausios informacijos. Aš neblogai nusimaniau apie automobilius, buvau neblogas mechanikas, geras vairuotojas. Jau buvau dirbęs arklininku Airijoje. Vėliau buvau besusidedąs su narkotikų prekeiviais, bet užteko sveiko proto laiku nuo jų pabėgti. Vairuotojo darbas visoje šalyje žinomoje automobilių nuomos kompanijoje — tai visai neblogai. Įskaitant arbatpinigius, susidaro visai neblogi pinigai. Ir paprastai nereikalauja didelių pastangų. Tačiau pats vairavimas yra nuobodus dalykas.

Kartą vasarą ėmiausi vaisių rinkimo. Mokėjo menkai, bet darbas man patiko. Aš išbandžiau daugybę užsiėmimų. Buvau oficiantu trečiarūšiame viešbutyje, gelbėtoju paplūdimyje, pardavinėjau enciklopedijas, dulkių siurblius ir kitokius daiktus. Aš netgi dirbau botanikos sode, kur įgijau šiek tiek žinių apie gėlių priežiūrą.

Bet aš niekur ilgai neužsibūdavau. Ir kam gi? Beveik viskas, kuo aš užsiiminėjau, man patiko. Vieni darbai buvo lengvesni, kiti sunkesni, bet man tai nebuvo taip svarbu. Tiesą sakant, aš nesu tinginys. Veikiau esu nenuorama. Noriu visur pabuvoti, viską pamatyti, viską išbandyti, ką nors surasti. Taip, būtent tai noriu pabrėžti. Visą laiką aš kažko ieškau.

Dar nuo mokyklos baigimo laikų aš norėjau kažką surasti, bet net pats nežinojau ką. Tiesiog manęs neapleido kažkoks nenusakomas, nenumaldomas troškimas. Anksčiau ar vėliau aš turėčiau išsiaiškinti, kas tai. Tikriausiai man reikėjo merginos... Man patiko merginos, bet ilgai nesutikau tokios, ties kuria be jokių abejonių būčiau apsistojęs... Pradžioje mergina tau lyg ir patinka, bet po kurio laiko su ne mažesniu pasitenkinimu susidraugauji su kita. Merginas aš keisdavau taip pat dažnai kaip ir darbus. Iš pradžių visai patinka, o vėliau ji pradeda tau nusibosti — taip ir keiti vieną po kitos... Taigi nuo mokyklos baigimo aš visą laiką kažką keičiau.

Daugelis mano pažįstamų nepritarė tokiam mano gyvenimui. Jie buvo įsitikinę, kad man linki tik gera. Tačiau aš maniau, kad jie manęs paprasčiausiai nesupranta. Jie norėjo, kad aš rimtai draugaučiau su viena šaunia mergina, susitaupęs pinigų, ją vesčiau ir susirasčiau gerą pastovų darbą. Diena po dienos, metai po metų — ir taip visą likusį gyvenimą, amen. Ne, toks gyvenimas tik ne man! Šiame pasaulyje yra geresnių dalykų negu tas monotoniškas egzistavimas, sutvirtinamas socialinės gerovės sistema jos nepakankamai tobuloje formoje! Neabejoju, galvojau aš, kad pasaulyje, kur žmogus sugebė-

jo paleisti į dangų palydovus ir kur jau rimtai kalbama apie skrydžius į kitas planetas, turėtų būti kažkas tikrai jaudinančio, kas priverstų jūsų širdį stipriau plakti, ko ieškant būtų verta apeiti visą pasaulį! Vieną dieną, kaip dabar menu, ėjau Bond gatve. Tai buvo tais laikais, kai dirbau oficiantu. Aš kaip tik turėjau perimti pamainą. Neskubėdamas ėjau gatve ir žvalgiausi į batus parduotuvės vitrinoje. Jie buvo labai šaunūs! Visiškai tokie, apie kokius laikraščių reklamose sakoma: "Štai ką šiandien avi elegantiški vyrai", o šalia pavaizduotas vienas jų, atrodantis, patikėkite, kaip tikras chamas. Tokios reklamos man visuomet sukeldavo juoką.

Toliau buvo kita vitrina. Ji priklausė paveikslų parduotuvei. Lange buvo tik trys skoningai išdėstyti paveikslai, o per paauksuotą rėmą buvo permestas neutralios spalvos aksominis audinys. Puošnu — ką ir bekalbėti! Nesu didelis meno žinovas. Tiesa, kartą buvau užsukęs į Nacionalinę galeriją, bet tik iš smalsumo. Toje sendaikčių mugėje pasijutau tikrai nejaukiai. Ten buvo didžiuliai net blizgantys spalvoti paveikslai, vaizduojantys kautynes kalnų slėniuose arba išsekusius šventuosius, persmeigtus strėlėmis. Iš portretų žvelgė kvailai besišypsančios pasipūtusios ledi, pasipuošusios šilkais, aksomu ir mezginiais. Ir tada būdamas ten, aš nusprendžiau, kad menas — ne man. Bet paveikslas, į kurį aš dabar žiūrėjau, buvo visiškai kitoks. Vitrinoje, kaip jau esu minėjęs, buvo trys paveikslai. Vienas — peizažas, užmiesčio vaizdelis, kurį matau kas dieną. Kitas vaizdavo moterį, nupieštą taip juokingai, taip nesilaikant proporcijų, kad sunku buvo jame atpažinti moterį. Atrodo, tai vadinama avangardiniu menu. Ką tai reiškia, tiesą sakant, aš nežinau. O trečiasis paveikslas — tai tas, kuris labiausiai patraukė mano dėmesį. Iš pirmo žvilgsnio lyg ir nieko ypatingo. Jis buvo — na, kaip man jį geriau apibūdinti? — jis buvo labai primityvus. Keletas didelių žiedų, dengiančių vienas kitą platėjančia tvarka,

ir visi jie skirtingų spalvų, o tos spalvos buvo kažkokios keistos, tiesiog netikėtos. O šonuose, tai šen, tai ten, išmėtyti ryškūs potėpiai, kurie, matyt, nieko nereiškė. Vis dėlto, visos šios detalės visumoje turėjo kažkokią prasmę! Deja, nesugebu tai tiksliai apibūdinti. Galiu pasakyti tik tiek — nuo jo buvo neįmanoma atplėšti akių.

Aš stovėjau prieš tą vitriną ir jaučiausi kažkaip keistai — tarsi man būtų atsitikę kažkas nepaprasto. Tuos madingus batus, pavyzdžiui, aš norėčiau turėti. Apskritai esu labai išrankus drabužiams. Kad padaryčiau įspūdį aplinkiniams, mėgstu gerai rengtis. Bet aš niekada rimtai nepagalvojau, kad galėčiau nusipirkti batus Bond gatvėje. Aš puikiai žinau, kokios čia fantastiškos kainos — tie batai turėtų kainuoti kokius penkiolika svarų, ne mažiau. Sako, kad jie yra rankų darbo, todėl ir kainuoja taip brangiai. Grynas pinigų švaistymas. Batai, aišku, klasiški, bet permokėti už klasę — to jau per daug. Kol kas aš dar neišsikrausčiau iš proto.

Kiekgi galėtų kainuoti tas paveikslas? — pagalvojau. Gal man jį nusipirkti? Tu visai kuoktelėjai, pasakiau sau. Tu gi visai nesidomi daile. Tai tiesa. Bet šito paveikslo aš taip norėjau... Aš norėčiau, kad jis priklausytų man. Norėčiau jį pasikabinti pas save ir žiūrėti žiūrėti į jį, kiek tik širdis geidžia, žinant, kad jis mano. Taip, mano! Pirkti paveikslus? Tikra nesąmonė! Aš vėl į jį pažiūrėjau. Yra tiesiog beprasmiška norėti šio paveikslo, beje, aš ir neišgalėčiau tikriausiai jį įsigyti. Tiesą sakant, tuo metu aš turėjau pinigų. Pasisekė arklių lenktynėse. Tas paveikslas greičiausiai kainuoja nemažus pinigus. Kokius dvidešimt svarų? Gal dvidešimt penkis? Geriau paklausti — juk nieko čia blogo. Negi jie mane suvalgys? Ir aš įėjau vidun, agresyvus, bet kartu pasiruošęs gynybai.

Viduje buvo labai tyku ir didinga. Apšvietimas buvo pritemdytas, sienos nudažytos kažkokia balzgana spalva, o viduryje stovėjo aksominė kušetė, ant kurios gali-

ma buvo atsisėsti ir gėrėtis paveikslais. Prie manęs priėjo nepriekaištingai apsirengęs vyriškis — visai kaip iš tos reklamos — ir prabilo į mane prislopintu balsu, visiškai atitinkančiu tvyrojančią atmosferą. Kaip bebūtų keista, jis neatrodė toks išdidus kaip kiti Bond gatvės parduotuvių darbuotojai. Išklausęs mane, jis išėmė paveikslą iš vitrinos ir, nuėjęs prie priešingos sienos, iškėlęs jį, laikė rankose rodydamas, man tiek ilgai, kiek aš norėjau. Būtent tada man į galvą atėjo mintis, — taip būna, kai staiga tau viskas išaiškėja, — kad parduodant paveikslus galioja visiškai kitos taisyklės negu kitiems daiktams. Į tokią parduotuvę gali užeiti žmogus, apsirengęs apšiurusiais senais drabužiais ir apspurusiais marškiniais, ir pasirodyti esąs milijonieriumi, norinčiu papildyti savo kolekciją. Arba toks žmogus kaip aš, apsirengęs pigiai ir neskoningai, tačiau taip smarkiai įsigeidęs jam patikusio paveikslo, kad bet kuriais įmanomais ar neįmanomais būdais gaus reikiamus pinigus, kad tik įsigytų patinkantį paveikslą.

— Puikus egzempliorius,— pasakė žmogus, vis dar laikydamas paveikslą.

— Kiek? — paklausiau greitai.

Atsakymas mane tiesiog pribloškė.

— Dvidešimt penki tūkstančiai, — ištarė jis savo romiu balsu.

Laimei, esant reikalui, moku nutaisyti abejingą miną net pačioje nemaloniausioje situacijoje, tad nė raumenėlis nevirptelėjo mano veide, tai išgirdus. Bent jau aš taip maniau. Po to jis dar ištarė kažkokią pavardę, nuskambėjusią man nemūsiškai. Manau, kad ji priklausė tos drobės autoriui. Ir dar jis pridūrė, kad šis paveikslas pas juos pateko kažkur iš provincijos, o jo savininkai neturėjo mažiausio supratimo apie jo vertę. Aš laikiausi iš visų jėgų, kad neišsiduočiau.

— Tai krūva pinigų, bet manau jis jų vertas, — atsidusau pagaliau.

Dvidešimt penki tūkstančiai svarų. Nieko sau!

— Taip, jūs teisus, — pasakė jis ir taip pat atsiduso. — Žinoma, jis to vertas. — Jis atsargiai nuleido paveikslą ir nunešė atgal į vitriną. Jis pažiūrėjo į mane ir nusišypsojo. — Jūs turite gerą skonį, sere.

Kažkodėl aš pajutau, kad mes supratome vienas kitą. Padėkojęs aš išėjau į Bond gatvę.

3.

Nemoku įdomiai aprašyti įvykius — negaliu nė lygintis su jokiu tikru rašytoju. Štai, pavyzdžiui, vėl prisimenant tą paveikslą, apie kurį anksčiau esu pasakojęs... Iš pirmo žvilgsnio — lyg ir nieko ypatingo. Noriu pasakyti — nebuvo jame jokių minčių apmąstymams, žiūrinčiam į jį jis nieko nesakė, ir tuo pat metu aš kažkaip jutau, kad jis yra reikšmingas, kad jis turi teisę užimti savo vietą po saule. Tai, kad aš jį sutikau, buvo reikšmingas dalykas mano gyvenime, taip, kaip ir Čigono palivarkas, kaip ir Sentoniksas.

Kol kas apie jį aš dar mažai pasakojau. Bet jūs tikriausiai jau supratote, kad jis buvo architektas. Iki jo aš neturėjau jokių reikalų su architektais, nors apie statybą aš šį tą nutuokiau. Sentoniksą sutikau savo klajonių metu. Tai buvo tada, kai aš dirbau vairuotoju ir vežiojau turtingus žmones. Teko man pabuvoti ir užsienyje: du kartus Vokietijoje — aš šiek tiek kalbu vokiškai, ir kartą Prancūzijoje — prancūziškai taip pat graibausi. Kartą buvau ir Portugalijoje. Paprastai vežiodavau pagyvenusius žmones, kurie būdavo kiek turtingi, tiek ligoti.

Vežiodamas tokius žmones pradedi suprasti, kad pinigai žmogų nebūtinai apsaugo nuo bėdų. Turtuoliai taip pat kenčia nuo širdies priepuolių ir todėl visą laiką turi vartoti kažkokias tabletes. Ir juos viešbučiuose kartais blogai aptarnauja ar neskaniai maitina, dėl ko tenka jiems supykti. Daugelis iš tų turčių, kuriuos man teko pažinti, buvo tikrai nelaimingi. Jie turėjo savo problemų — tai dėl mokesčių, tai dėl investicijų. Kad jūs tik girdėtumėt, apie ką jie kalbasi tarp savęs arba su draugais! Nuolatiniai rūpesčiai — štai kas daugelį jų nuvaro į kapus. Ir

meilėje jie taip pat neranda daug džiaugsmo: arba jie būna vedę ilgakojes blondines, kurios nuo pat vedybinio gyvenimo pradžios jiems stato ragus, arba bjaurias niurzgles, kurios visą laiką jiems nurodinėja, kaip elgtis. Ne, geriau jau man būti savimi, Maiklu Rodžersu, kuris mėgsta keliauti ir, jei turi noro, pasilinksminti su gražutėmis panelėmis!

Pinigų, žinoma, dirbant tokį darbą ne per daugiausia, bet aš nesiskundžiu. Gyvenau aš linksmai, be jokių suvaržymų. Aišku, nežinau kiek ilgai tai būtų galėję tęstis, nes toks požiūris į gyvenimą baigiasi kartu su jaunyste. Praeinant jaunystei, linksmybės praranda savo žavesį.

Bet mano sielos gilumoje tūnojo kažkas kitka — kažkoks keistas troškimas turėti... Būtent ką turėti, aš ir pats to nežinojau... Taigi, tęsiant pradėtą istoriją, papasakosiu apie vieną senuką, kurį dažnai vežiojau į Rivjerą. Ten jam statė namą. Jis važiuodavo pažiūrėti, kaip vyksta statyba. Jo architektas buvo Sentoniksas. Aš ir dabar nežinau, kokios jis buvo tautybės. Pradžioje maniau, kad jis anglas, nors niekada neteko sutikti tokios keistos pavardės. Bet anglas, ko gero, jis nebuvo. Greičiau koks skandinavas. Jo sveikata buvo prasta — pastebėjau tai iš karto. Jis buvo jaunas, šviesiaplaukis, o veidas jo buvo liesas ir kažkoks keistas — kažkaip perkreiptas, asimetriškas. Su savo klientais jis elgėsi nelabai mandagiai. Jūs tikriausiai galvojate, kad jei jie mokėdavo pinigus, tai ir užsakinėdavo muziką? Tik ne su juo! Sentoniksas jiems diktavo savo sąlygas ir jis visuomet buvo įsitikinęs savo teisumu.

Atsimenu, kaip tas senukas pasiuto iš pykčio, pamatęs, kaip vyksta jo statybos reikalai, vos tik mes ten atvažiavome. Kartkartėmis aš išgirsdavau jų pokalbio nuotrupas, kai sukinėjausi netoliese, atlikdamas tai vairuotojo, tai parankinio pareigas. Galėjau lažintis, kad misterį Konstantiną arba ištiks širdies priepuolis, arba jam sprogs širdis!

— Jūs nepadarėte taip, kaip buvau liepęs, — šaukė jis, — ir išleidote per daug pinigų. Žymiai per daug! Jūs nesilaikėte mūsų susitarimo. Pasirodo, namas man kainuos daugiau, negu maniau?

— Jūs visiškai teisus. Bet pinigai tam ir yra, kad juos išleistum.

— Pinigai nebus mėtomi vėjais. Aš neleisiu! Jūs privalote laikytis mano nustatytos sąmatos. Suprantate?

— Tada jūs neturėsite tokio namo, kokio norite, — pasakė Sentoniksas. — Tik aš vienas žinau, ko jūs norite. Namas, kurį jums statau, bus kaip tik toks, kokio jūs norite. Ir mes abu tai tvirtai žinome. Netaupykite su miesčionišku smulkmeniškumu. Jums reikalingas prabangus namas, ir jūs jį gausite. Ir tada jūs jį rodysite savo draugams, o jie jums pavydės. Esu jums jau anksčiau sakęs, kad ne su visais pasiūlymais statyti namus aš sutinku. Ne tik pinigai man svarbu. Jūsų namas nebus panašus į kitus namus.

— Tai siaubinga! Siaubinga!

— O ne, jūs neteisus. Siaubinga tik tai, kad jūs pats nežinote, ko norite. Ar bent jau iš šalies taip atrodo. Bet iš tikrųjų jūs gerai žinote, ko norite, tačiau negalite to aiškiai suvokti. Nematote aiškaus vaizdo prieš akis. Bet aš žinau. Aš visuomet žinau, ko žmonės ieško ir ko jie nori. Jūs turite grožio pojūtį. Ir tą grožį aš jums duosiu.

Jis taip kalbėjo, o aš stovėjau greta ir klausiau. Savo vaizduotės akimis aš galėjau matyti, koks nepaprastas jis bus, tas namas tarp pušų ir ant jūros kranto... Viena jo pusė buvo atsukta ne jūros link, kaip tai įprasta, bet į kalnus, tiksliau į tarpą tarp dviejų kalnų su lopinėliu žydro dangaus. Tai buvo keista, neįprasta ir kartu nuostabu.

Kai turėdavau laisvo laiko, Sentoniksas kartais mėgdavo pakalbėti su manimi.

— Aš statau namus tik tiems, kam pats noriu.

— Norite pasakyti — tik turtingiems?

— Jie turi būti turtingi, nes kitaip jie nesugebėtų sumokėti už tuos namus. Bet mane domina ne pinigai. Mano klientai turi jų daug turėti, nes namai, kuriuos aš statau, labai brangiai atsieina. Pats namas — dar ne viskas. Turi būti tinkama aplinka, be kurios jis nieko nereiškia. Ir brangakmenis turi turėti tinkamą aptaisą, kad išryškėtų jo tikrasis grožis. Be jo jis viso labo tik gražus akmuo, nieko daugiau — nei konkrečios formos, nei paskirties. Taip kaip ir aptaisas turi turėti jo vertą puikų deimantą. Suprantate, namui toks aptaisas yra gamtovaizdis, kuris be jo nėra reikšmingas. Bet kaip tik į jį įkomponuoji savo namą, jis tampa tarsi aptaisu deimantui. — Jis pažiūrėjo į mane ir nusijuokė. — Ar mane supratote?

— Ne visai, — prisipažinau aš. — Tačiau šį tą, manau, supratau...

— Gal ir taip. — Jis susidomėjęs pažvelgė į mane.

Vėliau mes dar kartą važiavome į Rivjerą. Namas jau buvo beveik užbaigtas. Nesiruošiu jo aprašinėti, kadangi vargu ar man tai tiksliai pavyktų. Galiu pasakyti tik tiek — jis buvo kažkoks ypatingas... ir labai gražus. Tokiu namu galima buvo didžiuotis, rodyti jį žmonėms ir pačiam į jį žiūrėti. Jame turėtų būti malonu gyventi su mylimu žmogum. Ir štai vieną dieną Sentoniksas man pasakė:

— Žinote, aš, ko gero, sutikčiau pastatyti namą jums. Manau žinąs, kokio namo jūs norėtumėt.

Aš palingavau galva.

— Aš ir pats to dar nežinau, — nuoširdžiai prisipažinau.

— Jūs gal ir nežinote, bet aš žinau. — tarė jis. — Nežmoniškai gaila, kad jūs neturite pinigų.

— Ir niekada neturėsiu, — pasakiau aš.

— Ką gali žinoti, — pasakė Sentoniksas. — Jei buvo lemta gimti skurde, — dar nereiškia, kad skursi iki

galo. Pinigai — keistas dalykas. Jei jų labai nori, — jie ir ateina pas tave...

— Tik ne pas mane. Tam man neužtenka proto, — prisipažinau aš.

— Jums trūksta ambicingumo. Ambicijos tūno jumyse, bet jos dar neprabudo — pats tai žinote.

— Na, gerai, — tariau aš, — kada nors, kai aš pažadinsiu savo ambicijas ir sukaupsiu pinigų, tada aš atvyksiu pas jus ir paprašysiu pastatyti man namą.

Jis atsiduso ir tarė:

— Deja, aš negaliu laukti... Laukimo negaliu sau leisti. Man liko labai mažai laiko. Dar vienam dviem namams, ne daugiau. Niekas nenori mirti jaunas, bet kartais tenka... Tiek to, tai tik tuščios kalbos...

— Vadinasi, man reikia greičiau pažadinti savo ambicijas.

— Neskubėkite, — pasakė Sentoniksas. — Jūs esate sveikas ir gyvenate linksmai. Nekeiskite savo gyvenimo būdo.

— Aš ir negalėčiau to padaryti net labai norėdamas, — liūdnai pasakiau aš.

Tada aš tuo buvau tikras. Man patiko taip gyventi... Gyvenau aš linksmai, sveikata niekada nesiskundžiau. Aš dažnai vežiojau žmones, turinčius daug pinigų, dėl kurių jie turėjo labai sunkiai dirbti, o to pasekmėje gaudavo skrandžio opą, kraujagyslių trombozę ir daugybę kitų ligų. Aš visai nesiruošiau persidirbti. Stengiausi dirbti ne blogiau nei kiti, bet ir tiek... Ir ambicijų jokių neturėjau, bent jau taip maniau. Sentoniksas, manau, jų turėjo su kaupu. Tai ir skatino jį projektuoti ir statyti namus, daryti eskizus ir dar kažką, ko aš tiesiog negalėjau suprasti. Visa tai iš jo atimdavo visas fizines jėgas. Jis ir iš pat pradžių nebuvo labai stiprus. Kartais man į galvą ateidavo mintis, kad dėl tų savo ambicijų jis varo save į kapus anksčiau laiko. O aš dirbti nemėgau — štai kaip. Darbu aš nepasitikėjau, niekinau jį. Mano nuomone, nieko

blogesnio už darbą žmonija negalėjo sau sugalvoti.

Apie Sentoniksą aš galvodavau gana dažnai. Jis būdavo mano mintyse dažniau negu bet kuris mano pažįstamas. Keistas dalykas ta žmogaus atmintis... Žmogus atsimena tai, ką pats nori atsiminti. Sentoniksas ir jo namas, paveikslas Bond gatvėje, seno namo, vadinamo "Taueriu", griuvėsiai ir pasakojimas apie Čigono palivarką — visa tai aš puikiai atsiminiau. Gerai atsiminiau ir merginas, su kuriomis draugavau, ir keliones užsienin su savo klientais. Tačiau tie klientai man visi buvo vienodi — nuobodūs. Jie visuomet apsistodavo tuose pačiuose viešbučiuose ir valgydavo tą patį beskonį maistą.

Kaip ir anksčiau, manęs nepalikdavo tas keistas laukimo jausmas, laukimas kažkokio pasiūlymo ar kažkokio svarbaus įvykio, tiesiog nežinau, kaip tai geriau apibūdinti. Matyt, iš tikrųjų aš ieškojau savo svajonių mergaitės... Tačiau ne tokios mielos teigiamos merginos, kurią galima būtų vesti, kuri patiktų mano motinai, dėdei Džošua ir kai kuriems mano draugams. Tuo metu aš nieko nenusimaniau apie meilę. Mano žinios šioje srityje apsiribojo seksu. Beje, kaip ir kitų mano kartos atstovų... Mes per daug apie tai kalbėdavome, manau, per daug apie tai girdėdavome ir todėl per daug rimtai į tai žiūrėjome. Mes — aš ir mano draugai — neturėjome nė žalio supratimo, kaip iš tikrųjų būna, kai ateina meilė. Mes buvome jauni ir kupini energijos, mes apžiūrinėdavome sutiktas merginas, įvertindami jų figūras, kojas, kaip jos į mus pažiūrėdavo, ir slapčia galvodavome: "Ar ji sutiks, ar ne? Ar man verta gaišti laiką?" Ir kuo daugiau merginų pabuvojo mano lovoje, tuo daugiau aš gyriausi. Kuo šaunesniu vaikinu tave laikė draugai, tuo geresnės nuomonės apie save ir tu pats buvai.

Aš net neįtariau, kad tai toli gražu nebuvo meilė. Manau, anksčiau ar vėliau ji pas kiekvieną ateina, ir atsitinka tai visai nelauktai. Tada tu jau negalvoji kaip anksčiau: "Ši mergina, ko gero, man patinka... Ji turi būti

mano". Bent jau aš jaučiausi kitaip. Aš nežinojau, kad kai tai su manimi atsitiks, tai bus taip staiga. Kad aš pasakysiu: "Štai mergina, kuriai aš priklausau. Aš esu visas jos valioje. Aš jai priklausau visas ir amžinai". Ne, man net mintis į galvą neateidavo, kad tai bus būtent taip. Atrodo, vienas senas komikas yra pasakęs — tai gal ir buvo jo geriausias pokštas: "Kartą man teko įsimylėti. Ir jei aš pajusčiau, kad tai su manimi vėl gali atsitikti, aš geriau emigruočiau." Taip buvo ir su manimi. Jei aš tik būčiau žinojęs, kuo visa tai baigsis, aš taip pat būčiau emigravęs. Jei aš būčiau buvęs protingesnis!

4.

Aš nepamiršau savo ketinimo apsilankyti aukcione. Iki jo liko trys savaitės. Aš suspėjau dar du kartus nuvažiuoti į kontinentą — kartą į Prancūziją ir kartą į Vokietiją. Būtent Hamburge patyriau tą krizę. Visų pirma aš pajutau tikrą antipatiją sutuoktinių porai, kurią aš vežiojau. Jie įkūnijo viską, ko labiausiai nepakenčiau. Buvo grubūs, nepagarbūs ir nemalonūs išoriškai. Jie pažadino manyje norą užbaigti tą pastumdėlio gyvenimą. Suprantama, aš jokiu būdu neparodžiau savo jausmų. Jaučiau, kad nė dienos su jais negaliu pasilikti, bet jiems aš to nepasakiau. Juk negerai pyktis su tave samdančia firma. Todėl aš jiems paskambinau į viešbutį ir pasakiau, kad sergu. Tada nusiunčiau telegramą į Londoną, pranešdamas tą pat. Joje dar pridūriau, kad galiu patekti į ligoninę, tad būtų gerai, jei jie atsiųstų kitą vairuotoją. Niekas negalėjo man dėl to pareikšti pretenzijų. Manimi niekas nesidomėjo tiek, kad mane tikrintų, be to, jie pagalvojo, kad guliu su aukšta temperatūra ir negaliu daugiau atsiųsti informacijos apie save. Grįžęs į Londoną aš galėjau jiems pripasakoti visokių istorijų, kaip sunkiai aš sirgau, bet nesiruošiau to daryti. Tas vairuotojo darbas man jau lindo per gerklę.

Šis maištas buvo svarbus posūkio taškas mano gyvenime. Dėl jo ir dar dėl ko kito reikiamą dieną ir valandą atsidūriau patalpoje, kur vyko aukcionas...

"Jei neparduota anksčiau, asmeniškai susitarus" — tokia sąlyga buvo priklijuota skersai skelbimų lentos. Ne, "Taueris", kaip paaiškėjo, dar nebuvo parduotas. Buvau taip susijaudinęs, kad tiesiog nesuvokiau ką darąs.

Kaip jau esu sakęs, anksčiau niekada neteko būti

nekilnojamojo turto aukcione. Buvau tikras, kad tai bus jaudinantis įvykis, bet, pasirodo, aš klydau. Tai buvo pats nuobodžiausias spektaklis, kuriame man kada teko dalyvauti. Jis vyko gana niūrioje atmosferoje, ir ten buvo iš viso kokie šeši ar septyni žmonės. Aukcionistas labai skyrėsi nuo anksčiau mano matytų, kur būdavo išparduodami baldai ar panašūs daiktai. Anie kalbėdavo linksmai, buvo draugiški ir sąmojingi. Šis sausu balsu gyrė sodybą, priminė sklypo plotą ir kitus duomenis, o po to abejingai perėjo prie kainų siūlymo. Kažkas pasiūlė penkis tūkstančius svarų. Aukcionistas vangiai nusišypsojo, tarsi išgirdęs lėkštą pokštą. Tada jis išreiškė keletą savo pastebėjimų ir vėl pasiūlė keletą kainų. Tie žmonės daugiausia buvo panašūs į kaimo gyventojus: vienas atrodė kaip fermeris, kitas, aš spėju, buvo vienas iš besivaržančių rangovų, tarp jų buvo ir pora advokatų, kurių vienas, pamaniau, buvo atvykęs iš Londono, nes buvo gerai apsirengęs ir atrodė labai dalykiškas. Tiesa, aš nepastebėjau, ar jis pasiūlė savo kainą, gal ir taip... Bet aš to nepastebėjau, nes jis tai atliko tikriausiai ramiai, greičiausiai gestu. Kaip ten bebūtų, kainų siūlymas baigėsi, ir aukcionistas savo melancholišku balsu pranešė, kad niekam nepasiūlius rezervinės kainos, pardavimas atidedamas kitam kartui.

— Na ir nuobodybė! — pasakiau aš vienam vietiniam vyrukui, kuris ėjo greta manęs, mums išeinant iš salės.

— Kaip visuomet, — atsakė jis. — Ar dažnai būnate tokiuose aukcionuose?

— Ne, — prisipažinau aš. — Tiesą sakant — pirmą kartą.

— Atėjote smalsumo vedinas, ar ne? Nepastebėjau, kad būtumėt siūlęs kainą.

— Aš ir nesiruošiau, — patikinau jį. — Tiesiog norėjau pamatyti, kaip viskas vyks.

— Dažniausiai taip ir būna. Jie tik norėjo pamatyti

besidominčius žmones, suprantate?

Aš klausiamai į jį pažiūrėjau.

— Mano galva, tik trys domisi šia sodyba, — paaiškino mano naujasis draugas. — Vederbis, tas rangovas iš Chelminstrio, Dechemas ir Kumbis, kurie, kaip aš suprantu, atstovauja kažkokiai Liverpulio firmai. Dar yra ir tas paslaptingas džentelmenas iš Londono. Sakyčiau, jis advokatas. Žinoma, gali būti ir daugiau pretendentų, bet man atrodo, kad šie yra svarbiausi. O parduos sodybą pusvelčiui. Visi taip kalba.

— Ar tai dėl blogų gandų? — paklausiau.

— Ak, vadinasi, jūs jau girdėjote apie Čigono palivarką? Aišku, tai tik kaimo žmonių plepalai. Kaimo tarybai seniai derėjo sutvarkyti tą kelią — labai pavojinga ten vieta.

— Bet ir pati sodyba turi blogą šlovę, ar ne taip?

— Tai tik bobučių prietarai, patikėkite! Kaip ten bebūtų, tikros varžytinės vyks užkulisiuose. Jie susirinks ir pasiūlys savo kainas. Sakyčiau, kad sodyba atiteks liverpuliečiams. Abejoju, kad Vederbis pasiūlys didelę kainą. Jam patinka pirkti pigiai. Dabar daug kur kaimynystėje parduoda sklypus namų statybai. O šią sodybą sau leis nusipirkti tik tas, kas išgalės nugriauti seną pastatą, o jo vietoje pastatyti naują.

— Taip, mūsų laikais tokie dalykai nedažnai pasitaiko.

— Per daug brangu išlaikyti didelį namą. Čia ir mokesčiai, ir dar visokios problemos. Be to, kaime sunku rasti tarnus. Na, dabar žmonės mieliau moka tūkstančius už prabangų butą mieste, šiuolaikinio namo šešioliktame aukšte. Mūsų laikais dideli griozdiški namai kaimo vietovėje neturi paklausos rinkoje.

— Bet juk seno namo vietoje galima pastatyti naują, su visais patogumais, — paprieštaravau aš.

— Žinoma, galima taip padaryti, bet tai labai brangu, o be to, daugelis nemėgsta gyventi nuošaliose vieto-

se.

— Na, ne visi, — pasakiau aš.

Jis nusijuokė, ir mes atsisveikinome. Aš nuėjau šalin, suraukęs kaktą ir mąstydamas apie kažką. Kojos pačios mane nunešė keliuku tarp medžių aukštyn, link to vingiuoto kelio, kuris vedė į apaugusią viržiais dykvietę.

Taip aš atsidūriau toje vietoje, kur pirmą kartą pamačiau Eli. Kaip sakiau, ji stovėjo aukštos plačiašakės eglės šešėlyje ir atrodė taip — kaip čia geriau pasakius! — tarsi jos čia prieš sekundę nebuvo ir ji ką tik materializavosi tiesiog iš medžio. Ji buvo apsirengusi žalio tvido eilute, šviesiai kaštoniniai plaukai atspalviu priminė rudens lapus, o pati ji atrodė kažkokia nereali. Pamatęs ją, aš sustojau. Ji žiūrėjo į mane, šiek tiek praviromis lūpomis ir atrodė truputį išsigandusi. Manau, aš atrodžiau išsigandęs taip pat. Aš norėjau kažką pasakyti, bet nežinojau ką.

— Atleiskite, bet aš nenorėjau jūsų išgąsdinti. Aš nežinojau, kad čia kas nors yra, — pagaliau ištariau aš.

— Nereikia manęs atsiprašinėti, — atsiliepė ji, o jos balsas buvo tylus ir švelnus kaip mažos mergaitės, nors ne visiškai toks. — Aš taip pat nesitikėjau ką nors čia sutikti. — Ji šiek tiek apsižvalgė, o paskui pridūrė: — Čia taip nyku, — ir sudrebėjo.

Tą popietę pūtė gana šaltas vėjas. Bet tikriausiai ne vėjo čia būta kaltės. Aš to nežinau. Aš šiek tiek priėjau arčiau.

— Čia gana gūdi vieta, ar ne tiesa? — pasakiau aš. — Aš kalbu apie tą apgriuvusį namą.

— "Taueris"* — susimąsčiusi pasakė ji. — Juk taip vadinosi ši sodyba, ar ne? Tiktai... tik kodėl čia nėra jokių bokštų?

— Manau, kad tai tik toks vardas, — pasakiau. — Žmonėms patinka savo namams sugalvoti didingus

*Tower — bokštas (angl.)

vardus.

Ji susijuokė.

— Manau, kad jūs teisus. Tai... tai ta pati sodyba, kurią šiandieną ketino parduoti per varžytines, gal jums teko girdėti?

— Taip, — atsakiau. — Aš kaip tik einu iš to aukciono.

— Ak, — ji atrodė sutrikusi. — Ar jūs norėjote ją pirkti?

— Argi aš panašus į žmogų, pasiruošusį pirkti apgriuvusį namą ir keletą šimtų akrų medžiais apaugusios dykvietės? — paklausiau aš. — Ne, aš ne iš tokių.

— Ar pardavimas įvyko? — pasidomėjo ji.

— Ne, niekas nepasiūlė kainos, kuri nors kiek priartėtų prie rezervinės.

— Ak, šit kaip... — su palengvėjimu atsiduso ji.

— O jūs, ką... taip pat ruošėtės ją pirkti? — paklausiau nustebęs.

— O ne, — atsakė ji, — žinoma, ne, — ir jos balse pasigirdo nerimas.

Aš patylėjau, o paskui išpyškinau žodžius, kurie jau buvo mano lūpose.

— Aš jums pasakiau netiesą, — prisipažinau aš. — Negaliu pirkti tos sodybos, nes neturiu tokių pinigų... Bet jei galėčiau, tikrai ją pirkčiau. Aš noriu ją pirkti. Galite iš manęs juoktis kiek norėdama, bet aš jums pasakiau visą tiesą.

— Bet ar jums neatrodo, kad pastatas labai apgriuvęs...

— O taip, — pertraukiau ją. — Aš ir neketinau sakyti, kad man jis patinka toks, koks jis dabar yra. Tą bjaurų niūrų namą nugriaučiau, griuvenas tuoj pat išvežčiau. Bet pati aplinka tenai labai graži. Štai pažiūrėkite. O po to — ženkite keletą žingsnių ir pažvelkite pro properšą tarp medžių į tas kalvas ir viržiais apaugusias dykynes. Matote? Galima būtų čia iškirsti alėją. O pažvel-

gus iš čia...

Aš paėmiau ją už rankos ir pasukau devyniasdešimčia laipsnių. Jei mes ir elgėmės neįprastai, tai bent ji to nepastebėjo. Bent jau aš neperžengiau ribų. Aš tik norėjau jai parodyti tą vaizdą, kurį pats mačiau.

— Štai čia, — pasakiau, — atsiveria vaizdas į jūrą, o ten matosi uolos. Tarp jūros ir mūsų nusidriekęs miestelis, bet mes jo matyti negalime, nes užstoja žemyn nusidriekusių kalvų virtinė. O jei pasisuksite dar — tai pamatysite mišku apaugusią lygumą. Ar jums neatrodo, kad jei iškirsti dalį medžių ir nutiesti alėjas, jei išvalyti visą tą erdvę aplinkui namą, įsivaizduojate, kaip nuostabiai jis atrodytų! Tik nederėtų jį statyti senojo namo vietoje — geriau kokius penkiasdešimt ar šimtą jardų dešiniau. Ir turėtumėt nuostabų namą. Namą, pastatytą genialaus architekto.

— Ar savo pažįstamų tarpe turite genialių architektų? — jos balse pasigirdo abejonės gaidelė.

— Taip, pažįstu vieną tokį, — atsakiau aš.

Ir aš jai pradėjau pasakoti apie Sentoniksą. Mes sėdėjome greta ant išvirtusio medžio, ir aš kalbėjau. Aš pasakojau tai laibutei, liaunai merginai, kurią mačiau pirmą sykį, apie savo svajonę su tokiu entuziazmu, kaip tik aš vienas sugebėjau.

— To niekada nebus, — pasakiau, — aš puikiai suprantu. To negali būti. Bet jūs tik įsivaizduokite, ką čia galima būtų padaryti. Mes čia iškirstume medžius — atsirastų laisva erdvė, ir mes prisodintume gėlių, rododendrų ir azalijų, o po to čia atvyktų mano draugas Sentoniksas. Jis visą laiką kosti, nes, manau, miršta nuo džiovos, ar dar nuo kažko, bet jis suspėtų pastatyti namą. Jis sugebėtų pastatyti nuostabiausią namą visame pasaulyje. Jūs net neįsivaizduojate, kokius jis stato namus! Jis juos stato tik labai turtingiems žmonėms, tokiems, kurie žino, ko nori. Ir ne tik žino, ko nori, bet ir trokšta įgyvendinti savo nuostabiausią svajonę.

— Aš irgi norėčiau turėti tokį namą, — pasakė Eli. — Jūs privertėte mane jį pamatyti, pajausti... Taip, jame išties būtų puiku gyventi. Bet svajonės kartais išsipildo. Čia būtų galima jaustis laisvai, be jokių suvaržymų bei apribojimų, neapsuptai žmonių, draudžiančių tau daryti tai, ką nori, ir leidžiančių daryti tai, ko tu nenori daryti. Ak, kaip man įkyrėjo toks mano gyvenimas ir žmonės, kurie mane supa!

Štai kaip viskas prasidėjo man su Eli. Mane buvo užvaldžiusi svajonė, jai buvo įgrisęs jos gyvenimas. Staiga mes nutilome ir sužiurome vienas į kitą.

— Kuo jūs vardu? — ji paklausė.

— Maikas Rodžersas, — atsakiau aš. — Maiklas Rodžersas, — pasitaisiau. — O jūs?

— Fenela. — Šiek tiek padvejojusi ji pridūrė: — Fenela Gudmen, — ir sunerimus pažiūrėjo į mane.

Mes neištarėme daugiau nė žodžio, bet nenutraukėme akių vienas nuo kito. Mes abu norėjome pasimatyti dar, bet tuo momentu mes nežinojome, kaip tai padaryti.

5.

Štai kaip mums su Eli viskas prasidėjo. Tiesą sakant, viskas vyko ne taip greitai — mes abu turėjome savo paslapčių. Abu turėjome ką slėpti vienas nuo kito. Mes negalėjome papasakoti apie save viską iki galo, kaip būtų derėję tai padaryti, todėl mes gana dažnai susidurdavome su kažkokiu nematomu barjeru. Mes, pavyzdžiui, neišdrįsome paklausti vienas kito: "Kada mes vėl susitiksime? Kur aš jus vėl pamatysiu? Kur jūs gyvenate?" Tai todėl, kad, jei užduodi tokius klausimus, ir tavęs gali to paties paklausti.

Kai Fenela pasakė man, kuo ji vardu, jos veide atsispindėjo toks susirūpinimas, kad iš pradžių aš pagalvojau, jog ji tikriausiai man pamelavo. Bet aš, žinoma, tuoj pat abejones nuvijau šalin ir jai pasakiau savo tikrą vardą.

Tą dieną mes niekaip negalėjome išsiskirti, todėl jautėmės kažkaip nepatogiai. Oras atšalo, ir mes norėjome palikti "Tauerį", bet kas po to?

— Ar jūs apsistojote čia netoliese? — paklausiau tyrinėdamas situaciją.

Ji atsakė apsistojusi Market Čeduele. Tai buvo mažas miestelis netoliese. Kaip žinojau, jame buvo didelis ir visai neblogas viešbutis. Vadinasi, ji apsistojo ten, nusprendžiau aš. Ji, savo ruožtu, lygiai taip pat susinepatoginus, paklausė manęs:

— O jūs čia gyvenate?

— Ne, — atsakiau, — aš čia negyvenu. Aš atvažiavau čia tik vienai dienai.

Ir vėl stojo nejauki tyla. Papūtė žvarbus vėjelis. Pašiurpusi ji sudrebėjo.

— Eime, einant sušilsime. Ar jūs turite mašiną, o

gal važinėjate autobusu ar traukiniu?

Ji pasakė, kad mašiną paliko miestelyje.

— Nieko tokio, apsieisiu be jos, — pridūrė ji.

Atrodė, kad ji šiek tiek nervinosi. Pagalvojau, kad ji greičiausiai nori manimi nusikratyti, tik nežino, kaip tai padaryti. Todėl aš pasakiau:

— Eisime iki kaimo kartu, ar jūs nieko prieš?

Ji metė man dėkingą žvilgsnį. Mes lėtai nuėjome žemyn tuo vingiuotu keliu, kuriame buvo atsitikę tiek daug avarijų. Mums pasiekus tą vietą, kur kelias daro itin staigų posūkį, kažkokia žmogysta išniro prieš mus iš eglės šešėlio. Tai įvyko taip netikėtai, kad Eli iš išgąsčio suriko ir krūptelėjo. Pasirodo, kad tai buvo senoji misis Li, su kuria prieš keletą dienų kalbėjau jos sode. Šiandien ji atrodė dar labiau įsiaudrinusi. Jos išsidraikę juodi plaukai plaikstėsi vėjyje, ant pečių buvo užsimetusi purpurinės spalvos apsiaustą, o dėl arogantiškos išvaizdos ji atrodė dar aukštesnė.

— O jūs iš kur čia, balandėliai? — paklausė ji. — Kokie vėjai jus atpūtė į Čigono palivarką?

— Negi mes įsibrovėme į svetimas valdas? — paklausė Eli.

— Ko gero, gal ir taip. Anksčiau ši žemė priklausė čigonams, bet po to mus iš jos išvarė. Nėra reikalo jums čia slampinėti. Čigono žemė jums neatneš laimės.

Eli agresyvumas nebuvo būdingas, todėl ji pasakė švelniai ir mandagiai:

— Atleiskite, bet mes nežinojome, kad čia draudžiama ateiti. Maniau, kad ši vieta šiandien buvo parduodama varžytinėse.

— Tam, kas ją nupirks, ji atneš tik nelaimes, — pareiškė senė. — Paklausyk manęs, gražuolėle, — o tu išties esi gražutė, — tam, kas nusipirks šį palivarką, jis neatneš laimės. Ši žemė yra užkeikta, seniai užkeikta, labai seniai. Laikykis toliau nuo jos. Nekišk pirštų prie Čigono palivarko. Jis tau atneš pavojų ir mirtį. Grįžk

pas save atgal, užjūrin ir daugiau niekada negrįžk čia, į Čigono palivarką. Ir tik nesakyk, kad tavęs neperspėjau.

Kiek užsiplieskusi iš pasipiktinimo, Eli tarė:

— Juk mes nedarome nieko blogo.

— Nagi nagi, misis Li, — įsiterpiau aš, — kam gąsdinti šią jaunąją ledi?

Tada, atsisukęs į Eli, paaiškinau:

— Misis Li gyvena šiame kaime. Ji čia turi kotedžą. Ji būrėja ir moka išpranašauti ateitį. Aš juk tiesą sakau, misis Li? — kreipiausi į ją žaismingai.

— Taip, tai daryti aš moku, — atsakė ji santūriai, dar labiau įsitempdama. — Aš turiu šią Dievo dovaną. Gimiau ją turėdama. Mes visi mokame tai daryti. Galiu išpranašauti ateitį ir tau, jaunoji ledi. Padėk man ant delno auksinį pinigėlį, ir aš tau pasakysiu, kas tavęs laukia.

— Aš nenoriu žinoti savo ateities.

— Visiems naudinga žinoti savo ateitį. Kad žinotum, ko saugotis, kad žinotum, kas gali atsitikti, jei nesisaugosi. Nagi nagi, nepašykštėk, juk tavo kišenė pilna pinigų. Pilnut pilnutėlė... Aš žinau tokių dalykų, apie kuriuos ir tau derėtų sužinoti.

Mano galva, visoms moterims būdingas nenumaldomas noras sužinoti savo ateitį. Aš pastebėjau tai ir anksčiau merginose, su kuriomis teko draugauti. Beveik visuomet turėdavau mokėti už jas, kai jos užeidavo į būrėjų kabinas mugėse. Eli atidarė savo rankinę, ištraukė dvi puskrones ir įdėjo jas į senosios moters ranką.

— Dabar tai jau gerai, gražuolėle. O dabar paklausyk, ką tau pasakys senoji motušė Li.

Eli nusimovė nuo rankos pirštinę ir ištiesė savo mažą gležną delną senės rankoje. Čigonė žiūrėjo į jį ir tyliai sau bambėjo:

— Ir ką mes čia matome? Ką matome?

Staiga ji energingai atstūmė Eli ranką nuo savęs.

— Tavo vietoje aš nedelsiant išvažiuočiau iš čia. Išvažiuok ir niekuomet nesugrįžk, paklausyk manęs! Viskas, ką tau prieš minutę pasakiau — gryniausia tiesa. Tą pat matau ir tavo delne. Užmiršk Čigono palivarką. Užmiršk, kad jį kada nors esi regėjusi. Ten ne tik apgriuvęs namas, ten dar yra žemė, o ji — užkeikta.

— Ko jūs prie jos prikibote? — nesusilaikiau aš. — Ši jaunoji ledi neturi nieko bendro su ta žeme, apie kurią jūs kalbate. Ji atvyko čia šiandien tik pasivaikščioti. Ir ji čia nieko nepažįsta.

Senoji moteriškė nekreipė į mane jokio dėmesio.

— Aš tau sakau, gražuolėle, — pasakė ji rūsčiai. — Aš tave perspėju. Tavęs laukia laimingas gyvenimas, bet privalai vengti pavojaus, tykančio tavęs. Venk tos pavojingos vietos, šalinkis užkeiktos vietos. Išvažiuok ten, kur esi mylima ir puoselėjama. Privalai saugotis. Atsimink tai. Priešingu atveju... Priešingu atveju... — Ji sudrebėjo. — Man visai nepatinka tai, ką matau tavo delne.

Staiga keistu staigiu judesiu ji įspraudė tas dvi pusės kronos monetas atgal į Eli delną, kažką murmėdama sau po nosimi. Tai buvo panašu į "Tai žiauru... Atsitiks kažkas žiauraus..." Ji nusisuko ir išdidžiu žingsniu greitai pasišalino.

— Kokia... Kokia baisi moteris, — pasakė Eli.

— Nekreipkit į ją dėmesio, — pasakiau gergždžiančiu balsu. — Esu tikras, jai ne visi namie... Ji tik nusprendė jus pagąsdinti. Jų požiūris į šią vietą kažkoks ypatingas, mano nuomone.

— Ar čia dažnai būdavo nelaimingų atsitikimų? Ar buvo tikrų nelaimių?

— Tiesą sakant, — taip. Pažvelkit į šį posūkį, — koks čia siauras kelias. Miesto tarybos narius jau seniai derėjo iššaudyti, kad čia nieko nedaro. Čia negalima apsieiti be avarijų. Net perspėjančių ženklų nepakanka.

— Ar čia būdavo tik avarijos, o gal dar kas nors?

— Žmonėms patinka rinkti paskalas apie visokius nelaimingus atsitikimus. O tokių dalykų visur pasitaiko. Štai kodėl kai kurios vietos tiesiog apauga įvairiausiomis istorijomis.

— Ar tai viena iš priežasčių, kodėl, kaip sako, ši sodyba bus parduota pusvelčiui?

— Manau, kad taip. Bent jau tuo atveju, jei sodybą įsigys kas nors iš vietinių, dėl ko aš didžiai abejoju. Manau, ją nupirks statyboms. Jūs drebate, — pasakiau, — nereikia. Eikime greičiau, — pasiūliau jai, o po to pridūriau: — Gal jums būtų geriau, jei atsisveikintume čia?

— Ne, jokiu būdu... Kodėl gi turėtų būti geriau?

Ir aš ryžausi lemiamam žingsniui.

— Žinote, — pasakiau jai, — rytoj ruošiuosi į Market Čeduelą. Nežinau, ar jūs dar ten būsite... Gal... Aš noriu paklausti, ar jūs sutiktumėte su manimi pasimatyti? — Aš nenustygau vietoje ir nukreipiau žvilgsnį į šalį. Manau, kad iš susijaudinimo buvau įraudęs. Bet jei nepasakyčiau jai to dabar, tai kaip mums tęsti pažintį?

— O taip, — atsakė ji. — Aš išvyksiu į Londoną tik vakare.

— Tada galbūt... Ar jūs nesutiktumėte... Tikriausiai aš elgiuosi per daug įžūliai?

— Kodėl gi? Visiškai ne.

— Tada galbūt nueitumėt su manimi puodeliui kavos į kavinę? Ji, rodos, vadinasi "Žydrasis šuo". Visai nebloga vietelė, — pridūriau. — Tiesą sakant, aš noriu pasakyti, kad... — Aš niekaip negalėjau surasti tinkamą žodį, ir, prisiminęs, kaip mano motina sakydavo, susijaudinęs užbaigiau: — Ji labai kultūringa.

Tai išgirdusi, Eli net susijuokė. Tikriausiai tai nuskambėjo kiek neįprastai.

— Esu tikra, kad ten labai miela,— pasakė ji. — Gerai, aš ateisiu. Apie pusę penkių, gerai?

— Aš ten jūsų lauksiu, — pasakiau aš. — Aš... Aš

labai džiaugiuosi. — Aš nepaaiškinau, kuo aš džiaugiuosi.

Mes jau buvome priėję paskutinį posūkį, už kurio prasidėjo namai.

— Iki pasimatymo, — ištariau aš, — iki rytojaus. Ir užmirškite, ką jums pripaistė ta sena ragana. Jai, atrodo, patinka gąsdinti žmones. Ne tokia jau ji čia svarbi persona... — pridūriau.

— Ar jums ta vieta neatrodo baugi? — paklausė Eli.

— Čigono palivarkas? Ne, nemanyčiau... — atsakiau gal šiek tiek per daug užtikrintai, negu derėjo, bet man išties ji neatrodė baugi. Aš kaip ir anksčiau buvau įsitikinęs, kad ten labai gražu — puiki aplinka gražiam namui...

Štai koks buvo mūsų su Eli pirmasis susitikimas. Kitą dieną aš buvau Market Čeduele, sėdėjau ir laukiau Eli "Žydrojo šuns" kavinėje. Ji atėjo. Mes gėrėme arbatą ir šnekučiavomės. Mes mažai ką papasakojome vienas kitam apie save, apie savo gyvenimą. Mes kalbėjome apie tai, ką galvojome, jautėme. Tada Eli pažiūrėjo į savo rankinį laikrodėlį ir pasakė turinti jau eiti, nes jos traukinys išvažiuoja pusę šešių.

— Maniau, kad jūs čia turite mašiną, — pasakiau aš.

Ji kiek sutriko ir prisipažino, kad vakar kalbėjusi ne apie savo mašiną. Bet ji taip ir nepaaiškino, kieno ji buvusi. Ir vėl mes pasijutome nejaukiai. Aš pakviečiau oficiantę ir apmokėjau sąskaitą. Pagaliau pasiryžau paklausti Eli be užuolankų:

— Ar mes dar kada nors pasimatysime?

Ji sėdėjo nuleidusi akis ir žiūrėjo į stalą. Pagaliau tarė:

— Dar dvi savaites būsiu Londone.

— Kur? Kada? — paklausiau.

Mes sutarėme susitikti po trijų dienų Ridžents parke. Oras buvo puikus. Mes užvalgėm lauko restorane ir vaikštinėjome po karalienės Marijos sodą, po to sėdėjo-

me šezlonguose ir šnekučiavomės. Pagaliau mes prabilome apie save. Aš jai papasakojau, kad esu gavęs neblogą išsilavinimą, bet karjeros nepadariau. Taip pat papasakojau, kaip keičiau darbus vieną po kito, ne apie visus, bet apie kai kuriuos, aišku, jai papasakojau — kaip niekaip negalėjau ties kuo nors apsistoti, kaip man viskas nusibodo ir aš vis ieškojau ir ieškojau... Kaip bebūtų keista, ji manęs klausėsi užgniaužusi kvapą.

— Visiškai kitoks gyvenimas, — ištarė ji. — Kaip nuostabiai skiriasi.

— Skiriasi? Nuo ko?

— Nuo manojo.

— Jūs esate turtinga mergina? — paklausiau.

— Taip, — atsakė ji. — Esu vargšė mažytė turtuolė.

Ir, pati to nenorėdama, padrikomis frazėmis ji pradėjo pasakoti apie savo turtingą šeimą, apie slogų komfortą, nuobodulį, viešpataujančius jos namuose. Ir apie tai, kad jai draudžiama pačiai pasirinkti draugus ir daryti tai, ką nori, — o ji matanti, kaip žmonės mėgaujasi gyvenimu, kai jai visa tai atsakoma. Jos motina mirė, kai ji dar buvo kūdikis, o tėvas vedė vėl. Po keleto metų mirė ir jis. Iš jos pasakojimo supratau, kad ji nelabai sutaria su savo pamote. Daugiausia ji gyvena Amerikoje, bet daug keliauja po įvairias šalis.

Aš jos klausiausi ir stebėjausi, kaip šiais laikais jauna mergina gali taip gyventi —uždaryta tarp keturių sienų. Tiesa, ji eidavo į pobūvius ir pasilinksminimus, tačiau ji pasakojo apie juos taip, tarsi visa tai vyko prieš penkiasdešimt metų — bent jau man susidarė toks įspūdis. Jos aplinkoje, matyt, negalėjo nė kalbos būti apie šiltus santykius, apie kokias nors linksmybes. Jos gyvenimas skyrėsi nuo manojo kaip diena nuo nakties. Tam tikra prasme man buvo smalsu apie tai girdėti, tačiau, kaip man pasirodė, pasakojimas jai neteikė džiaugsmo.

— Kaip supratau, jūs visai neturite artimų draugų? — nustebęs paklausiau aš. — O vaikinai? Ar neturite

draugų jų tarpe?

— Visus juos man parenka, — tarė ji su karčia šypsena. — Jie visi klaikiai nuobodūs.

— Jūs gyvenate tarsi kalėjime, — pastebėjau aš.

— Taip, panašu į tai...

— Ir neturite jokios artimos draugės?

— Dabar jau turiu. Jos vardas Greta.

— O kas ta Greta? — pasidomėjau aš.

— Ją pasamdė būti mano kompanione — na, gal ne visai taip... Pradžioje ištisus metus pas mus gyveno mergina prancūzė, padėjusi man mokytis prancūzų kalbos, o po to iš Vokietijos atvažiavo Greta — dėl vokiečių kalbos. Bet Greta pasirodė esanti visiškai kitokia nei ankstesnės merginos. Jai atvažiavus, viskas pasikeitė.

— Ji jums labai patinka?

— Ji man labai padeda, — atsakė Eli. Ji yra mano pusėje. Ji daro viską, kad aš nors retsykiais galėčiau elgtis taip, kaip man to norisi. Ji net nesibodi dėl manęs pameluoti... Jei ne Greta, aš nebūčiau galėjusi ištrūkti, kad atvažiuočiau į Čigono palivarką. Ji gyvena su manimi, kai būnu Londone, ir rūpinasi manim, kol mano pamotė Paryžiuje. Jei aš susiruošiu kur nors išvažiuoti, parašau du ar tris laiškus, o Greta, man išvažiavus, išsiunčia juos kas trys ar keturios dienos, kad jie turėtų Londono antspaudą.

— Ir kodėl gi jūs nusprendėte atvažiuoti į Čigono palivarką? — paklausiau aš. — Kokiu tikslu?

Ji atsakė ne iš karto.

— Mes su Greta taip nusprendėme, — pasakė ji. — Ji tikrai nuostabus žmogus, — tęsė ji, — visą laiką sugalvoja ką nors įdomaus, pasiūlo įdomių idėjų.

— Įdomu, kaip ji atrodo, ta Greta? — pasidomėjau aš.

— O, Greta labai graži, — pasakė Eli. — Tokia aukšta, šviesiaplaukė. Ir viską moka daryti.

— Nemanau, kad ji man patiktų, — pasakiau aš.

Eli nusijuokė:

— O, ji jums patiktų, esu tuo tikra. Be to, ji dar ir labai protinga.

— Man nepatinka protingos merginos, — pasakiau aš, — taip pat ir aukštos blondinės. Man patinka mažytės su rudens lapų spalvos plaukais.

— Jūs tikriausiai pavyduliaujate Gretai, — pasakė Eli.

— Gal ir taip. Juk jūs ją labai mylite, ar ne tiesa?

— Taip, labai. Jai atsiradus, mano gyvenimas labai pasikeitė.

— Tai ji jums patarė čia atvykti? Įdomu, kokiu tikslu? Juk šiame užkampyje nėra nieko ypatingo. Man tai tikrai atrodo paslaptinga.

— Tai mūsų paslaptis, — pasakė Eli kiek sutrikusi.

— Jūsų ir Gretos? Išduokite man ją.

Ji papurtė galva.

— Tegul tai ir lieka mano paslaptimi.

— Ar jūsų Greta žino, kad jūs susitikinėjate su manim?

— Ji žino tik tiek, kad aš su kažkuo susitikinėju, ne daugiau. Ji niekuomet nieko neklausinėja. Ji žino, kad aš jaučiuosi laiminga.

Paskui aš visą savaitę nesimačiau su Eli. Iš Paryžiaus sugrįžo jos pamotė, atvažiavo dar kažkas, kurį Eli vadino dėde Frenku. Tarsi tarp kitko, Eli man pasakė, kad netrukus jos gimtadienis ir ta proga Londone bus didžiulis pokylis.

— Visą šią savaitę aš nesugebėsiu ištrūkti iš namų. Bet po to... Po to viskas pagaliau pasikeis.

— Kodėl gi viskas pasikeis pagaliau?

— Ogi todėl, kad tada galėsiu daryti viską, ką tik panorėjusi.

— Kaip paprastai Gretai padedant? — paklausiau.

Vos man ištarus Gretos vardą, Eli pradėdavo juoktis.

— Kvaila jai pavyduliauti, — sakydavo ji. — Vieną

dieną jūs su ja būtinai susipažinsite ir, esu tuo tikra, ji jums patiks.

— Man ne prie širdies valdingos merginos, — paprieštaravau jai.

— Kodėl jūs manote ją esant valdinga?

— Sprendžiu iš jūsų žodžių. Ji nuolat ką nors organizuoja.

— Ji tik labai gerai viską sugeba, — pasakė Eli. — Ji labai gerai viską suorganizuoja. Štai kodėl mano pamotė ja labai pasitiki.

Aš paprašiau papasakoti apie dėdę Frenką.

— Tiesą sakant, — atsakė ji, — aš jį nelabai gerai pažįstu. Jis — mano tėvo sesers vyras — faktiškai joks giminaitis. Manau, jis visuomet buvo tikras nenuorama ir ne kartą buvo patekęs į įvairiausias istorijas. Suprantate, apie tokius kaip jis žmonės kalba užuominomis.

— Ar tai kas nors, kas prieštarauja visuomenės normoms? Kas nors baisaus? — paklausiau aš.

— O ne, tikrai nieko baisaus, bent jau aš taip galvoju. Manau, kad tai būna susiję su piniginiais dalykais. Tada mūsų advokatams, patikėtiniams ir kitiems tenka paplušėti, kad jį iš tos bėdos išsuktų. Tai atsieina labai nepigiai.

— Ak taip! — aš net sušukau. — Vadinasi, giminėje jis yra ydų įsikūnijimas. Tada man geriau susidraugauti su juo negu su Greta, kurioje yra įsikūnijusios visos dorybės.

— Jis moka būti labai malonus, kai to nori, — pasakė Eli. — Jis įdomus pašnekovas.

— Bet jums jis nelabai patinka? — griežtai paklausiau jos.

— Kodėl gi? Visiškai ne... Tiktai man kartais atrodo — na, nežinau, kaip čia geriau pasakius... aš tik nesuprantu, apie ką jis galvoja, ar ką rezga.

— Ar jis mėgėjas ką nors regzti?

— Aš niekaip nesuprantu, koks jis yra iš tikrųjų, —

pasakė Eli.

Ji man nė karto nepasiūlė susipažinti su savo šeimos nariais. Gal man pačiam derėtų jai apie tai užsiminti, — kartais pagalvodavau. Bet aš nebuvau tikras, kaip ji sureaguos į mano pasiūlymą. Pagaliau ryžausi paklausti tiesiai, be užuolankų.

— Paklausykite, Eli, — pasakiau aš, — ar jūs negalvojate, kad man laikas susipažinti su jūsų šeima?

— Aš nenorėčiau, kad jūs su jais susipažintumėte, — nedvejodama atsakė ji.

— Aš, aišku, ir pats žinau, kad ne... — pradėjau aš.

— Aš visai ne tai turėjau omenyje. Saugok, Viešpatie! Suprantate, jie sukels tokį triukšmą, o aš to nenoriu...

— Kartais man atrodo, — pasakiau aš, — kad mes žaidžiame kažkokį įtartiną žaidimą, kuriame mano vaidmuo toli gražu nėra teigiamas.

— Esu pakankamai suaugusi, kad turėčiau savo draugų, — pasakė Eli. — Greitai būsiu dvidešimt vienerių. Kai to sulauksiu, turėsiu į įstatymišką teisę rinktis draugus savo nuožiūra. Bet dabar, suprantate... Kaip aš jums jau sakiau, jie sukels siaubingą triukšmą ir išsiųs mane kur nors, kad negalėčiau su jumis susitikinėti. O tada... Na, geriau tegul kol kas viskas lieka kaip dabar.

— Jei taip geriau jums — gerai ir man, — pasakiau aš. — Aš tik nenorėčiau visą laiką susitikinėti, na... paslapčiomis.

— Niekas ir nesusitikinėja paslapčiomis. Negi blogai turėti draugą, su kuriuo gali atvirai pasikalbėti? Arba, — ir ji staiga nusišypsojo, — arba pasvajoti... Jūs net negalite įsivaizduoti, kaip tai yra malonu.

Taip, kaip tik tuo mes ir užsiiminėjome — svajojome! Kartais svajodavau aš, bet dažniau tai darė Eli.

— Įsivaizduokim, kad nusipirkome Čigono palivarką ir statomės ten namą.

Aš jai daug pasakojau apie Sentoniksą, apie namus, kuriuos jis pastatė. Aš stengiausi jai tuos namus apibūdinti ir paaiškinti, kaip jis mąsto juos sugalvodamas. Nemanau, kad man tai gerai pavykdavo, todėl kad išvis nemoku gerai ką nors nupasakoti. Eli, be abejonės, savaip įsivaizdavo tą namą — mūsų namą. Mes netardavome balsu "mūsų namas", bet tai, aišku, buvo turima galvoje...

Taigi daugiau nei savaitę aš turėjau nesimatyti su Eli. Iš banko pasiėmiau visus pinigus, kuriuos man pavyko susitaupyti (beje, jų buvo visai nedaug), ir nupirkau jai mažą žiedelį su žalia akute, įstatyta airiško trilapio forma, ir padovanojau gimimo dienos proga. Jis jai labai patiko — matėsi, kad ji labai apsidžiaugė.

— Jis labai gražus, — pasakė ji.

Ji retai nešiojo papuošalus, bet jei jau ką nors užsidėdavo, tai tik tikrus briliantus ar smaragdus, ar ką nors panašaus, bet mano airiškas žalias žiedelis jai patiko.

— Tai bus man labiausiai patinkanti dovana gimimo dienai, — pasakė ji.

Paskui aš gavau iš jos laiškelį. Tuoj po gimimo dienos ji ruošėsi išvažiuoti į Prancūzijos pietus su savo giminaičiais.

"Bet jūs nesisielokite, — rašė ji. — Aš būsiu Londone vėl po dviejų trijų savaičių — pakeliui į Ameriką. Mes būtinai susitiksime. Ir pakalbėsime apie šį bei tą labai įdomaus."

Nematydamas Eli ir žinodamas, kad ji Prancūzijoje, jaučiausi bjauriai ir buvau neramus. Taip pat kai kas paaiškėjo dėl Čigono palivarko. Atrodo, jį nupirko kažkoks privatus asmuo, bet būtent kas — man nepasisekė išsiaiškinti. Tam pirkėjui atstovavo viena iš Londono advokatų kontorų. Aš pabandžiau sužinoti daugiau smulkmenų, bet nepavyko. Ta kontora buvo nepaprastai atsargi. Be abejo, aš neišdrįsau kreiptis į jos vadovybę, bet susidraugavau su vienu jų klerku, kuris man ir davė šiokios

tokios informacijos. Sodyba buvo parduota labai turtingam klientui, kuris investavo kapitalą į žemę tikėdamas, kad jis smarkiai išaugs pradėjus išplėstinį šios vietovės užstatymą.

Labai sunku ką nors sužinoti, kai turi reikalą su neeiline firma. Visa informacija laikoma tokioje paslaptyje, tarsi ji priklauso karinei žvalgybai! Ir advokatai tau net neįvardins žmogaus, kurio interesams jie atstovauja. Nė kalbos negali būti, kad juos galėtum papirkti!

Manęs niekaip neapleido nerimo jausmas. Aš pabandžiau visas tas mintis išmesti iš galvos ir nuvykau aplankyti savo motiną.

Mes su ja seniai nesimatėme.

6.

Jau dvi dešimtis metų mano motina gyveno toje pačioje gatvėje, kur visi namai vienodi ir pilki. Nors jie buvo pakankamai respektabilūs, tačiau be jokių pagražinimų ar originalių detalių.

Jos namo paradinis įėjimas, kaip paprastai, buvo nepriekaištingai išbalintas — niekas čia nebuvo pasikeitę... Jo numeris — 46. Aš paspaudžiau skambutį, ir tarpdury pasirodė mano motina. Ji taip pat atrodė kaip visuomet: aukšta, prakauli, jos žili plaukai perskirti per vidurį, ne burna — o tikri pelėkautai, žvilgsnis pilnas įtarumo. Ji buvo tvirta kaip titnagas. Tačiau, kai tai lietė mane, kažkur, širdies gilumoje, suminkštėdavo. Jei tai būdavo įmanoma, ji to stengėsi neparodyti, bet aš tai jau seniai perpratau. Jos nė minutę neapleisdavo troškimas matyti mane kitokį, bet jos svajonėm taip ir nebuvo lemta išsipildyti. Visą laiką mūsų santykiai buvo įtempti.

— Pasirodo, tai tu! — nustebo ji.

— Taip, — pasakiau, — tai aš.

Ji truputį atsitraukė atgal, kad galėčiau praeiti, aš įėjau vidun ir, neįeidamas į svetainę, atsidūriau virtuvėje. Ji nusekė man iš paskos į virtuvę ir stovėjo žiūrėdama į mane.

— Senokai nesimatėme, — pasakė ji. — Kuo verteisi?

— Niekuo ypatingu... — patraukiau pečiais.

— Vadinasi, viskas, kaip paprastai? — paklausė ji.

— Kaip paprastai, — patvirtinau aš.

— Kiek darbų tu pakeitei nuo tada, kai matėmės paskutinį kartą?

— Penkis, — šiek tiek pagalvojęs, atsakiau aš.

— Kada gi tu pagaliau suaugsi...

— Aš jau seniai esu suaugęs, — pasakiau aš, — ir seniai apsisprendžiau, kaip turiu gyventi. O kaip tu gyveni?

— Irgi, kaip paprastai, — atsakė ji.

— Sveikata nesiskundi, ir panašiai?

— Neturiu laiko sirgti, — pasakė mama ir staiga paklausė: — Ko tu atvažiavai?

— Nejaugi tam turi būti kokia ypatinga priežastis?

— Taip visuomet būdavo.

— Nesuprantu, kodėl tu taip smarkiai nepritari mano norui pamatyti pasaulį?

— Ar, tavo nuomone, vairuoti limuziną po Europą ir yra "pasaulio matymas"?

— Žinoma.

— Vargu ar daug ką įdomaus gali pamatyti. Meti darbą, perspėjęs šeimininkus tik prieš dieną, ir, kaltę suvertęs ligai, palieki savo klientus kažkokiame Dievo užmirštame užkampyje...

— Kaip tu apie tai sužinojai?

— Skambino iš tavo firmos. Klausė, ar aš nežinau tavo adreso.

— Kam jiems manęs prireikė?

— Tikriausiai norėjo vėl tave pasamdyti, — atsakė motina. — Tik nesuprantu — kodėl.

— Todėl, kad esu neblogas vairuotojas ir patinku klientams. Beje, juk aš nekaltas, kad susirgau, argi ne taip?

— Nežinau... — pasakė motina.

— Visa jos išvaizda bylojo, kad aš dėl to buvau kaltas.

— Kodėl gi tu jiems nepaskambinai, kai sugrįžai į Angliją?

— Todėl, kad turėjau svarbesnių reikalų, — atsakiau aš.

— Vėl kažką sugalvojai? — iš nuostabos ji net antakius pakėlė. — Vėl kažką rezgi? Kuo tu buvai užsiė-

męs nuo tada, kai sugrįžai?

— Dirbau benzino pilstytoju kolonėlėje, mechaniku garaže, klerku, ploviau indus trečiarūšiame naktiniame klube.

— Taigi ritaisi žemyn, — toliau kalbėjo mama kažkaip piktdžiugiškai.

— Visiškai ne, — užprotestavau aš. — Visa tai įeina į mano planą.

Ji atsiduso:

— Ko norėtum, arbatos ar kavos? Turiu ir vieno, ir kito.

Aš bevelijau išgerti kavos. Jau atpratau gerti arbatą. Mes atsisėdome už stalo, ir ji atpjovė mums po gabalėlį naminio pyrago, kurį laikė skardinėje dėžutėje.

— Tu pasikeitei, — staiga ištarė ji.

— Aš? Kuo?

— Nežinau kuo, bet pasikeitei. Kas nutiko?

— Nieko nenutiko. Kas gi turėjo nutikti?

— Tu susijaudinęs, — pasakė ji.

— Ketinu apiplėšti banką, — pajuokavau aš.

Bet ji nebuvo linkusi juokauti. Ji tik pasakė:

— Ne, šito aš nebijau.

— Be reikalo. Mano manymu, mūsų laikais tai lengviausias būdas praturėti.

— Norint tam tinkamai pasiruošti, reikia gerokai pasidarbuoti, — pasakė ji. — Pasidarbuoti galva, kas tau nelabai patinka. Be to, tai gana rizikinga.

— Įsivaizduoji mane kiaurai permatanti?

— Visiškai ne. Tiesą sakant, apie tave žinau toli gražu ne viską, nes skiriamės vienas nuo kito kaip diena nuo nakties. Bet aš jaučiu, kada tu rezgi kažką naujo. Kaip ir dabar, pavyzdžiui. Kas tai, Miki? Susiradai merginą?

— Kodėl tau atrodo, kad susiradau merginą?

— Aš visada žinojau, kad anksčiau ar vėliau tai atsitiks.

— Ką reiškia tas “anksčiau ar vėliau”? Juk aš turėjau daug merginų.

— Aš ne tai turiu galvoje. Tada tai būdavo iš neturėjimo ką veikti. Anksčiau su merginomis prasidėdavai tik dėl fasono, bet nė viena iš jų rimtai nesidomėjai.

— Ir tu manai, kad dabar viskas rimta?

— Vadinasi, tai visgi mergina, Miki?

— Kažkuria prasme... — pasakiau aš, vengdamas jos žvilgsnio.

— Kas ji per viena?

— Tokia, kokios man reikia, — atsakiau aš.

— Ar tu mus supažindinsi?

— Ne, — pasakiau aš.

— Ak, štai kaip?

— Na, tu mane klaidingai supratai. Aš tik nenoriu tavęs be reikalo jaudinti, bet...

— Tai neturi nieko bendro su jaudinimu. Tu nenori jos man parodyti, nes bijai, kad pasakysiu “ne”. Ar ne tiesa?

— Jei taip ir atsitiktų, aš nekreipčiau jokio dėmesio.

— Gal ir nekreiptum dėmesio, bet tau būtų labai nemalonu. Kažkur, sielos gilumoje, tu pradėtum abejoti, nes tau vis dėlto svarbi mano nuomonė. Tavyje yra kažkas, ką aš jau seniai pastebėjau ir, manau, neklydau, — tu tai pats žinai. Visame pasaulyje tik aš vienintelė galiu pakirsti tavo pasitikėjimą savimi. Ar ta mergina, kuria tu susidomėjai, — ar ji bloga?

— Bloga? — pakartojau aš ir nusijuokiau. — Jei tik tu ją pamatytum! Tu mane pralinksminai.

— Tad ko tau iš manęs reikia? Tu juk atėjai ne šiaip sau, kaip visuomet.

— Man reikia pinigų, — atsakiau aš.

— Iš manęs tu jų negausi. Kam jie tau? Ar išleisti šiai merginai?

— Ne, — pasakiau aš. — Noriu nusipirkti aukščiausios rūšies kostiumą savo vestuvėms.

— Ruošiesi ją vesti?

— Jei ji sutiks.

Ši žinia ją pribloškė.

— Jei tik tu ryžtumeisi man ką nors papasakoti! — net sušuko mano motina. Mano galva, čia tai tu tikrai prašovei. Atsitiko tai, ko visuomet bijojau: tu išsirinkai blogą merginą.

— Blogą merginą! Po velnių! — šaukiau aš supykęs.

Aš išėjau lauk, smarkiai trenkęs durimis.

7.

Namuose manęs laukė telegrama iš Antibų: "Susitiksime rytoj ketvirtą trisdešimt įprastoje vietoje."

Eli buvo pasikeitusi — aš tai iš karto pastebėjau. Kaip paprastai, mes susitikome Ridžents parke. Pradžioje mes buvome kiek sukaustyti. Aš jai ruošiausi kai ką pasakyti ir jaudinausi, nes nežinojau, kokius žodžius tam geriau parinkus. Matyt, taip jaučiasi visi vyrai, kai nusprendžia pasipiršti merginai.

Eli kažkodėl irgi elgėsi keistai. Ji tikriausiai galvojo, kaip man atsakyti neįskaudinant mano jausmų. Bet kažkodėl man neatrodė, kad ji man atsakys. Iš savo viso gyvenimiško patyrimo aš jaučiau, kad Eli mane myli. Bet joje atsirado kažkoks savarankiškumas, pasitikėjimas savimi, kuriuos vargu ar galima būtų paaiškinti tiktai tuo, kad ji tapo metais vyresnė. Juk gimimo diena negali taip smarkiai pakeisti merginos. Ji su savo šeima pabuvojo Prancūzijos pietuose ir ji man apie tai šiek tiek papasakojo. Po to kiek suglumusi ji pridūrė:

— Aš... Aš jau mačiau tą namą. Tą, apie kurį mes kalbėjome. Na, tą, kurį pastatė jūsų draugas architektas.

— Kas? Sentoniksas?

— Taip. Kartą mes ten važiavome pietauti.

— Kaip tai jums pavyko? Ar jūsų pamotė pažįsta to namo šeimininką?

— Dmitrį Konstantiną? Na... ne visiškai, nors susitikę jie buvo... Tiesą sakant, Greta suorganizavo, kad mus ten pakviestų.

— Ir vėl Greta, — įprastu pakeltu tonu ištariau aš.

— Aš gi jums esu sakiusi, kad Greta viską sugeba..

— Na, tiek to. Vadinasi, ji sugebėjo viską taip sutvarkyti, kad jūs ir jūsų pamotė...

— Ir dėdė Frenkas... — pridūrė Eli.

— Taigi visa šeima, — pasakiau aš, — ir pati Greta, be abejo...

— Na, ne, Greta nevažiavo, nes... — Eli nutilo ir po to tęsė: — Kora, mano pamotė, nemano, kad Greta turėtų su mumis važiuoti į svečius.

— Kadangi ji nėra šeimos narys, o tiktai neturtinga giminaitė? — paklausiau aš. — Tiksliau kalbant, kompanionė? Gretai tikriausiai kartais įgrysta toks elgesys su ja.

— Ji nėra viso labo kompanionė — ji man kaip tikra draugė.

— Palydovė, — pasakiau aš, — auklė, duenja, guvernantė... yra tam daug vardų.

— Ak, nutilkite, — pasakė Eli, — dabar aš noriu jums pasakyti, kad pagaliau suprantu, ką turėjote galvoje, pasakodamas apie savo draugą Sentoniksą. Tas namas išties nuostabus. Jis... Jis į nieką nepanašus. Aš manau, kad jeigu jis pastatytų namą mums, tas namas būtų išties nuostabus.

Jai nejučiomis išsprūdo tie žodžiai. Ji pasakė “mums”... Taigi ji buvo nuvykusi į Rivjerą ir privertė Gretą suorganizuoti viską taip, kad galėtų pamatyti namą, apie kurį buvau pasakojęs. Visa tai dėl to, kad jai norėjosi geriau įsivaizduoti tą namą, kurį mums svajonių pasaulyje pastatys Rudolfas Sentoniksas.

— Man malonu, kad jums patiko tas namas, — pasakiau aš.

— O ką jūs visą tą laiką veikėte? — paklausė ji.

— Nieko ypatingo — įprastiniai darbai... — atsakiau aš, — be to, buvau arklių lenktynėse, kur pastačiau už autsaiderį viską, ką turėjau, iki paskutinio penio, ir išlošiau trisdešimt kartų didesnę sumą. Ir tai tik per žir-

go ilgį... Kas išdrįstų sakyti, kad man nesiseka?!

— Džiaugiuosi už jus, — pasakė Eli, bet jos balse nebuvo jokio džiaugsmo. Jos pasaulyje pastatyti viską ligi paskutinio penio už autsaiderį ir laimėti trisdešimt kartų daugiau nieko nereiškė. Bent jau ne tiek, kiek manajame...

— Be to, buvau užėjęs pas motiną, — pridūriau.

— Jūs niekada neminėjote, kad turite motiną.

— Kodėl būčiau turėjęs? — nustebau aš.

— Negi jūs jos nemylite?

— Nežinau, — pagalvojęs atsakiau aš. — Kartais man atrodo, kad nemyliu. Kaip ten bebūtų, žmogus išaugęs atitolsta nuo tėvų. Ir nuo motinų, ir nuo tėvų...

— Man atrodo, jūs ją vis dėlto mylite, — nesutiko Eli,— Priešingai, jūs nebūtumėt sudvejojęs, atsakydamas į mano klausimą.

— Kartais aš jos bijau, — prisipažinau aš. — Ji mane per daug gerai pažįsta. Ji žino visas mano silpnybes, noriu pasakyti.

— Juk kažkas jas turi žinoti, — tarė Eli.

— Ką jūs turite omenyje?

— Kažkas iš žymių rašytojų yra pasakęs, kad nė vienam kamerdineriui savas ponas nėra didvyris. Tikriausiai kiekvienam iš mūsų reikalingas toks kamerdineris. Juk sunku gyventi, jei visą laiką stengsiesi patikti aplinkiniams.

— Jūs išties protinga, Eli, — pasakiau aš ir paėmiau ją už rankos. — Ar jūs taip pat viską žinote apie mane?

— Manau, kad taip, — ramiai ir paprastai pasakė Eli.

— Bet aš nedaug apie save esu pasakojęs.

— Jūs norite pasakyti, kad niekada man nieko nepasakojote apie save? Taip, jūs daugiau nutylėdavote. O tai visai kas kita. Nežiūrint į nieką, aš neblogai jus pažįstu.

— Leiskite tuo suabejoti... — pasakiau ir tęsiau:

— Nors tai nuskambės gana kvailai, bet aš jus myliu. Gana pavėluotas prisipažinimas, ar ne? Noriu pasakyti, kad jūs, be abejo, jau seniai apie tai žinote, faktiškai, nuo mūsų pažinties pradžios, ar ne tiesa?

— Taip, — atsakė Eli, — ir jūs taip pat žinote apie mane, ar ne?

— Kyla klausimas, — pagaliau pasiryžau aš, — ką mums toliau daryti? Mums nebus lengva, Eli. Jūs pati gerai žinote, kas aš esu, ką veikiu ir kaip aš iki šiol gyvenau. Kai buvau nuvykęs aplankyti savo motiną, vėl pamačiau tą niūrią gatvelę, kurioje ji gyvena. Tai visiškai kitoks pasaulis negu tas, kuriame jūs gyvenate, Eli. Ir aš nesu tikras, kad mes kada nors sugebėsime suderinti šiuos du pasaulius.

— Jūs galėtumėte supažindinti mane su savo motina.

— Taip, galėčiau, — sutikau aš, — bet geriau to nedarysiu. Tikriausiai tai nuskambės šiurkščiai, net žiauriai, bet, suprantate, mūsų laukia gana keista ateitis. Tai nebus gyvenimas, prie kurio jūs esate įpratusi, ir ne toks, kokį aš gyvenau. Tai bus naujas gyvenimas, kur mums reikės suderinti mano skurdą ir nemokšiškumą su jūsų turtais, išsilavinimu ir visuomenine padėtimi. Mano draugams jūs atrodysite esanti pasipūtus, jūsų draugai laikys mane žemesnio rango... Taigi ką mes darysime?

— Aš jums pasakysiu, — atsakė Eli, — ką mes darysime. Mes gyvensime Čigono palivarke, tame name, ne, toje svajonių pilyje, kurią mums pastatys jūsų draugas Sentoniksas. Štai ką mes darysime... — Po to ji pridūrė: — Bet visų pirma mes apsivesime. Juk jūs tai turėjote omenyje?

— Taip, — pasakiau aš. — Būtent tai, bet aš nesu tikras, kad esu jums tinkama pora.

— Viskas labai paprasta, — pasakė Eli. — Mes galime susituokti kitą savaitę. Juk aš jau pilnametė. Dabar galiu daryti viską, ką panorėjusi. O tai yra svarbiau-

sia. Jūs tikriausiai teisus dėl mūsų giminaičių. Aš nieko nepasakysiu saviškiams, o jūs nesakysite savo motinai, kol viskas nebus baigta, o po to, jei jie ir sukels triukšmą, bus per vėlu...

— Tai nuostabu, — apsidžiaugiau aš, — nuostabu, Eli. Bet yra viena kliūtis. Aš nenorėčiau apie tai kalbėti. Mes negalėsime gyventi Čigono palivarke, Eli. Jei mes kur ir pasistatysime namą, tai tik ne ten. Čigono palivarkas parduotas.

— Aš tai žinau, — pasakė Eli ir nusijuokė. — Jūs, Maikai, nieko nežinote. Tai aš jį nupirkau.

8.

Mes sėdėjome gėlėmis nusėtoje pievelėje prie upelio, vinguriuojančio tarp akmenų ir pėsčiųjų keliukų. Aplinkui sėdėjo daugybė žmonių, bet mes jų net nepastebėjome, netgi nematėme, kad jie ten yra — taip mes buvome įsigilinę į pokalbį apie savo ateitį. Tarsi pakerėtas negalėjau atitraukti nuo jos akių, net kalbėti man buvo sunku.

— Maikai, — pasakė ji. — Aš tau turiu kai ką paaiškinti. Apie save.

— Nereikia, — atsakiau aš, — nereikia man nieko aiškinti.

— Ne, reikia. Aš privalėjau tau tai pasakyti iš pradžių, bet nenorėjau, nes... nes aš bijojau, kad dėl to tave prarasiu. Bet tai iš dalies paaiškina mano domėjimąsi Čigono palivarku.

— Tu jį nupirkai? — paklausiau aš. — Kaip tu tai padarei?

— Padedant advokatams, — atsakė ji. - Kaip tai paprastai daroma. Mano advokatai pritarė mano ketinimui investuoti kapitalą į žemę, nes jos kaina kyla.

Buvo keista staiga išgirsti, su kokiu pasitikėjimu savimi ir reikalų išmanymu švelnioji drovioji Eli kalba apie nekilnojamojo turto pirkimą ir pardavimą.

— Tu nupirkai jį dėl mūsų?

— Taip. Aš kreipiausi ne į šeimos advokatą, bet į savo asmenišką. Aš jam paaiškinau, kas mane domina, paprašiau nuodugniai pasidomėti šiuo reikalu ir paleidau į darbą visą mašiną... Buvo dar du pirkėjai, bet jie gana lengvai pasidavė, nes nebuvo linkę daug mokėti. Buvo svarbu, kad visi formalumai būtų sutvarkyti iš anksto,

kad popierius galėčiau pasirašyti, kai tik tapsiu pilnamete. Dabar jau dokumentai pasirašyti, ir viskas užbaigta.

— Bet juk tau reikėjo duoti užstatą, ar kažką panašaus. Ar tu turėjai tam pinigų?

— Ne, — atsakė Eli, — ne, aš nedisponavau tokiu dideliu kiekiu pinigų, bet visuomet atsiranda žmonės, pasiruošę paskolinti reikiamą sumą. O jeigu kreipiesi į naują juridinę kontorą, suinteresuotą, kad pasinaudotumėt jų paslaugomis, kai tik įgysite teisę į savo paveldėtus pinigus, jie pasiryžę net rizikuoti, tikėdamiesi, kad staiga nenumirsite savo gimtadienio išvakarėse.

— Tu taip dalykiškai kalbi, kad man net žadą atėmė, — nustebęs pasakiau aš.

— Palikim ramybėje tuos reikalus, — pasakė Eli. — Grįžkime prie to, apie ką aš jau anksčiau pradėjau pasakoti. Beje, kai ką aš tau jau esu pasakojusi, bet tu, atrodo, ne visiškai supratai.

— Aš nieko nenoriu žinoti, — pakeltu balsu ištariau aš. Aš beveik šaukiau. — Nereikia man nieko pasakoti. Nieko nenoriu žinoti apie tai, ką tu darai, ką mylėjai ar kas tau buvo nutikę.

— Mes kalbame visai ne apie tai,— užprotestavo Eli. — Aš net nepagalvojau, kad tu gali nesuprasti, apie ką kalbama. Nesijaudink, neturiu jokių meilės paslapčių. Iki tavęs nieko nemylėjau. Supranti, aš... na, aš turtinga.

— Aš tai žinau, — pasakiau aš. — Tu man tai jau sakei.

— Taip, — pasakė Eli ir lengvai nusišypsojo, — ir tada tu pasakei: “Vargšelė mažoji turtuolė”! Bet kalbu ne apie tai... Supranti, mano senelis sukaupė didžiulius turtus iš naftos. Pagrindinai iš naftos. Ir dar iš šio bei to. Žmonos, kurioms jis mokėjo alimentus, numirė. Paveldėtojais likome tik mes su tėvu, kadangi kiti du tėvo broliai buvo žuvę. Vienas — Korėjoje, o kitas — automobilio avarijoje. Taigi mano tėvas gavo milžinišką pa-

likimą, kuris po jo staigios mirties atiteko man. Savo testamente tėvas nurodė sumą, kurią turi gauti mano pamotė, todėl daugiau į nieką ji negali reikšti pretenzijų. Viskas priklauso man. Tiesą sakant, aš... aš esu viena iš turtingiausių moterų Amerikoje, Maikai.

— O, Dieve, — sumurmėjau aš, — aš nežinojau... Taip, tu teisi, aš net negalėjau to įtarti.

— Aš nenorėjau, kad tu tai žinotum. Nenorėjau tau sakyti. Štai kodėl bijojau tau pasakyti savo pavardę — Fenela Gudmen. Iš tikrųjų aš visai ne Gudmen, o Gutman, bet aš nusprendžiau, kad apie Gutmanus tu esi girdėjęs... Todėl aš ir ištariau pavardę Gudmen.

— Taip, — pasakiau aš. — Man kažkur teko sutikti Gutmanų pavardę. Ne, kai tu prisistatei, aš net nieko neįtariau... Negi mažai žmonių turi tokią pavardę?

— Štai kodėl, — tęsė ji, — mane taip saugojo nuo aplinkinių, laikė tarsi auksiniame narvelyje. Mane saugojo privatūs detektyvai, o vaikinai būdavo patikrinami prieš leidžiant jiems bent pasikalbėti su manimi. Jei aš su kuo nors susidraugaudavau, pradžioje visi turėdavo įsitikinti, ar jis man tinkamas visais atžvilgiais. Tu nė įsivaizduoti negali, koks tai buvo baisus gyvenimas, tarsi kalinio... Bet dabar visa tai baigėsi ir, jei tu nieko prieš...

— Žinoma, aš nieko prieš, — pertraukiau ją. — Mes linksminsimės kiek galėdami. Tiesą sakant, — pridūriau aš, — kai dėl manęs, tavo turtų man nebus per daug!

Mes abu nusijuokėme.

— Labiau už viską man tavyje patinka tai, kad tu niekuomet neapsimetinėji.

— Be to, — pasakiau aš, — tu dar už viską moki didžiulius mokesčius, ar ne tiesa? Tai dar vienas iš nedaugelio mano privalumų. Visi pinigai, kuriuos uždirbu, patenka tiesiai į mano kišenę, ir niekas jų negali iš manęs atimti.

— Mes turėsime savo namą, — pasakė Eli, — sa-

vo namą Čigono palivarke. — Ir staiga ji kažkodėl sudrebėjo.

— Ar tau, brangioji, nešalta? — paklausiau aš ir pažiūrėjau į saulės spinduliais nutviekstą dangų.

— Ne, — atsakė ji.

Išties buvo labai karšta. Mes šildėmės saulės spinduliuose. Tokie karščiai būna tikriausiai tik Prancūzijos pietuose.

— Ne, — pakartojo Eli. — Aš tik prisiminiau tą čigonę...

— Pamiršk ją, — pasakiau aš. — Juk ji pamišėlė.

— Kaip tu manai, ar ji iš tikrųjų mano, kad ta žemė užkeikta?

— Mano galva, visi čigonai tokie. Supranti — jie tik nori dainuoti ir šokti, ir vis apie kokį nors užkeikimą, ar panašiai...

— Ar tu daug žinai apie čigonus?

— Visiškai nieko, — prisipažinau aš. — Jei tau nepatinka tas Čigono palivarkas, Eli, mes galime nusipirkti žemės kur nors kitur. Kalno viršūnėje Velse, Ispanijos pajūryje ar tarp kalvų Italijoje, o Sentoniksas ir ten pastatys mums namą.

— Ne, — nesutiko Eli. — Tiesą sakant, aš noriu, kad mūsų namas būtų ten, kur mes susitikome pirmą kartą. Staiga išniręs iš už posūkio, tu ėjai keliu, po to pamatei mane ir sustojai neatitraukdamas nuo manęs akių. Aš to niekada nepamiršiu.

— Ir aš, — pasakiau aš.

— Štai ten tegul ir bus mūsų namas. O tavo draugas Sentoniksas jį pastatys.

— Jei jis dar gyvas, — pridūriau sunerimęs. — Jis labai sirgo.

— O taip, jis dar gyvas, — pasakė Eli. — Aš buvau pas jį nuvažiavusi.

— Tu buvai pas jį nuvažiavusi?

— Taip. Kai lankiausi Prancūzijos pietuose. Jis ten

buvo sanatorijoje.

— Kiekvieną minutę tu mane stebini vis labiau ir labiau, Eli. Dėl to, ką tu darai ar sugebi.

— Manau, jis nuostabus žmogus, — pasakė Eli, — bet kiek gąsdinantis.

— Ar jis tave išgąsdino?

— Taip, nežinau kodėl, bet man buvo labai baisu.

— Ar tu jam papasakojai apie mus?

— Taip, aš jam viską papasakojau — ir apie mus, ir apie Čigono palivarką, ir apie namą. Jis pasakė, kad mes būtinai turėtume pasinaudoti jo paslaugomis. Jis didelis ligonis, bet, jo žodžiais, jam dar užteks jėgų, kad nuvažiuotų apžiūrėti sklypą, paruošti dokumentus ir atlikti projekto eskizą. Jis pasakė, kad nieko baisaus, jei jis numirtų dar neužbaigus statybos, bet aš jam pasakiau, — pridūrė Eli, — kad jis privalo toliau gyventi, nes noriu, kad jis pamatytų, kaip mes tame name gyvensime.

— Ką jis į tai atsakė?

— Jis manęs paklausė, ar žinau, ką darau tekėdama už tavęs. Aš pasakiau, kad, be abejonės, žinau.

— O po to?

— Įdomu, ar tu žinai ką darąs, pasidomėjo jis.

— Aš tai jau tiksliai žinau, — pasakiau aš.

— Jis pasakė: "Jūs visuomet žinosite, kur einate, mis Gutman". Po to pridūrė: "Jūs visuomet eisite ten, kur norite, bet Maikas, — tęsė jis, — gali nueiti kreivu keliu. Jis dar nepakankamai suaugęs, kad žinotų, kur jis eina". Bet aš jam atsakiau, kad su manimi tu būsi visiškai saugus.

Ji buvo stulbinančiai pasitikinti savimi. Sentonikso žodžiai mane supykino. Jis priminė mano mamą. Atrodė, kad ji visuomet žino apie mane daugiau negu aš pats.

— Aš žinau, kur einu, — pasakiau aš. — Aš einu ten, kur noriu, ir mes ten einame kartu.

— Jau pradėjo valyti senojo namo griuvėsius, — pasakė Eli.

Po to perėjo prie praktiškų dalykų.

— Kai tik projekto eskizas bus užbaigtas, darbas vyks sparčiai. Mums reikia skubėti. Taip pasakė Sentoniksas. Nori, mes susituoksime kitą antradienį? — paklausė Eli. — Antradienis — gera diena.

— Tik be jokių liudininkų, — pareikalavau aš.

— Išskyrus Gretą, — pasakė ji.

— Po paraliais tą Gretą! — pasipiktinau aš. — Jos mūsų vestuvėse nebus. Tik mes su tavimi — daugiau nieko. Liudininkus galime paimti tiesiog iš gatvės.

Visa tai prisimindamas, aš iš tikrųjų manau, kad tai buvo laimingiausia mano gyvenimo diena.

Antroji knyga

9.

Štai taip mes su Eli tapome vyru ir žmona. Įvyko tai gana staiga, bet, tiesą sakant, gyvenime kaip tik taip ir būna. Mes nusprendėme susituokti ir savo ketinimą įvykdėme.

Bet tai tik mano istorijos pradžia, o ne pabaiga meilės romano ar pasakos, kur "Po to jie ilgai ir laimingai gyveno..." Po tokių žodžių nėra daugiau apie ką pasakoti. Mes susituokėme, mes buvome laimingi, ir prabėgo gerokas laiko tarpas, kol mus pagaliau suieškojo. Štai tada ir prasidėjo mūsų įprastiniai sunkumai ir rūpesčiai.

Visa ta mūsų vedybų istorija praėjo neįtikėtinai paprastai. Eli trokšdama išsvajotosios laisvės, labai sumaniai sumėtė pėdas. Ištikimoji Greta ėmėsi visų reikiamų priemonių, kad apsaugotų Eli ir jos interesus. O aš gana greitai supratau, kad, tiesą sakant, niekas per daug nesidomėjo Eli ir jos reikalais. Jos pamotė buvo visa galva pasinėrusi į aukštuomenės gyvenimą ir meilės romanus. Jei Eli atsisakydavo ją lydėti į kurią nors pasaulio vietą, ji jos ir neįkalbinėdavo. Eli paslaugoms buvo daugybė guvernančių, kambarinių ir mokytojų, ir jei ji užsimanydavo nuvykti į Europą, niekas tam neprieštaraudavo. Kai ji pareiškė norinti atšvęsti savo pilnametystę Londone, ir tada tam buvo pritarta. Dabar, kai ji įgijo teisę į savo didžiulius turtus, ji elgėsi kaip tikra jų šeimininkė. Jai užsinorėjus vilos Rivjeroje, pilies Kosta-Bravoje ar jachtos, ar dar ko nors, jai tik reikėjo apie tai užsiminti, ir kas nors iš svitos, nuolat supančios milijonierius, tuoj pat

imtųsi tvarkyti reikalus.

Greta, kaip aš supratau, buvo toje šeimoje laikoma nepakeičiama padėjėja. Sumani, energinga, patikima, sugebanti sutvarkyti bet kurį jai patikėtą reikalą geriausiu būdu, ji panaudodavo visą savo žavesį, kad įtiktų pamotei, dėdei ir įvairiausiems giminaičiams, kurie pastoviai trindavosi jų namuose. Eli paslaugoms buvo ne mažiau kaip trys advokatai, kuriems ji kartas nuo karto nurodinėjo, ką jiems daryti. Ją supo tankus bankininkų, advokatų ir finansininkų tinklas — to reikalavo jos paveldėtas kapitalas. Tai buvo pasaulis, apie kurį aš kartas nuo karto gaudavau informacijos pagrindinai iš to, kas Eli išsprūsdavo retsykiais iš kalbos. Jai, aišku, nė į galvą neateidavo, kad aš galiu tų dalykų neišmanyti. Ji gi išaugo toje aplinkoje ir, suprantama, nė neabejojo, kad kiekvienas suaugęs žmogus privalo juos išmanyti, ir panašiai.

Tiesą sakant, ankstyvajame mūsų bendro gyvenimo laikotarpyje mums labiausiai patikdavo sužinoti tai, kas kiekvieno iš mūsų gyvenime buvo ypatingo, savito. Atvirai kalbant, aš niekada negudravau pats su savimi, kadangi tai buvo vienintelis būdas prisitaikyti prie naujų aplinkybių. Beturčiai net neįsivaizduoja, kaip gyvena turtuoliai, o turtuoliai nežino, koks vargšų gyvenimas, tad visa tai sužinoti ir vieniems, ir kitiems yra kerinčiai įdomu.

— Klausyk, Eli, — kartą aš jai pasakiau susirūpinęs, — ar bus didelis triukšmas dėl to, kad mes susituokėme, kaip tu manai?

Eli atsakė ne iš karto, be to, gana abejingai.

— O taip, — pasakė ji, — jie tikriausiai siaubingai supyks. — Po to pridūrė: — Tikiuosi, tu dėl to nelabai nusiminei?

— Aš tai ne — kodėl turėčiau? Man rūpi tu. Tau tai gerokai klius.

— Manau, kad taip, — atsakė Eli, — bet nebūtina

į tai kreipti dėmesį. Juk jie nieko negali padaryti.

— Bet jie stengsis?

— O taip, — net sušuko ji. — Jie stengsis. — Po to surimtėjusi pridūrė: — Jie greičiausiai siūlys tau pinigų, kad manęs atsisakytum.

— Siūlys pinigų?

— Kodėl tu stebiesi? — nusišypsojo Eli mažos laimingos mergaitės šypsena. — Nieko čia nuostabaus. — Po to pridūrė: — Žinai, Mini Tompson atveju taip ir buvo.

— Mini Tompson? Tai ta, kurią dažnai vadino naftos princese?

— Visiškai teisingai. Ji pabėgo su gelbėtoju iš paplūdimio ir ištekėjo už jo.

— Klausyk, Eli, — pasakiau aš sunerimęs. — Juk ir aš kažkada esu buvęs gelbėtojas Litlhemptone.

— Ak, nejaugi? Kaip įdomu... Ar ilgai?

— Ne, žinoma, ne. Tik vieną vasarą.

— Na ir neverta dėl to rūpintis, — pasakė Eli.

— Kuo gi baigėsi ta Mini Tompson istorija?

— Atrodo, jiems teko pakloti du šimtus tūkstančių dolerių, — atsakė Eli. — Mažesnei sumai jis nesutiko. Mini beprotiškai įsiuto ant visų vyrų ir vos neišprotėjo, — pridūrė ji.

— Nuo tavo žodžių aš tiesiog žado netekau, brangioji, — pasakiau aš. — Pasirodo, aš ne tik įsigijau žmoną, bet ir galimybę išmainyti ją į solidžią pinigų sumą bet kuriuo metu.

— Tu teisus, — sutiko Eli. — Išsikviesk įtakingą advokatą ir pasakyk jam, kad nori su juo atvirai pasikalbėti. Tada jis paskirs skyrybų procedūrą ir alimentų dydį, — toliau pamokomai kalbėjo Eli. — Mano pamotė buvo ištekėjusi keturis kartus, — pridūrė ji, — ir iš to uždirbo geroką sumelę. — Ir vėl ji pakartojo: — Ak, Maikai, ko tu taip stebiesi?

Juokingiausia visame tame buvo tai, kad aš išties

buvau priblokštas. Man buvo labai nemalonu klausytis apie šiuolaikinės visuomenės degradaciją, ypač aukštuomenės tarpe. Mano švelnioji, naivioji Eli buvo jaudinančiai panaši į mažą mergaitę, todėl mane tiesiog šokiravo jos puikus išmanymas teisinių ir finansinių dalykų, tai, kaip ji blaiviai į viską žiūri. Ir visgi iš esmės aš ją puikiai perpratau. Aš aiškiai mačiau kokia ji iš tikrųjų — atviraširdė, neapsimestinai meili ir nuoširdi. Tai dar nereiškė, kad ji nepažino ją supančio pasaulio. Nors, žinoma, buvo tokios sritys, apie kurias ji itin menkai nusimanė. Ji beveik nieko nežinojo apie tą pasaulį, iš kurio atėjau aš, apie pasaulį, kur žmonės nusižeminę prašinėja darbo, kur gangsteriai ir narkotikai, kur vyksta kova už būvį, kur ant kiekvieno kampo sutiksi vulgarius ir arogantiškus puošeivas, kuriuos aš taip gerai pažinau, nes visą savo gyvenimą man teko praleisti jų tarpe. Ji neturėjo jokios nuovokos apie tai, kaip būna, kai tave stengiasi išauklėti padoriu ir garbingu žmogumi, bet tavo kišenėse vis švilpia vėjai, kai tavo motina iš kailio neriasi taupydama kiekvieną penį, kad tik jos sūnus užimtų geresnę vietą visuomenėje, ir kokį kartėlį ji pajunta, kai jos lengvabūdis sūnus, paklausęs blogo patarimo, neišnaudoja jam suteikto šanso ir viską praranda.

Eli labai patiko klausytis mano pasakojimų apie save, o man lygiai taip pat — apie ją. Mes abu buvome tarsi naujų žemių tyrinėtojai.

Atsigręžęs atgal, aš matau, koks nuostabiai laimingas buvo mūsų gyvenimas tomis pirmomis mūsų bendro gyvenimo dienomis. Tada aš buvau tikras, kad viskas taip ir turi būti. Matyt, Eli irgi taip galvojo. Mes užregistravome savo santuoką Plimuto merijoje. Gutman — gana paplitusi pavardė. Niekas, tame tarpe ir laikraščių reporteriai, nė nenutuokė, kad Gutmanų milijonų paveldėtoja yra Anglijoje. Kartas nuo karto laikraščiuose pasirodydavo žinutės apie tai, kad ji ar tai Italijoje, ar tai plaukioja kažkieno jachta. Mūsų liudininkai merijoje bu-

vo vietinis klerkas ir senyva mašininkė. Pareigūnas pasakė trumpą iškilmingą kalbą apie santuokinio gyvenimo pareigas ir palinkėjo mums laimės. Iš merijos mes išėjome jau misteris ir misis Rodžers! Mes praleidome savaitę pajūrio viešbutyje, o po to išvažiavome užsienin. Tai buvo nuostabios trys savaitės — keliavome kur tik užsimanydami, neskaičiuodami pinigų...

Apsilankėme Graikijoje, po to Florencijoje, Venecijoje, pasilepinome Lido paplūdimiuose, neaplenkėme ir Prancūzų Rivjeros bei Dolomitų kalnų. Dabar aš nė pusės neatsimenu tų vietų vardų. Mes skridome lėktuvais, nuomojomės jachtą arba didelius prabangius automobilius. Ir kol mes mėgavomės gyvenimu, Greta, kaip pasakė man Eli, laikė pozicijas namų fronte.

Ji taip pat keliavo, kad išsiųstų visus tuos laiškus ir atvirlaiškius, kuriuos Eli jai buvo paruošusi iš anksto.

— Atpildo diena, be abejo, ateis, — pasakė Eli. — Jie mus užpuls kaip pulkas maitvanagių. Bet kol tai įvyks, mes galime mėgautis gyvenimu.

— O kaip dėl Gretos? — pasidomėjau aš. — Ar jie ant jos nesupyks sužinoję apie apgaulę?

— Žinoma, supyks, — atsakė Eli, — bet Greta — kietas riešutėlis. Ji ne jų dantims.

— Gal tai jai sutrukdys gauti kitą darbą?

— Kodėl ji turėtų ieškotis kito darbo? — nustebo Eli. — Ji gyvens su mumis.

— Ne! — užprotestavau aš.

— Kodėl gi ne, Maikai?

— Nereikia, kad su mumis kas nors gyventų, — atsakiau aš.

— Greta mums netrukdys, — bandė mane nuraminti Eli. — Priešingai, su ja bus žymiai lengviau. Tiesą sakant, neįsivaizduoju, ką aš be jos daryčiau. Ji puikiai tvarkosi namuose ir greitai išsprendžia visas problemas.

— Tebūnie, kaip tu nori, bet man tai visai nepatinka, — nenorėjau sutikti aš. - Be to, juk mes kalbėjome,

kad tai bus mūsų namas, mūsų svajonių pilis. Svajojome ten gyventi tiktai dviese.

— Taip, — sutiko Eli, — aš tave puikiai suprantu. Bet, nepaisant to... — ji nutilo. — Gretai bus labai skaudu, jei mūsų name jai neatsiras vietos. Juk ištisus ketverius metus ji gyveno su manimi ir tiek daug dėl manęs padarė. Neužmiršk, kaip ji man padėjo ištekėti už tavęs.

— Aš labai nenorėčiau, kad ji visą laiką stovėtų tarp mūsų.

— Bet ji nėra tokia, Maikai. Tu dar jos net nesi matęs.

— Nesu matęs — tu teisi, bet tai neturi nieko bendro su tuo, patiks ji man ar nepatiks. Mes turime gyventi vieni, Eli.

— Mielasis Maikai, — tepasakė meiliai Eli.

Tuo mūsų pokalbis baigėsi.

Savo kelionių metu mes buvome susitikę su Sentoniksu. Tai buvo Graikijoje. Jis gyveno mažame žvejų kaimelyje prie jūros. Aš išsigandau matydamas, kaip jis blogai atrodo. Žymiai blogiau negu prieš metus. Jis mus su Eli sutiko labai šiltai.

— Taigi jūs vis dėlto susituokėte, — pasakė jis.

— Taip, — patvirtino Eli, — ir dabar mes ketiname pasistatyti sau namą.

— Aš jau čia turiu projekto eskizus, — pasakė jis man. — Ji jums pasakojo, kad buvo čia atvažiavusi, susirado mane ir davė... nurodymus? — užbaigė jis, sąmoningai pabrėždamas paskutinį žodį.

— O ne, tai nebuvo nurodymai, — užprotestavo Eli. — Aš jūsų tiesiog maldavau.

— Ar jūs žinote, kad mes nupirkome tą sklypą? — paklausiau aš.

— Eli man apie tai pranešė telegrama. Ji man atsiuntė daugybę fotografijų.

— Visų pirma jums, be abejo, reikės atvažiuoti ir pamatyti tą vietą, — pasakė Eli. — Gal ji jums visai

nepatiks?

— Man ji patinka.

— Kaip jūs galite taip sakyti, kol pats jos nematėte?

— Aš jau ją mačiau, vaikuti. Prieš penkias dienas buvau ten nuskridęs. Beje, ten buvau sutikęs vieną jūsų advokatą — tokį anglą arklio veidu.

— Misterį Kroufordą?

— Būtent jį. Tiesą sakant, darbai jau prasidėjo: valomas sklypas, išvežamos griuvenos, klojami pamatai, atliekamas drenažas... Kai jūs sugrįšite į Angliją, mes ten susitiksime.

Jis išsiėmė eskizus, ir mes sėdėjome šnekučiuodamiesi ir apžiūrinėdami mūsų būsimą namą. Tarp eskizų net buvo akvarelė, vaizduojanti mūsų namą, be to, architektūrinis namo vaizdas ir bendras sklypo planas.

— Ar tau patinka, Maikai?

Aš tik giliai atsidusau.

— Taip, — pasakiau aš. — Aš svajojau kaip tik apie tai.

— Jūs dažnai man pasakodavote, Maikai, kokį namą norėtumėte turėti. Kai aš norėdavau pafantazuoti, aš prisimindavau tą žemės sklypą, kuris jus taip pakerėjo. Jūs buvote įsimylėjęs namą, kurio galbūt niekuomet nebūtumėt pamatęs ir niekuomet nebūtumėte pasistatęs.

— Bet jis būtinai bus pastatytas, — įsiterpė Eli. — Jūs jį pastatysite, ar ne tiesa?

— Jei tokia bus Dievo ar velnio valia, — atsakė Sentoniksas. — Nuo manęs tai nepriklauso.

— Negi jūs nesijaučiate geriau? — paklausiau aš su abejone balse.

— Atsiminkite kartą ir visiems laikams, kad man jau niekada nebus geriau. Nuo likimo nepabėgsi...

— Nesąmonė, — paprieštaravau aš. — Juk žmonės atranda vis naujus vaistus. Gydytojai — tai tikri nenaudėliai. Būna taip, kad jie pasmerkia žmogų mirčiai, o jis iš jų juokiasi ir gyvena dar gerus penkiasdešimt metų.

— Žaviuosi jūsų optimizmu, Maikai, bet mano liga per daug rimta: mane guldo ligoninėn, perpila visą kraują, ir aš išeinu į laisvę, įgavęs šiokią tokią gyvenimo atsargą. Bet kiekvieną kartą ta atsarga vis mažesnė ir mažesnė.

— Jūs labai drąsus žmogus, — tarė Eli.

— O ne, visai nesu drąsus. Kada tiksliai žinai, kas tavęs laukia, ypatingas drąsumas nereikalingas. Tik reikia sau susirasti nusiraminimą.

— Pavyzdžiui, statant namus?

— Ne, ne tame. Kiekvieną kartą aš jaučiuosi vis silpnesnis ir silpnesnis, todėl statyti namus darosi vis sunkiau. Jėgos senka. Tačiau nusiraminimą visgi galima surasti. Kartais labai keistą.

— Aš jūsų nesuprantu, — pasakiau aš.

— Jūs ir nesuprasite, Maikai. Net nesu tikras, kad ir Eli tai gali. Gal ir taip... — Ir toliau jis kalbėjo veikiau su savimi negu su mumis. — Manyje glūdi greta viena kitos silpnybė ir stiprybė. Silpnybės priežastis — nykstantis gyvybingumas, stiprybės — nerealizuota energija Jei tau lemta netrukus mirti, niekam nesvarbu, kuo tu šiuo metu užsiimi. Juk tu vis vien mirsi. Todėl gali daryti ką panorėjęs. Niekas negali tavęs sustabdyti, niekas negali sutrukdyti. Aš galiu vaikščioti Atėnų gatvėmis ir šaudyti į man nepatinkančius žmones. Suprantate?

— Bet policija jus vis vien galėtų suimti, — pareiškiau aš.

— Žinoma, galėtų. Bet ką jie man padarytų? Blogiausia, ką jie sugebėtų — atimti man gyvenimą! Ką dar jie galėtų man padaryti? Įkalinti dvidešimčiai ar trisdešimčiai metų? Juokinga, ar ne? Aš tiek neišgyvensiu. Gal tik kokį pusmetį, gal metus — ilgiausiai pusantrų metų! Man niekas nieko negali padaryti. Todėl tuo laikotarpiu, kuris man dar yra skirtas, aš — karalius. Galiu daryti ką panorėjęs. Kartais ši mintis man tiesiog apsuka galvą. Visa bėda ta, kad daugiau nejaučiu pagundų,

nieko nėra nepaprasto ar prieštaraujančio įstatymams, ką norėčiau iškrėsti.

Kai mes po apsilankymo pas jį važiavome mašina atgal į Atėnus, Eli pasakė:

— Koks jis keistas žmogus. Žinai, kartais aš jo bijau.

— Bijai Rudolfo Sentonikso? Kodėl gi?

— Todėl, kad jis nepanašus į kitus žmones ir kad jis turi... na, kažkokio žiaurumo ir išdidumo. Aš manau, kad jis ketino mums pasakyti, kad žinojimas apie savo greitą mirtį sustiprino jo išdidumo jausmą. Tik įsivaizduok, — staiga Eli pagyvėjo ir žvelgė į mane susižavėjusi ir susijaudinusi, — įsivaizduok jį, mums pastačiusį nuostabią pilį ant olos tarp pušų... Mes atvažiuojame apsigyventi joje, o jis mus pasitinka tarpduryje, o tada...

— Na, kas tada, Eli?

— Jis įeina vidun paskui mus, ir, lėtai uždaręs paskui save duris, ten pat, ant slenksčio, mus užmuša. Perpjauna mums gerkles ar padaro ką nors panašaus.

— O, Viešpatie, Eli, na ir mintys tavo galvoje!

— Visa bėda ta, kad mes abu, Maikai, gyvename nerealiame pasaulyje. Mes svajojame apie tokius dalykus, kuriems tikriausiai niekuomet nelemta įvykti.

— Tikriausiai Čigono palivarkas tau sukėlė mintis apie mirtį?

— Manau, kad tai dėl jo vardo ir dėl to užkeikimo...

— Nėra ten jokio užkeikimo, — pratrūkau šaukti. — Visa tai — gryniausia nesąmonė! Užmiršk apie tai.

Tai buvo Graikijoje.

10.

Tai atsitiko, manau, kitą dieną. Mes apžiūrinėjome Atėnus, kai ant Akropolio laiptelių Eli susidūrė su pažįstamais žmonėmis iš Amerikos. Jie keliavo kruiziniu laivu aplink Graikiją ir dabar buvo ką tik išlipę ant kranto. Nuo turistų grupės staiga atsiskyrė kokių trisdešimt penkerių metų moteris ir puolė tiesiai prie Eli.

— O Dieve, negaliu patikėti savo akimis, nejaugi tai Eli Gutman?! — sušuko ji. — Ką tu čia darai? Man į galvą neatėjo mintis, kad tu dabar Graikijoje. Ar tu taip pat kruize?

— Ne, — atsakė Eli, — aš atvykau į Atėnus keletui dienų.

— Kaip malonu tave matyti. Kur Kora? Ar ji taip pat čia?

— Ne, Kora, manau, dabar Zalcburge.

— Vajė vajė! — moteriškė įdėmiai pažiūrėjo į mane, o Eli ramiai tarė:

— Leiskite man jus supažindinti: misteris Rodžersas, misis Benington.

— Sveiki. Kiek laiko tu dar čia ruošiesi būti?

— Išvykstu rytoj, — atsakė Eli.

— O Viešpatie, jei aš šią minutę su tavimi neatsisveikinsiu, atsiliksiu nuo savo grupės, o aš jokiu būdu nenoriu nė žodžio praleisti iš gido pasakojimo. Tiesą sakant, jie mus gerokai nuvaiko. Dienai baigiantis būnu nepaprastai nuvargusi. Gal susitiksime kur nors bare?

— Tik ne šiandien, — atsakė Eli. — Mes vykstame į ekskursiją.

Misis Benington nusivijo savo grupę, o Eli, kuri lipo

aukštyn Akropolio laiptais, apsisuko ir pradėjo leistis žemyn.

— Štai ir mūsų problemos sprendimas, ar ne tiesa?

— Koks sprendimas?

Eli minutėlę patylėjo, o po to atsidususi tarė:

— Šiandieną vakare privalau parašyti laiškus.

— Kam?

— Korai, dėdei Frenkui ir, manau, dėdei Endriui.

— Kas tas dėdė Endrius? Tu apie jį nesi pasakojusi.

— Tai Endrius Lipinkotas. Tiesą sakant, jis man net ne giminė. Jis yra mano pagrindinis globėjas, ar patikėtinis, ar kaip ten tokius žmones vadina. Jis yra advokatas, labai žymus advokatas.

— Ir ką tu jiems ruošiesi parašyti?

— Parašysiu, kad ištekėjau. To aš neišdrįsau pasakyti Norai Benington. "Susipažink su mano vyru." Įsivaizduoju, kaip ji būtų sušukusi: "Aš net negirdėjau, kad tu ištekėjai, brangute. Na, pasakok man viską iš eilės..." ir taip toliau, ir taip toliau. Mano galva, pamotė ir dėdė Frenkas, na, ir dėdė Endrius turi teisę sužinoti tai pirmieji, — ji giliai atsiduso. — O Dieve, kaip mums iki šio laiko buvo gerai.

— Ką jie dabar visi sakys ar darys? — paklausiau aš.

— Tikriausiai pradės triukšmauti, — ramiai atsakė Eli. — Bet jei taip ir bus, aš į tai nekreipsiu jokio dėmesio — jie jau nieko nepakeis ir jie tai puikiai supranta. Bet mums, manau, reikės su jais susitikti. Mes galėtume nuvykti į Niujorką. Ar norėtum? — ji klausiamai pažiūrėjo į mane.

— Ne, — atsakiau aš, — jokiu būdu.

— Tada jie atvyks į Londoną, bent jau kai kurie iš jų. Nežinau, ar tau tai labiau patiktų.

— Man nepatinka nei viena, nei kita. Aš tik noriu būti su tavimi ir stebėti, kaip plyta po plytos auga mūsų namas, atvažiavus Sentoniksui.

— Tai mes suspėsime, — pasakė Eli. — Nema-

nau, kad susitikimas su giminėmis užims labai daug laiko. Tikiuosi, kad viskas baigsis vienu didžiuliu kivirču. Taigi rinkis — arba mes skrendame į Niujorką, arba jie atskris į Londoną.

— Bet juk tu sakei, kad tavo pamotė Zalcburge.

— Aš tai pasakiau todėl, kad nenorėjau prisipažinti nežinanti, kur ji dabar. Taip, — giliai atsiduso Eli, — teks vykti į namus ir iškart su visais susitikti. Tikiuosi, Maikai, tu kaip nors viską iškęsi.

— Apie ką tu, apie savo šeimą?

— Taip. Tu iškęsi, jei jie tau bus itin priešiškai nusiteikę?

— Manau — tai kaina, kurią turiu sumokėti už santuoką su tavimi, — pasakiau aš. — Kaip nors iškęsiu.

— Dar yra tavo motina, — priminė Eli.

— Dėl Dievo meilės, Eli, tik nesugalvok supažindinti savo pamotės, pasipuošusios šilkais ir apsikarsčiusios brangiausiais papuošalais, su mano motina, gyvenančia nuošaliame skersgatvyje! Abejoju, kad jos turėtų ką viena kitai pasakyti...

— Jei Kora būtų mano tikra motina — jos daug ką turėtų viena kitai pasakyti, — pasakė Eli. — Norėčiau, kad tave mažiau kankintų mintys apie klasinius skirtumus, Maikai!

— Argi jos mane kankina? — pasipiktinau aš. — Tai pas jus Amerikoje apie tokius kaip aš sako: "Įsėdo ne į savo ratus!" Argi tai ne tiesa?

— Na ir kas? Negi būtina tai užrašyti didelėmis raidėmis ant popieriaus ir pasikabinti sau ant nugaros?!

— Aš nemoku elegantiškai rengtis, — su kartėliu prisipažinau aš. — Nemoku taisyklingai kalbėti, nieko nenutuokiu mene ir muzikoje ir tik neseniai sužinojau, kam ir kiek duoti arbatpinigių.

— Negi tau, Maikai, neatrodo, kad tame nežinojime ir yra visas žavesys? Mano galva, tai būtent taip.

— Kaip ten bebūtų, — tariau aš, — nematau dėl

ko reikėtų mano motiną tempti pas tavo giminaičius.

— Aš ir nesiūliau ką nors kur nors tempti, bet aš manau, Maikai, kad man derėtų aplankyti tavo mamą, kai tik grįšime į Angliją.

— Jokiu būdu! — triukšmingai užprotestavau aš.

Kiek išsigandusi tokios mano reakcijos ji pažvelgė į mane.

— Kodėl tu to taip nenori, Maikai? Be viso kito, bus net nemandagu, jei aš neprisistatysiu tavo motinai. Ar tu jai pasakei, kad vedei?

— Dar ne.

— Kodėl?

Aš jai nieko neatsakiau.

— Ar nebūtų paprasčiau pasakyti jai, kad tu vedei, ir supažindinsi mus, kai tik grįšime į Angliją?

— Ne, — atsakiau aš nors šį kartą ne taip garsiai, bet pakankamai tvirtai.

— Tu nenori, kad mes su ja susitiktume? — susimąsčiusi ištarė Eli.

Žinoma, aš to nenorėjau. Manau, — tai buvo visiškai akivaizdu, bet aš absoliučiai nesiruošiau jai ką nors aiškinti. Be to, aš ir nežinojau, kaip tai padaryti.

— Tai visiškai nereikalinga, — lėtai pasakiau aš. — Tu pati tai privalai suprasti. Tai nieko gero neduos, esu tuo tikras.

— Manai, aš jai nepatiksiu?

— Tu negali kam nors nepatikti, bet... na, nežinau, kaip čia geriau pasakius... Ji greičiausiai nusimins ir sutriks, kad vedžiau merginą... na, tiesiai sakant, ne sau lygią. Aišku, tai skamba senamadiškai, bet ji tokia, ta mano motina.

Eli susimąsčiusi palingavo galva:

— Nejaugi mūsų laikais dar yra taip galvojančių žmonių?

— Žinoma, yra, ir tavo šalyje taip pat jų netrūksta.

— Taip, — sutiko ji, — kažkuria prasme tu teisus.

Bet kas, jei tai žmogui tik į naudą...

— Nori pasakyti, jei tokiu būdu žmogus įsigys krūvas pinigų?

— Ne, kalbama ne tik apie pinigus.

— Ne, būtent apie pinigus, — užprotestavau aš. — Jei žmogus turi aibes pinigų, tai visi juo žavisi, jį gerbia, ir niekam nesvarbu, kur jis gimė.

— Bet juk taip visur, — pasakė Eli.

— Aš tavęs prašau, Eli, labai prašau, nereikalauk manęs supažindinti tave su mano motina.

— Aš vis vien manau, kad tai iš mūsų pusės nemandagu.

— Tu labai klysti. Aš puikiai žinau, kas mano motinai geriau. Ji tik nusimintų, patikėk manimi.

— Bet tu privalai jai pranešti, kad vedei.

— Gerai, tai aš padarysiu.

Aš pagalvojau, kad būtų paprasčiau parašyti mamai iš užsienio. Tą vakarą, kai Eli rašė dėdei Endriui, dėdei Frenkui ir savo pamotei Korai Van Stivizant, aš taip pat parašiau laišką savo motinai. Jis buvo labai trumpas.

"Brangi mama", — rašiau aš. — "Man derėjo parašyti tau anksčiau, bet jaučiausi kiek sutrikęs. Prieš tris savaites vedžiau. Tai įvyko gana netikėtai. Mano žmona labai graži ir miela mergina. Ji turi daugybę pinigų, todėl kartais jaučiuosi kiek nepatogiai. Mes ruošiamės kur nors kaimo vietovėje pasistatyti sau namą. O dabar mes keliaujame po Europą. Viso geriausio. Tavo Maikas."

Atgarsiai į mūsų laiškus buvo kiek skirtingi. Gavusi mano laišką, mano motina tik po savaitės atrašė jai būdingo turinio laišką:

"Brangusis Maikai. Labai apsidžiaugiau gavusi tavo laišką. Tikiuosi, kad būsi laimingas. Tave mylinti mama."

Kaip Eli ir pranašavo, iš jos giminės pusės buvo daugiau triukšmo. Kalbant vaizdžiai, tai priminė širšių lizdo sujudinimą. Mus užpuolė reporteriai, kuriems rūpėjo mūsų romantiškų vedybų detalės. Laikraščiuose pa-

sirodydavo straipsniai apie tai, kaip Gutmanų turtų paveldėtoja pabėgo su savo mylimuoju, pasipylė laiškai nuo bankininkų ir advokatų. Ir pagaliau buvo sutarta dėl oficialaus susitikimo. Čigono palivarke mes susitikome su Sentoniksu, dar kartą apžiūrėjome projekto eskizus, aptarėme šiokias tokias detales, o po to, įsitikinę, kad statybos darbai prasidėjo, atvykome į Londoną. Ten mes išsinuomojome prabangius apartamentus "Klaridžo" viešbutyje ir, kaip sakoma, pasiruošėme atremti priešo kavaleriją.

Pirmasis atvyko misteris Endrius Lipinkotas. Tai buvo pagyvenęs džentelmenas, išoriškai sausas ir santūrus. Jis buvo aukštas, prakaulus, elgėsi mandagiai ir lipšniai. Jis buvo kilęs iš Bostono, bet iš jo tarties niekada nebūčiau manęs, kad jis amerikietis. Iš anksto su mumis suderinęs laiką telefonu, jis atvyko į mūsų numerį lygiai dvyliktą valandą. Mačiau, kad Eli nervinosi, tačiau tai gerai slėpė.

Misteris Lipinkotas pabučiavo Eli, o man, maloniai nusišypsojęs, ištiesė ranką.

— Na, Eli, brangioji, atrodai tiesiog puikiai. Galima sakyti — pražydai.

— Kaip gyvuojate, dėde Endriau? Kaip čia atvykote? Lėktuvu?

— Ne. Aš šauniai atplaukiau "Karaliene Viktorija". Ar čia tavo vyras?

— Taip, tai Maikas.

Aš stengiausi neapsikiaulinti.

— Kaip gyvuojate, sere? — paklausiau aš ir pasiūliau ką nors išgerti, tačiau jis nusišypsojęs atsisakė. Po to jis atsisėdo ant kėdės su stačiu atlošu ir paauksuotomis atramomis ir toliau šypsojosi žiūrėdamas tai į mane, tai į Eli.

— Na, — pasakė jis, — jūs, jaunuoliai, mus visus tiesiog pritrenkėte. Visai kaip romanuose, tiesa?

— Atleiskite man, — pasakė Eli. — Aš tikrai labai

gailiuosi, kad viskas taip įvyko.

— Negi tikrai gailiesi? — sausai pasakė misteris Lipinkotas.

— Aš pagalvojau, kad taip bus papraščiau, — teisinosi Eli.

— Negaliu su tavimi sutikti, brangute.

— Dėde Endriau, jūs gi pats puikiai žinote, koks būtų kilęs triukšmas, jei būčiau pasielgusi kitaip — įsivaizduokit tą siaubingą triukšmą...

— Ir kodėl būtų turėjęs kilti tas siaubingas triukšmas?

— Negi jūs jų nepažįstate? — bandė gintis Eli. — Ir jūs ne geresnis, — pridūrė ji priekaištaudama. — Aš jau gavau du laiškus iš Koros. Vieną vakar, kitą šiandien ryte.

— Tu, tikiuosi, supranti, kad mes negalėjome nesusijaudinti, brangioji. Atsižvelgiant į aplinkybes, tai visai natūralu, ar ne tiesa?

— Aš pati turiu teisę spręsti, už ko, kaip ir kada man ištekėti.

— Aš to neneigiu, vargu ar bet kurios giminės moterys taikstytųsi su tokiais dalykais.

— Kalbant atvirai — aš išvadavau visus nuo bereikalingų rūpesčių.

— Sutinku su tavimi dar kartą.

— Bet juk tai tiesa, ar ne?

— Tu ryžaisi apgaulei — ar ne taip? Be to, dar kažkam padedant, kas turėjo dukart pagalvoti, prieš tai darydamas.

Eli išraudo.

— Jūs kalbate apie Gretą? Ji tik darė tai, ką aš jos prašiau. Ar jie ant jos labai pyksta?

— Savaime suprantama, kad taip. Ko kito jūs galėjote tikėtis? Atsimeni, kaip ja visi tikėjo?

— Aš jau pilnametė ir galiu elgtis, kaip panorėjusi.

— Aš kalbu apie ankstesnį laikotarpį. Juk apgaulė prasidėjo jau tada, ar ne taip?

— Eli čia visai nekalta, sere, — įsiterpiau aš. —

Visų pirma aš nieko nežinojau apie santykius toje šeimoje, ir kadangi visi jos giminės gyvena kitoje šalyje, aš negalėjau su jais susisiekti.

— Kaip suprantu, — pasakė misteris Lipinkotas, — Greta, prašoma Eli, siuntinėjo laiškus, klaidinančius misis Van Stivizant ir mane, ir tai, beje, darė labai sumaniai. Jūs pažįstate Gretą, Maiklai? Juk galiu jus taip vadinti, juk esate Eli vyras?

— Žinoma, — sutikau aš, — vadinkite mane tiesiog Maiku. Ne, aš nesu pažįstamas su mis Andersen...

— Nejaugi? Mane tai išties stebina, — jo mįslingas žvilgsnis sustojo ties manimi. — Buvau tikras, kad ji dalyvavo jūsų santuokos įregistravime.

— Ne, Gretos su mumis nebuvo, — pasakė Eli. Ji metė į mane priekaištingą žvilgsnį, ir aš nejaukiai sujudėjau kėdėje.

Misteris Lipinkotas ir toliau susimąstęs žiūrėjo į mane. Mane tai kažkodėl trikdė. Atrodė, kad jis ruošėsi dar kažką pasakyti, bet persigalvojo.

— Bijau, — pagaliau prabilo jis, — kad jums abiem, Maiklai ir Eli, iš Eli giminaičių teks išklausyti daug priekaištų ir kritikos.

— Užpuls mus kaip būrys maitvanagių, — pasakė Eli.

— Manau, kad taip, — sutiko misteris Lipinkotas. — Na, o aš jiems pasistengiau tai palengvinti, — pridūrė jis.

— Ar jūs mūsų pusėje, dėde Endriau? — su šypsena paklausė Eli.

— Vargu ar verta užduoti tokį klausimą patyrusiam juristui. Aš jau seniai supratau, kad gyvenime reikia skaitytis tik su fait acoompli*. Jūs pamilote vienas kitą, susituokėte, kaip sužinojau iš tavo pasakojimo, Eli, nusipirkote žemės sklypą Anglijos pietuose ir jau pradėjote sta-

* Fait accompli — įvykęs faktas (lot.)

tytis ten namą. Taigi jūs nusprendėte įsikurti Anglijoje?

— Taip, mes to norėtume. Negi jūs tam nepritariate? — kiek supykęs paklausiau aš. — Eli tapo mano žmona, ir todėl ji dabar Britanijos pilietė. Tad kodėl jai neapsigyventi Anglijoje?

— Niekas tam neprieštarauja. Tiesą sakant, Fenela gali gyventi visur, kur panorėjusi, o taip pat turėti nekilnojamąjį turtą įvairiose šalyse. Namas Nassau, jei tu, Eli, atsimeni, taip pat priklauso tau.

— Visuomet maniau, kad jis Koros. Ji visuomet elgėsi taip tarsi jis jos.

— Jis — tavo nuosavybė. Be to, tu turi namą Long Ailende — jis visuomet tavo paslaugoms. Tau taip pat priklauso didžiuliai naftingos žemės sklypai Jungtinių Valstijų šiaurėje.

Kalbėjo jis ramiai, draugiškai, bet aš jaučiausi taip, tarsi visi tie žodžiai buvo skirti specialiai man. Gal jis taip bandė įmušti pleištą į mūsų su Eli santykius? Aš nemaniau, kad būtina vyrui kalti į galvą, koks nekilnojamas turtas priklauso jo žmonai įvairiose pasaulio dalyse ir kokia ji pasakiškai turtinga. Atrodytų žymiai geriau, jei jis sąmoningai stengtųsi sumenkinti jos teises į nuosavybę, į pinigus ir visą kitą. Jei aš, jo nuomone, esu turtingos nuotakos medžiotojas, tai jis akivaizdžiai pila vandenį į mano malūną. Bet aš iš karto supratau, kad misteris Lipinkotas nėra iš tų, kuriuos paprasta suprasti. Negali žinoti, kur jis suka ir kas slepiasi po ramumo ir mandagumo kauke. Ar jis savaip stengėsi mane priversti jaustis ne savo ratuose, įteigti man, kad aš visuomet turėsiu turto medžiotojo reputaciją?

— Aš atsivežiau gana daug dokumentų, — kreipėsi jis į Eli, — kuriuos tau reikės peržiūrėti kartu su manimi. Reikalingi tavo parašai.

— Gerai, dėde Endriau, bet kuriuo laiku.

— Na, tai nėra skubu. Dar turiu reikalų Londone. Ruošiuosi čia išbūti apie dešimt dienų.

Dešimtį dienų, — pagalvojau aš. Tai nemažai laiko. Aš visiškai nenorėjau, kad misteris Lipinkotas liktų Londone dar dešimčiai dienų. Mano atžvilgiu jis buvo, galima sakyti, visai maloniai nusiteikęs, bet tai vis tiek dar nereiškė, kad jis palaiko mano pusę. Tačiau tą minutę aš suabejojau, ar jis išties yra mano priešas. Jei juo buvo, tai bet kuriuo atveju jis ne iš tų žmonių, kurie atidengs savo kortas taip greitai.

— O dabar, — tęsė jis, — kadangi mes susitikome ir, sakykim, susitarėme, norėčiau trumpai pakalbėti su tavo vyru.

— Galite kalbėti su mumis abiem, — pasakė Eli. Ji buvo nusiteikusi karingai. Aš padėjau ranką ant jos peties.

— Nurimk, mažyte. Tu nesi višta perekšlė, ginanti savo viščiuką, — ir aš ją švelniai pastūmėjau miegamojo durų pusėn. — Dėdė Endrius tik nori sužinoti, kas aš per vienas. Jis į tai turi teisę.

Aš ją išvedžiau iš kambario ir, atsargiai uždaręs paskui save abejas duris, grįžau į didelę gražią svetainę. Paėmęs kėdę, atsisėdau priešais misterį Lipinkotą.

— Klausau jūsų, — pradėjau aš.

— Dėkoju jums, Maiklai, — pasakė jis. — Visų pirma noriu jus užtikrinti, kad jokiu būdu nejaučiu jums jokio priešiškumo, ko jūs tikriausiai tikėjotės.

— Malonu tai girdėti, — manau, kad tai nuskambėjo nelabai tvirtai.

— Noriu būti atviras, — pradėjo misteris Lipinkotas, — daug atviresnis, negu galėjau būti, dalyvaujant mano brangiajai Eli, kurios globėjas aš esu ir kurią labai myliu. Tikriausiai jūs dar ne visai suprantate, Maiklai, kokia tai nepaprasta, tyra ir patraukli būtybė.

— Dėl to nesirūpinkite. Aš ją esu įsimylėjęs.

— Tai nėra tas pats dalykas, — sausai pasakė jis. — Tikiuosi, kad jūs ne tik ją mylite, bet ir tikrai suprantate, kokia ji nuostabi, bet kartu ir pažeidžiama siela.

— Pasistengsiu tai suprasti, — pasakiau aš. — Man regis, tai nebus labai sunku. Eli — tikra tobulybė.

— Taigi pereisiu prie to, apie ką norėjau su jumis pakalbėti. Būsiu visiškai atviras. Manau, jūs ne iš tų jaunų vyrų, tarp kurių Eli derėjo ieškotis savo išrinktojo. Mums, tai yra man ir jos giminėms, be abejo, būtų labiau patikę, jeigu ji būtų ištekėjusi už žmogaus iš savo aplinkos.

— Tiksliau kalbant — už dželtelmeno, — įsiterpiau aš.

— Ne, ne tik tai svarbu. Aš manau, kad tuokiantis labai svarbu, kad vyras ir žmona turėtų tokį pat išsilavinimą. Būtent išsilavinimą, o ne kilmę. Galų gale Germanas Gutmanas, Eli senelis, pradėjo eiliniu dokeriu, o baigė vienu turtingiausių žmonių visoje Amerikoje.

— Gal ir su manimi taip atsitiks, kas žino? — įsiterpiau aš. — Gal aš baigsiu gyvenimą vienu iš turtingiausių žmonių Anglijoje?

— Tai visai įmanoma, — sutiko misteris Lipinkotas. — Ar jūs turite tokių siekių?

— Aš svajoju ne apie didelius pinigus, — atsakiau aš. — Aš norėčiau... na, norėčiau užsiimti kuo nors naudingu, tapti kuo nors... — Nežinodamas, ką dar pasakyti, aš nutilau.

— Vadinasi, jūs turite kažkokių planų, sakykim taip? Ką gi, tai visai pagirtina.

— Aš pradedu žaidimą, neturėdamas jokio kozirio, — pasakiau aš. — Nuo nulio. Aš esu niekas ir nesiruošiu to slėpti.

Jis pritariamai linktelėjo.

— Turiu pripažinti, suformuluota labai atvirai ir tiksliai. Suprantate, Maiklai, aš nesu Eli giminaitis, bet aš buvau jos globėjas ir, vykdant jos senelio valią, man patikėta tvarkyti jos reikalus. Aš valdau jos turtą ir investicijas. Taigi, kažkuria prasme, esu atsakingas už jos likimą. Todėl man norėtųsi sužinoti daugiau apie žmogų,

kurį ji pasirinko sau į vyrus.

— Ką gi, — tariau aš, — pradėkite rinkti informaciją ir sužinosite viską, kas jus domina.

— Visiškai teisingai, — sutiko misteris Lipinkotas. — Šis būdas viską sužinoti apie jus įmanomas. Bet aš norėčiau viską sužinoti iš jūsų lūpų. Būtų gerai išgirsti viską, kaip jūs gyvenote iki šio laiko.

Man tai, žinoma, visai nepatiko. Manau, jis tai suprato. Bet kam gi mano vietoje tai būtų patikę? Natūralu, kad žmogus save nori parodyti tik iš geriausios pusės. Dar mokykloje tai bandžiau daryti, na, ir vėliau taip pat. Pasakodamas apie ką nors, aš niekuomet neužmiršdavau save šiek tiek iškelti, pridėdamas tai, ko nebuvo. Ir aš to visiškai nesigėdinau. Man atrodo, tai visai natūralu. Manau, kad taip būtina daryti, jei nori sėkmės gyvenime. Išmokite pateikti save palankiausioje šviesoje. Žmonės jus mato tokį, kokį jūs save įsivaizduojate, ir aš nenoriu būti panašus į tą Dikenso vyruką. Ar atsimenate tą filmą, kurį rodė per televiziją? Noriu pabrėžti, kad pamokančią istoriją jiems pavyko parodyti. Uria, atrodo, toks buvo jo vardas, trindamas rankas, apsimesdavo kukliučiu, o iš tikrųjų, slėpdamasis po nuolankumo kauke, planavo niekšybes ir rezgė intrigas. Tokiu būti aš nenorėjau.

Aš niekuomet nebuvau prieš truputį pasigirti prieš draugus, nesusimąstydamas galėjau pameluoti šeimininkui, pas kurį ruošiausi dirbti. Galų gale kiekvienas žmogus turi gerų ir blogų bruožų, ir aš niekaip nesuprantu, kam rodyti tuos bloguosius ir dar nuolat apie juos visiems priminti. Ne, pasakodamas apie savo gyvenimą, aš visuomet jį vaizduodavau palankiausioje šviesoje. Bet su misteriu Lipinkotu, nusprendžiau aš, šito daryti negaliu. Atrodė, kad jis atsisakė minties rinkti apie mane informaciją, bet aš nebuvau tikras, kad jis to nedarys. Todėl aš jam viską išklojau atvirai, be jokių pagražinimų.

Vargana vaikystė, tėvas — girtuoklis, tačiau gera

motina, kuri dirbo iš visų jėgų, kad gaučiau gerą išsilavinimą. Aš neslėpiau, kad buvau nenuorama, kad nuolat keičiau darbus. Jis mokėjo klausytis, skatino atvirumą. Tačiau kartas nuo karto aš sau primindavau, kad jis — tikras gudruolis. Tai paklausia kokį klausimėlį, tarsi tarp kitko, tai pasako kokią pastabą, lyg visai nereikšmingą, tačiau galinčią priversti mane pamesti budrumą ir pradėti ką nors teigti ar neigti per daug neatsargiai.

Taip, manęs neapleido mintis, kad privalau būti budrus ir viskam pasiruošęs. Todėl aš labai apsidžiaugiau, kai po dešimties minučių jis atsilošė savo krėsle ir tardymas, nors tai visai nepanašėjo į jį, pasibaigė.

— Jūs, mano nuomone, mėgstate rizikuoti, misteri Rodžersai... Maiklai. Ką gi, tai neblogai. O dabar man papasakokite daugiau apie namą, kurį jūs su Eli statotės.

— Na, — pasakiau aš, — jis netoli Market Čeduelo miestelio.

— Taip, aš žinau, kur jis yra. Tiesą sakant, aš buvau nuvykęs pažiūrėti. Tiksliau kalbant — tai buvo vakar.

Mane tai šiek tiek išgąsdino. Aš įsitikinau, kad jis nenuoširdus žmogus, kad, norėdamas prisikasti iki reikalo esmės, jis žymiai atkaklesnis, negu iš šalies atrodo.

— Vieta ten labai graži, — atsargiai pradėjau aš, — ir namas, kurį statomės, irgi turėtų būti puikus. Mūsų architektas — toks Sentoniksas — Rudolfas Sentoniksas. Nežinau, ar jums kada teko apie jį girdėti, bet...

— O, taip, — įsiterpė misteris Lipinkotas, — jo vardas gerai žinomas architektų tarpe.

— Atrodo, kad jis dirbo ir Jungtinėse Valstijose.

— Taip, tai daug žadantis talentingas architektas. Deja, jis, kiek žinau, labai silpnos sveikatos.

— Jis sako, kad jo dienos suskaičiuotos, — tariau aš, — bet aš tuo netikiu. Manau, kad jis pasveiks. Daktarai gali visko prikalbėti!

— Tikėkimės, kad jūsų optimizmas pasiteisins. Jūs,

matau, tikras optimistas.

— Tik dėl Sentonikso.

— Norėtųsi, kad jūsų spėliojimai pasitvirtintų. Mano nuomone, nusipirkę tą sklypą, jūs su Eli atlikote labai vykusį pinigų investavimą.

Man buvo visai malonu išgirsti, kaip senukas pasakė: "jūs su Eli" net neparodydamas, jog žino, kad Eli pati tai atliko.

— Aš konsultavausi su misteriu Kroufordu...

— Kroufordu? — kiek susiraukiau aš.

— Su misteriu Kroufordu iš advokatų kontoros "Risas ir Kroufordas". Čia, Anglijoje. Būtent jis vadovavo šios sodybos pirkimo procedūrai. Ši advokatų kontora turi labai gerą reputaciją, ir, kiek man žinoma, kaina nebuvo aukšta. Tiesą sakant, aš kiek nustebau tai sužinojęs. Esu gerai informuotas apie dabartines žemės kainas Anglijoje, todėl prisipažinsiu, negaliu paaiškinti šio atvejo. Manau, kad ir pats misteris Kroufordas buvo nustebęs, kad sklypą nupirko taip pigiai. Misteris Kroufordas nesiteikė išsakyti savo nuomonės šiuo klausimu. Man pasirodė, kad jis net kiek sutriko, kai jo apie tai paklausiau.

— Suprantate, tai dėl užkeikimo.

— Atleiskite, aš jūsų nesupratau. Ką jūs pasakėte?

— Ta žemė užkeikta, — paaiškinau aš. — Tai padarė čigonai, o vietiniai gyventojai ją vadina Čigono palivarku.

— Mat kaip. Matyt, apie tai sukurta visa legenda?

— Taip, nors aš pats nežinau, kiek joje tiesos, o kiek — žmonių prasimanymas. Seniai seniai ten buvo įvykdyta žmogžudystė. Buvo įpainioti vyras, jo žmona ir kitas vyras. Pasakoja, kad vyras nušovė tuodu ir pats nusišovė. Bent jau taip buvo konstatuota teismo nuosprendyje. Bet sklando ir kiti gandai. Manau, kad niekas nežino, kaip ten buvo iš tikrųjų. Praėjo labai daug laiko, o sodyba kokius penkis kartus keitė savo šeimininkus.

Tačiau niekas čia neapsistoja ilgesniam laikui.

— Ak, — susimąstęs ištarė misteris Lipinkotas. — Puikus anglų folkloro pavyzdys. — Jis susidomėjęs pažiūrėjo į mane. — O jūs su Eli nebijote šio užkeikimo? — nusišypsojo jis.

— Žinoma, ne, — užtikrinau jį. — Mes su Eli netikime tokiomis nesąmonėmis. Tiesą sakant, mums labai pasisekė, kad pavyko sodybą įsigyti taip pigiai. — Kai tai pasakiau, mane staiga nusmelkė mintis — tikrai nupirkome pigiai, bet su Eli pinigais, su visu jos nekilnojamuoju turtu, su visais jos turtais jai, manau, buvo visiškai nesvarbu, ar ji įsigijo tą žemę pigiai ar brangiai. Ne, nusprendžiau aš, viskas ne taip paprasta. Galų gale juk ji buvo anūkė dokerio, vėliau tapusio milijonieriumi. Tokio žmogaus palikuonys visuomet žinos pinigų vertę.

— Aš taip pat nesu prietaringas, — pasakė misteris Lipinkotas, — be to, vaizdas iš to sklypo tikrai nuostabus, — jis nutilo. — Aš tik tikiuosi, kad tada, kai jūs persikelsite ten gyventi, Eli neturės iš visų pusių klausytis tų pasakėlių apie užkeikimą.

— Pasistengsiu, kiek galėsiu, visas kalbas nuo jos slėpti, — pažadėjau aš. — Vargu ar kas nors su ja apie tai kalbės.

— Kaimo gyventojai labai mėgsta pasakoti tokias istorijas, — tarė misteris Lipinkotas, — o Eli, neužmirškite to, nėra tokia užsigrūdinusi kaip jūs, Maiklai. Ją lengva paveikti. Aišku, ne visame kame. Tarp kitko... — jis nutilo taip ir nepasakęs to, ką ruošėsi. Po to pabarbeno per stalą pirštu. — Dabar aš noriu su jumis pakalbėti gana delikačia tema. Jūs ką tik sakėte, kad niekada nesimatėte su ta Greta Andersen.

— Taip. Kaip jau jums sakiau, aš jos niekada nebuvau sutikęs.

— Keista. Labai įdomu.

— Kas čia įdomaus? — susidomėjęs pažiūrėjau į jį.

— Aš net neabejojau, kad jūs su ja pažįstamas, —

jis ištarė lėtai. — Ką jūs apie ją žinote?

— Kad ji jau kurį laiką gyvena su Eli.

— Ji gyvena su Eli nuo tada, kai Eli suėjo septyniolika. Jos užimamos pareigos reikalauja tam tikros atsakomybės ir pasitikėjimo. Į Valstijas ji atvyko pirmą kartą sekretorės ir kompanionės pareigoms. Ji turėjo lydėti Eli, kai misis Van Stivizant, Eli pamotė, kur nors išvažiuodavo, o tai būdavo gana dažnai, turiu pripažinti. — Pastaruosius žodžius jis ištarė itin santūriai. — Greta Andersen, kiek žinau, kilusi iš geros šeimos, ji pusiau švedė, pusiau vokietė ir turi geras rekomendacijas. Visai nenuostabu, kad Eli prie jos labai prisirišusi.

— Taip aš ir supratau, — įsiterpiau aš.

— Man atrodo, kad kai kuriais atvejais tas prisirišimas pereina visas ribas. Tikiuosi, jūs nesupyksite už tokį mano atvirumą?

— Žinoma, ne. Tiesą sakant, aš... Man taip pat porą kartų kilo mintis, kad Eli per daug dažnai pasikliauna Greta. Kartais — aš žinau, kad tai ne mano reikalas, — kartais mane tai tiesiog išveda iš kantrybės.

— Vis dėlto Eli neišreiškė noro jus supažindinti su Greta?

— Suprantate, — pradėjau aš, — tai gana sunku paaiškinti. Ji norėjo mus supažindinti, beje, primygtinai ji to nereikalavo. Tiesą sakant, mes buvome per daug užimti vienas kitu. Be to, aš netroškau susipažinti su Greta. Aš nenorėjau su kuo nors dalintis Eli.

— Suprantama. Visai suprantama. Ir Eli nesiūlė, kad Greta dalyvautų jūsų santuokos įregistravime?

— Siūlė, — atsakiau aš.

— Bet... bet jūs to nenorėjote. Kodėl gi?

— Tiesiog nežinau. Tikrai nežinau — kodėl. Man atrodė, kad ta Greta, ta mergina ar moteris, kurios aš niekada akyse nesu matęs, padėdama Eli, per daug sau leidžia. Kad ir, pavyzdžiui, Eli vardu siuntinėdama atvirutes ir laiškus jos giminėms ar parinkdama mums ke-

lionių maršrutą. Aš jaučiu, kad Eli ja per daug pasitiki, ji leidžiasi, kad Greta jai nurodinėtų, ji pasiruošusi įvykdyti viską, ką tik Greta iš jos nori. Ak, atleiskite, misteri Lipinkotai, man tikriausiai nederėjo jums viso to pasakoti. Prisipažįstu, kad aš tiesiog pavyduliauju jai Eli. Šiaip ar taip, aš supykau ir pareiškiau, kad nenoriu Gretos matyti merijoje, pasakiau, kad ši diena priklauso tiktai mudviem. Todėl mes nuvykome susirašyti vieni, o mūsų liudininkai buvo merijos tarnautojas ir mašininkė iš ten pat. Gal aš ir negražiai pasielgiau su Greta, bet aš norėjau, kad Eli tada priklausytų man vienam.

— Aišku. Man viskas aišku. Manau, jūs pasielgėte labai protingai.

— Jūs taip pat nemėgstate Gretos, — pastebėjau aš.

— Vargu ar žodis "taip pat" čia tinka, Maiklai, jei jūs jos net nepažįstate.

— Sutinku, bet, suprantate, kai apie žmogų labai daug girdi pasakojant, tiesiog jį gali puikiai įsivaizduoti, net vertinti jį. Na, tiek jau to, čia pavydas kalba mano lūpomis. Bet kodėl jums nepatinka Greta?

— Atvirai šnekant, — atsakė misteris Lipinkotas, — kadangi jūs esate Eli vyras, o aš noriu, kad Eli būtų laiminga, tai turiu pripažinti, kad man tikrai nepatinka Gretos įtaka jai. Ji per daug sau leidžia.

— Jūs manote, kad ji bandys pasėti tarp mūsų nesutarimo sėklą? — paklausiau aš.

— Manau, kad neturiu teisės ką nors panašaus galvoti.

Jis sėdėjo žiūrėdamas į mane ir mirkčiojo kaip susiraukšlėjęs senas vėžlys.

Aš nežinojau, ką čia man dar pasakius. Jis prabilo pirmas, rūpestingai parinkdamas žodžius:

— Vadinasi, dar nebuvo kalbos apie tai, kad Greta Andersen galėtų gyventi su jumis?

— Ne, ir, kiek tai priklausys nuo manęs, to niekada nebus, — atsakiau aš.

— Ak. Štai kaip jūs į tai žiūrite? Vadinasi, šia tema jūs jau kalbėjotės.

— Eli buvo kažką apie tai užsiminusi. Bet mes ką tik vedę, misteri Lipinkotai, ir norėtume, kad mūsų namas, mūsų naujasis namas, priklausytų tiktai mums. Ji, žinoma, galės retsykiais atvažiuoti ir paviešėti pas mus. Tai visai natūralu.

— Taigi jūs manote, kad tai visai natūralu. Bet jūs tikriausiai suprantate, kad Greta dabar turės problemų susirandant naują darbą. Čia visai nesvarbi Eli nuomonė, bet nuomonė tų žmonių, kurie ją samdė, ir kurių pasitikėjimo ji nepateisino.

— Jūs norite pasakyti, kad jūs arba misis Van, kaip jos ten ta pavardė, neduos jai teigiamos rekomendacijos, kad galėtų gauti kitą panašų darbą?

— Manau, kad taip, išskyrus tai, į ką ji įstatymiškai gali pretenduoti.

— Ir jūs manote, kad ji norės atsikraustyti į Angliją ir gyventi Eli išlaikoma?

— Aš nenorėčiau jūsų prieš ją per daug nuteikti. Juk tai tik mano samprotavimai. Man tik nepatiko kai kurie jos poelgiai ir metodai, kuriais ji naudojosi. Mano galva, dėl savo dosnios širdies Eli labai nusimins sužinojusi, kad, to nenorėdama, sugriovė visus Gretos planus ateičiai. Todėl ji, pasidavusi emocijoms, gali pakviesti Gretą gyventi su jumis.

— Vargu ar Eli taip pasielgs, — ištariau aš ramiai, bet mano balsas iš susijaudinimo virptelėjo. Buvau tikras, kad misteris Lipinkotas negalėjo to nepastebėti. — Bet ar mes negalėtume, tai yra ar negalėtų Eli, žinoma, paskirti jai kokią nors pensiją?

— Gretos atveju tokia formuluotė visiškai netinka, — pastebėjo misteris Lipinkotas. — Kai kalbame apie pensiją, tai turime omenyje tai, kad žmogus jau pasiekė tam tikrą amžių, o Greta — jauna ir graži. Net labai graži moteris, — smerkiančiai sausai pridūrė jis. — Ji

taip pat nepaprastai patinka vyrams.

— Gal ji ištekės, — svarsčiau aš. — Tarp kitko, jei ji tokia patraukli, kodėl ji iki šiol dar neištekėjusi?

— Buvo vyrų, kuriems ji patiko, bet ji jais nesidomėjo. Beje, jūsų užuomina — laiku ir vietoj. Manau, kad tai galima būtų realizuoti neužgavus niekieno jausmų. Niekas nenustebtų, jei Eli, tapusi pilnamete ir ištekėjusi, prie ko Greta gerokai prisidėjo, apimta dėkingumo, apdovanotų savo kompanionę didele pinigų suma. — Žodžius "apimta dėkingumo" misteris Lipinkotas ištarė rūgščiu, tarsi citrinų sultys, balsu.

— Ką gi, — linksmai pasakiau aš, — vadinasi, viskas gerai.

— Ir vėl jūs įrodėte esąs optimistas. Tikėkimės, kad Greta neatsisakys nuo tokio pasiūlymo.

— Kodėl ji turėtų atsisakyti? Negi ji nenormali?

— Nežinau, — pasakė misteris Lipinkotas. — Aš tikrai labai nustebsiu, jei ji atsisakys ir, kaip anksčiau, jos liks neišskiriamomis draugėmis.

— Jūs turite galvoje... Apie ką jūs čia kalbate?

— Aš labai norėčiau nutraukti jos įtaką Eli, — pasakė misteris Lipinkotas. Jis pakilo. — Tikiuosi, kad jūs man padėsite ir padarysite viską, kad tai atsitiktų kaip galima greičiau?

— Kaipgi kitaip? — tariau aš. — Aš mažiausiai noriu, kad ta Greta visą laiką painiotųsi mums po kojomis.

— Pamatęs ją, gal pakeisite savo nuomonę, — perspėjo misteris Lipinkotas.

— Nemanau, — užprotestavau aš. — Man nepatinka valdingos moterys, nors jos ir labai patrauklios ir atlieka labai svarbias paslaugas.

— Esu jums, Maiklai, labai dėkingas, kad taip kantriai išklausėte mane. Tikiuosi, kad jūs su Eli neatsisakysite pavakarieniauti su manimi? Gal ateinančio antradienio vakarą? Kora Van Stivizant ir Frenkas Bartonas

iki to laiko jau bus Londone.

— Ir man reikės su jais susitikti?

— O taip, šis susitikimas neišvengiamas. — Jis man nusišypsojo ir šį kartą jo šypsena buvo natūralesnė negu anksčiau. — Tik nereikia pergyventi, — pridūrė jis. — Kora greičiausiai bus su jumis grubi. Frenkas — kiek netaktiškas. Kai dėl Riubeno, tai vargu ar jis galės atvykti į Londoną.

Aš nežinojau, kas tas Riubenas — gal dar vienas giminaitis?

Aš priėjau prie durų ir atidariau jas.

— Išeik, Eli. Tardymas baigėsi.

Ji įėjo į kambarį, pažvelgė pradžioje į Lipinkotą, paskui į mane, po to priėjo prie jo ir pabučiavo.

— Brangusis dėde Endriau, — pasakė ji, — matau, kad jūs nelabai smarkiai barėte mano vyrą.

— Supranti, mieloji, jei aš būčiau pradėjęs smarkiai barti Maiklą, ateityje tu greičiausiai nustotum kreiptis į mane, ar ne taip? O dabar aš pasilieku sau teisę kartkartėmis tau duoti naudingus patarimus. Juk jūs abu dar labai jauni.

— Gerai, — sutiko Eli, — mes jų kantriai klausysime.

— O dabar, mieloji, norėčiau pakalbėti su tavimi, jei sutinki.

— Dabar mano eilė būti trečiu atliekamu, — pasakiau aš ir nuėjau į miegamąjį.

Aš pavaizdavau, kad užtrenkiau paskui save duris, bet iš tikrųjų, vos atsidūręs miegamajame, pravėriau vidines duris. Aš nebuvau taip gerai išauklėtas, kaip Eli, todėl negalėjau susilaikyti nepatenkinęs savo smalsumo, kad sužinočiau, kiek misteris Lipinkotas veidmainiavo su manimi. Tačiau mano lūkesčiai nepasiteisino. Jis davė Eli porą išmintingų patarimų. Pasakė, kad ji turėtų suprasti, kaip man sunku būti turtingos žmonos neturtingu vyru, ir pradėjo ją įkalbinėti padovanoti Gretai tam

tikrą pinigų sumą. Ji su tuo mielai sutiko ir pasakė, kad pati ruošėsi jį to prašyti. Be to, jis pasiūlė, kad ji pridėtų pinigų Koros Van Stivizant išlaidoms.

— Tai, aišku, nebūtina, — pridūrė jis. — Ji ir taip neblogai apsirūpinusi, nes gauna alimentus nuo kelių buvusių vyrų. Be to, kaip tu žinai, ji dar gauna tam tikrą pelną iš kapitalo, likusio nuo tavo senelio.

— Nežiūrint to, jūs manote, kad aš privalau jai dar pridėti?

— Tu niekam nieko neprivalai. Bet aš manau, kad jei tu tai padarysi, ji tavo atžvilgiu bus žymiai pakantesnė. Aš tiesiog padidinčiau jos pelno dalį, beje, tu tai galėtum bet kuriuo metu anuliuoti. Jei tu sužinosi, kad ji blogai kalba apie Maiklą, apie tave ar jūsų bendrą gyvenimą, tu visuomet galėsi prieš ją imtis priemonių. Tai žinodama, ji palaikys savo nuodingą liežuvį už dantų.

— Kora niekuomet manęs nemėgo, — nusiskundė Eli. — Ir aš tai žinojau. — Po to kiek sumišusi paklausė:
— Juk jums patiko Maiklas, dėde Endriau?

— Manau, jis ypatingai patrauklus jaunuolis, — atsakė misteris Lipinkotas. — Ir aš puikiai suprantu, kodėl tu už jo ištekėjai.

Daugiau, manau, aš negalėjau tikėtis. Aš puikiai žinojau, kad aš ne iš tų, kurie jam galėtų patikti. Aš tyliai uždariau duris. Po minutėlės kitos Eli atėjo manęs pasiimti.

Mums atsisveikinant su misteriu Lipinkotu, kažkas pasibeldė į duris ir įėjo pasiuntinys su telegrama rankoje. Eli ją paėmė, atidarė ir nustebusi džiaugsmingai sušuko.

— Tai nuo Gretos, — paaiškino ji. — Šį vakarą ji atvyksta į Londoną, o rytoj aplankys mus. Kaip puiku! — Ji pažiūrėjo į mus. — Ar ne taip? — paklausė.

Ji pamatė du surūgusius veidus ir išgirdo dvi mandagias frazes: “O taip, žinoma, brangioji”, “Be abejo”.

11.

Kitą rytą aš buvau išėjęs apsipirkti ir grįžau į viešbutį žymiai vėliau negu tikėjausi. Eli sėdėjo centriniame hole, o prieš ją — aukšta jauna blondinė. Tai buvo Greta. Jos gyvai šnekučiavosi.

Aš nelabai gerai moku apibūdinti žmones, bet pasistengsiu nupasakoti, kaip atrodė Greta. Pradėsiu nuo to, kad ji, kaip Eli man buvo sakiusi, buvo labai graži, ir ką, nors ir labai nenoriai, pripažino misteris Lipinkotas. Jis, kaip aš supratau, jai nejautė švelnių jausmų. Nepaisant to, vos jai įžengus į viešbučio vestibiulį ar restoraną, visi vyrai nukreipdavo savo žvilgsnius į ją. Ji buvo šiaurietiško tipo moteris su auksinės prinokusių kukurūzų spalvos plaukais, surištais pagal to meto madą aukštai ant galvos, o ne taip, kaip mėgstama šukuotis pas mus, Čelsyje, kai plaukai sruogomis būna nukarę abiejose veido pusėse. Ji atrodė kaip tipiška švedė ar vokietė iš Šiaurės Vokietijos. Jeigu jai ant nugaros prisegtum porą sparnų, ji puikiai galėtų kaukių baliuje vaizduoti valkiriją. Jos akys buvo ryškiai mėlynos, o figūra — stulbinanti. To paneigti negalėtų niekas. Žodžiu, ji buvo neeilinė!

Aš priėjau ir pasisveikinau, kaip man atrodė, betarpiškai ir draugiškai, nors jaučiausi kiek sutrikęs. Ne visuomet esu geras aktorius.

— Štai ir mūsų Greta, Maikai.

— Nesunku tai suprasti, — atsakiau aš mandagiai, bet be didesnio entuziazmo. Ir po to pridūriau: — Labai malonu pagaliau su jumis susipažinti, Greta.

— Jei ne Greta, mes nebūtume galėję susituokti, — pasakė Eli. — Juk tu tai puikiai žinai.

— Na, ką nors vis vien būtume sugalvoję, — suabejojau aš.

— Abejoju, ypač jeigu visa mano giminėlė būtų mus užpuolusi... Jie to niekada nebūtų prileidę. Papasakok, Greta, ar jie labai supyko? — paklausė Eli. — Tu man apie tai nieko nerašei ir nepasakojai.

— Kam traumuoti jaunavedžius jų medaus mėnesio metu? — nusišypsojo Greta.

— Bet ant tavęs tai jie labai supyko?

— Žinoma! Kaip tu manai? Bet tam aš buvau pasiruošusi, užtikrinu tave.

— Na, ir ką gi jie sakė ir darė?

— Ko ir reikėjo tikėtis, — susijuokė Greta. — Visų pirma jie mane atleido.

— Taip, manau, kad tai buvo neišvengiama. Na, bet už ką gi?! Tikiuosi, jie neatsisakė tau parašyti rekomendaciją?

— Žinoma, atsisakė. Galų gale, anot jų, aš gėdingai nepateisinau jų pasitikėjimo. Ir tai, tarp kitko, man labai patiko.

— Kuo tu dabar užsiimi?

— Susiradau darbą, ruošiuosi jau pradėti.

— Niujorke?

— Ne, čia, Londone. Sekretore.

— Ar turi pinigų?

— Brangioji Eli, — pasakė Greta, — kaip aš jų galiu neturėti, kai tu, numatydama tai, kas gali atsitikti, apdovanojai mane tuo nuostabiu čekiu?

Angliškai ji kalbėjo puikiai, beveik be akcento, nors kartais netaisyklingai pavartodavo kai kurias kasdienines frazes.

— Aš truputį pakeliavau, Londone susiradau butą ir prisipirkau daug gerų daiktų.

— Mes su Maiku taip pat prisipirkome galybę daiktų, — nusišypsojo Eli, prisiminusi, kaip mes tai darėme.

Mes išties, keliaudami po Europą, neleidome laiko veltui. Kaip nuostabu turėti dolerių, kurių nereikia tau-

pyti, jokių savęs apribojimų... Italijoje prisipirkome brokatų ir kitokių audinių savo namams. Ten pat ir Prancūzijoje įsigijome paveikslų, sumokėję už juos fantastiškus pinigus. Prieš mane atsivėrė pasaulis, apie kurį aš anksčiau nė svajoti nebūčiau išdrįsęs.

— Jūs abu tiesiog spinduliuojate iš laimės, — tarė Greta.

— Tu dar nematei mūsų namo, — pasidžiaugė Eli. — Mano galva, jis bus nuostabus. Būtent toks, apie kokį mes ir svajojome, ar ne taip, Maikai?

— Aš jį jau mačiau, — prisipažino Greta. — Vos tik atvykusi į Angliją, aš pasisamdžiau mašiną ir nuvažiavau ten.

— Na ir kaip? — paklausėme su Eli kartu.

— Na, aš tiesiog nežinau... — mąstydama ištarė Greta ir nepritariančiai pakraipė galva.

Tai Eli labai nuliūdino. Bet manęs taip lengvai neapgausi! Aš iš karto supratau, kad Greta tiesiog linksminasi mūsų sąskaita. Jei man į galvą ir atėjo mintis, kad ji juokauja nelabai vykusiai, tai net nesuspėjus man įsižeisti, Greta prapliupo juoktis skambiu melodingu juoku, kas privertė aplinkinius atsisukti ir pažvelgti į mus.

— Kad jūs būtumėt matę savo veidus! — nusijuokė ji, — ypač tavo, Eli. Aš tik norėjau jus truputėlį paerzinti. Namas tiesiog nuostabus, puikus! Tas architektas — tikrai genijus.

— Taip, — patvirtinau aš, — jis neeilinis žmogus. Pati pamatysite, kai su juo susipažinsite.

— Aš su juo jau susipažinau, — tarė Greta. — Tą dieną, kai aš lankiausi, jis ten buvo. Taip, jis tikrai nepaprastas. Tačiau jis kažkuo gąsdina aplinkinius, ar jūs taip nemanote?

— Gąsdina? — nustebau aš. — Kokia prasme?

— Na, aš ir pati nežinau. Susidaro įspūdis, kad jis tave kiaurai permato. O tai visuomet trikdo, — po to pridūrė: — Jis atrodo kiek paliegęs.

— Jis serga. Labai serga, — paaiškinau aš.

— Kas jam? Turberkuliozė, ar kas nors kita?

— Ne, atsakiau, — ne tuberkuliozė. Kažkas blogai su krauju, atrodo.

— Aišku. Bet mūsų laikais gydytojai sugeba išgydyti beveik visas ligas, argi ne taip? Aišku, jei jie žmogaus iki tol nenumarina... Bet geriausiai apie tai negalvoti. Geriau pakalbėkime apie namą. Kada jis turėtų būti užbaigtas?

— Atrodo, kad jau netrukus. Aš net nesitikėjau, kad namą galima pastatyti taip greitai,$— atsakiau aš.

— Ak, — nerūpestingai ištarė Greta. — Tai daro pinigai. Dirbama dviem pamainom, darbininkams mokama papildomai. Tu, Eli, nė pati nesupranti, kaip yra nuostabu turėti tiek pinigų, kiek tu turi.

Bet aš tai gerai supratau. Per pastarąsias porą savaičių aš daug išmokau. Vedęs aš patekau į visiškai skirtingą pasaulį, kuris buvo visai nepanašus į tą, kokį įsivaizdavau žiūrėdamas iš šalies. Iki šiol man laimės viršūnė buvo tai, kai aš sykį du kartus iš eilės išlošiau žirgų lenktynėse. Tuos pinigus aš leidau be jokios tvarkos, taip sakant, visa galva pasinėriau į įvairiausias pramogas. Primityvu — turiu dabar pripažinti. Būdinga mano klasei. Eli gi gyveno visai kitame pasaulyje. Ir buvo jis visiškai kitoks, nei aš įsivaizdavau. Aš maniau, kad jame svarbu turėti kaip galima daugiau superbrangių daiktų. Ne, turtuoliai nesivaržė tarp savęs, kurio namas prabangesnis, kieno didesnis vonios kambarys, daugiau elektros šviestuvų, kas skaniau valgo ar turi greitesnį automobilį... Ir pinigus jie leido ne tam, kad juos išleisti arba pasipuikuoti tuo prieš kitus. Priešingai, — tas pasaulis buvo stebėtinai paprastas — jis pasižymėjo tokiu paprastumu, kuris sukuriamas tada, kai nustoji šiukšlinti pinigais vien tam, kad nešiukšlintum. Juk žmogus negali vienu metu plaukti trimis jachtomis ar važiuoti keturiais automobiliais, negali ir valgyti daugiau nei tris kartus per

dieną, o jei perka išties brangų paveikslą, tai jis tikriausiai visai neturi noro pakabinti kitą tokį pat tame kambaryje. Štai kaip visa tai paprasta. Viskas, kas jam priklauso, yra geriausios kokybės, bet tai ne tik todėl, kad tas daiktas yra tokios kokybės, bet todėl, kad jei jam ko nors reikia, kodėl neišsirinkus paties geriausio iš to, kas tik yra. Ir jam nepažįstami žodžiai: "Bijau, kad tai ne pagal mano kišenę". Kaip tai bebūtų keista, šie žmonės gyvena taip neįprastai kukliai, kad aš to net suprasti negaliu. Kartą mes nusprendėme nusipirkti kažkokio prancūzų impresionisto paveikslą, manau, ked tai buvo Sezanas. Man teko gerokai pasistengti, kad atsiminčiau jo pavardę. Vis painiojau su žodžiu "sezamas". Taigi, kai mes kartą vaikštinėjome Venecijos gatvėmis, Eli stabtelėjo pažiūrėti gatvės dailininkų paveikslų. Daugumoje tai buvo beverčiai paveikslai, piešiami specialiai turistams ir vaizduojantys besišypsančias baltadantes gražuoles su šviesiais plaukais, siekiančiais pečius.

Kaip tik tada Eli nusipirko mažytį paveiksliuką su vaizdu į kanalą. Jį nupiešęs vyras iškart suprato, kas mes esame, ir užprašė už jį šešis anglų svarus. Juokingiausia buvo tai, kad Eli norėjo įsigyti šį šešių svarų vertės paveikslėlį ne mažiau nei Sezaną.

Kažkas panašaus nutiko ir Paryžiuje.

— Būtų šaunu nusipirkus šviežią batoną, — staiga tarė Eli, — ir suvalgius jį su sviestu ir sūriu, kurį pardavinėja įvyniotą į vynuogių lapus.

Mes taip ir padarėme, ir man pasirodė, kad šis valgis jai patiko labiau, negu vakarienė, kurią valgėme restorane išvakarėse ir kuri mums atsiėjo apie 20 svarų. Iš pradžių aš to niekaip negalėjau suprasti, bet vėliau man viskas tarsi ir paaiškėjo. Aš taip pat pradėjau suprasti, kad mūsų su Eli santuoka nebuvo vien tik šventė. Man reikėjo atsiminti, kokie vynai tinka prie kokio maisto. Viso to mokiausi paprastai stebėdamas kitus žmones. Eli paklausti aš negalėjau, kadangi ji net įsivaizduoti nega-

lėtų, kad man tai nežinoma. Ji būtų pasakiusi: "Betgi Maikai, brangusis, gali valgyti taip, kaip tik tau patinka. Negi svarbu, ką pagalvos oficiantas, pastebėjęs, kad tu užsakei ne tą vyną, kuris dera prie šio patiekalo". Taip, jai tai nebuvo svarbu, nes ji gimė turtinga, bet man tai buvo itin svarbu, nes aš buvau iš kito pasaulio. Aš nemokėjau būti kuklus. Apsirengimu taip pat. Tiesa, Eli čia galėjo man padėti, kadangi žinojo, į kokią parduotuvę reikia nueiti, o ten atiduodavo mane į pardavėjų rankas.

Natūralu, kad man dar toli buvo iki tobulumo tiek išvaizdos, tiek ir kalbėjimo srityje. Bet manęs tai per daug nejaudino, kadangi aš jau pakankamai sėkmingai galėjau bendrauti su žmonėmis, panašiais į senąjį Lipinkotą, o kai atvyks Eli pamotė ir dėdės, tikiuosi, ir jų draugijoje nepasimesiu. O kai bus užbaigtas namas ir mes persikelsime į jį, panašūs dalykai išvis neturės jokios reikšmės. Tai bus mūsų karalija. Aš pažvelgiau į priešais mane sėdinčią Gretą. Įdomu, ką ji iš tikrųjų galvoja apie mūsų namą? Man jis atrodė toks, apie kokį buvau svajojęs, ir mane jis visiškai patenkino. Aš užsimaniau ten nuvažiuoti ir vingiuotu keliuku tarp medžių nusileisti prie nedidelės įlankėlės, kur bus mūsų nuosavas paplūdimys ir į kurį niekas pašalinis negalės įžengti. Tūkstantį kartų maloniau pasinerti į vandenį ten, galvojau aš, negu bendrame pliaže, kur vienas prie kito guli šimtai žmonių kūnų. Aš nenoriu beprasmės prabangos. Aš norėčiau... — vėl tie žodžiai, mano paties žodžiai, — aš norėčiau, norėčiau... Aš jaučiau, kaip manyje augo troškimai. Aš troškau nuostabios moters ir puikaus namo, tokio, kokio neturi niekas, o tas namas būtų pripildytas puikiausių daiktų, priklausančių tiktai man vienam. Tame name viskas priklausys man.

— Jis galvoja apie mūsų namą, — mano mintis nutraukė Eli balsas.

Pasirodo, ji net du kartus siūlė eiti į restoraną. Aš

meiliai pažiūrėjau į ją.

Vėliau, tą patį vakarą, mums persirenginėjant vakarienei, Eli pabandė gauti atsakymą į ją jaudinantį klausimą:

— Maikai, ar tau patinka Greta?

— Žinoma, — atsakiau aš.

— Man būtų labai nemalonu, jei ji tau nepatiktų.

— Betgi ji man patinka, — užprotestavau aš. — Kodėl tu galvoji, kad ji man nepatinka?

— Nežinau. Aš pastebėjau, kad net kalbėdamas su ja, tu stengiesi į ją nežiūrėti.

— Na, tai tikriausiai todėl, kad aš... na, aš nervinuosi.

— Nerviniesi dėl Gretos?

— Taip, ji man sukelia kažkokį pagarbios baimės jausmą.

Ir aš Eli papasakojau, kad Greta man primena valkiriją.

— Tik netokia stora, kokia paprastai būna operoje, — pasakė Eli ir nusijuokė. Aš nusijuokiau taip pat.

— Tau viskas paprasčiau, kadangi tu ją pažįsti jau daugelį metų, — tariau aš. — Aš matau, kad ji labai... protinga, energinga ir praktiška. — Iš daugybės man galvon atėjusių žodžių aš niekaip negalėjau atrasti tinkamiausius, o paskui staiga išpyškinau: — Jos akivaizdoje jaučiuosi kažkoks nepilnavertis.

— O Maikai! — Eli staiga pajuto sąžinės graužimą. — Suprantama, kad mes su ja turime apie ką paplepėti. Atsiminti įvairiausius juokingus nutikimus, mums kažkada įvykusius, ir panašiai. Aš tave puikiai suprantu... suprantu, kad jauteisi gana nejaukiai, kad negalėjai dalyvauti mūsų pokalbyje. Bet labai greitai jūs abu susidraugausite. Tu jai patinki. Net labai. Ji man tai sakė.

— Supranti, Eli, ji tau bet kuriuo atveju būtų taip sakiusi.

— O ne, ji to nebūtų dariusi. Greta savo jausmų

neslepia. Negi tu negirdėjai, kaip ji šiandien kalbėjo?

Ir tikrai, mums valgant pietus, Greta kalbėdama nesirinko žodžių. Kalbėdama greičiau man, nei Eli, ji pareiškė:

— Kartais jums gali pasirodyti keista, kad aš, nė karto nemačiusi jūsų, vis dėlto palaikiau Eli. Bet mane tiesiog siutino tas gyvenimas, kokį jie vertė Eli gyventi, tiesiog suvystytą su visomis rankomis ir kojomis piniguose, apribotą jų aplinkai būdingais prietarais. Jai nė karto nebuvo suteikta proga pasidžiaugti gyvenimu, nuvykti ten, kur akys veda, padaryti tai, ko širdis geidžia. Ji seniai norėjo maištauti, tik nežinojo kaip. Taigi aš ją tam ir pastūmėjau... Tai aš jai patariau susirasti Anglijoje sodybą, paaiškinusi, kad tada, kai ji taps pilnamete, ji galės ją nusipirkti ir atsisveikinti su visais savo giminaičiais iš Niujorko.

— Gretos galva visuomet pilna nuostabių idėjų, — pasakė Eli. — Jai į galvą ateina tokios mintys, apie kurias aš pati nė nepagalvočiau.

Ką man pasakė misteris Lipinkotas, kalbėdamas su manimi? "Ji Eli turi per didelę įtaką." Įdomu, ar tai iš tikrųjų taip. Kaip bebūtų keista, man atrodė, kad tai ne visai taip. Jaučiau, kad Eli sieloje yra likęs kažkoks kampelis, kuris nepasidavė Gretos kerams. Aš buvau tikras, kad Eli visuomet pritardavo tik toms idėjoms, kurios sutapdavo su jos mintimis. Greta ją skatino sukilti, bet ir pati Eli to norėjo, tik nežinojo, kaip tai padaryti. Dabar, kai aš ją vis geriau ir geriau pažinau, supratau, kad Eli buvo iš tų iš pažiūros naivių žmonių, iš kurių gali sulaukti netikėtų veiksmų. Neabejojau, kad ji sugebėtų pakovoti už save, jei tik to norėtų, tačiau nelabai dažnai ji to norėdavo. Kaip nelengva pažinti žmogaus tikrąjį veidą, galvojau aš. Netgi Eli. Ir Gretos. Gal net mano paties motinos... Kodėl ji visuomet žiūri su tokia baime?

Kas per vienas tas misteris Lipinkotas? Kartą, kai mes lupome nepaprasto dydžio persikus, aš tariau:

— Buvau nustebęs, kad misteris Lipinkotas žinią apie mūsų santuoką sutiko netikėtai ramiai.

— Misteris Lipinkotas — senas lapinas, — pasakė Greta.

— Tu visuomet taip sakai, Greta, — įsiterpė Eli, — bet aš manau, kad jis labai mielas. Griežtas, bet teisingas.

— Na, jei tau patinka, taip ir galvok toliau, —tarė Greta, — bet aš jam netikiu nė per nago juodymą.

— Tu juo nepasitiki? — paklausė Eli.

Greta papurtė galva.

— Sutinku, jis yra nepriekaištingo patikėtinio ir advokato įsikūnijimas. Respektabilumo ir patikimumo viršūnė.

— Nori pasakyti, kad jis susišlavė mano pinigų? — susijuokė Eli. — Nekalbėk niekų, Greta. Bankai turi tūkstančius kontrolierių ir revizorių, tikrinančių kiekvieną čekį.

— Na, gal jis išties sąžiningas žmogus, — pasakė Greta. — Tačiau tarp tokių žmonių daugiausiai pasitaiko įvairiausių sukčių. Tarp tų patikimiausių. O po to visi stebisi: "Niekada nebūčiau pagalvojęs, kad misteris A ar misteris B šitaip galėtų pasielgti. Ir kas būtų galėjęs įsivaizduoti?" Štai kaip... "Kas būtų galėjęs įsivaizduoti?"

Eli, šiek tiek pamąsčiusi, pareiškė, kad nesąžiningai pasielgti galėtų nebent tik dėdė Frenkas. Bet iš esmės tos kalbos Eli nei nustebino, nei sujaudino.

— Taip, iš pažiūros jis tikras sukčius, — sutiko Greta. — Tiesiog nejučiom pasidarai budri. Per daug jau jis geraširdiškas ir meilus. Bet apskritai jis niekada negalėtų atlikti didelių kiaulysčių.

— Jis brolis tavo motinos ar tėvo? — paklausiau aš. Aš vis dar neturėjau pakankamai laiko susiorientuoti visuose Eli giminystės ryšiuose.

— Jis — mano tėvo sesers vyras, — atsakė Eli. — Ji jį paliko, ištekėjo už kito ir prieš kokius šešerius ar

septynerius metus pati numirė. O dėdė Frenkas taip ir liko mūsų šeimoje.

— Jie visi trys ten liko, — pagelbėjo jai Greta. — Tai trys siurbėlės, tiksliau kalbant. Tikrieji Eli dėdės yra žuvę. Vienas — Korėjoje, kitas — automobilio avarijoje, todėl Eli pasiliko tik abejotinos reputacijos pamotė, žavus dykaduonis dėdė Frenkas, Riubenas, kurį ji taip pat laiko dėde, nors iš tikrųjų jis — pusbrolis. Ir dar Endrius Lipinkotas bei Stenfordas Loidas.

— Kas gi šis? — nustebau aš.

— Taip pat globėjas, ar ne taip, Eli? Tačiau būtent jis valdo visus jos turtus. Ir tai jam sekasi visai nesunkiai, todėl, kad kai tu esi toks turtingas kaip Eli, pinigai, taip sakant, daro pinigus. Štai kas ją supa, — pridūrė Greta. — Neabejoju, kad artimiausiu laiku jūs su jais susitiksite. Jie atskubės pasimatyti su jumis.

Aš sudejavau ir pažiūrėjau į Eli.

— Nepergyvenk, Maikai, — meiliai nusišypsojo ji man. — Su kuo jie atvažiuos, su tuo ir išvažiuos.

12.

Pagaliau jie atvyko. Bet nė vienas iš jų Londone ilgiau neužsibuvo. Bent jau ne pirmą kartą. Jie atvažiavo, kad pažiūrėtų į mane. Jų draugijoje aš jaučiausi nejaukiai, nes jie buvo tikri amerikiečiai, atstovai tautos, kurios aš nelabai pažinau. Kai kurie iš jų buvo gana malonūs. Dėdė Frenkas, pavyzdžiui. Dėl jo aš visiškai sutikau su Greta. Nepasitikėčiau juo nė per nago juodymą. Man ir Anglijoje teko sutikti tokio tipo žmonių. Augalotas, su pūpsančiu pilvu ir maišais po akimis, o tai liudijo, kad jis mėgėjas linksmai gyventi, kuo vėliau ir pats įsitikinau. Kaip ir galvojau, jis turėjo silpnybę moterims, o dar labiau — išnaudoti žmones savo tikslams. Porą kartų jis iš manęs skolinosi pinigų, tiesa, nedideles sumas, kurios jam galėjo pagelbėti tik vieną kitą dieną. Aš pamaniau, kad jis tai padarė ne tiek dėl pinigų stygiaus, kiek norėdamas patikrinti, ar aš lengvai skolinu. Aš tada labai susirūpinau, nes nebuvau tikras, kas geriau — duoti ar neduoti. Gal būtų geriau kategoriškai atsisakius — tegul jis galvoja mane esant šykštuoliu. O gal geriau apsimesti nerūpestingu dosnuoliu, kokiu aš toli gražu nesijaučiau esąs. Na, velniop tą dėdę Frenką...

Kora, Eli pamotė, mane sudomino labiausiai. Buvo ji kokių keturiasdešimties metų, dažytais plaukais, perdėtai šneki. Jos manieros buvo nepriekaištingos, o su Eli ji buvo neįtikėtinai meili.

— Užmiršk tuos laiškus, kuriuos aš tau parašiau, Eli, — pasakė ji. — Privalai suprasti, kad tavo sutuoktuvės mums buvo tikras šokas. Mes nieko nė neįtarėme. Aš nė neabejojau, kad tam tave paskatino Greta. Pati tu nebūtum taip pasielgus.

— Greta čia niekuo dėta, — teisinosi Eli, — be to, aš nenorėjau jūsų nuliūdinti. Aš tik pagalvojau, kad... Kuo mažiau sambrūzdžio...

— Na, žinoma, Eli, brangioji, tu iš dalies teisi. Bet tavo globėjai Stenfordas Loidas ir Endrius Lipinkotas iš pykčio tiesiog žado neteko. Tikriausiai pamanė, kad juos apkaltins nepakankamai prižiūrėjus tave. Suprantama, kad jie nė nenutuokė, koks tas tavo Maikas. Jie neįsivaizdavo, koks jis žavus, beje, nė aš to nesitikėjau. — Ir ji man padovanojo tokią perdėtai saldžią dirbtinę šypseną, kokios man niekada anksčiau nebuvo tekę matyti! Aš sau pagalvojau, kad sunku įsivaizduoti moterį, nekenčiančią vyro labiau, negu Kora nekentė manęs. Aš puikiai supratau, kodėl ji tokia meili su Eli. Misteris Lipinkotas, grįžęs į Ameriką, be abejo, patarė jai būti kiek atsargesnei. Eli pardavinėjo šį bei tą iš savo nekilnojamojo turto, esančio Amerikoje, nes buvo nusprendusi persikelti į Angliją, tačiau ji ketino teikti solidžią materialinę paramą Korai, kad pastaroji galėtų gyventi ten, kur panorėjusi. Niekas nieko nekalbėjo apie dabartinį jos vyrą. Pamaniau, kad jis pabėgo kur nors į kitą pasaulio kraštą, ir dar ne vienas... Kaip supratau, artėjo eilinės skyrybos. Tačiau didesnių alimentų iš šių skyrybų niekas nesitikėjo. Paskutinį kartą Kora buvo ištekėjusi už žymiai jaunesnio vyro, kuris patrauklus buvo fiziškai, bet ne finansiškai.

Korai labai reikėjo tų pinigų, nes ji pasižymėjo ypatingu skoniu visame kame, o jį patenkinti buvo būtinos didelės išlaidos. Neabejojau, kad senasis Endrius Lipinkotas gana aiškiai jai užsiminė, kad Eli gali nustoti ją rėmusi, jei Kora užsimirš ir pradės per daug energingai kritikuoti Eli vyrą.

Pusbrolis Riubenas, arba dėdė Riubenas, į Londoną neatvyko. Vietoj to jis parašė Eli meilų nieko neįpareigojantį laišką, kuriame išreiškė viltį, kad ji bus laiminga, bet jis abejojąs, kad jai patiks Anglija. "Jei nepatiks —

nedelsdama sugrįžk į Valstijas. Mes su džiaugsmu tave sutiksime. Ypač aš. Tavo dėdė Riubenas."

— Atrodo, jis neblogas žmogus, — pasakiau aš Eli.

— Taip, — pasakė ji ne iš karto. Atrodė, kad ji nėra tuo visiškai tikra.

— Ar tu kurį nors jų myli? — paklausiau aš. — O gal man nederėjo to tavęs klausti?

— Gali manęs klausti, ko tik panorėjęs, — atsakė ji ne iš karto. Po to tarė tvirtai ir ryžtingai: — Ne, nemyliu. Gal tai atrodo keista, bet, manau, tai todėl, kad nė vienas iš jų nėra man artimas. Juk mus riša tik aplinkybės, bet ne kraujo ryšiai. Kiek atmenu, aš mylėjau savo tėvą. Jis buvo silpnavalis ir nepateisino savo tėvo vilčių, kadangi menkai nutuokė reikaluose. Jis nesidomėjo bizniu ir nenorėjo juo užsiimti. Jį labiau viliojo žvejyba Floridoje. Vėliau jis vedė Korą, ir mes viena kitai nepatikome. Savo motinos aš, aišku, neatsimenu. Aš mylėjau dėdę Henrį ir dėdę Džo. Su jais man buvo linksma — daug linksmiau negu su tėvu. Manau kad jis buvo tylus ir liūdnas žmogus. O abu dėdės mokėjo džiaugtis gyvenimu. Dėdė Džo, man atrodė, kiek nežabotas — tai dėl visų tų turtų... Jis žuvo autoavarijoje, dėdė Henris žuvo kare. Tuo metu senelis jau sirgo, ir visų trijų sūnų mirtis jam buvo siaubingas smūgis. Koros jis nemylėjo, o tie kiti tolimesni giminaičiai jį nelabai domino. Kad ir dėdė Riubenas... "Niekada negali suprasti, ką rezga Riubenas", — sakydavo jis. Todėl jis pasirūpino, kad jo pinigams būtų uždėta globa. Dideles sumas jis paliko muziejams ir ligoninėms. Jis gerai aprūpino Korą ir savo dukters vyrą dėdę Frenką.

— Bet didžiausią palikimą gavai tu?

— Taip. Tai jam, manau, kėlė nerimą. Todėl jis pasistengė, kad mano globa užsiimtų žymūs specialistai.

— Tai yra — dėdė Endrius ir misteris Stenfordas Loidas. Advokatas ir bankininkas.

— Taip. Jis tikriausiai manė, kad pati nesugebėsiu

gerai tvarkytis. Tačiau keista, kad jis leido man tapti pilnaverte paveldėtoja sulaukus dvidešimt vienerių, bet ne dvidešimt penkerių metų, kaip tai paprastai daroma. Tai greičiausiai todėl, kad aš moteris.

— Tai tikrai keista, — sutikau aš. — Atrodytų, kad turėjo būti atvirkščiai.

— Čia nėra nieko nuostabaus, — palingavo galva Eli. — Matyt, senelis galvojo taip: jauni vyrai padūkę, kartais jie pasielgia labai neapgalvotai, ir galop juos prisivilioja klastingosios blondinės. Jis manė, kad jiems reikia duoti laiko išsidūkti. Kartą jis man tarė: "Jei moteris iš prigimties protinga, tai sulaukusi dvidešimt vienerių ji turėtų jau visai neblogai protauti. Nėra prasmės versti ją laukti dar ketverius metus. Bet jeigu ji yra kvaila, tai tie ketveri metai proto jai nepridės". Ir dar jis pasakė, — Eli pažiūrėjo į mane ir nusišypsojo, — kad jis nemano mane esant kvaile. "Tu gal ir nelabai gerai pažįsti gyvenimą, bet tu turi gerą uoslę, Eli", — pasakė jis, — "ypač jei tai liečia žmones. Tikiuosi, kad tu jos niekada neprarasi."

— Manau, kad aš jam nebūčiau patikęs, — pasakiau aš mįslingai.

Eli nemokėjo meluoti. Ji nepradėjo to neigti, bet nusprendė pasakyti tai, ką ji iš tikrųjų galvojo.

— Nebūtum patikęs. Galvoju, kad tu jam būtum sukėlęs siaubą. Bent jau pradžioje. Vėliau jis būtų turėjęs su tavimi apsiprasti.

— Vargšelė Eli, — staiga pasakiau aš.

— Kodėl tu taip sakai?

— Kartą aš jau esu taip sakęs. Atsimeni?

— Taip. Tu sakei "vargšelė mažoji turtuolė". Ir tu buvai visiškai teisus.

— Šį kartą aš turėjau galvoje visiškai kitką. Aš pavadinau tave vargšele visai ne todėl, kad tu neturi pinigų. Turėjau omenyje, kad... tave supa per daug žmonių, — aš sunkiai suradau tinkamus žodžius. — Jie visi iš

tavęs ko nors nori, bet tu pati jiems visiškai nerūpi. Juk tai būtent taip, ar ne?

— Manau, kad dėdei Endriui aš tikrai rūpiu, — pasakė Eli šiek tiek netvirtai. — Jis man visuomet malonus, visuomet mane užjaučia. Visi kiti — ne. Čia tu visiškai teisus. Jiems tik rūpi ką nors gauti.

— Jie atvyksta ir prašinėja, ar taip? Skolinasi pas tave pinigus, laukia dovanų. Tikisi, kad išgelbėsi juos iš bėdos, ir stengiasi pagriebti riebesnį kąsnelį!

— Man atrodo, kad tai visiškai natūralu, — ramiai pasakė Eli, — bet dabar tai jau baigta. Aš ruošiuosi gyventi čia, Anglijoje, ir matysiuosi su jais retai.

Čia ji, be abejo, buvo neteisi, bet to kol kas nesuprato. Kiek vėliau atvyko pats Stenfordas Loidas. Jis Eli atvežė pasirašyti daugybę visokių popierių ir dokumentų ir prašė jos sutikimo įvairioms investicijoms. Jis su ja kalbėjosi apie investicijas, akcijas ir jos turimą nekilnojamąjį turtą bei jo valdymą. Man visa tai buvo taip nesuprantama kaip kiniečių kalba. Čia aš jai visiškai niekuo negalėjau padėti ar bent patarti. Net negalėjau sutrukdyti misteriui Stenfordui Loidui ją apgaudinėti. Man liko tik tikėtis, kad jis to nedaro, bet kas man, tokiam neišmanėliui, beliko daryti?

Stenfordas Loidas atrodė per daug tobulas, kad tuo galėtum įtikėti. Jis buvo bankininkas, ir visa jo povyza apie tai bylojo. Jis buvo gana išvaizdus, nors jau ne pirmos jaunystės. Su manimi jis buvo labai mandagus, ir nors, manau, buvo apie mane labai blogos nuomonės, stengėsi to neparodyti.

— Tikiuosi, kad šis yra paskutinis iš maitvanagių gaujos? — pasidomėjau aš, jam pagaliau išėjus.

— Tau nė vienas iš jų nepatiko, ar ne?

— Tavo pamotė Kora — tikra ragana, be to, dar veidmainė, kokios man neteko matyti. Atleisk, Eli, gal man to nederėjo tau sakyti?

— Kodėl gi ne, jei tu išties taip galvoji? Juolab kad

tu visai arti tiesos.

— Tu tikriausiai jauteisi labai vieniša, Eli, — tariau aš.

— Taip, vieniša. Žinoma, aš turėjau draugių tarp savo bendraamžių. Aš lankiau prestižinę mokyklą, bet ir ten nesijaučiau išties laisva. Jei tik aš su kuo nors artimiau susidraugaudavau, mus tuojau stengdavosi išskirti, pripiršdami man kokią kitą mergaitę. Visame kame buvo vadovaujamasi atsižvelgiant į visuomeninę padėtį. Aišku, jei man kas nors būtų išties patikęs, būčiau pasiryžus skandalui... Bet su niekuo mano santykii taip toli nenueidavo. Nebuvau sutikusi tokio žmogaus. Tik atsiradus mano gyvenime Gretai, viskas pasikeitė. Pirmą kartą aš pajutau, kad kažkas mane išties myli. Tai buvo nuostabu, — jos veide atsirado švelnumo išraiška.

— Aš nenorėčiau... — pradėjau aš, nusisukdamas į langą.

— Ko tu nenorėtum?

— Na, tiesiog nežinau... Nenorėčiau, kad tu per daug pasikliautum Greta. Negerai, kai nuo ko nors taip priklausai.

— Tau ji nepatinka, Maikai, — tarė Eli.

— Kodėl gi? — paskubėjau paneigti jos žodžius. — Atvirkščiai, ji man labai patinka. Bet tu tik turi suprasti, kad ji... kad aš ją matau pirmą kartą. Tikriausiai... žiūrėkime tiesai į akis — aš jai tavęs pavydžiu. Pavydžiu, kad jūs abi... aš tai ne iškart supratau, labai prisirišusias viena prie kitos.

— Nebūk pavydus. Ji — vienintelis žmogus, kuris buvo man geras, kuris mane mylėjo... kol nesutikau tavęs.

— Bet tu jau sutikai mane, — pasakiau aš. — Ir tu ištekėjai už manęs. — Ir aš vėl pasakiau tai, ką buvau anksčiau sakęs: — Ir nuo šiol mes ilgai ir laimingai gyvensime.

13.

Aš stengiuosi kiek galėdamas, nors tikriausiai man nelabai pavyksta pavaizduoti tuos, kurie atsirado mūsų gyvenime, tiksliau — mano gyvenime, nes Eli gyvenime tie žmonės jau seniai buvo. Mes klydome galvodami, kad jie paliks Eli ramybėje. Nieko panašaus. Jie nė neketino to padaryti. Tačiau tada mes to dar nežinojome.

Mes užėmėme savo vietą angliškame gyvenime. Mūsų namas buvo užbaigtas, ir mes gavome iš Sentonikso telegramą. Prieš tai jis buvo mane perspėjęs, kad jam prireiks dar savaitės, bet staiga atvyko telegrama: "Atvažiuokite rytoj".

Nuvažiavome ten savo mašina ir atvykome saulei leidžiantis. Išgirdęs motoro ūžesį, Sentoniksas išėjo mūsų pasitikti. Jis stovėjo priešais namą. Kai aš pamačiau, kad mūsų namas užbaigtas, manyje kažkas pašoko, tarsi norėdamas sprogti ir išsilieti į paviršių! Tai mano namas — pagaliau aš turiu namą! Aš suspaudžiau Eli ranką.

— Patinka? — paklausė Sentoniksas.

— Klasė! — atsakiau aš. Aišku, tai nuskambėjo kvailai, bet jis mane suprato.

— Taip, — pasakė jis. — Tai geriausia, ką aš kada nors esu padaręs... Namas atsiėjo nepigiai, bet jis to vertas! Teko viršyti sąmatą visais atžvilgiais. Na, Maikai, imkite Eli ant rankų, — liepė jis, — ir neškite ją per slenkstį, kaip dera jaunavedžiams, kai jie įžengia į naują namą!

Aš staiga nuraudau ir pakėliau Eli ant rankų — ji buvo lengva it plunksnelė — ir įnešiau vidun, kaip buvo liepęs Sentoniksas. Tai darydamas aš šiek tiek užkliuvau už slenksčio ir pamačiau, kaip architektas susiraukė.

— Štai ir viskas, — pasakė jis. — Būkite jai geras, Maikai. Rūpinkitės ja, saugokite ją. Pati savimi pasirūpinti ji nesugeba.

— Kodėl reikėtų mane saugoti? — pasipiktino Eli.

— Todėl, kad mes gyvename blogame pasaulyje, — paaiškino jai Sentoniksas, — ir mus supa, mano mažyte, daugybė blogų žmonių. Patikėkite, esu tokių sutikęs savo gyvenimo kelyje. Jie buvo ir čia užėję, apžiūrinėjo viską, šniukštinėjo kaip žiurkės. Jie ir ne geresni už žiurkes... Jūs man atleiskite už šiuos žodžius, bet kažkas turėjo juk juos pasakyti.

— Mums daugiau neįkyrės niekas, — tarė Eli, — jie jau visi iškeliavo atgal į Valstijas.

— Gal ir taip, bet neužmirškit — iš ten tik kelios valandos lėktuvu, — pareiškė Sentoniksas.

Jis padėjo savo rankas jai ant pečių. Rankos jo buvo liesos ir nenatūraliai baltos. Jis atrodė labai blogai.

— Jei galėčiau, aš pats tavimi pasirūpinčiau, vaikuti, — pasakė jis. — Bet aš to jau negaliu. Mano dienos suskaičiuotos. Jums pačiai laikas pradėti savimi rūpintis.

— Nereikia mums vėl priminti čigonės perspėjimų, Sentoniksai, — įsiterpiau aš. — Geriau aprodykite mums namą. Visą iki paskutinio kampelio.

Mes apvaikščiojome visą namą. Kai kurie kambariai dar buvo tušti, bet dauguma iš mūsų nusipirktų daiktų, kaip paveikslai, baldai, portjeros, jau buvo iškabinti ir pastatyti.

— Mes dar iki šiol nežinome, kaip jį vadinsime, — staiga pasakė Eli. — Juk negalime vadinti kaip anksčiau "Taueriu". Tai būtų kvaila. Kaip, sakei, jį dar vadino? — paklausė ji manęs. — Čigono palivarku, tiesa?

— Tik ne tai, — užprotestavau aš. — Man šis vardas nepatinka.

— Jį vis vien visuomet čia taip vadins, — įsiterpė Sentoniksas.

— Todėl, kad čia gyvena kvaili prietaringi žmonės, — pasakiau aš.

Po to mes sėdėjome terasoje, stebėdami saulėlydį ir grožėdamiesi prieš akis atsiveriančiu vaizdu, ir svarstėme, kaip pavadinus mūsų namą. Tai buvo tarsi žaidimas. Pradėjome mes visiškai rimtai, o vėliau perėjome prie kvailesnių ir kvailesnių vardų, kokie tik mums ateidavo į galvą: "Kelionės galas", "Širdies džiaugsmas", arba panašiai į pensionatų: "Jūros krantas", "Nuostabioji salelė", "Pušys". Staiga sutemo, pasidarė šalta, ir mes nuėjome vidun. Užuolaidų mes neužtraukėme, tik uždarėme langus. Buvome atsivežę maisto. Kitą dieną turėjo ateiti tarnai, kuriuos mes pasamdėme už didelius pinigus.

— Jiems pas mus gali nepatikti. Pasakys, kad labai nuošali vieta ir atsisakys, — suabejojo Eli.

— Todėl jums teks patenkinti visus jų reikalavimus, — patarė Sentoniksas, — pavyzdžiui, padvigubinti jų atlyginimą.

— Manote, kad kiekvieną galima nupirkti! — nusijuokė Eli.

Su savimi atsivežėme paštetο, prancūzišką batoną ir didelių raudonų krevečių. Mes atsisėdome už stalo, juokavome ir šnekučiavome. Atrodė, kad net Sentoniksas, užmiršęs savo ligą, pagyvėjo, iš susijaudinimo jo akys net blizgėjo.

Ir staiga tai atsitiko. Per uždaro lango stiklą įskriejo akmuo ir nukrito tiesiai ant stalo. Sudužo stiklinė ir šukė pataikė Eli į skruostą. Akimirką mes sėdėjome žado netekę, tada aš pašokau ir puoliau prie lango, atidariau jį ir išbėgau į terasą. Nieko aplinkui nebuvo. Aš sugrįžau į kambarį.

Paėmęs popierinę servetėlę, pasilenkiau ir nušluosčiau kraują, srovele bėgantį jai veidu.

— Tave sužeidė... Na, brangioji, nieko baisaus. Mažytis įdrėskimas šukės kraštu.

Mes pasikeitėme žvilgsniais su Sentoniksu.

— Kodėl tai atsitiko? — paklausė Eli. Jos akys buvo kupinos sąmyšio.

— Berniukai, — pasakiau aš, — tie maži nenaudėliai, tikriausiai sužinojo, kad mes įsikeliame... Tau dar pasisekė, kad jie tik įmetė akmenį... Galėjo šauti iš orinio šautuvo, ar dar ką nors...

— Bet kodėl jie tai mums padarė? Kodėl?

— Nežinau, — atsakiau aš. — Manau, kad tai — paprasčiausias chuliganizmas.

Staiga Eli pakilo iš vietos.

— Aš bijau, — ištarė ji. — Man labai baisu.

— Rytoj mes viską išsiaiškinsim, — raminau aš ją. — Mes kol kas dar nieko nežinome apie kaimynystėje gyvenančius žmones.

— Tai todėl, kad mes esame turtingi, o jie vargšai? — paklausė ji.

Dabar ji kreipėsi ne į mane, bet į Sentoniksą, tarsi jis būtų geriau žinojęs atsakymą į jos klausimą nei aš.

— Ne, — lėtai ištarė jis. — Nemanau, kad tai yra priežastis...

— Gal tai todėl, kad jie mūsų nekenčia... Nekenčia Maiko ir manęs. Kadangi mes laimingi? —stengėsi atrasti atsakymą Eli.

Sentoniksas vėl papurtė galva.

— Ne, ne, yra kažkas kita... — sutiko su juo Eli. — O kas, mes ir patys nežinome. Čigono palivarkas... Jie nekenčia kiekvieno, kas gyvena jame. Kiekvieną persekioja. Visiškai įmanoma, kad jiems pavyks ir mus iš čia išguiti...

Aš įpyliau į taurę vyno ir padaviau jai.

— Nutilk, Eli, — maldavau aš jos, — nereikia taip kalbėti. Išgerk vyno. Atsitiko nemalonus dalykas, bet tai, viso labo, kvailas išsišokimas, grubus pokštas.

— Įdomu, — tarė Eli, — tikrai įdomu... — Ji įdėmiai pažvelgė į mane. — Kažkas stengiasi mus iš čia

išguiti, Maikai. Išvaryti mus iš namo, kurį mes pasistatėme, iš namo, kuris mums taip patinka...

— Mes jiems neleisime to padaryti, — paguodžiau ją. Po to pridūriau: — Aš pasirūpinsiu tavimi, mažyte. Tavęs niekas neįskaudins.

Ji vėl pažvelgė į Sentoniksą.

— Gal jūs žinote? — paklausė ji, — juk jūs čia buvote visą tą laiką, kol namas buvo statomas. Negi jums kas nors kada nors nėra ko sakęs? Gal kada mėtė į jus akmenimis ar trukdė statybai?

— Norint visuomet gali įsivaizduoti įvairiausių dalykų... — tarė Sentoniksas.

— Taigi ar buvo nelaimingų atsitikimų?

— Statant namą niekuomet negali išvengti tokių dalykų. Tačiau nebuvo nieko rimto ar tragiško... Tai kas nors nukrenta nuo kopėčių, tai kitas numeta sau ant kojos kokį sunkų daiktą, trečias įsivaro rakštį į pirštą, ir prasideda kraujo užkrėtimas...

— Ir nieko daugiau? Nieko, ką galima būtų laikyti tikra nelaime?

— Ne, — užtikrino Sentoniksas. — Ne, aš jums prisiekiu.

— Ar prisimeni, Maikai, tą čigonę, — atsisuko ji į mane. — Kaip keistai ji tada elgėsi, įkalbinėdama mane nesikelti čia gyventi.

— Ji šiek tiek pamišusi, ta čigonė.

— Mes sau pasistatėme namą Čigono palivarke, — pasakė Eli. — Mes jos nepaklausėme... — Ir treptelėjusi koja, užbaigė: — Aš neleisiu, kad kas nors mane iš čia išvarytų! Niekam neleisiu!

— Niekas mūsų iš čia neišvarys, — patvirtinau aš. — Mes čia būsime laimingi.

Mūsų žodžiai nuskambėjo kaip iššūkis likimui.

14.

Štai kaip prasidėjo mūsų gyvenimas Čigono palivarke. Taip mes ir nesugalvojome savo namui kito vardo. Jau tą pirmą vakarą namui prigijo jo ankstesnis vardas.

— Vadinsime jį Čigono palivarku, — pasakė Eli, — kad parodytume, jog nieko nebijome. Tai bus visiems tarsi iššūkis, tiesa? Jis priklauso mums, ir velniop visus tuos čigonų užkeikimus!

Kitą dieną ji atsigavo ir pralinksmėjo. Netrukus mes užsiėmėme įsikūrimu naujoje vietoje ir pradėjome pažintį su aplinka ir kaimynais. Nuėjome į namelį, kuriame gyvena senoji čigonė. Būtų gerai ją radus sode, pagalvojau. Eli ją buvo anksčiau mačiusi tiktai kartą — kai ji mums būrė. Tegul Eli pamato, kad ji — eilinė moteris, kasanti darže bulves. Bet mes jos ten neradome. Namas buvo užrakintas. Kaimynės paklausiau, ar ji kartais nenumirė, bet toji papurtė galva.

— Ji tikriausiai išvykusi, — paaiškino ji. — Kartas nuo karto ji kažkur išvažiuoja. Juk ji — tikra čigonė. Todėl ji negali ilgai išbūti vienoje vietoje. Išvažiuoja, o paskui vėl sugrįžta. — Ji patapšnojo pirštais sau per kaktą ir pridūrė: — Jai čia ne visi tvarkoje. — Tada ji paklausė, stengdamasi neparodyti savo smalsumo: — Jūs esate iš ano naujo namo, tiesa? Iš to, kurį ką tik pastatė kalvos viršūnėje?

— Taip, — atsakiau aš, — mes įsikraustėme vakar vakare.

— Ta vieta nuostabi, — tarė ji. — Kai namą statė, mes visi buvome nuėję jo pažiūrėti. Juk tikras malonumas matyti tokį namą, argi ne? Vietoje tų senų niūrių

medžių. — Ir, kreipdamasi į Eli, gana droviai paklausė:
— Jūs, girdėjome, amerikietė, ar tiesa?

— Taip, — atsakė Eli, — aš esu amerikietė, tiksliau — buvau, bet dabar aš ištekėjusi už anglo, todėl esu anglė.

— Ir jūs nusprendėte čia apsigyventi visam laikui, ar taip?

Mes pasakėme, kad taip.

— Na, tikiuosi, kad jums čia patiks, esu tuo tikra... — Jos balse pasigirdo abejonė.

— Kodėl gi mums galėtų nepatikti?

— Na, jau labai ten nuošalu. Žmonės nemėgsta gyventi tokiose nykiose vietose tarp daugybės medžių.

— Panašiose į Čigono palivarką? — paklausė Eli.

— O, pasirodo, jūs žinote, kaip jį čia vadina? Bet tą namą anksčiau vadino "Taueriu". Tiesiog nesuprantu, kodėl. Jokių bokštų ten nebuvo, bent jau kiek aš atsimenu.

— Aš manau, kad "Taueris" — visai nevykęs vardas, — pasakė Eli. — Mes geriau vadinsime savo sodybą senu vardu — Čigono palivarku.

— Jei taip, tai būtina apie tai pranešti pašto skyriui, nes priešingu atveju mūsų gali nepasiekti korespondencija, — pasakiau aš.

— Tikriausiai taip.

— Nors, gerai pagalvojus, Eli, — suabejojau aš, — ar mums tai dabar svarbu? Ar nebūtų mums geriau išvis negauti jokių laiškų?

— Tai gali sukomplikuoti mūsų gyvenimą, — suabejojo Eli. — Mūsų nepasieks nė sąskaitos.

— Mes ir be jų puikiai apsieitume, — pajuokavau aš.

— Kas čia puikaus? — nustebo Eli. — Atvyks čia teismo vykdytojai ir įkurs čia sau stovyklą. Be to, — pridūrė ji, — man visai nepatiktų negauti laiškų. Noriu gauti laiškų iš Gretos.

— Užmiršk tą Gretą, — paprašiau aš. — Eime

toliau.

Mes apvaikštinėjome visą Kingston Bišopą. Šaunus miestelis, parduotuvėlėse mandagūs pardavėjai. Nepastebėjome nieko, kas pranašautų kokį nors pavojų. Tiesa, mūsų tarnams ši vieta kažkodėl nepatiko, bet mes susitarėme, kad per išeigines dienas juos nuveš į artimiausią pajūrio miestelį ar į Market Čeduelą. Nesukėlė jiems didesnio susižavėjimo ir vieta, kur stovėjo namas, bet juos jaudino ne gandai, sklindantys apie Čigono palivarką.

— Niekas nedrįs teigti, kad name vaidenasi, — paaiškinau aš Eli, — kadangi namas naujai pastatytas.

— Taip, — sutiko su manimi Eli, — dėl namo kalbų būti negali. Name yra viskas gerai. Visa bėda kažkur išorėje. Ar tai tame medžiais apaugusiame kelio vingyje, ar tame gūdžiame raiste, kur mane tada išgąsdino ta sutikta čigonė.

— Na, kitais metais mes išrausime tuos medžius ir pasodinsime daug rododendrų ar panašių gėlių.

Mes toliau kūrėme planus.

Atvyko Greta ir pasiliko pas mus savaitgaliui. Ji žavėjosi mūsų namu, gyrė mūsų baldus, paveikslus ir sienų spalvas. Ji elgėsi labai taktiškai. Savaitgaliui pasibaigus, ji pasakė nesiruošianti trukdyti jaunavedžiams ilgiau, be to, jai reikėjo anksti būti darbe.

Eli džiaugėsi rodydama jai namą. Aš mačiau, kaip Eli ją myli. Stengiausi elgtis protingai ir būti labai malonus, bet labai apsidžiaugiau, kai Greta sugrįžo į Londoną. Jos buvimas man veikė nervus.

Mums pragyvenus naujajame name kokias porą savaičių, mes jau buvome susipažinę su visais vietiniais gyventojais, ir pagaliau stojome prieš patį Poną Dievą. Vieną dieną jis atėjo pas mus su vizitu. Tuo metu, kai mes su Eli ginčijomės, kur turėtų būti gėlyno kraštas, mano nuomone, per daug mandagus liokajus išėjo į sodą ir pranešė, kad svetainėje mūsų laukia majoras Filpotas.

— Pats Ponas Dievas, — sušnibždėjau aš Eli į ausį. Ji paklausė, ką aš turiu omenyje.

— Na, vietiniai gyventojai jį tokiu laiko, — paaiškinau jai.

Mes įėjome į namą, kur mūsų laukė majoras Filpotas. Tai buvo gana malonus vyriškis, kokių šešiasdešimties metų, dėvįs kaimui įprastiniais drabužiais, kurie atrodė gana apšiurę. Plaukai jo buvo pražilę ir viršugalvyje kiek praretėję, panosėje puikavosi ūsų šepetukas. Jis atsiprašė, kad jo žmona dėl$blogos sveikatos negalėjo mūsų aplankyti. Ji beveik niekur neišeina, paaiškino jis. Jis atsisėdo ir pradėjo su mumis plepėti. Jis nepasakė nieko svarbaus ar įdomaus, tačiau su juo buvo malonu bendrauti. Jis lengvai pereidavo nuo vienos temos prie kitos, net neužduodamas klausimų, gana lengvai sugebėdavo susiorientuoti, kas mus domina. Su manimi kalbėjo apie arklių lenktynes, su Eli apsvarstė, kur geresnė vieta sodui ir kokios gėlės geriau auga šių apylinkių žemėje. Jis papasakojo, kad porą kartų yra buvęs Valstijose. Iš Eli sužinojo, kad nors ji nesižavi žirgų lenktynėmis, tačiau labai mėgstanti jodinėti. Jis taip pat jai pasakė, kad jei ji ruošiasi laikyti arklius, tai galės kažkokiu keliuku tarp pušų patekti į gana ilgą apaugusią viržiais dykynę, kur arklį galima paleisti bėgti risčia. Po to mes perėjome prie mūsų namo temos ir prie legendų, susijusių su Čigono palivarku.

— Matau, kad jūs žinote, kaip jį čia vadina, — pasakė jis, — taip pat, tikiuosi, ir visus tuos prietarus girdėjote?

— Pagrindinai tik apie čigonų užkeikimą, — atsakiau aš. — Daugiausia iš misis Li.

— O Dieve, — sudejavo misteris Filpotas. — Vargšelė Estera! Ji tikriausiai jums gerokai įkyrėjo, ar ne?

— Tarp kitko, ar ji kartais nėra pamišusi? — pasidomėjau aš.

— Bent jau ne tiek, kiek apsimeta. Apskritai aš jaučiuosi už ją atsakingas. Apgyvendinau savo kotedže, — pridūrė jis, — aišku, padėkos nesitikėjau. Tiesiog jaučiu šiai senai moteriškei gailestį, nors kartais ji gali būti labai įkyri.

— Su savo būrimais?

— Ne tik. Ką, ar ji jums būrė?

— Nežinau, ar tai galima būtų pavadinti būrimu, — atsakė Eli. — Ji mus paprasčiausiai įkalbinėjo nepersikelti čia.

— Keista, — nustebo majoras Filpotas, net pakeldamas savo vešlius antakius. — Paprastai burdama ji pranašauja tik gerus dalykus. Išvaizdus nepažįstamasis, vestuvių varpų gausmas, šešetas vaikučių, krūvos pinigų ir kitų gėrybių — štai kas tavęs laukia, mano gražuolėle, — pasakė jis paspaudęs liežuvį ir mėgdžiodamas čigonę. — Man dar būnant vaiku, čia dažnai įsikurdavo čigonų taboras, — pradėjo pasakoti jis. — Tada, matyt, aš ir prisirišau prie jų, nors, žinoma, ir tais laikais jie mėgdavo vagiliauti. Bet mane visuomet prie jų traukė... Jei iš jų nereikalaujama paklusti įstatymams, jie elgiasi visiškai gerai. Kai buvau dar mokiniu, nemažai čigoniško mėsos troškinio man teko suvalgyti. Mūsų šeima jautėsi esanti skolinga misis Li. Ji išgelbėjo mano brolį, ištraukdama jį iš eketės, kur jis, dar vaikas, buvo įkritęs.

Nerangiu judesiu aš užkabinau ranka krištolinę peleninę ir numečiau ją nuo stalo. Ji sudužo į smulkius gabalėlius.

Aš surinkau šukes. Man padėjo majoras Filpotas.

— Aš ir maniau, kad misis Li visiškai nepavojinga, — pasakė Eli. — Veltui aš jos bijojau.

— Bijojote? — jo antakiai vėl pakilo į viršų. — Nejaugi buvo net taip blogai?

— Nėra čia ko stebėtis, — įsiterpiau aš. — Misis Li ją gąsdino, o ne perspėjo.

— Gąsdino? — negalėjo patikėti jis.

— Bent jau man taip atrodė. Po to, patį pirmąjį vakarą mums čia atsikrauščius, įvyko gana nemalonus atsitikimas.

Ir aš jam papasakojau, kaip į kambarį įlėkė akmuo, išmušdamas lango stiklą.

— Bijau, kad mūsų laikais priviso labai daug jaunų chuliganų, — pasakė jis, — nors mūsų apylinkėse jų žymiai mažiau negu kitur. Tačiau ir čia visko pasitaiko, kaip tai bebūtų nemalonu. — jis pažiūrėjo į Eli. — Man labai gaila, kad jus išgąsdino. Kokia gėda, kad tai atsitiko, ir dar jūsų pirmąjį vakarą čia.

— Aš jau apie tai užmiršau, — nuramino jį Eli. — Tarp kitko, tai ne vienintelis nemalonus įvykis. Netrukus atsitiko dar kai kas.

Aš jam papasakojau ir apie tai. Kartą, išėję ryte iš namo, radome peiliu persmeigtą negyvą paukštį, o šalia — popieriaus lapą, kur neįgudusia ranka buvo pakeverzota: "Nešdinkitės iš čia, kol prašomi geruoju".

Filpotas labai supyko: — Jūs apie tai turėjote pranešti policijai, — tarė jis.

— Mes nusprendėme taip nedaryti, — paaiškinau aš. — Juk tai galėtų tą nenaudėlį dar labiau prieš mus nuteikti.

— Tačiau tokiems dalykams būtina padaryti galą, — pasakė Filpotas. Staiga jis pavirto teisėju: — Priešingu atveju neįmanoma bus jų sustabdyti. Matyt, galvoja, kad tai išdykavimas. Bet... bet tai jokiu būdu nėra išdykavimas. Čia žymiai blogiau. Niekšybė, piktavališkumas... Nemanau, — pridūrė jis, kalbėdamas greičiau su savimi nei su mumis, — nemanau, kad kas nors iš aplinkinių griežia ant jūsų dantį... ant kurio nors iš jūsų, noriu pasakyt.

— Žinoma, ne, — sutikau aš su juo. — Juk anksčiau nė vienas iš mūsų čia nesame buvę.

— Pasistengsiu ką nors sužinoti, — prižadėjo Filpotas.

Jis pakilo ir apsižvalgė.

— Žinote, — pasakė jis, — man patinka šis jūsų namas. Aš to nesitikėjau. Aš iš tų, apie kuriuos sakoma "seno sukirpimo žmonės". Man patinka seni namai ir seni statiniai. Aš nemėgstu tų degtukų dėžučių, kurios kaip grybai dabar auga visoje šalyje. Didelės dėžės, tarsi bičių aviliai. Man daug labiau patinka pastatai, papuošti lipdytais ornamentais. Nežiūrint į tai, jūsų namas man patinka. Nors jis griežtų formų ir labai modernus, bet grakštus ir labai šviesus. O kai pažvelgi pro jo langus, viską matai... na, visiškai kitaip negu anksčiau. Įdomu, tikrai įdomu. Kas jį projektavo? Anglas ar užsienietis architektas?

Aš jam papasakojau apie Sentoniksą.

— Hm, aš kažkur apie jį skaičiau, — pasakė jis. — Gal žurnale "Namai ir sodas"? Ten dar buvo ir nuotraukos.

— Jis gana žinomas architektas, — paaiškinau aš.

— Norėčiau su juo kada nors susitikti, nors nežinočiau, apie ką su juo kalbėti. Aš mene nieko nenutuokiu.

Po to jis paklausė, kada mes galėtume juos aplankyti.

— Aprodysiu jums savo namą, — pažadėjo jis.

— Tikriausiai jūsų namas senas? — paklausiau aš.

— Pastatytas tūkstantis septyni šimtai dvidešimtaisiais metais. Tai buvo geri laikai... Pirmasis namas buvo pastatytas dar karalienės Elžbietos laikais. Pačioje aštuonioliktojo amžiaus pradžioje jis sudegė, o jo vietoje pastatė dabartinį.

— Taigi jūs visuomet čia gyvenote? — paklausiau aš. Žinoma, aš turėjau galvoje ne jį patį, bet jis mane suprato.

— Taip, mes čia gyvename nuo karalienės Elžbietos laikų. Kartais mes klestėdavome, kartais vos galus suvesdavome... Nederlingais metais žemę parduodavome, o kai reikalai pasitaisydavo, mes ją vėl nupirkdavome. Aš būsiu laimingas, galėdamas parodyti savo namą

jums abiem, — ir žiūrėdamas į Eli, nusišypsojo ir pridūrė: — Amerikiečiams seni namai, kiek žinau, patinka. Na, o jums jis vargu ar padarys kokį įspūdį, — kreipėsi jis į mane.

— Negaliu to neigti. Seni namai man gerai pažįstami, — sutikau su juo.

Po to jis iššlubavo laukan. Mašinoje jo laukė spanielis. Jo mašina buvo sena, apdaužyta, dažai daugelyje vietų nusilupę, tačiau iki šiol aš jau buvau peržiūrėjęs savo žmogiškųjų vertybių vertinimą. Aš supratau, kad šiose apylinkėse jį vis vien visi laikė Dievu. Jis jau davė mums savo palaiminimą ir sutvirtino jį savo antspaudu. Tai buvo aišku kaip dieną. Eli jam patiko. Buvau linkęs manyti, kad ir aš jam patiksiu, nors kartkartėmis jo žvilgsnis apsistodavo ties manimi, tarsi jis norėtų greičiau įvertinti kažką, ko anksčiau nebuvo jam tekę sutikti.

Kai grįžau į svetainę, Eli atsargiai rinko krištolo šukes į šiukšlių dėžę.

— Gaila, kad ji sudužo. Man ji labai patiko, — pasakė nusiminusi.

— Galėsime nusipirkti kitą, tokią pačią. Juk tai nėra senas daiktas.

— Aš tai žinau! O ko tu taip išsigandai, Maikai?

— Kažkokių Filpoto žodžių, — pasakiau aš ne iš karto. — Jie man priminė vieną įvykį iš vaikystės. Pabėgę iš pamokų, mes su draugu čiuožinėjome netoliese ant užšąlusios kūdros. Ledas mūsų, dviejų kvailių, neišlaikė. Mano draugas įkrito vandenin ir, kol atskubėjo pagalba, nuskendo.

— Koks siaubas!

— Taip. Buvau apie tai jau užmiršęs, kol Filpotas nepapasakojo apie savo brolį.

— Man jis patinka, Maikai. O tau?

— Labai. Įdomu, kokia jo žmona?

Kitos savaitės pradžioje mes nuėjome pas Filpotus pietums. Jie turėjo baltą Georgijaus epochos sti-

liaus namą, gana gražios architektūros, nors ir be ypatingos prabangos. Viduje jis buvo nušiuręs, bet patogus. Ant ilgo valgomojo kambario sienų kabėjo portretai — tikriausiai Filpotų pirmtakų. Paveikslai buvo toli gražu ne šedevrai, nors, pagalvojau, jie atrodytų kiek geriau, jei juos nuvalius. Tarp jų buvo šviesiaplaukės merginos rožine suknele portretas, kuris patraukė mano dėmesį.

— Jūs turite neblogą skonį, — nusišypsojo majoras Filpotas. — Tai — Geinsboras. Čia vienas iš geriausių jo darbų, nors tos moters asmenybė savo laiku buvo sukėlusi nemažai triukšmo. Ją įtarė nunuodijus savo vyrą. Gal tai buvę tik prietarai, juk ji buvo kitatautė. Džerveizas Filpotas ją atsivežė kažkur iš užsienio.

Kad susipažintų su mumis, buvo pakviesti dar keletas kaimynų. Daktaras Šou, pagyvenęs malonus vyriškis, atrodantis pavargusiu. Jis turėjo mus palikti dar nesibaigus pietums. Pasiliko vikaras, jaunas ir rimtas, ir vidutinio amžiaus dama šiurkščiu balsu, auginanti kargi veislės šunis. Ir dar ten buvo aukšta graži jauna brunetė Klodija Hardkasl, kuri, atrodo, nepaprastai mylėjo arklius, nors jie jai sukeldavo šienligę.

Jos su Eli greitai susidraugavo. Eli nepaprastai mėgo jodinėti ir taip pat kentėjo nuo alergijos.

— Valstijose man ją sukeldavo ambrozija, — pasakė ji, — bet kartais ir arkliai. Tiesą sakant, dabar tai manęs smarkiai nevargina, kadangi turime daug gerų vaistų nuo alergijos. Aš jums duosiu išbandyti keletą kapsulių. Jos — ryškiai rožinės spalvos. Jei jūs neužmiršite prieš išeinant iš namų išgerti tokią kapsulę, tai daugiau nė karto nesučiaudėsite.

Klodija Hardkasl pasakė, kad tai būtų nuostabu.

— Kupranugariai man sukelia dar didesnę alergiją nei arkliai, — pasakė ji. — Pernai aš lankiausi Egipte, ir kada apžiūrinėjome piramides, ašaros tiesiog upeliais bėgo mano veidu.

Eli pasakė, kad kai kuriems žmonėms taip būna nuo kačių.

— Ir nuo pūkinių pagalvių. — Ir jos toliau gvildeno alergijos temą.

Aš sėdėjau šalia misis Filpot, aukštos liaunos moteriškės, kuri kalbėjo tik apie savo sveikatą, kai kartais nustodavo valgiusi. Ji mane supažindino su pilnu visų savo ligų sąrašu ir pasakė, kad jos sveikatos būklė kelia nerimą daugybei medicinos mokslo šviesulių. Kartais ji sau leisdavo nukrypti nuo šios temos, klausinėdama, kuo aš užsiimu. Kai aš sumaniai išsisukau nuo atsakymo, ji pabandė, nors ne taip primygtinai, išsiaiškinti, su kuo aš pažįstamas. Aš galėjau jai atsakyti nemeluodamas: su niekuo, bet ji to manęs paklausė ne todėl, kad ji buvo snobė ar kad jai tai išties buvo labai įdomu, todėl aš nusprendžiau geriau susilaikyti nuo atsakymo. Misis Kodži — tikrosios jos pavardės aš gerai neišgirdau — klausinėjo žymiai nuodugniau, bet aš jos dėmesį nukreipiau į pokalbį apie žiaurų elgesį su gyvūnais ir veterinarijos gydytojų nemokšiškumą. Kalbėtis ta tema buvo visiškai saugu, nors labai nuobodu.

Vėliau, kai mes vaikštinėjome šen bei ten po sodą, prie manęs priėjo Klodija Hardkasl.

— Aš daug apie jus girdėjau iš savo brolio, — staiga nei iš šio nei iš to pareiškė ji.

Aš nustebau. Nebuvau pažįstamas su Klodijos Hardkasl broliu.

— Ar jūs neklystate? — paklausiau.

Ji nusišypsojo:

— Bet juk jis statė jūsų namą.

— Norite pasakyti, kad Sentoniksas — jūsų brolis?

— Netikras. Aš jį mažai pažįstu. Mes retai susitinkame.

— Jis nuostabus žmogus, — pasakiau aš.

— Daugelis taip mano, aš žinau.

— O jūs?

— Aš tuo nesu tikra. Priklauso nuo to, iš kurios pusės į jį pažiūrėt. Vienu metu jis pragaištingai ritosi žemyn... Niekas nenorėjo su juo turėti jokių reikalų. O paskui jis staiga pasikeitė. Jam pradėjo nepaprastai sektis darbas. Atrodė, tarsi jam daugiau niekas neegzistuoja, išskyrus jo darbą.

— Manau, kad taip ir yra.

Po to aš jos paklausiau, ar ji nematė mūsų namo.

— Ne. Po užbaigimo nemačiau.

Aš pakviečiau ją pas mus užeiti.

— Perspėju, man jūsų namas nepatiks. Šiuolaikiniai namai man nepatinka. Man labiau patinka karalienės Anos epochos stiliaus namai.

Ji pažadėjo Eli užrašyti į golfo klubą. Ir jodinės jos kartu. Eli nusipirks arklį, gal net ne vieną. Atrodė, kad jos su Eli jau susidraugavo.

— Vedžiodamas mane po savo arklides, Filpotas pradėjo kalbą apie Klodiją.

— Gerai medžioja su šunimis. Gaila, kad pati sau sugadino gyvenimą.

— Kaip?

— Ištekėjo už žymiai vyresnio turtuolio. Amerikiečio. Jo pavardė Loidas. Nieko gero iš tų vedybų nesigavo. Netrukus jie išsiskyrė. Ji susigrąžino savo mergautinę pavardę. Vargu ar ištekės dar kartą. Ji — baisi feministė. O gaila...

Mums grįžtant namo, Eli tarė:

— Buvo gana nuobodu, bet malonu. Simpatingi žmonės. Mes čia būsime labai laimingi, ar nemanai, Maikai?

— Taip, žinoma, — atsakiau aš ir, patraukęs ranką nuo vairo, uždėjau ant josios.

Kai grįžome namo, aš išleidau Eli prie namo, o pats pastačiau mašiną į garažą.

Eidamas namo link, išgirdau Eli grojant gitara. Ji turėjo gražią senovišką ispanišką gitarą, neabejotinai vertą krūvos pinigų. Pritardama sau gitara, ji dainavo žemu švel-

niu balsu, kurio buvo labai malonu klausytis. Dauguma jos dainų man buvo negirdėtos. Amerikos negrų bažnytinės giesmės, senosios airių ir škotų baladės, melodingos ir labai liūdnos. Nieko panašaus į pop muziką, ar kitą tos rūšies... Tikriausiai tai buvo liaudies dainos.

Aš apėjau aplink terasą ir sustojau prie stiklinių durų.

Eli dainavo vieną iš mano mėgstamiausių dainų. Nežinau jos pavadinimo. Ji tyliai ir jausmingai tarė žodžius, tarsi tik sau, pasilenkusi arti prie gitaros, švelniai užgaudama pirštais stygas. Dainos melodija irgi buvo labai liūdna ir jaudinanti:

Mes privalom paklusti likimui,
Nes jau gimstant tik jam paskirti,
Bus lengviau tau kentėt, džiaugtis žinant:
Tu gimei būt laimingas,
Na, o tu — vargt, kentėt.
Mūs pasaulis jau taip surėdytas,
Tu jo niekaip pakeist negali...
Gimsta žmonės kas vakarą, rytą,
Taip kasmet, kas savaitę, kasdien...
Vieniems nubrėžtas kelias laimingas,
Vargas, skurdas ir skausmas — kitiems.
Vieniems skirta džiaugsmai ir linksmybės,
O nesibaigianti naktis — tiems kitiems.

Ji pakėlė galvą ir pamatė mane.

— Kodėl tu į mane taip žiūri, Maikai?

— Kaip taip?

— Tu į mane žiūri, tarsi mylėtum.

— Aš tave iš tikrųjų myliu. Kaip kitaip aš turėčiau į tave žiūrėti?

— O apie ką tu galvojai žiūrėdamas į mane?

Aš jai atsakiau parinkdamas žodžius ir išties nuoširdžiai:

— Aš atsiminiau, kaip tave pamačiau pirmą kartą, stovinčią ten, plačiaskarės eglės šešėlyje... — Taip, aš išties prisiminiau pirmąsias mūsų su Eli pažinties akimirkas, koks aš buvau sutrikęs ir susijaudinęs.

Nusišypsojusi man, Eli tykiai uždainavo:

Gimsta žmonės kas vakarą, rytą,
Taip kasmet, kas savaitę, kasdien...
Vieniems nubrėžtas kelias laimingas,
Vargas, skurdas ir skausmas — kitiems.
Vieniems skirta džiaugsmai ir linksmybės,
O nesibaigianti naktis — tiems kitiems...

Žmogui lemta suprasti, kokie jo gyvenimo momentai buvo laimingiausi, tik tada, kai jau būna per vėlu...

Tas laikas, kai mes, grįžę iš pietų pas Filpotus, sėdėjome savo namuose, laimingi ir patenkinti, ir buvo tas momentas mūsų gyvenime. Tuo metu aš to nesupratau. Tai supratau tik žymiai vėliau.

— Padainuok man dainelę apie musę, — paprašiau aš. Ir ji uždainavo linksmą dainelę šokio ritmu:

Ak, musyte,
Tu mažyte,
Kokia vargšė
Tu esi.
Aš netyčia
Su rankyte
Tavo šokį
Sustabdžiau.
Ar ne taip
Ir aš, vargdienis,
Į musytę panašus:
Šoku, linksminuos
Kas dieną...
Negalvoju aš tiktai —

Nelauktai ir netikėtai
Kažkas gali
Tai užbaigt.
Juk gyvenimas —
Tai džiaugsmas,
Kol tu gyvas,
Tol siauti.
Kai nustosi
Tai daryti,
Tavęs laukia
Tik mirtis.
Bet vis vien
Norėčiau būti
Ta maža
Linksma muse,
Nesvarbu,
Ar lemta mirti,
Ar gyventi
Kaip sapne...

Ak, Eli, Eli!..

15.

Tiesiog neįtikėtina, kad šiame pasaulyje viskas vyksta ne taip, kaip tu to tikiesi!

Mes persikėlėme į savąjį namą ir gyvenome pasislėpę nuo visų giminaičių ir pažįstamų, kaip aš ir planavau. Tik nuo visų, žinoma, pasislėpti mums nepavyko. Nepaliko mūsų ramybėje giminaičiai iš užjūrio.

Pirmiausia ta nelaboji Eli pamotė... Ji siuntė laiškus ir telegramas, primygtinai prašė Eli atvykti ir susitikti su nekilnojamojo turto agentais. Ji rašė, kad ją taip sužavėjo mūsų namas, kad nusprendė ir pati nusipirkti namą Anglijoje. Anot jos, ji mielai praleistų kokius porą mėnesių per metus Anglijoje. Paskui savo eilinę telegramą atskubėjo ir ji pati, ir mes turėjome vežioti ją po apylinkes ir rodyti jai visus namus, kuriuos jų savininkai ruošėsi parduoti. Pagaliau ji beveik apsistojo ties vienu, esančiu už maždaug penkiolikos mylių nuo mūsų. Mums ji visai nebuvo reikalinga. Vien tik mintis, kad ji bus netoliese, kėlė mums siaubą, bet jai to pasakyti mes negalėjome. Tiesą sakant, jei mes ir būtume jai tai pasakę, ji vis vien tą namą būtų nusipirkusi, jei tik to norėtų. Uždrausti jai atvažiuoti į Angliją mes negalėjome. Eli, kaip man atrodė, jokiu būdu nebūtų išdrįsusi to padaryti. Tačiau, kol Kora laukė vertinimo komisijos išvadų, mes gavome dar kelias telegramas.

Dėdė Frenkas, atrodo, buvo įsivėlęs į kažkokią neaiškią istoriją. Man atrodė, kad tai kažkas susiję su sukčiavimu ir nesąžiningai gautais pinigais, ir, kaip supratau, reikėjo didelės pinigų sumos jį iš to išpirkti. Toliau vyko pasikeitimas laiškais ir telegramomis tarp Eli ir misterio Lipinkoto. Ir tada išaiškėjo kažkokie nesutarimai

tarp Stenfordo Loido ir Lipinkoto. Jie susiginčijo dėl kažkokių Eli investicijų. Nieko neišmanydamas ir būdamas lengvatikis, aš maniau, kad tie, kurie gyvena Amerikoje, nuo mūsų labai toli. Man nė į galvą neatėjo, kad Eli giminaičiai ir biznio partneriai bet kuriuo momentu gali sėsti į lėktuvą ir po paros jau skristi atgal. Pirmiausiai atskrido ir išskrido Stenfordas Loidas. Vėliau — Endrius Lipinkotas.

Eli turėjo važiuoti į Londoną su jais susitikti. Kol kas aš dar menkai nutuokiau finansiniuose dalykuose. Man pasirodė, kad tomis temomis jie kalba itin atsargiai. Šiuo atveju buvo kalbama apie perdavimą Eli kapitalo, kurį jie iki šiol valdė. Mums kilo įtarimas, kad arba misteris Lipinkotas delsė spręsti šį klausimą, arba Stenfordas Loidas sąmoningai neskubėjo atsiskaityti.

Laikotarpiu tarp tų visų rūpesčių mes su Eli atradome savo "Kaprizą". Iki šiol mes nepakankamai gerai ištyrinėjome visas savo valdas (išskyrus namo aplinką). Taigi dabar mes ėmėme vaikščioti mišką kertančiais takeliais, žiūrėdami, kur jie veda. Kartą mes ėjome tokiu takeliu, bet jis buvo taip užaugęs, kad vietomis jo išvis nesimatė. Bet mes vis tiek praėjome juo ligi galo, ir jis mus atvedė prie nedidelio balto panašaus į šventyklą pastato, kurį Eli pavadino "Kaprizu". Atrodė jis dar visai neblogai, todėl mes jį sutvarkėme, nudažėme sienas, pastatėme stalą su keletu kėdžių, sofą ir kampinį bufetą, kurį pripildėme indais, taurėmis ir buteliais. Šis darbas mums teikė didelį malonumą. Eli pasiūlė išvalyti nuo krūmų takelį, kad būtų lengviau čia patekti, bet aš pasakiau, kad to daryti neverta, nes, maniau, kad bus daug maloniau, jei niekas, išskyrus mus, nežinos apie šią vietą. Eli sutiko nutarusi, kad taip dar romantiškiau.

— Bent jau Korai tai mes tikrai nieko nepasakysime, — pasakiau aš, ir Eli su manimi sutiko.

Tai atsitiko tada, kai mes iš ten ėjome, ne tą pirmą kartą, bet vėliau, Korai išvažiavus, kai mes tikėjomės,

kad vėl pas mus įsiviešpataus ramybė. Taigi Eli, kuri pasišokinėdama ėjo priešais mane, staiga užkliuvo už medžio šaknies ir pasitempė sausgyslę.

Atvyko daktaras Šou ir pasakė, kad kulkšnies sausgyslės patempimas tikrai nemalonus dalykas, bet po savaitės Eli galės vėl vaikščioti. Eli pasiuntė atvežti Gretą. Aš, aišku, negalėjau tam prieštarauti. Tiesą sakant, nebuvo, kas ja tinkamai rūpintųsi, turiu omenyje, moterišką globą... Mūsų tarnais nelabai buvo galima pasikliauti, o ir pati Eli norėjo tiktai Gretos.

Ir taip Greta atvažiavo. Tiesą sakant, ji Eli buvo tikra Dievo dovana. Ir man, tarp kitko... Ji greitai ėmėsi veikti ir sutvarkė mums visą namų ūkį. Tarnai jau anksčiau buvo pareiškę nenorį pas mus dirbti, esą vieta labai nuošali. Bet iš tikrųjų, manau, juos nuskriaudė Kora. Greta davė skelbimą ir tuoj pat pasamdė sutuoktinių porą. Greta masažavo Eli pėdą, ją linksmino, paduodavo jai daiktus, kuriuos, kaip ji žinojo, Eli mėgsta — knygas, vaisius, ir panašiai. Man ir į galvą nebūtų atėję, kad Eli nori būtent tų... Jos tiesiog mėgavosi viena kitos draugija, — tai buvo akivaizdu. Eli buvo tikrai laiminga. Ir Greta neskubėjo atsisveikinti. Ji pas mus liko...

— Juk tu neprieštarausi, — paklausė Eli manęs, — jei Greta dar šiek tiek pagyvens su mumis?

— Žinoma, ne, — pasakiau aš. — Tegul gyvena.

— Taip patogu, kai ji čia, — pridūrė ji. — Supranti, yra daug grynai moteriškų pareigų, kurias galima išspręsti tik drauge su ja. Labai man ilgu, kai šalia nėra kitos moters.

Pastebėjau, kad kiekvieną dieną Greta vis labiau ir labiau įsijautė, prižiūrėdama mūsų ūkį, sekė tarnų darbą, nurodinėjo, ką jie turi daryti. Aš vaizdavau, kad Gretos buvimas man patinka, bet kartą, kai Eli su pakelta koja gulėjo svetainėje, o mes su Greta sėdėjome terasoje, staiga tarp mūsų užsiplieskė ginčas. Dabar jau neatsimenu, kokiais žodžiais visa tai prasidėjo. Greta kažką

pasakė, kas man nepatiko, aš gi atsakiau šiurkštumu. Kilo kivirčas. Mes pradėjome šaukti. Greta nesusivaldė ir išsakė viską, ką galvojusi apie mane, ir tai dar ne pačiu gražiausiu būdu. Aš taip pat nelikau jai skolingas ir jai priminiau, kad ji per daug mėgsta visiems nurodinėti ir patarinėti, kad mėgsta kišti nosį ne į savo reikalus, kad ji piktnaudžiauja savo įtaka Eli, ko aš tikrai nepakęsiu. Mes šaukėme vienas ant kito, kai šokinėdama ant vienos kojos, terasoje pasirodė Eli ir sustojusi žvelgė tai į vieną, tai į kitą iš mūsų.

— Atleisk man, brangioji. Aš jaučiuosi labai kaltas, — tuojau pat nutilęs pasakiau aš ir, įėjęs į kambarį, vėl paguldžiau Eli ant sofos.

— Aš nė neįtariau, kad tau taip nepatinka Gretos buvimas pas mus.

Aš ją raminau kaip mokėdamas, pasakiau, kad neverta kreipti dėmesį į smulkmenas — aš tik praradau savitvardą, kad kartais aš būnu perdėtai dirglus. Visa tai, pasakiau, galima paaiškinti tuo, kad Greta, mano galva, kartais per daug mėgsta nurodinėti. Jai tai, galimas dalykas, atrodo visiškai natūralu, kadangi per visus tuos su ja praleistus metus ji priprato tai daryti. Užbaigdamas dar pridūriau, kad bendrai Greta man labai patinka — aš tik nesusivaldžiau, nes paskutiniu laiku buvau nuliūdęs ir susinervinęs. Viskas baigėsi tuo, kad aš paprašiau Gretą pasilikti pas mus.

Na ir scena tai buvo. Manau, kad ir kiti name buvę žmonės girdėjo mus. Bent jau tas naujas liokajus ir jo žmona — neabejoju, kad jie viską bus girdėję. Supykęs aš visuomet šaukiu. Bijau, kad šį sykį aš kiek persistengiau. Niekur nejaučiu saiko.

Greta, atrodė, visa buvo pasinėrusi į rūpesčius, susijusius su Eli sveikata, ir vis jai primindavo, ką ji gali, o ko negali daryti.

— Žinote, ji nelabai stiprios sveikatos, — pasakė ji man.

— Nejaugi? Mano nuomone, ji jaučiasi puikiai, — nesutikau aš.

— Ne, Maikai, ji tokia gležna.

Kai daktaras Šou apsilankė eilinį kartą pas mus, kad apžiūrėtų Eli kulkšnį ir pasakytų, ar viskas gerai ir ar jau galima vaikščioti stipriai subintavus koją, aš jam uždaviau kvailą klausimą, taip būdingą vyrams:

— Nejaugi Eli sveikata šlubuoja, daktare Šou?

— Kas jums tai pasakė? — daktaras Šou buvo iš tų dabar retai sutinkamų gydytojų, kuriuos aplinkiniai juokais vadina daktaras "Organizmas pats susidoros". — Kiek aš suprantu, ji visiškai sveika, — pasakė jis. — O patempti sausgysles gali kiekvienas.

— Aš nekalbu apie jos kulkšnį. Mane domina, ar ji neturi problemų su širdimi, ar kitų panašių...

Jis pažiūrėjo į mane pro akinių viršų.

— Nustokite kalbėti niekus, jaunuoli. Iš kur tokios mintys jūsų galvoje? Jūs, mano galva, ne iš tų, kuriems kelia nerimą moterų ligos?

— Aš jūsų klausiu tik todėl, kad man apie tai pasakė mis Andersen.

— Ak, mis Andersen! Ką gi ji apie tai supranta? Negi ji mokėsi medicinos?

— Ne, — atsakiau aš.

— Jei tikėti žmonių kalbomis, jūsų žmona labai turtinga moteris, — pasakė jis. — Aišku, kai kurių žmonių nuomone, visi amerikiečiai turtingi.

— Mano žmona tikrai turtinga, — patvirtinau aš.

— Jums derėtų prisiminti tokį dalyką. Turtingos moterys labai įtarios. Kai kurie gydytojai naudojasi ta jų silpnybe ir joms nuolatos išrašo kokių nors miltukų ar tablečių, stimuliuojančių vaistų, ar priešingai, — raminančiųjų, kuriuos joms geriau būtų nenaudoti. Kaimietės yra žymiai sveikesnės, nes joms niekas tokio atseit gydymo nerekomenduoja.

— Man atrodo, kad ji naudoja kažkokias tabletes,

— pasakiau aš.

— Jei to norite, aš patikrinsiu jos sveikatą. Tuo pačiu sužinosiu, kokį šlamštą ji vartoja. Savo pacientams aš visuomet sakau: "Visus tuos vaistus išmeskite į šiukšlyną. Organizmas pats susidoros".

Prieš išeidamas, jis dar pakalbėjo su Greta.

— Misteris Rodžersas manęs paprašė patikrinti jo žmonos sveikatą. Tiesą sakant, nematau tam jokio pagrindo. Manau, kad jai nepakenktų daugiau laiko praleisti šviežiame ore. Kokius vaistus ji naudoja?

— Ji turi tabletes tam atvejui, jei pervargsta, ir tabletes miegui, jei negali užmigti.

Greta nuvedė daktarą Šou apžiūrėti Eli vaistus.

— Aš nė vienų iš jų negeriu, išskyrus vaistus nuo alergijos, — nusišypsojusi pasakė Eli.

Šou apžiūrėjo vaistus, perskaitė receptus ir pasakė, kad juose nemato nieko blogo. Po to paėmė į rankas receptą migdomiesiems.

— Jūs blogai miegate?

— Čia ne. Atrodo, kad nuo to laiko, kai mes čia persikėlėme, aš neišgėriau nė vienos tabletės.

— Labai gerai, — jis patapšnojo jai per petį. — Jūs visiškai sveika, brangioji. Tik kartais nervinatės daugiau, nei reikėtų. Štai ir viskas. Šios kapsulės yra gana nekaltos... Jas dabar vartoja daugelis žmonių, ir niekam jos nepakenkė. Galite jas ir toliau vartoti, bet migdomųjų geriau negerkite.

— Nesuprantu, kodėl aš taip tavimi susirūpinau, — pasakiau Eli kaltai. — Tai vis dėl Gretos, manau.

— Ak, — pasakė Eli ir susijuokė, — Greta per daug manimi rūpinasi. Ji pati niekada nevartoja jokių vaistų. Aš tau prižadu, Maikai, nuodugniai peržiūrėti visus savo vaistus ir daugelį jų išmesti.

Eli susidraugavo su daugeliu mūsų kaimynų. Mus gana dažnai aplankydavo Klodija Hardkasl, ir jos abi dažnai kartu jodinėdavo. Aš nemokėjau joti. Visą gyve-

nimą aš turėjau reikalų tik su automobiliais ar kita technika. Aš nieko nenusimaniau apie arklius ir niekada neturėjau su jais nieko bendro, nebent tik tai, kad Airijoje teko porą savaičių valyti arklides, bet aš buvau sau davęs žodį, kad kada nors, kai būsiu Londone, aš nueisiu į kokį nors prašmatnų maniežą ir išmoksiu jodinėjimo meno. Pradėti mokintis namie aš nenorėjau. Kaimynai tikriausiai pradėtų iš manęs juoktis. Bet Eli jodinėjimas buvo naudingas. Atrodė, kad jai tai tikrai patiko.

Greta skatino šį jos pomėgį, nors pati taip pat nieko nenutuokė apie arklius.

Eli ir Klodija buvo nuvažiavusios į aukcioną ir, Klodijai patarus, Eli nusipirko bėrą kumelę, vardu "Nugalėtoja". Kai Eli viena eidavo jodinėti, aš prašydavau jos būti atsargesne, bet ji tiktai nusijuokdavo.

— Aš jodinėju nuo trejų metų, — pasakė ji.

Taigi Eli paprastai jodinėdavo du tris kartus per savaitę. Greta gi sėsdavo į automobilį ir važiuodavo į Market Čeduelą apsipirkti.

— Ak, jau tie jūsų čigonai! — mums pietaujant, tarė Greta. — Šiandien ryte man ant kelio pasitaikė siaubingai atrodanti senė. Aš jos vos nesuvažinėjau. Stovėjo vidurkely — ir nė krust iš vietos. Turėjau sustoti. O juk ten buvo įkalnė...

— Ir ko jai reikėjo?

Eli klausėsi mūsų pokalbio, bet nesikišo. Man pasirodė, kad ji kažko sunerimo.

— Koks įžūlumas. Net išdrįso man grasinti, — pasipiktinusi pasakė Greta.

— Ji jums grasino? — net sušukau aš.

— Ji man liepė nešdintis iš čia. "Ši žemė priklauso čigonams, — pasakė ji. — Nešdinkitės iš čia! Visi jūs iš čia nešdinkitės. Jei nenorite, kad jums neatsitiktų kas nors bloga, nešdinkitės iš kur atvažiavę!" Ji pakėlė kumštį ir juo man pagrūmojo. "Jei aš tave prakeiksiu, visą likusį gyvenimą būsi nelaiminga. Jūs čia perkate mūsų žemę

ir statotės ant jos namus! Neturi būti jūsų namų ten, kur vieta čigonų palapinėms!"

Greta ta tema prikalbėjo dar visokiausių dalykų... Šiek tiek vėliau kiek susiraukusi Eli manęs paklausė:

— Ar tau, Maikai, visa tai neatrodo nepanašu į tiesą?

— Aš manau, kad Greta šiek tiek perdeda, — atsakiau aš.

— Man jos žodžiai kažkodėl nuskambėjo kiek neįtikinamai, — pasakė Eli. — Ar tik ji viso to neprigalvojo?

— Ir kam jai to reikėtų? — susimąstęs tariau aš. Po to griežtai paklausiau: — Tu pastaruoju metu nebuvai sutikus mūsų Esteros? Kur nors bejodinėdama?

— Tą čigonę? Ne.

— Nejaugi? Tu atsakei kiek dvejodama, Eli.

— Taip, atrodo, kad kažkur ją teko matyti... — prisipažino Eli. — Man pasirodė, kad ji stebi mane iš už medžių, tačiau arčiau ji nebuvo prie manęs priėjusi.

Bet vieną dieną Eli grįžo namo iš pajodinėjimo išblyškusi ir drebanti iš susijaudinimo. Pasirodo, senė buvo išėjusi iš už medžių. Eli sustabdė arklį, kad pasikalbėtų su ja. Bet senė, Eli žodžiais, tik kratė kumštį ir kažką bambėjo. Šį kartą aš supykau, pasakė Eli, ir paklausiau: "Ko jums čia reikia? Ši žemė jums nepriklauso. Tai mūsų žemė ir mūsų namas".

Tada senė pasakė: "Ši žemė niekada nepriklausys jums. Kartą aš jau tave perspėjau, o dabar aš tave perspėju antrą kartą. Trečio karto nebus. Tai atsitiks netrukus, sakau tau tiesą... Greta tavęs matau mirtį. Ji tau už nugaros ir greit tave pasieks. Viena tavo žirgo pėda balta, pati tai žinai. Negi negirdėjai, kad blogas ženklas jodinėti žirgu su viena balta koja? Aš matau, kaip mirtis artinasi prie tavęs, o tavo puikusis namas griūva".

— Pats laikas tai sustabdyti, — supykau$aš.

Šį kartą Eli tai visai neatrodė juokinga. Jos su Greta nusiminė. Aš iškeliavau į kaimą. Pirmiausiai priėjau prie misis Li namelio. Kurį laiką pastovėjau prie vartelių, bet

kadangi name buvo tamsu, nuėjau į policiją. Seržantą Kyną aš pažinojau. Tas kresnas nuovokus vyriškis, mane įdėmiai išklausęs, tarė:

— Labai gailiuosi, kad jums tai nutiko. Misis Li — sena moteriškė ir gali prišnekėti įvairiausių kvailysčių. Aš ją išsikviesiu pas save, pasikalbėsiu ir pasakysiu, kad paliktų jus ramybėje.

— Būčiau jums labai dėkingas, — tariau aš.

Minutėlę patylėjęs, jis tarė:

— Aš jūsų nenorėčiau gąsdinti, misteri Rodžersai, bet ar jums neatrodo, kad mūsų apylinkėse gyvena kažkas, kam dėl kažkokios priežasties, gal visiškai nereikšmingos, jūs ir jūsų žmona kažkuo užkliuvote?

— Ne, jokiu būdu. Kodėl jūs to paklausėte?

— Senoji misis Li staiga nūnai praturtėjo. Neįsivaizduoju, iš kur visi tie pinigai...

— Ką jūs spėjate?

— Manau, kad kažkas jai moka. Kažkas, kas nori jus iš čia išvaryti. Prieš daugelį metų yra buvęs toks atvejis. Ji paėmė iš kažko kaime pinigus už kaimyno išgyvendinimą. Elgėsi taip, kaip dabar: grasino, gąsdino, pranašavo... Kaimiečiai — žmonės prietaringi. Jūs net nepatikėsite, kad daugelyje kaimo vietovių Anglijoje tiki, kad ten gyvena, pavyzdžiui, ragana. Tada misis Li griežtai perspėjo, ir nuo to laiko, kiek aš žinau, ji daugiau neužsiiminėja tokia veikla, bet kas gali žinoti? Ji labai myli pinigus. Už pinigus galima daug kam ryžtis...

Bet aš nenorėjau sutikti su seržantu.

— Bet čia mūsų niekas nepažįsta, — pasakiau aš. — Mes dar nesuspėjome įsigyti čia priešų, — paaiškinau jam.

Susirūpinęs ir suglumęs grįžau namo. Užsukęs už terasos kampo, aš išgirdau Eli tykiai grojant gitara, o nuo namo atsiskyrė kažkokia aukšta žmogysta ir nuėjo link manęs. Pradžioje pagalvojau, kad tai mūsų čigonė, bet vėliau atpažinau Sentoniksą.

— Pasirodo, tai jūs! — pasakiau nustebęs. — Kokie vėjai jus čia atpūtė? Nieko negirdėjome apie jus visą amžinybę.

Jis man atsakė ne iš karto. Jis tik pagriebė mano ranką ir atitraukė mane nuo lango.

— Vadinasi, ji čia! — tarė jis. — Visai nesistebiu. Aš žinojau, kad, anksčiau ar vėliau, ji čia atsidangins. Kodėl jūs ją įsileidote? Ji — pavojingas žmogus. Jums derėjo tai žinoti.

— Apie ką jūs kalbate? Apie Eli?

— Ne, ne apie Eli. Apie tą kitą. Koks ten jos vardas? Apie Gretą.

Aš tylėdamas spoksojau į jį.

— Jūs žinote, kas ji, ta Greta? Ji čia atsirado ir paėmė valdžią į savo rankas, argi ne taip? Dabar jūs ja neatsikratysite. Ji čia pasiliks visam laikui.

— Eli pasitempė kulkšnį, — paaiškinau aš, — todėl Greta atvyko ir ją slaugo. Ji... Manau, ji greitai išvažiuos.

— Jūs nieko nežinote apie tokias kaip ji. Ji visą laiką veržėsi čia atvykti. Aš perpratau jos kėslus jau tada, kai ji buvo atvažiavusi statant namą...

— Atrodo, kad ji Eli labai reikalinga, — sumurmėjau aš.

— O taip, ji juk kurį laiką gyveno pas Eli, ar ne taip? Ji moka manipuliuoti Eli.

Tą patį sakė ir misteris Lipinkotas. Paskutiniu metu aš ir pats įsitikinau, kad šie žodžiai teisingi.

— Ar jūs, Maikai, norite, kad ji čia gyventų?

— Juk negaliu aš jos išvaryti laukan, — tariau suirzęs. — Ji — Eli sena draugė. Jos geriausia draugė. Ką aš, po velnių, galiu padaryti?

— Taip, — sutiko Sentoniksas, — manau, kad jūs čia nieko negalite padaryti.

Jis pažiūrėjo į mane kažkaip keistai. Aš taip ir nesupratau, ką jis turėjo galvoje, sakydamas tuos paskutinius žodžius. Jį visuomet būdavo sunku suprasti.

— Ar jūs, Maikai, žinote, ką darote? — paklausė jis. — Ar bent suprantate? Kartais man atrodo, kad jūs apie tai neturite nė žalio supratimo.

— Žinoma, žinau, — atsakiau aš. — Aš darau tai, ką noriu. Ir einu ten, kur noriu.

— Taip? Įdomu. Įdomu, ar jūs išties žinote, ko pats norite. Aš bijau už jus dėl Gretos. Ji stipresnė už jus, pats tai jaučiate.

— Nesuprantu, ką visa tai reiškia. Negi ne tas pats, kuris yra stipresnis.

— Jūs taip galvojate? O aš galvoju kitaip. Ji — stiprus žmogus Ji iš tų, kurie visuomet pasiekia tai, ko nori. Mano galva, jūs visiškai nemanėte, kad ji gyvens su jumis. Bent jau jūs taip sakėte. Tačiau ji čia, ir aš jas stebėjau. Kartu leidžia laiką, sėdi sau abi, jaučiasi artimos, čiauška — kaip dvi balandėlės... O kas jūs, Maikai? Kokia jūsų rolė? Pašaliečio?

— Ką jūs čia kalbate? Gal iš proto išsikraustėte, ar ką? Koks aš pašalietis? Aš Eli vyras.

— Jūs Eli vyras ar Eli jūsų žmona?

— Kokia kvailystė. Negi tai nėra vienas ir tas pats? — paklausiau aš.

Jis atsiduso. Staiga jo pečiai supliuško, tarsi iš jų išėjo visa jėga.

— Jūs manęs nesuprantate, — pasakė Sentoniksas. — Niekaip negaliu jums viską išaiškinti. Kartais man atrodo, kad mane suprantate, o kartais — kad jūs nieko nesuprantate nei apie save, nei apie kitus.

— Paklausykite, — tariau aš, — aš jūsų kantriai klausiausi, Sentoniksai. Jūs nuostabus architektas, bet...

Jo veidas keistai pasikeitė.

— Taip, — sutiko jis, — aš geras architektas. Šis namas — mano geriausias kūrinys. Jį pastatęs, aš buvau beveik patenkintas. Juk jūs norėjote tokio namo. Ir Eli taip pat, kad gyventų jame su jumis. Ji gavo tai, ko norėjusi, ir jūs taip pat. Išvarykite tą kitą moterį kol dar

nėra vėlu.

— Kaip aš galiu nuliūdinti Eli?

— Ta moteris padarys su jumis, ką panorėjusi, — tarė Sentoniksas.

— Paklausykite, — pradėju jam aiškintis, — man ta moteris taip pat nepatinka. Ji mane nervuoja. Aną dieną aš su ja siaubingai susiginčijau. Bet išvaryti ją nėra taip paprasta, kaip jūs galvojate.

— Taip, su ja nebus lengva susidoroti.

— Tas, kas šią vietą pavadino Čigono palivarku ir pasakė, kad ji užkeikta, tikriausiai tai padarė ne be pagrindo, — tariau supykęs. Iš už medžių prieš mus iššoka čigonai, grūmoja mums kumščiais ir grasina, kad jei mes iš čia neišsikelsime, mūsų laukia siaubingi dalykai. O ši vieta turėtų būti graži ir puiki...

Man pačiam buvo keista klausytis savo žodžių, ypač paskutiniųjų. Aš juos pasakiau taip, lyg ne aš pats juos būčiau sakęs.

— Taip, ji turėtų būti tokia, — sutiko su manimi Sentoniksas. — Turėtų būti, bet nebus, jei ją valdys kokia nelaba jėga.

— Nejaugi jūs iš tikrųjų tikite?..

— Aš daug kuo tikiu... Aš kai ką žinau apie nelabąsias jėgas. Nejaugi jūs nesuprantate iki šiol, nepajutote, kad ir manyje slypi nelaboji jėga? Ir slypėjo visuomet. Štai kodėl aš nusimanau apie tokius dalykus. Aš jaučiu, kada nelabasis greta, nors ne visuomet galiu tiksliai pasakyti, kur jis... Aš noriu, kad namas, kurį aš pastačiau, būtų išlaisvintas nuo nelabosios jėgos, suprantate? — Jo balse pasigirdo grasinimas. — Ar suprantate? Man tai labai svarbu.

Staiga jo elgesys visiškai pasikeitė.

— Eime, — tarė jis. — Užtenka kalbėti nesąmones. Eime pasimatyti su Eli.

Mes įėjome pro stiklines duris, ir Eli džiaugsmingai puolė pasitikti Sentonikso.

Tą vakarą Sentoniksas buvo mielas ir galantiškas, kaip visuomet. Bet tai nebuvo vaidyba — jis buvo pats savimi, žavus ir linksmas. Kalbėjo jis daugiausiai su Greta, tarsi ant jos tikrindamas savo sugebėjimą apžavėti aplinkinius. Iš šalies atrodė, kad tarsi ji jam padarė didelį įspūdį, tarsi ji jam patinka ir jis stengiasi jai įtikti. Tai vertė mane galvoti, kad Sentoniksas iš tikrųjų buvo pavojingas žmogus: jame buvo kažkas, ko aš jame negalėjau įžiūrėti.

Greta visuomet reaguodavo į jai rodomą dėmesį. Ir rodydavo save pačioje palankiausioje šviesoje. Kai to reikėjo, ji mokėjo prislopinti savo grožį arba atskleisti jį. Tą dieną ji buvo tokia graži, kokios jos aš dar niekada nebuvau matęs. Ji šypsojosi Sentoniksui ir klausėsi jo lyg pakerėta. Įdomu, galvojau aš, ko jis tuo siekia? Niekada nežinai, ko iš jo gali sulaukti. Eli pasakė, kad tikisi, jog jis pas mus keletą dienų paviešėsiąs, bet jis papurtė galva. Jam reikia grįžti kitą dieną, paaiškino jis.

— Ar jūs dabar ką nors statote? Kuo užsiimate?

Jis atsakė, kad ne, — ką tik išėjęs iš ligoninės.

— Sulopė mane eilinį kartą, — pasakė jis, — bet, manau, jau paskutinį kartą.

— Sulopė? O ką jie jums darė?

— Išpumpavo iš manęs visą blogą kraują ir pakeitė jį šviežiu raudonu krauju, — paaiškino jis.

— Och! — net sudrebėjo Eli.

— Nesijaudinkite, — pasakė Sentoniksas. — Jums taip niekada neatsitiks.

— Bet kodėl tai atsitiko jums? — paklausė Eli. — Kodėl likimas jums toks žiaurus?

— Negi žiaurus? — nustebo Sentoniksas. — Aš girdėjau, kai jūs ką tik dainavote:

Mes privalom paklusti likimui,
Nes jau gimstant tik jam paskirti,
Bus lengviau tau kentėt, džiaugtis žinant:

Tu gimei būt laimingas,
Na, o tu — vargt, kentėt...

— Man lengviau vargti, kentėti, nes aš žinau, kam aš esu gimęs, o jūs, Eli?

Gimsta žmonės kas vakarą, rytą,
Taip kasmet, kas savaitę, kasdien...
Vieniems nubrėžtas kelias laimingas...

— Tai apie jus, Eli.

— Gerai, kai gyveni be jokios baimės, — staiga nei iš šio, nei iš to pasakė Eli.

— O ar jūs jaučiate baimę?

— Aš bijau, kai man grasina, — atsakė Eli. — Ir kai man siunčia prakeiksmus.

— Jūs kalbate apie tą čigonę?

— Taip.

— Užmirškite ją, — pasakė Sentoniksas. — Užmirškite nors šį vakarą. Būkite laiminga, Eli. Į jūsų sveikatą! Ilgų jums metų, o man — greito ir lengvo galo. Maikui taip pat linkiu laimės, o... — Jis nutilo, pakėlęs taurę prieš Gretą.

— Na, o ką man? — paklausė Greta.

— Tegu išsipildo tai, kas jums lemta! Sėkmė, tikriausiai? — pridūrė jis pašaipiai.

Anksti rytą Sentoniksas išvažiavo.

— Koks jis keistas žmogus, — tarė Eli. — Aš jo niekada nesupratau.

— O aš niekada nesuprasdavau nė pusės iš to, ką jis sako, — atsiliepiau aš.

— Bet jis žino, ką kalba, — pareiškė Eli susimąsčiusi.

— Tu nori pasakyti, kad jis sugeba nusakyti ateitį?

— Ne, — atsakė Eli, — aš ne apie tai. Jis gerai pažįsta žmones. Aš jau tau kalbėjau apie tai. Jis žmones pažįsta geriau, negu jie patys pažįsta save. Todėl vienų

jis nekenčia, o kitų — gaili. Tačiau manęs jis kažkodėl nesigaili, — vėl ji pridūrė susimąsčiusi.

— Kodėl jis turėtų tavęs gailėtis? — pasidomėjau aš.

— Todėl, kad... — taip ir neužbaigė Eli.

16.

Kitą rytą, kai aš žvaliai žingsniavau mūsų giria pačioje jos gūdumoj, kur pušų šešėliai labiausiai bauginantys, kelio proskynoje pamačiau stovinčią aukštos moters figūrą. Instinktyviai mečiausi į šalį. Net neabejojau, kad tai mūsų čigonė. Tad kokia buvo mano nuostaba, kai atpažinau, kas ten priešais mane. Tai buvo mano motina. Aukšta, rūsti, žilaplaukė.

— O Dieve! — sušukau aš. — Tu mane išgąsdinai, mama. Ką tu čia veiki? Ar atvažiavai pas mus? Juk mes tave jau seniai kvietėme.

Tiesą sakant, mes visai jos nekvietėme. Kartą aš jai nusiunčiau gana šaltą laišką — štai ir viskas. Be to, aš pasistengiau pakvietimą išdėstyti tokiais žodžiais, kad motina, be jokių abejonių, atsisakytų. Aš nenorėjau, kad ji čia atvažiuotų. Aš niekada jos čia nenorėjau.

— Tu teisus, — atsakė ji, — pagaliau aš susiruošiau tave aplankyti. Kad įsitikinčiau, kad su tavimi viskas gerai. Taigi čia tas puikusis namas, kurį pasistatėte? Jis išties prašmatnus, — pasakė ji, žiūrėdama kažkur man pro petį.

Jos balsas, man pasirodė, nuskambėjo priekaištaujančiai, dėl ko aš visai nenustebau.

— Tokiam kaip aš per daug prašmatnus? — paklausiau aš.

— Aš to nesakiau, sūnau.

— Bet pagalvojai.

— Ne tokiam tu esi gimęs, ir tai, kad tu atitrūkai nuo savo aplinkos, prie gero neprives.

— Tavęs paklausius, tai išvis reikia sėdėti ir laukti, kada iš dangaus pradės mana lyti.

— Taip, aš žinau, kad tu taip galvoji, bet aš kažkodėl neatsimenu, kad per didelės ambicijos kam nors būtų gerai pasitarnavusios. Tai toks dalykas, kuris žmogui atneša tik nusivylimus.

— Dėl Dievo meilės, gana kranksėti, — supykau aš. — Eime. Pati pamatysi mūsų puikųjį namą ir susipažinsi su mano prašmatniąja žmona — pamatysime, ar tu ir tada išdrįsi į ją žiūrėti su panieka.

— Tu apie savo žmoną? Bet mes su ja jau pažįstamos.

— Kaip suprasti šiuos tavo žodžius? — ne iš karto susigaudžiau aš, apie ką ji kalba.

— Argi ji tau nieko nesakė?

— Ką ji turėjo man sakyti?

— Kad ji buvo pas mane.

— Ji buvo pas tave? — paklausiau aš apstulbęs.

— Taip. Vieną dieną suskambo durų skambutis, aš atidariau ir tarpdury pamačiau ją. Tai buvo labai graži ir miela mergina, ir apsirengusi ji buvo išties puikiai. "Jūs Maiko mama?" — paklausė ji. "Taip, — atsakiau aš. — O kas jūs?" "O aš esu jo žmona, — pasakė ji. — Aš atėjau su jumis susipažinti. Pamaniau, negerai, kad nesu pažįstama su savo vyro motina..." "Galiu lažintis, jis nenorėjo, kad jūs čia ateitumėt, — pasakiau aš, ir kadangi ji nieko neatsakė, aš pridūriau: — Jūs man galite nieko nepasakoti, bet aš pažįstu savo sūnų ir puikiai žinau, ko jis nori ir ko jis nenori." Į tai ji atsakė: "Jūs tikriausiai manote, kad jis jūsų gėdijasi, nes jūs esate neturtinga, o aš — turtinga, bet taip nėra. Jis tikrai nėra toks. Patikėkite man." O aš jai ir pasakiau: "Manęs tu nemokyk, mergužėle. Aš puikiai žinau visus savo sūnaus trūkumus. Bet šio trūkumo jis neturi. Jis nesigėdija nei savo motinos, nei savo kilmės. Taip, jis manęs nesigėdija, — pasakiau aš jai. — Veikiau jis manęs bijosi. Aš per daug apie jį žinau." Atrodė, kad šie žodžiai ją pralinksmino. "Tokios jau tos motinos... — pasakė ji. — Jos visuomet galvoja, kad žino

viską apie savo sūnus. O sūnūs, manau, visuomet to gėdijasi." "Iš dalies tai tiesa, — pasakiau aš.— kai esi jaunas, visuomet apsimeti esąs ne tuo, kas tu esi išties. Aš ir pati taip elgiausi, kai buvau maža ir gyvenau pas tetą. Ant sienos virš mano lovos kabėjo paveikslas paauksuotais rėmais, vaizduojantis didžiulę akį su užrašu: "Viešpats mato tave". Kiekvieną kartą gulant man kūnas pagaugais eidavo."

— Eli man turėjo pasakyti, kad buvo pas tave apsilankiusi, — pasakiau aš. — Nesuprantu, kodėl ji tai nuo manęs nuslėpė. Ji privalėjo man apie tai pasakyti.

Aš supykau. Siaubingai supykau. Net neįsivaizdavau, kad Eli gali nuo manęs turėti paslapčių.

— Ji tikriausiai truputį išsigando to, ką padariusi, bet ji nuo tavęs neturi ką slėpti, mano berniuk.

— Eime, — vėl pasakiau jai. — Eime, pamatysi mūsų namą.

Nežinau, patiko jai mūsų namas, ar ne. Manau, kad ne. Pakėlusi antakius, ji perėjo per visus kambarius ir pagaliau atsidūrė kambaryje, kuris jungėsi su terasa. Ten sėdėjo Eli ir Greta. Jos buvo ką tik sugrįžusios iš sodo, ir Greta dar nebuvo suspėjusi nusiimti savo purpurinės spalvos vilnonio apsiausto. Mano motina, apžvelgus jas abi, tarsi įkasta sustojo tarpduryje. Eli pašoko ir metėsi prie jos.

— Misis Rodžers! — sušuko ji. Po to atsisuko į Gretą. — Maiko mama atvažiavo pažiūrėti mūsų namo. Argi tai nenuostabu? O čia — mano draugė Greta Andersen.

Ji sugriebė motinos rankas į savąsias, o motina, jai nusišypsojusi, ėmėsi įdėmiai apžiūrinėti Gretą.

— Suprantama, — ištarė ji lyg pati sau. — Suprantama.

— Kas jums suprantama? — paklausė Eli.

— Aš vis galvojau, — atsakė motina, — vis galvojau, kaip čia pas jus. — Ji apsižvalgė. — Taip, namas jūsų puikus. Kokios gražios užuolaidos ir kėdės, ir pa-

veikslai!

— Turite išgerti arbatos, — pasakė Eli.

— Manau, kad jūs jau gėrėte arbatą.

— Arbatą galima gerti bet kuriuo metu, — pasakė Eli. Ir kreipėsi į Gretą: — Nenoriu skambinti, kviesti tarnus. Būk gerutė, Greta, nueik į virtuvę ir užvirink naujos arbatos.

— Mielai, brangute, — tarė Greta ir iščiuožė iš kambario, metusi į motiną įdėmų, bet kiek baikštų žvilgsnį.

Mano mama atsisėdo.

— O kurgi jūsų daiktai? — sunerimo Eli. — Jūs pagyvensite pas mus? Mes būsime labai laimingi...

— Ne, mergyte, aš nepasiliksiu pas jus. Už pusės valandos mano traukinys. Aš tik norėjau pažiūrėti, kaip čia pas jus. — Ir greitai užbaigė, matyt, norėdama viską išsakyti, kol nebuvo kambaryje Gretos: — Nesirūpink, brangioji, aš jam papasakojau, kaip tu pas mane buvai atvykusi, kad susipažintum su manimi.

— Atleisk man, Maikai, kad aš tau to nepasakiau, — ryžtingai tarė Eli. — Aš pagalvojau, kad geriau apie tai nutylėti.

— Ji pas mane atėjo todėl, kad turi gerą širdį, — gynė ją motina. — Tu vedei labai gerą mergaitę, Maikai, ir dar labai gražią, — ir vos girdimai pridūrė: — Atleiskite man.

— Už ką? — nustebo Eli.

— Už tai, ką apie tave galvojau, — atsakė motina ir kiek prisiversdama pridūrė: — Sako, visos motinos tokios. Įtariai žiūri į marčią. Bet vos pamačiau tave, supratau, kad jam pasisekė. Negaliu patikėti, bet matyt, šį kartą aš suklydau.

— Koks įžūlumas, — linksmai pasipiktinau aš, — aš visuomet turėjau nepriekaištingą skonį.

— Tu visuomet turėjai prabangų skonį — tu tai norėjai pasakyti? — pataisė mane motina, žiūrėdama į brokatines užuolaidas.

— Prisipažinsiu, ir aš turiu šią silpnybę, — nusišypsojo Eli.

— Retkarčiais liepk jam taupyti, — patarė mama. — Jam tai išeis į naudą.

— Aš protestuoju, — pasipiktinau aš. — Gera žmona privalo visuomet manyti, kad viskas, ką daro jos vyras — tik į naudą. Tiesa, Eli?

Eli veidelis spindėjo iš laimės.

— Ar tau, Maikai, neatrodo, kad pervertini save! — nusijuokė Eli. — Tikras pasipūtėlis!

Greta įnešė arbatinį. Mes ką tik buvome atsikratę tos nejaukios įtampos, kuri tvyrojo pradžioje, bet vos tik įėjo Greta, ta nuotaika sugrįžo. Motina ryžtingai atrėmė visas Eli pastangas įkalbėti ją pasilikti pas mus, ir Eli galų gale pasidavė. Mes su ja palydėjome mamą ūksminga alėja, vedančia link vartų.

— Kaip jūs šią vietą vadinate? — staiga paklausė motina.

— Čigono palivarkas, — atsakė Eli.

— Ak, — tarė mano mama tarsi atsimindama, — čia netoliese gyvena čigonai, ar ne?

— Iš kur tu tai žinai? — paklausiau aš.

— Buvau sutikus vieną čigonę eidama pas jus. Ji kažkodėl labai keistai į mane žiūrėjo.

— Na, ji nėra pavojinga, tik šiek tiek pakvaišusi, — nuraminau aš.

— Kodėl tu manai ją esant pakvaišusia? — motina pažiūrėjo į mane kiek pašaipiai. — Ar ji kažkuo jumis nepatenkinta?

— Mes jos niekuo nenuskriaudėme, — pasiguodė Eli. — Ji tik įsivaizduoja, kad mes ją išvijome iš jos žemės, ar kažką panašaus.

— Tikriausiai ji nori iš to uždirbti, — nusprendė mama. — Tokie jau tie čigonai. Sukelia triukšmą aplink save, pasakodami, į kairę ir į dešinę, kokie jie vargšai, kaip juos nuskriaudė. Tačiau iškart nutyla, kai į jų go-

džias letenas įdedi monetą.

— Jums nepatinka čigonai, — padarė išvadą Eli.

— Jie tikri vagišiai. Nekenčia pastoviai dirbti, taip pat pasiima, kas ne vietoj padėta.

— Mes... — pradėjo Eli. — Mes stengiamės apie ją negalvoti.

Motina atsisveikino, o paskui tarė:

— Kas ta jauna moteris, gyvenanti su jumis?

Eli paaiškino, kad iki mūsų vedybų Greta trejus metus gyvenusi jų namuose ir, jei ne Greta, jos gyvenimas būtų buvęs išties siaubingas.

— Greta mums labai daug padeda. Ji — nuostabus žmogus, — pridūrė Eli. — Tiesiog neįsivaizduoju, kaip aš be jos apsieičiau.

— Ji su jumis gyvena ar atvyko paviešėti?

— Na... — Eli delsė atsakyti į klausimą. — Šiuo metu ji gyvena su mumis, kadangi aš patempiau kulkšnies sausgyslę ir buvau priversta ką nors pasikviesti mane prižiūrėti. Bet dabar aš jau vėl sveika.

— Jaunavedžiams iš pradžių geriausia gyventi vieniems, — patarė mano motina.

Mes stovėjome prie vartų ir žiūrėjome, kaip mano motina žingsniavo žemyn keliu.

— Ji — tvirto charakterio žmogus, — susimąsčiusi tarė Eli.

Aš labai pykau ant Eli, labai pykau už tai, kad ji, nieko man nepasakiusi, nuvažiavo ir susirado mano motiną. Bet kai ji atsisuko ir pažvelgė į mane, kiek pakėlus vieną antakį, o veide pasirodė ta pusiau drovi, pusiau patenkinta juokinga mažos mergytės šypsena, aš negalėjau susilaikyti nenusišypsojęs.

— Na ir apgavikė tu esi, — tepasakiau aš.

— Kartais tenka tokia būti, — atsakė Eli.

— Visai kaip Šekspyro pjesėje, kurioje kartą teko vaidinti. Ją statė mūsų mokykloje, — ir aš nelabai drąsiai pacitavau: "Apgavusi savo tėvą, ir tau ji pameluos".

— Ką tu vaidinai? Otelą?

— Ne, — atsakiau aš, — Dezdemonos tėvą. Todėl ir atsimenu tuos žodžius. Tiesą sakant, tik tiek aš ir turėjau pasakyti.

— Apgavus savo tėvą, ir tau ji pameluos, — pakartojo Eli susimąsčiusi. — Kiek atsimenu, aš nė karto neapgavau savo tėvo. Gal vėliau ir būčiau apgavusi, jei jis būtų ilgiau gyvenęs.

— Nemanau, kad žinią apie mūsų sutuoktuves jis būtų sutikęs geriau negu tavo pamotė, — pareiškiau aš.

— Ir aš taip galvoju, — pritarė man Eli. — Jis, mano nuomone, buvo gana ribotų pažiūrų, — ir ji vėl nusišypsojo ta savo žaisminga mažos mergytės šypsena. — Todėl man, manau, būtų reikėję, kaip tai Dezdemonai, apgauti tėvą ir pabėgti iš namų.

— Kodėl tu taip norėjai pasimatyti su mano motina, Eli? — pasidomėjau aš.

— Svarbu ne tai, kad aš norėjau ją pamatyti, — atsakė Eli. — Mane kankino mintis, kad aš dar jos nepažįstu. Tu man nedaug pasakojai apie savo motiną, bet aš supratau, kad ji visada stengėsi dėl tavęs padaryti viską kiek galėdama. Labai daug dirbo, kad tik tu gautum geresnį išsilavinimą, visokeriopai tave rėmė. Todėl aš pagalvojau, kad jei aš jos neaplankysiu, tai ji pagalvos, jog aš didžiuojuosi prieš ją dėl savo turtų.

— Bet tu dėl to nebūtum buvusi kalta, — tariau aš. — Greičiausiai, tai mano kaltė.

— Taip, — sutiko Eli ir pridūrė: — Juk aš suprantu, kodėl tu nenorėjai, kad aš susipažinčiau su tavo motina.

— Manai, kad aš dėl savo motinos turiu nepilnavertiškumo kompleksą? Nieko panašaus, Eli, užtikrinu tave. Ir niekada to nebuvo.

— Gal ir taip, — susimąstė Eli. — Dabar aš tai suprantu. Tu nenorėjai, kad ji prie manęs tau sakytų moralus.

— Kokius moralus? — pasidomėjau aš.

— Dabar aš matau, — tęsė Eli, — kad ji iš tų žmonių, kurie gerai žino, ką kiti turi daryti. Juk savo laiku ji tikriausiai patardavo, kokio darbo tu turi imtis.

— Tu visiškai teisi, — sutikau aš. — Svarbiausia, kad tas darbas būtų nuolatinis, kad aš sėdėčiau vienoje vietoje.

— Na, dabar visa tai jau neturėtų jokios reikšmės, — tęsė Eli. — Neabejoju, kad ji tau linkėjo tik gero. Bet ji, deja, tave blogai pažinojo. Tu nesugebi ilgiau užtrukti vienoje vietoje. Ir ramus gyvenimas ne tau. Tu nori važinėti, matyti ir daryti dalykus, kurie tau patinka, tai yra savaip dominuoti visur.

— Aš noriu gyventi šiame name su tavimi, — tariau aš.

— Kurį laiką tikriausiai norėsi... Ir aš manau... Aš manau, kad tu visada veršiesi čia sugrįžti. Ir aš taip pat. Kiekvienais metais mes čia sugrįšime ir, manau, čia būsime laimingesni negu kur nors kitur. Bet sėdėti vienoje vietoje tu nesugebėsi. Tu užsimanysi keliauti, pamatyti pasaulį, pirkti daiktus. Pavyzdžiui, jei tu užsimanysi čia užveisti sodą, mes važiuosime pažiūrėti sodų į Italiją, Japoniją ir kitas šalis.

— Tu man žadi gyvenimą, kupiną stebuklų, Eli, — tariau aš. — Atleisk, kad ant tavęs supykau.

— Aš leidžiu tau ant manęs pykti, — pasakė Eli. — Aš tavęs nebijau. — Po to suraukus kaktą pridūrė: — Tavo motinai Greta nepatiko.

— Greta daug kam nepatinka, — pripažinau aš.

— Tarp jų ir tau.

— Klausyk, Eli, kodėl tu visą laiką tai primeni? Juk tai netiesa. Iš pradžių aš jai šiek tiek tavęs pavydėjau — tik tiek. Dabar mes su ja labai gerai sutariame, — ir pridūriau: — Ji tikriausiai žmonėse žadina savigynos instinktą.

— Misteriui Lipinkotui ji taip pat nepatinka, ar ne? Jis mano, kad ji turi man per didelę įtaką, — pasiguodė

Eli.

— Ar tai tiesa?

— Įdomu, kodėl tu to klausi? Taip, tai tikriausiai tiesa. Bet juk tai suprantama. Ji turi stiprų charakterį, o aš noriu greta turėti žmogų, kuriuo galiu pasitikėti, kuriuo galiu pasikliauti ir kuris bet kuriuo momentu mane apgins.

— Ir padės pasiekti savo? — susijuokiau aš.

Ir mes, susiėmę už rankų, įėjome į namą. Nežinau, kodėl, bet tą dieną viduje buvo niūru. Gal todėl, kad saulė jau buvo nusisukusi nuo terasos ir liko tik tamsos įspūdis.

— Kas nutiko, Maikai? — paklausė Eli.

— Nežinau, — atsakiau aš. — Bet staiga mane užliejo kapų šaltis.

— Tarsi gulėtum kape, tai tu norėjai pasakyti? — paklausė Eli.

Gretos namie nebuvo. Tarnai pasakė, kad ji išėjo pasivaikščioti.

Dabar, kai mano motina sužinojo apie mūsų vedybas ir susipažino su Eli, aš padariau tai, ką jau seniai ruošiausi padaryti. Aš jai nusiunčiau čekį didžiulei pinigų sumai, liepiau persikelti į geresnį namą ir nusipirkti ką nors iš reikiamų baldų ar panašių dalykų. Aš, aišku, nebuvau tikras, priims ji šį čekį, ar ne. Tai nebuvo mano uždirbti pinigai, ir aš net negalėjau apsimesti, kad jie yra mano. Kaip aš ir tikėjausi, ji grąžino man šį čekį, perplėštą pusiau, su rašteliu, kuriame buvo skubotai parašyta: “Man nereikia šitų pinigų. Tu niekada nepasikeisi. Dabar aš esu tuo tikra. Tepadeda tau Dievas”. Aš sviedžiau raštelį Eli.

— Pažiūrėk, kokia ta mano motina, — pareiškiau aš. — Dėl to, kad aš vedžiau turtingą žmoną ir gyvenu iš jos pinigų, senoji niurzglė galėtų mane į kapus nuvaryti!

— Nesijaudink, — ramino mane Eli. — Ne ji viena

taip galvoja. Laikui bėgant, ji atlyš. Ji tave, Maikai, labai myli, — pridūrė ji.

— Tad kodėl ji visą laiką reikalauja, kad aš pasikeisčiau? Kad tapčiau tokiu kaip ji. Aš jau nesu mažas berniukas, iš kurio ji galėtų suformuoti į save panašų žmogų. Aš jau esu suaugęs. Koks esu dabar, tokiu ir liksiu!

— Liksi, žinoma, liksi, — sutiko Eli, — ir aš tave tokį myliu.

Ir po to, tikriausiai norėdama pakeisti pokalbio temą, ji pradėjo kalbėti apie dalyką, sujaudinusį mane dar daugiau.

— Ką tu galvoji apie mūsų naująjį liokajų?

Apie jį aš nieko negalvojau. O ir kodėl aš turėčiau apie jį galvoti? Beje, man jis labiau patiko, negu prieš jį buvęs, kuris net nesistengė nuslėpti, kad niekina mane dėl mano padėties visuomenėje.

— Jis visai šaunus, — pasakiau aš. — Kodėl to klausi?

— Man ką tik atėjo į galvą mintis, ar jis kartais nėra apsaugos darbuotojas?

— Apsaugos darbuotojas? Ką tu tuo nori pasakyti?

— Detektyvas. Pagalvojau, ar tik dėdė Endriu jo nepasamdė?

— Ir kam gi?

— Na, o kas, jeigu kas nors sugalvotų mane pagrobti? Valstijose mes visuomet turėjome apsaugą, ypač užmiesčio rezidencijose.

Štai dar vienas turtuolių gyvenimo trūkumas, apie kurį aš net nenutuokiau.

— Na ir nesąmonė!

— Nemanau... Aš prie tokių dalykų esu pripratusi. Argi tai trukdo? Tiesą sakant, to nė nepastebi.

— Ar jo žmona taip pat tuo užsiima?

— Manau, kad taip, nors maistą gamina ji puikiai. Tai sugalvojo dėdė Endrius, o gal ir Stenfordas Loidas

— pati nežinau, kas. Tačiau kas tai bebūtų, jis sumokėjo nemažą pinigų sumą anksčiau dirbusiems tarnams, kad tie užleistų savo vietą, o šie — ruoštųsi savo tarnybai. Nebuvo labai sudėtinga visa tai suorganizuoti.

— Ir jie nieko tau nepasakė? — negalėjau patikėti aš.

— Jie ir nesiruošė man ką nors apie tai sakyti. Juk aš galėjau sukelti triukšmą. Žinoma, gal aš esu neteisi, — susimąsčiusi ištarė Eli. — Nors, kada visą gyvenimą praleidi tarp tokių žmonių, norom nenorom pradedi juos atpažinti.

— Vargšelė mažoji turtuolė, — piktai pasakiau aš.

Eli nė kiek nesupyko.

— Mano nuomone, tai labai tikslus apibūdinimas, — sutiko ji.

— Kiekvieną kartą aš vis daugiau ir daugiau sužinau apie tave, Eli, — prisipažinau aš.

17.

Miegas — išties nesuprantamas dalykas. Eini miegoti kankinamas minčių apie čigonus, slaptus priešus ir detektyvus, kažkieno atsiųstus į tavo namus, apie pavojų būti pagrobtam ir apie šimtus kitų dalykų, o vos tik užmiegi, visos šios mintys, tarsi nuo burtininko lazdelės mosto, pradingsta. Tu keliauji po kažkokias nepažįstamas šalis, ir, kai prabundi, pasaulis atrodo visiškai kitaip. Jokios baimės, jokių įtarinėjimų. Štai ir aš, prabudęs rugsėjo septynioliktąją, jaučiausi labai pakiliai.

— Nuostabi diena! — pasakiau sau neabejodamas. — Manęs laukia nuostabi diena. — Ir aš tuo nė neabejojau. Buvau panašus į žmogų iš tų reklaminių skelbimų, kviečiančių nuvažiuoti — nesvarbu kur, daryti nesvarbu ką. Aš prisiminiau viską, ką buvau planavęs tai dienai. Buvau susitaręs su majoru Filpotu nuvykti į aukcioną užmiesčio namelyje už kokių penkiolikos mylių nuo mūsų. Ten buvo neblogų daikčiukų, ir aš jau sau pažymėjau keletą jų kataloge. Visa tai mane gerokai įelektrino.

Filpotas labai gerai nusimanė apie senovinius baldus, ir sidabrinius bei panašius daiktus, bet visai ne todėl, kad buvo meniškos prigimties — greičiausiai priešingai, bet todėl, kad tokiuose dalykuose orientavosi. Visi jo šeimoje tuo pasižymėjo.

Pusryčiaudamas aš dar kartą peržvelgiau katalogą. Eli nusileido žemyn jau su jojimo kostiumu. Dabar ji dažnai rytais jodinėdavo — kartais viena, kartais Klodijos kompanijoje. Kaip ir daugelis amerikiečių, ji pusryčiams buvo pratusi tik išgerti kavos ir apelsinų sulčių. Aš gi dabar, kai nereikėjo taupyti, tarsi karalienės Viktorijos laikų skvairas, būtinai užsisakydavau keletą karštų

patiekalų. Tą rytą valgiau inkstus ir pakepintas dešreles su bekonu. Labai skanu.

— O ką jūs, Greta, ruošiatės daryti? — paklausiau.

Greta atsakė, kad Market Čeduelo stotyje turi susitikti su Klodija Hardkasl, iš kur važiuos į Londoną, į baltinių aukcioną. Aš paklausiau, kokių baltinių, moteriškų?

Pažvelgusi į mane su panieka, Greta paaiškino, kad jos važiuojančios pirkti lovos baltinių ir rankšluosčių, ir panašių dalykų. Neseniai jai atsiųstame vienos specializuotos parduotuvės Bond Strite kataloge žadamos gana žemos kainos už geras prekes.

— Jei Greta visai dienai išvyksta į Londoną, tai kodėl tu negalėtum susitikti su mumis "Džordžo" restorane Bartingtone? Ten, kaip sako Filpotas, neblogas maistas. Jis taip pat norėtų, kad tu atvažiuotum. Pirmą valandą. Važiuoti reikia per Market Čeduelą, o po trejeto mylių — pasukti. Ten, atrodo, yra kelio ženklas su užrašu.

— Gerai, — sutiko Eli. — Atvažiuosiu.

Aš jai padėjau užlipti ant arklio ir palydėjau ją žvilgsniu, kol ji nepasislėpė už medžių. Eli mėgo jodinėti. Vingiuotu keliuku ji pakildavo aukštyn, tada nusileisdavo žemyn ir ten paleisdavo arklį bėgti risčia, prieš sugrįžtant namo. Aš jai palikau mažesniąją mašiną, kadangi lengviau rasti vietą ją pastatyti, o pats sėdau į didžiulį "Kraislerį". Į Bartingtoną atvykau kaip tik prieš prasidedant išpardavimui. Filpotas jau ten buvo ir buvo užėmęs man vietą.

— Yra visai neblogų daikčiukų, — pasakė jis. — Pora neblogų paveikslų: Romnis ir Reinoldsas. Ar jie jus domina?

Aš neigiamai papurčiau galvą. Tuo metu aš domėjausi tik šiuolaikiniais dailininkais.

— Atvyko keletas perpirkinėtojų, — tęsė Filpotas. — Du iš Londono. Štai ten matote tą vyrą suspaustomis lūpomis? Tai Kresingtonas. Labai žinomas žmogus.

Ar jūsų žmona neatvažiavo kartu su jumis?

— Ne, — atsakiau aš. — Ji nelabai domisi aukcionais. Be to, aš nenorėjau, kad ji būtų čia šį rytą.

— Kodėl gi?

— Noriu jai padaryti siurprizą, — paaiškinau aš. — Ar jūs atkreipėte dėmesį į keturiasdešimt antrąjį numerį?

Jis pažvelgė į katalogą, o po to — tolyn į daiktus.

— Hm. Rašomasis stalas iš papjė mašė? Gana gražus daikčiukas. Tiesiog nuostabiai pagaminta. Ir dar rašomasis stalas! Retai tokie pasitaiko. Tai senovinis daiktas. Tokio man niekada anksčiau neteko matyti.

Stalo viršus turėjo inkrustaciją, vaizduojančią Vindzorų pilį, o šonuose — rožių puokštės, papuoštos dagių žiedais ir trilapiu.

— Jis labai gerai išsilaikęs, — pasakė Filpotas, smalsiai pažiūrėjęs į mane. — Niekada nebūčiau pagalvojęs, kad jūs turite skonį tokiems daiktams.

— Tikrai neturiu jo, — nusišypsojau aš. — Man regis, čia per daug gėlių ir jis per daug moteriškas. Bet Eli toks stilius patinka. Kitą savaitę jos gimimo diena, tad aš nusprendžiau jai padaryti siurprizą. Štai kodėl aš ir nenorėjau, kad ji čia būtų. Bet aš žinau, kad geresnės dovanos jai nesurastum. Ji tikrai bus sužavėta.

Mes įėjome vidun, atsisėdome, ir išpardavimas prasidėjo. Tiesą sakant, už stalą, kuriuo aš domėjausi, paprašė gana daug. Abu perpirkinėtojai iš Londono juo labai susidomėjo, nors vienas jų taip meistriškai slėpė savo susidomėjimą, kad buvo sunku net pastebėti, kaip jis nepastebimai mostelėjo katalogu, duodamas ženklą atidžiai jį stebinčiam aukcionistui, kad palieka žaidimą. Aš dar nupirkau išdrožinėtą čipendeilo stiliaus kėdę, kuri, mano galva, gražiai žiūrėtųsi mūsų prieškambaryje, ir neblogai išsilaikiusias brokatines užuolaidas.

— Matau, aukcionas jums patiko, — pasakė, kildamas iš vietos, Filpotas po to, kai aukcionistas paskelbė

rytinio aukciono pabaigą. — Ar ir popiet dalyvausite?

Aš papurčiau galvą. — Ne, — tariau, — daugiau niekas ten manęs nedomina. Pagrindinai prekiaus baldais ir kilimais.

— Aš taip ir maniau. Ką gi... — jis pažvelgė į laikrodį. — Ko gero, mums jau laikas. Ar Eli lauks mūsų prie "Džordžo"?

— Taip, ji bus ten.

— Ir... ta mis Andersen?

— Greta išvažiavo į Londoną, — paaiškinau aš. — Išsiruošė į lovos baltinių aukcioną. Manau, su mis Hardkasl.

— O taip, Klodija neseniai kažką apie tai kalbėjo. Dabar paklodžių ir kitų tokių dalykų kainos nežmoniškos. Ar žinote, kiek kainuoja lininis užvalkalas pagalvei? Trisdešimt penkis šilingus. O anksčiau mokėdavome tik šešis šilingus už vienetą.

— Iš kur jūs taip gerai žinote namų ūkio daiktų kainas? — nustebęs paklausiau aš.

— Girdėjau žmoną skundžiantis, — nusišypsojo Filpotas. — Šiandien jūs labai puikiai atrodote, Maikai. Toks linksmas ir nerūpestingas.

— Tai todėl, kad nupirkau šį stalą iš papjė mašė, — paaiškinau aš. — Bent jau ir todėl. Šiandien nuo pat ryto jaučiuosi laimingas — žinote, kaip būna, jei viskas sekasi tarsi sviestu patepta...

— Hm, — atsiliepė Filpotas, — būkite atsargus. Sako, kad taip žmogus jaučiasi prieš nelaimę.

— Daug ką žmonės kalba... — pasipiktinau aš.

— Tramdykite savo džiaugsmą, jaunuoli, o tai prisišauksite tikrą bėdą.

— Tokiomis nesąmonėmis netikiu, — pareiškiau aš.

— Netikite ir čigonės pranašystėmis?

— Paskutiniu metu mūsų čigonės kažkodėl nesimato, — nusistebėjau aš. — Gal jau kokią savaitę.

— Tikriausiai kur nors išvažiavus, — nusprendė

Filpotas.

Jis manęs paklausė, ar jo nepavežčiau. Atsakiau, kad mielai.

— Ir kam gi veltui varinėti abi mašinas? Grįžtant jūs mane čia išleisite, gerai? O kaip Eli, ar ji taip pat bus su mašina?

— Taip, ji atvažiuos su mažąja.

— Tikiuosi, kad pas "Džordžą" mes gerai pavalgysime, — tarė majoras Filpotas. Esu alkanas.

— Ar jūs ką nors pirkote, — paklausiau aš. — Aš taip įsijaučiau, kad net nemačiau, kas vyksta aplinkui.

— Taip, jūs taip užsidegęs pasinėrėte į pirkimo procedūrą, kad net nustojote stebėti, kaip elgiasi perpardavinėtojai. Ne, aš nepirkau nieko. Šiek tiek pasiderėjau, bet viskas kainavo brangiau, nei aš galėjau užmokėti.

Aš žinojau, kad, nors Filpotui priklausė daug žemės tose apylinkėse, pelno jis turėjo nelabai daug. Jis buvo vienu metu ir skurdžius, ir stambus žemvaldys. Tik pardavęs dalį savo valdų, jis būtų turėjęs laisvų pinigų, bet to daryti jis nenorėjo. Žemę jis mylėjo.

Atvykę į "Džordžą", mes radome daug mašinų. Tikriausiai čia atvažiavo visi, kas dalyvavo aukcione. Bet Eli mašinos tarp jų nebuvo. Mes įėjome, ir aš apsižvalgiau — Eli tikriausiai dar neatvažiavo. Buvo dar tik pradžia antros.

Laukdami Eli, mes išgėrėme po taurelę prie baro. Prisirinko daug žmonių. Aš nuėjau į salę — mūsų stalelis nebuvo užimtas, o prie kitų sėdėjo pagrindinai vietiniai gyventojai. Prie lango pamačiau žmogų, kurio veidas man pasirodė pažįstamas. Kur ir kada jį buvau sutikęs, prisiminti negalėjau, bet kad buvau sutikęs, tai neabejojau. Jis, mano galva, buvo ne vietinis. Per gerai jis buvo apsirengęs. Suprantama, savo gyvenime aš buvau sutikęs galybes žmonių, visų nė neatsiminsi. Ne, šį mačiau visai neseniai, bet aukcione jo nebuvo, tai žinau tiksliai.

Čežėdama savo įprastiniais juodais karaliaus Edvardo stiliaus šilkais, prie manęs pričiuožė "Džordžo" dievaitė ir paklausė:

— Ar jūs greitai eisite prie savo stalelio, misteri Rodžersai? Yra žmonių, laukiančių vietos.

— Už minutės kitos ateis mano žmona, — paaiškinau aš.

Aš grįžau pas Filpotą. Eli tikriausiai nuleido padangą.

— Geriau einame sėstis, — tariau aš, — jie čia jau pradeda nerimauti. Šiandieną labai daug žmonių. Bijau, — pridūriau aš, — kad Eli nėra iš tų punktualiausių damų.

— Ak, damoms patinka mus versti jų laukti, argi ne taip? — mandagiai pastebėjo Filpotas. — Gerai, Maikai, darykime taip, kaip jūs norite. Eime ir pradėkime pietauti.

Mes įėjome į salę, užsisakėme bifšteksą ir inkstų tešloje ir pradėjome valgyti.

— Kaip negerai, kad Eli nesilaiko žodžio, — tariau aš. Dar pridūriau, kad tai tikriausiai todėl, kad Greta išvažiavo į Londoną. — Eli pripratusi, — paaiškinau aš, — kad Greta jai primintų apie visas jos pareigas, sektų, kad ji niekur nevėluotų.

— Ar ji labai priklausoma nuo mis Andersen?

— Ta prasme — taip.

Mes suvalgėme bifšteksus ir inkstus ir pradėjome valgyti obuolių pyragą, kuris buvo labai menkai papuoštas kremu.

— Gal ji išvis apie mus užmiršo? — staiga paklausiau aš.

— Gal geriau jai paskambinkite.

— Taip, manau, kad taip ir padarysiu.

Aš nuėjau prie telefono ir surinkau numerį. Atsiliepė virėja misis Karson.

— O, tai jūs, misteri Rodžersai? Misis Rodžers dar

negrįžo.

— Ką reiškia "negrįžo"? Iš kur negrįžo?

— Ji nesugrįžo iš pasijodinėjimo.

— Betgi ji išjojo tuoj po pusryčių! Juk ji negali jodinėti visą rytą!

— Ji nieko nepasakė. Aš jos seniai laukiu.

— Kodėl jūs nepaskambinote man anksčiau ir nepasakėte, kad ji nesugrįžo? — paklausiau aš.

— Aš nežinojau, kur jums skambinti. Aš nežinojau, kur jūs išvažiavote.

Aš jai pasakiau, kad esu pas "Džordžą" Bartingtone ir daviau telefono numerį. Ji privalėjo man paskambinti tą pačią minutę, kai Eli sugrįš arba kai tik turės kokių nors žinių apie ją. Po to aš grįžau prie mūsų stalelio. Išvydęs mano veidą, Filpotas iškart suprato, kad nutikę kažkas blogo.

— Eli į namus nesugrįžo, — pasakiau aš. — Rytą ji išjojo pajodinėti. Ji dažnai rytais jodinėja, bet ne ilgiau nei pusvalandį.

— Nereikia iš anksto jaudintis, jaunuoli, — geranoriškai patarė Filpotas. — Jūs gyvenate labai nuošalioje vietoje, pats tai suprantate. Gal kartais žirgas susilaužė koją, ir Eli turi parvesti jį į namus. O juk ten — nuokalnės ir pakilimai. Ir nesutiksi nieko, kas galėtų pagelbėti.

— Jeigu ji persigalvojo ir nusprendė pas ką nors užvažiuoti, ji būtų galėjusi čia paskambinti, — mąsčiau garsiai aš, — ir paprašyti mums tai perduoti.

— Nesikarščiuokite, — nuramino mane Filpotas. — Geriau einame ir pasistenkime ką nors sužinoti.

Mums atėjus į mašinų stovėjimo aikštelę, iš jos išvažinėjo mašina. Joje buvo tas pats žmogus, kurį mačiau restorane. Ir staiga mane nutvieskė mintis, kas jis: Stenfordas Loidas ar kas nors į jį labai panašus. Įdomu, ką jis čia veikia? Gal jis atvyko susitikti su mumis? Jei taip, tai kodėl mums apie tai nepranešė? Mašinoje šalia jo sėdėjo panaši į Klodiją Hardkasl moteris. Bet juk Klo-

dija išvažiavo su Greta į Londoną. Visa tai mane kiek glumino...

Kai mes važiavome, Filpotas kartą kitą pažvelgė į mane. Pagavęs jo žvilgsnį, aš liūdnai pasakiau:

— Šįryt jūs man patarėte mažiau džiūgauti.

— Užmirškite apie tai. Ji galėjo nukristi nuo arklio ir patempti sausgysles, maža kas galėjo atsitikti. Nors ji neblogai jodinėja, — pridūrė jis. — Aš pats mačiau. Nemanau, kad atsitiko kas nors pavojingo.

— Nelaimingi atsitikimai gali įvykti bet kada, — tariau aš.

Mes važiavome labai greitai ir pagaliau pasiekėme tą kelią, kuris driekėsi per laukymę ir vedė į mūsų namą. Žvalgydamiesi į šalis, mes sustodavome, kad paklausinėtume sutiktų žmonių. Pirmąją žinią mes išgirdome iš kasančio durpes vyriškio.

— Prieš kokias dvi valandas, o gal ir anksčiau, mačiau žirgą be raitelio, — paaiškino jis. — Būčiau jį pagavęs, bet kai tik priartėjau, ėmė ir nušuoliavo į šalį. O žmonių niekur nemačiau.

— Geriau važiuokime į jūsų namus, — patarė Filpotas. — Gal ten bus kokių žinių.

Mes atvažiavome namo, bet ten — jokių naujienų. Suradę arklininką, pasiuntėme jį ieškoti Eli. Filpotas paskambino į savo namus ir savo žmogui taip pat liepė ieškoti Eli. O mes patys nuėjome keliuku per giria, kur Eli dažnai jodinėdavo ir iš ten išėjome į lygumą.

Pradžioje nieko nematėme. Bet, eidami pamiške, kur susikerta dar kiti keliukai, mes ją suradome. Iš pradžių mums pasirodė, kad guli krūva drabužių. Greta ganėsi sugrįžęs žirgas. Aš leidausi bėgti. Filpotas leidosi man iš paskos. Jis bėgo taip greitai, kad aš to nė nesitikėjau iš jo amžiaus žmogaus.

Ji gulėjo atvertus veidą į dangų.

Filpotas priėjo ir pasilenkė prie jos. Beveik iš karto jis atsitiesė.

— Būtina nedelsiant surasti daktarą Šou, — pasakė jis. — Jis gyvena arčiau nei kiti. Tiktai... Bijau, kad jau beprasmiška, Maikai.

— Jūs norite pasakyti... Ji mirusi?

— Taip, — atsakė jis. — Nėra prasmės save tuščiai guosti.

— O Dieve! — sudejavau aš ir nusisukau. — Negaliu patikėti. Tik ne Eli.

— Išgerkite gurkšnelį, — pasiūlė man Filpotas.

Iš kišenės jis išsiėmė plokščią butelį, atsuko ir padavė man. Aš įtraukiau didelį gurkšnį.

— Ačiū, — pasakiau aš.

Atvažiavo arklininkas, ir Filpotas jį nusiuntė atvežti daktaro Šou.

18.

Senu apdaužytu “Lendroveriu” atvažiavo Šou. Šita mašina jis tikriausiai lankydavo ligonius tolimose fermose ir blogu oru. Vos pažvelgęs į mus, jis priėjo prie Eli ir pasilenkė ties ja.

— Ji mirusi jau kokios trys ar keturios valandos, — pareiškė jis. — Kaip tai atsitiko?

Aš paaiškinau, kad ji, kaip paprastai, po pusryčių išjojo pajodinėti.

— Ar ji jodinėdama kada nors buvo turėjusi nelaimingų atsitikimų?

— Ne, — atsakiau aš. — Ji puiki jojikė.

— Taip, aš žinau, kad ji gerai jodinėjo. Aš pats ne kartą mačiau ją jojant. Kiek žinau, ji dar vaikystėje išmoko sėdėti ant arklio. Įdomu, ar paskutiniu metu neatsitiko jai ko nors, kas ją būtų galėję išvesti iš pusiausvyros? Jei žirgas išsigando...

— Kodėl jis turėjo išsigąsti? Tai buvo labai ramus gyvulys...

— Tai buvo ypač ramus arklys, — įsiterpė majoras Filpotas. — Nepaprastai paklusnus, romus. Ar yra kaulų lūžių?

— Aš dar jos neapžiūrėjau, bet neatrodo, kad būtų bent kokių matomų fizinių pažeidimų. Žinoma, gali būti vidinis kraujo išsiliejimas. O galėjo būti ir šokas.

— Bet nuo šoko niekas nemiršta, — įsiterpiau aš.

— Kartais miršta. Jei jos širdis nebuvo sveika...

— Amerikoje tvirtino, kad jos širdis buvo silpna, kažkokia yda...

— Hm, ją apžiūrinėdamas aš nieko tokio nepastebėjau. Tačiau mes nedarėme širdies kardiogramos. Be-

je, dabar jau nėra prasmės apie tai kalbėti. Sužinosime vėliau. Po ekspertizės.

Jis nužvelgė mane mįslingu žvilgsniu ir patapšnojo per petį.

— Eikite namo ir pasistenkite užmigti, — patarė jis. — Štai jums — tai tikras šokas.

Kaimo vietovėje žmonės lyg iš žemės išdygsta, tad dabar jau čia buvo susirinkę kokie trys keturi žmonės: vienas atėjo nuo kelio, kur laukė pakeleivinio transporto, raudonskruostė moteris, kuri, trumpindama sau kelią, ėjo pro šalį į fermą ir kelio darbininkas.

Jie aikščiojo ir šūkčiojo:

— Vargšelė jaunoji ledi.

— Ji dar visiškai jauna. Ką, ją žirgas numetė, ar taip?

— Iš tų arklių visada gali sulaukti bėdos...

— Čia misis Rodžers, ar ne? Ta jaunoji amerikietė iš "Tauerio"?

Ir tik tada, kai visi išsakė savo pastabas, senukas kelininkas tarė linguodamas galvą:

— Aš, atrodo, mačiau, kaip tai atsitiko. Taip, atrodo, mačiau.

— Ką gi jūs matėte? — griežtai paklausė daktaras.

— Aš mačiau risčia šuoliuojantį arklį.

— Ar matėte, kaip ši dama nukrito?

— Ne, šito aš nemačiau. Aš mačiau ją, jojančią pamiškė, bet tada aš nusisukau ir ėmiausi akmenų skaldymo. Paskui aš išgirdau kanopų trepsėjimą ir pamačiau bėgantį arklį. Man nė į galvą neatėjo, kad atsitiko nelaimė. Aš nusprendžiau, kad dama kažkodėl nulipo nuo arklio ir jį paleido. Arklys bėgo ne į mano pusę, bet priešinga kryptimi. Ne, daugiau nieko nemačiau, išskyrus damą ir arklį.

— Ir kad dama guli ant žemės, jūs taip pat nematėte?

— Ne. Aš blogai matau į tolį. Arklį aš mačiau tik todėl, kad jis buvo dangaus fone.

— Ar dama jojo viena? Ar nieko nebuvo šalia jos?

— Nieko. Ji buvo viena. Ji prajojo pro šalį netoli manęs ir, manau, nušuoliavo tuo keliu, link miško. Ne, daugiau aš nieko nemačiau, tik ją ir jos arklį.

— Gal ją išgąsdino čigonė, — staiga pasakė raudonskruostė moteris.

Aš staiga pasisukau į ją.

— Kokia čigonė? Kada?

— O, tai buvo... Tai buvo gal prieš kokias tris keturias valandas, kai aš šį rytą ėjau keliu. Maždaug be ketvirčio dešimtą aš pamačiau tą čigonę. Tą, kuri gyvena mažame namelyje kaimo pakrašty. Bent jau man pasirodė, kad tai buvo ji. Tačiau prisiekti negalėčiau — ji buvo toli. Bet tik ji mūsų apylinkėse dėvi raudoną apsiaustą. Ji ėjo keliuku tarp medžių. Man pasakojo, kad ji ir anksčiau yra prikalbėjusi visokių baisybių vargšelei jaunutei amerikietei. Net jai grasino. Sakė, kad ją ištiks nelaimė, jei ta neišvažiuos iš čia. Kiek galėdama gąsdino.

— Čigonė! — tariau aš. Tada, pasakiau pats sau, bet pakankamai garsiai, kad girdėtų visi: — Čigono palivarkas! Geriau mes niekada nebūtume išvydę šios vietos.

Trečioji knyga

19.

Neįtikėtinai sunku man prisiminti viską, kas vyko po Eli mirties, bent jau paeiliui. Iki tos nelaimės, kaip jūs ir patys galėjote įsitikinti, aš viską prisiminiau kuo puikiausiai. Tik kartais abejojau, nuo ko pradėti savo pasakojimą, — tik tiek. Bet po Eli mirties mano gyvenimą tarsi kažkas padalino peiliu į dvi puses. Tam, kas įvyko vėliau, aš, pasirodo, buvau visai nepasiruošęs. Pradėjau painiotis aplinkui mane atsirandančiuose žmonėse, įvairiose detalėse ir įvykiuose. Aš praradau sugebėjimą kontroliuoti save bei įvykius. Atrodė, kad viskas vyko ne su manimi, bet aplink mane. Bent jau taip man atrodė.

Visi man buvo labai geri. Būtent tai aš atsimenu geriausiai. Kiekviename žingsnyje aš klupau, atrodžiau sukrėstas ir nežinojau, ką daryti. Greta, kaip atsimenu, buvo savo stichijoje. Ji turėjo tą tik moterims būdingą sugebėjimą paimti situaciją į savo rankas. Tai yra rūpintis tomis mažomis, atrodo, nesvarbiomis problemomis, kurias vis vien kažkas turi išspręsti. Aš to jokiu būdu nebūčiau galėjęs padaryti.

Manau, pirmas dalykas, kurį aš aiškiai prisimenu po to, kai jie išnešė Eli ir aš sugrįžau į savo namus — mūsų namus — tuos išsvajotuosius — buvo daktaro Šou vizitas, kai jis atėjo su manimi pakalbėti. Tiksliai neprisimenu, kada tai buvo. Jis kalbėjo ramiai, švelniai, išmintingai, stengdamasis man paaiškinti, kas atsitiko.

Pasiruošimai. Atsimenu, kaip jis pavartojo šį žodį keletą kartų. Koks tai bjaurus žodis! Ir tai, kas slepiasi

po juo. Viskas, kas gyvenime slepiasi po skambiais žodžiais: meilė — seksas — gyvenimas — mirtis — neapykanta. Visiškai ne jie apsprendžia mūsų egzistenciją. O daugybė kitų menkų, žeminančių dalykų, apie kuriuos jūs nė nepagalvojate, kol jie neišnyra prieš jus ir kurių jums neišvengti. Prisistatė laidojimo biuro agentai ir prasidėjo pasiruošimas laidotuvėms. Po kambarius vaikštinėjo tarnai, nuleidinėdami užuolaidas ant langų. Kodėl, jei Eli numirė, reikia nuleisti užuolaidas? Tikra nesąmonė!

Būtent todėl, kaip atsimenu, aš taip buvau dėkingas daktarui Šou. Išmintingai ir kantriai jis mane įtikinėjo, kodėl būtini kai kurie dalykai, ir, kaip atsimenu, kalbėjo jis labai iš lėto, nes norėjo būti tikras, kad aš viską suvokiu.

Neturėjau nė žalio supratimo, kaip atrodys apklausa. Niekada jokioje man nebuvo tekę dalyvauti. Viskas man pasirodė keistai nerealu ir neprofesionalu. Tardytojas, mažas neramus žmogelis su pensnė, paprašė manęs atpažinti kūną, paprašė papasakoti, kaip mes paskutinį kartą matėmės pusryčių metu, kaip Eli išjojo pasijodinėti, kuo ji paprastai rytais užsiiminėdavo, ir kaip mes susitarėme susitikti pietums pas "Džordžą". Tą dieną, — paaiškinau aš, — ji buvo tokia, kaip visuomet, ir savo sveikata, jokiu būdu, nesiskundė.

Daktaras Šou davė parodymus ramiu tonu, bet kažkaip neįtikinamai. Rimtų sužeidimų nėra, išniręs raktikaulis, yra sumušimų — tokių, kokie būna nukritus nuo arklio. Jie nelabai rimti ir gauti mirties metu. Ji gulėjo toje pačioje vietoje, kur tikriausiai buvo nukritusi. Anot jo, mirtis buvo staigi. Mirties priežastis — ne kūno sužeidimas, bet širdies paralyžius, įvykęs dėl šoko. Kiek aš supratau iš visų tų medicininių terminų, kuriuos jis vartojo, Eli mirė paprasčiausiai dėl nesugebėjimo kvėpuoti, nuo kažkokio uždusimo. Jos vidiniai organai buvo sveiki, skrandžio turinys nekelia jokio įtarimo.

Greta, kuri taip pat davė parodymus, žymiai įtaigiau negu anksčiau daktaras Šou pabrėžė, kad prieš kokius trejetą ar ketvertą metų Eli turėjo kažkokį širdies negalavimą. Jai nebuvo tekę išgirsti, kas tai konkrečiai, bet Eli giminės kartais sakydavo, kad jos širdis silpna ir kad ji turi vengti pervargimo. Ką nors konkretesnio nei tai jai neteko girdėti.

Po to parodymus davė žmonės, kurie įvykio metu buvo netoliese ar matė jį. Pirmas kalbėjo vyras, pjaustęs durpes. Jis matė, kaip pro šalį prajojo dama. Ji buvo kokių penkiasdešimties jardų nuotolyje nuo jo. Jis žinojo, kas ji, nors kalbėti su ja jam nebuvo tekę. Tai buvo naujojo namo šeimininkė.

— Ar jūs ją atpažinote iš išvaizdos?

— Ne, ne visai taip, sere. Aš atpažinau jos arklį. Virš kanopos jis turi baltą šepetėlį. Anksčiau jis priklausė misteriui Keri iš Šetlgrumo. Kalbėjo, kad tai ramus arklys, labai paklusnus ir tinkamas jodinėti damai.

— Kaip elgėsi arklys, kai jūs jį matėte? Ar neklausė raitelės?

— Ne, jis buvo visiškai ramus.

Buvo gražus rytas, pasakė jis. Žmonių netoliese beveik nebuvo. Bent jau jis jų nepastebėjęs. Tuo durpynu žmonės mažai vaikšto, nebent tik norėdami sutrumpinti kelią einant į kaimynines fermas. Kitas kelias kerta jį maždaug už mylios. Rytą jis matė vieną du žmones, bet nepastebėjo, kas jie — vienas nuvažiavo dviračiu, kitas — ėjo pėsčiomis. Jie buvo nuo jo per toli, kad būtų galėjęs juos gerai pamatyti ir atpažinti, ir bendrai jis mažai ką pastebėjo. Dar prieš prajojant tai ledi, jis matė senąją misis Li, o gal jis tik pamanęs, kad tai ji. Ji ėjo keliu į jo pusę, o paskui pasuko į mišką. Ji dažnai vaikščiodavo po durpyną, tai eidavo į mišką, tai išeidavo iš jo.

Tardytojas paklausė, kodėl teisme nėra misis Li. Kiek jis žino, ji buvo pakviesta. Tačiau jam atsakė, kad prieš keletą dienų misis Li išvyko iš kaimo — niekas

nežinojo, kada tai buvo, ir kur — taip pat nebuvo žinoma. Taip jau ji buvo įpratusi. Ji dažnai išvažiuodavo ir atvažiuodavo niekam apie tai nepasakydama, tad šį kartą irgi tame nebuvo nieko neįprasto. Du ar trys dalyvavusieji apklausoje pridūrė, kad jie maną, jog tą dieną, kai atsitiko nelaimė, misis Li kaime išvis nebuvo. Tada tardytojas vėl kreipėsi į senąjį kelininką:

— Jūs vis dėlto manote, kad matėte misis Li?

— Tiksliai to pasakyti negaliu. Tuščiai kalbėti nenoriu. Aš mačiau aukštą moterį, einančią plačiu žingsniu, ir apsisiautusi ji buvo raudoną apsiaustą, kokį dažnai nešioja misis Li. Bet aš į ją konkrečiai nežiūrėjau. Buvau užsiėmęs savo darbu. Gal tai buvo ji, o gal ir ne ji. Iš kur man tai žinoti?

Kai dėl kitų parodymų, tai jis pakartojo tai, ką anksčiau buvo sakęs mums. Jis matė pro šalį prajojančią damą, jis ir anksčiau buvo matęs ją jodinėjant, todėl jis į ją neatkreipė ypatingo dėmesio. Kiek vėliau jis pamatė arklį be raitelio. Atrodė, kad jis kažko išsigandęs. “Bent jau aš taip pagalvojau”, — pasakė jis. Jis negalėjo pasakyti, kada tiksliai tai buvę. Vienuoliktą valandą, o gal ir anksčiau. Po to jis vėl matė žirgą, tik jau žymiai toliau. Jis šuoliavo į mišką.

Po to tardytojas vėl pakvietė mane ir uždavė keletą klausimų apie misis Li, misis Esterą Li, gyvenančią mažame namelyje kaimo pakrašty.

— Jūs ir jūsų žmona pažinojote misis Li tik iš matymo?

— Taip, — pasakiau aš, — gana gerai.

— Ar jūs su ja kada kalbėjote?

— Taip, keletą kartų. Tiksliau sakant, — pridūriau, — ji kalbėjo su mumis.

— Ji kada nors grasino jums ar jūsų žmonai?

Aš atsakiau ne iš karto.

— Kažkuria prasme — taip, — atsakiau pagalvojęs. — Bet man ir į galvą neatėjo...

— Kas neatėjo?
— Man į galvą neatėjo mintis, kad ji kalbėjo rimtai.
— Ar iš jos žodžių buvo galima suprasti, kad ji kažkodėl neapkenčia jūsų žmonos?
— Kartą man žmona apie tai minėjo. Ji sakė, kad mananti, jog misis Li jos kažkodėl nemėgsta, bet nežinanti kodėl.
— Jūs arba jūsų žmona kada nors sau leidote išvyti ją iš savo palivarko, gal jai grasinote arba šiurkščiai elgėtės su ja?
— Šiurkščiai elgėsi tiktai ji pati, — pasakiau aš.
— Ar jums susidarė kada nors įspūdis, kad ji ne visai sveikos psichikos?
Pasvarstęs atsakiau: — Taip, pagalvojau. Aš maniau, kad ji nusprendė, jog žemė, ant kurios mes pasistatėme namą, priklauso jai ar jos genčiai, ar kaip ten jie save vadina. Tai buvo tarsi manija... — lėtai pridūriau, — ir laikui bėgant, ši mintis ją vis labiau ir labiau užvaldė.
— Suprantama. Ar ji niekada negrasino jūsų žmonai fiziniu susidorojimu?
— Ne, — dvejodamas pasakiau aš. — Būtų neteisinga tvirtinti, jog taip. Ji tik sakė mano žmonai, žinote, kaip tai daro čigonės burdamos: "Jei iš čia neišvažiuosi, tavęs laukia nelaimė", arba "Jei čia pasiliksi, tave paveiks užkeikimas".
— Ar kalbant ji minėjo žodį "mirtis"?
— Taip, atrodo, kad minėjo. Bet mes į tai rimtai nežiūrėjome. Bent jau aš, — pasitaisiau.
— O jūsų žmona?
— Bijau, kaip taip, kartais. Senė, kaip jūs pats žinote, mokėjo gąsdinti žmones. Tačiau nemanau, kad suprato, ką kalbanti ar daranti.
Tardytojas atidėjo apklausą savaitei. Visos aplinkybės liudijo apie tai, kad Eli mirtis buvo nelaimingas atsitikimas, bet dar trūko faktų įrodyti, kokia buvo jos prie-

žastis. Tardytojas atidėjo tardymą, kad išklausytų misis Esteros Li parodymus.

20.

Kitą rytą po apklausos aš aplankiau majorą Filpotą ir paprašiau, kad jis, be jokių užuominų, išsakytų savo nuomonę. Tą rytą kažkas, ką senasis kelininkas palaikė senąja misis Li, ėjo į mišką.

— Juk jūs gerai pažįstate tą senę, — pasakiau aš. — Kaip jūs manote, ar ji galėtų įvykdyti nusikaltimą dėl piktų kėslų?

— Negaliu tuo patikėti, Maikai, — pasakė jis. — Tam, kad įvykdyti panašų nusikaltimą, reikia turėti labai rimtą priežastį, pavyzdžiui, norėti atkeršyti už patirtą skriaudą. Arba ką nors panašaus. O ką jai Eli padarė? Nieko.

— Taip. Tai tiesiog neįtikėtina, aš tai žinau. Kodėl ji nuolat išdygdavo prieš Eli, tarsi iš po žemės, ir reikalaudavo, kad ji iš čia išvažiuotų? Tarsi ji dėl kažko ant jos pyktų, bet dėl ko gi? Juk ji Eli niekada anksčiau nebuvo sutikusi. Eli atvyko iš kitos šalies. Jokio ryšio, tarp jų nebuvo nieko bendro.

— Žinau, žinau, — pritarė Filpotas, — bet manęs neapleidžia mintis, kad yra kažkas, ko mes nežinome. Pavyzdžiui, ar jūsų žmona yra buvusi Anglijoje iki jums susituokiant? Gal kurį nors savo gyvenimo laikotarpį ji praleido šiose vietose?

— Ne, esu tuo tikras. Nors, tiesą sakant, aš daug ko nežinau apie Eli. Neįsivaizduoju, su kuo ji buvo pažįstama, kur buvodavo. Juk mes susipažinome visai neseniai. — Bijodamas pasakyti tai, ko nenoriu, nutilau. — Ar žinote, kaip mes susitikome? — tęsiau aš. — Ne, jūs nė nepatikėsite, kaip tai atsitiko. — Ir staiga, nei iš šio, nei iš to, prapliupau juoktis. Bet tuoj pat susitvardžiau.

Jaučiau, kad esu ant isterijos ribos.

Mačiau, kaip jis kantriai laukė, kada aš nurimsiu. Be abejonės, jis buvo supratingas žmogus.

— Susitikome čia, Čigono palivarke, — pasakiau aš. — Perskaitęs skelbimą apie "Tauerio" pardavimą, aš nuėjau aukštyn keliu, vedančiu į tą sodybą, nes norėjau ją pamatyti. Štai kaip aš ją pirmąkart sutikau. Ji stovėjo po medžiu. Aš ją išgąsdinau, o gal ji mane. Kaip tai bebūtų, viskas prasidėjo būtent taip. O vėliau mes atsikėlėme čia gyventi, į šią Dievo ir žmonių prakeiktą vietą.

— Ar jūs jau tada pajutote, kad ši vieta nelaiminga?

— Ne... Taip... Tiesą sakant, nė nežinau. Aš to nenorėjau sau prisipažinti. Eli, manau, jau nuo pat pradžių bijojo čia gyventi, — ir lėtai ištardamas kiekvieną žodį, pridūriau: — Manau, kad kažkas sąmoningai stengėsi ją įbauginti.

— Ką jūs norite tuo pasakyti? — gana griežtai paklausė jis. — Kas norėjo ją įbauginti?

— Gal ta čigonė. Bet aš kažkodėl tuo nesu tikras... Ji stengdavosi susitikti su Eli, bandė ją įtikinti, kad ši vieta jai atneš nelaimę. Įtikinėjo ją iš čia išvažiuoti.

— Kodėl gi jūs iškart man to nepasakėte? — piktai paklausė jis. — Būčiau pakalbėjęs su Estera. Būčiau jai liepęs prikąsti liežuvį.

— Bet kodėl ji tai darė? — stengiausi išsiaiškinti aš. — Kas ją tam skatino?

— Kaip ir daugelis žmonių, — atsakė Filpotas, — ji mėgsta pasirodyti labai svarbia persona. O burdama ji vieniems pranašauja nelaimes, o kitiems žada turtus ir laimingą gyvenimą. Jai patinka apsimesti sugebančia atspėti žmonių ateitį.

— O gal kartais... — lėtai ištariau aš, — kažkas jai davė pinigų? Sako, kad pinigai — jos silpnybė.

— Taip, pinigams ji nebuvo abejinga. Jūs turite omenyje, kad kažkas jai užmokėjo? Kas jums pasiūlė šią

mintį?

— Seržantas Kynas, — atsakiau aš. — Pats aš to nebūčiau sugalvojęs.

— Suprantama, — jis abejodamas palingavo galva. — Negaliu patikėti, — tarė jis, — kad ji tyčiomis tam stengėsi įbauginti jūsų žmoną, kad atsitiktų nelaimė.

— Gal ji nė nemanė, kad tai baigsis mirtimi. Ji galėjo kaip nors išgąsdinti žirgą, — spėliojau aš. — Pavyzdžiui, susprogdinti petardą ar pamojuoti balto popieriaus lapu, arba dar ką nors. Kartais man atrodydavo, kad ji griežė dantį ant Eli dėl kažko, apie ką aš net nenutuokiu.

— Tai man atrodo visiškai neįtikėtina.

— Ar ši vieta jai niekada nepriklausė? — paklausiau aš. — Turiu galvoje žemę.

— Ne. Tiesa, keletą kartų čigonus vijo nuo šios žemės. Čigonus paprastai iš visur išgena, bet nemanyčiau, kad jie visą gyvenimą neužmiršta skriaudos.

— Sutinku su jumis — tokie spėliojimai tikrai atrodo nepagrįsti. Bet mane vis vien persekioja įtarimas, kad dėl mums nežinomos priežasties ji jautė kažkokią skriaudą?

— Dėl mums nežinomos priežasties? Kokia ta priežastis?

Minutę kitą aš mąsčiau:

— Viskas, ką aš dabar pasakysiu, irgi atrodys neįtikėtina. Tarkim, kad, kaip sakė seržantas Kynas, kažkas jai užmokėjo už tai, kad ji visa tai darytų. Ko gi tas kažkas siekė? Kad mes iš čia amžiams išsinešdintume? Jis arba ji visas savo pastangas sutelkė ties Eli, bet ne ties manimi, kadangi moterį yra žymiai lengviau įbauginti. O įbauginus ją, o per ją ir mane, priversti mus abu iš čia išvykti. Jei taip, tai tas kažkas nori, kad ši žemė vėl būtų parduodama. Sakykime, kažkas dėl kokios tai priežasties nori įsigyti mūsų žemę, — padariau išvadą aš.

— Ką gi, jūs samprotaujate logiškai, — sutiko Filpotas, — tik aš niekaip negaliu suprasti, ką ir dėl kokios

priežasties turėtų vilioti ši žemė.

— Gal joje yra kokių nors naudingųjų iškasenų klodai? — svarsčiau aš, — apie kurių buvimą niekas net neįtaria.

— Hm, abejoju.

— O gal joje užkasti lobiai. Suprantu, kad tai skamba kvailai, bet ką gali žinoti? Gal čia paslėpti pinigai, pagrobti apiplėšus banką.

Filpotas ir toliau lingavo galva, bet jau ne taip energingai.

— Vienintelis būdas ką nors sužinoti, — tęsiau aš, — tai atsekti, kas, taip sakant, stovi misis Li už nugaros, ir pamatyti, kas jai už tai moka. Gal egzistuoja koks nors mums nežinomas Eli priešas?

— Bet jūs nė neįtariate, kas tai galėtų būti?

— Ne, ji čia nieko nepažinojo. Tuo aš esu tikras. Ji neturėjo jokių ryšių su šiomis vietomis. — Aš pakilau. — Dėkoju jums, kad mane išklausėte.

— Gaila, kad negalėjau jums niekuo padėti.

Aš išėjau, čiupinėdamas daiktą, esantį mano kišenėje. Tada, lyg kažkam pasiryžęs, vėl grįžau į svetainę.

— Norėčiau jums parodyti kažką... — pasakiau. Tiesą sakant, aš tai nešiau seržantui Kynui, kad sužinočiau jo nuomonę.

Įkišau ranką į kišenę ir ištraukiau akmenį, įvyniotą į suglamžyto popieriaus lapą, kuriame spausdintinėmis raidėmis buvo kažkas parašyta.

— Tai įmetė ryte per pusryčius, — pasakiau aš. — Leidausi laiptais žemyn, kai išgirdau dūžtant stiklą. Mums ką tik čia atvažiavus, taip pat metė akmenį pro langą. Nežinau, ar čia to paties žmogaus rankų darbas.

Aš nuėmiau popierių ir ištiesiau jį Filpotui. Tai buvo skiautė purvino vyniojamojo popieriaus. Ten buvo kažkokios išblukusios spausdintinės raidės, parašytos pasenusiu rašalu. Filpotas užsidėjo akinius ir pradėjo tyrinėti raštelį. Jame buvo tik keli žodžiai: "Jūsų žmoną užmušė

moteris".

Filpotas pakėlė akis.

— Neįtikėtina! — pasakė jis. — Pirmas raštelis, kurį jūs gavote, taip pat buvo parašytas spausdintinėmis raidėmis?

— Dabar jau neprisimenu. Tai buvo tik perspėjimas, kad mes paliktume šią vietą. Net negaliu tiksliai prisiminti tų žodžių. Mums tada net nekilo abejonių, kad tai chuliganų darbas. O šis jau nepanašus į chuliganų išpuolį.

— Ar jūs manote, kad tai padarė asmuo, ką nors žinantis?

— Jį tikriausiai įmetė kažkas, linkintis mums bloga. Jūs pats žinote, kaip kaime mėgstami anonimiminiai laiškai.

Jis grąžino man popieriaus skiautę atgal.

— Manau, jūs teisus, — pasakė jis. — Jį reikia nunešti seržantui Kynui. Jis geriau nusimano anonimiminiuose laiškuose negu aš.

Seržantą Kyną radau policijos skyriuje, ir jis aiškiai susidomėjo mano atneštu rašteliu.

— Keisti dalykai čia dedasi,— pasakė jis.

— Ką, jūsų nuomone, tai reiškia? — paklausiau aš.

— Sunku pasakyti. Gal tik iš pykčio norima kažką apkaltinti.

— Ar tai tik negalėtų būti kaltinimas misis Li?

— Ne, aš nemanau, kad norint tai padaryti, būtų pasielgta tokiu būdu. Nors, ką gali žinoti... Norėčiau tikėti, kad tai būtent taip... Galbūt kažkas kažką matė ar girdėjo — triukšmą, riksmą, arba žirgas nušuoliavo pro šalį, — ir tuojau pat po to pamatė ar sutiko moterį. Bet tai tik įrodo, kad ta moteris nebuvo čigonė, nes visi ir taip įsitikinę, kad tai ji prikišo pirštus prie šio reikalo. Čia, matyt, kalbama apie visiškai kitą moterį.

— O kaip su ta čigone, — pasidomėjau aš. — Ar yra kokių nors naujienų? Ar ją surado?

Jis neskubėdamas papurtė galvą.

— Mes žinome keletą vietų, kur ji paprastai vykdavo, kai iš čia išvažiuodavo. Rytinės Anglijos kryptimi. Ji ten turi draugų čigonų tarpe. Anot jų, ji paskutiniu metu nebuvo ten atvažiavusi, bet jais tikėti šimtu procentų negalima. Juos sunku priversti kalbėti. Tose apylinkėse ją gerai iš matymo pažįsta, bet paskutiniu metu jos ten niekas nematė. Tiesą sakant, aš ir pats nemanau, kad ji iškeliavo taip toli, net į Rytų Angliją.

Šituos žodžius jis ištarė kažkaip ypatingai.

— Aš jus ne visai suprantu, — tariau aš.

— Pažvelkime į šį reikalą štai iš kokios pusės. Ji išsigandusi. Ir ne veltui. Ji grasino jūsų žmonai, ją baugino, o dabar, sakykime, ne be jos įsikišimo, įvyko nelaimingas atsitikimas, ir jūsų žmona mirė. Policija puls jos ieškoti. Ji tai žino, todėl ji, kaip sakoma, pereis į pogrindį. Pasistengs pabėgti nuo mūsų kuo toliau. Nesirodys viešose vietose ir nesinaudos visuomeniniu transportu.

— Bet, tikiuosi, jūs ją surasite? Ji tokia atkreipianti į save dėmesį.

— Be abejo, mes ją galų gale surasime. Tiktai tam reikia laiko. Tai yra, jei viskas įvyko būtent taip.

— Bet jūs manote, kad viskas galėjo būti kitaip?

— Suprantate, man visą laiką kelia nerimą viena mintis. Ar tik jai kas nors nemokėjo už tai, kad ji jūsų žmonai sakytų tuos dalykus?

— Tada jai buvo dar svarbiau iš čia pradingti, — nusprendžiau aš.

— Bet tada dar kas nors būtų suinteresuotas tuo, kad jos čia nebūtų. Ir to nederėtų užmiršti, misteri Rodžersai.

— Jūs turite galvoje tą žmogų, — paklausiau aš, — kuris jai mokėjo?

— Taip.

— O jeigu jai mokėjo moteris?

— Vadinasi, kažkas sužinojo apie tą moterį. Štai ir

ėmėsi anoniminių raštelių. Dabar ši moteris irgi išsigąs. Suprantate, ji tikrai nesitikėjo, kad tai įvyks. Nors ji norėjo, kad čigonė, įbauginusi jūsų žmoną, priverstų ją iš čia išvažiuoti, ji jokiu būdu nemanė, kad grasinimai baigsis misis Rodžers mirtimi.

— Taip, — sutikau aš, — mirties ji tikriausiai neplanavo. Visa tai buvo sugalvota tik tam, kad mus įbauginti — mano žmoną ir mane. Ir priversti iš čia išvažiuoti.

— Kas dabar turi bijoti? Moteris, dėl kurios kaltės įvyko nelaimingas atsitikimas? Tai yra misis Estera Li. Ji gali nuoširdžiai prisipažinti, kaip viskas buvo. Pasakyti, kad tai nebuvo jos sumanymas. Papasakoti, kad jai už tai mokėjo pinigus. Ir įvardinti tą žmogų. Ir tai, aišku, kažkam galėtų labai nepatikti, ar ne, misteri Rodžersai?

— Jūs turite galvoje tą nežinomą moterį, apie kurios nuodėmes mes kalbame, nors net nežinome, kad ji išvis egzistuoja?

— Vyrą ar moterį — žodžiu, tą, kas jai mokėjo. Štai tas kažkas ir pasistengs ją kaip galima greičiau nutildyti.

— Jūs manote, kad jos jau nėra gyvųjų tarpe?

— Tokios galimybės atmesti negalima, — pasakė Kynas. — Ir staiga jis kažkodėl pakeitė pokalbio temą. — Jūs žinote apie namelį "Kaprizas", misteri Rodžersai, tą, kuris stovi pačioje jūsų miško gilumoje?

— Taip, — atsakiau aš, — o kas? Mes su žmona jį suremontavome ir apstatėme. Mes kartais ten užeidavome, bet nelabai dažnai. Kodėl jūs klausiate?

— Na, žinote, mes apžiūrinėjome vietovę. Ir užėjome į "Kaprizą". Durys nebuvo užrakintos.

— Taip, — patvirtinau aš, — mes jų nerakindavome. Ten nebuvo nieko vertingo. Viso labo, tik keletas baldų.

— Mes manėme, kad gal senoji misis Li ten bus pasislėpusi, bet neradome jokių jos pėdsakų. Tačiau mes štai ką radome. Aš vis vien ruošiausi šį daikčiuką jums

parodyti. — Jis atidarė stalčių ir ištraukė nedidelį puikų paauksuotą žiebtuvėlį. Tai buvo moteriškas žiebtuvėlis, ant kurio deimantukais išdėliota raidė "K". — Ar šis daiktas kartais nepriklausė jūsų žmonai?

— Ne. Juk ant jo inicialas "K". Ne, šis žiebtuvėlis nepriklausė Eli, — paneigiau aš. — Ji nieko panašaus neturėjo. Ir jis taip pat ne mis Andersen. Jos vardas Greta.

— Mes jį radome ten, "Kaprize". Kas jį ten paliko? Daikčiukas neblogas. Tikriausiai kainuoja krūvą pinigų.

— "K"? Nepažįstu nė vieno žmogaus, kurio vardas prasidėtų raide "K", išskyrus Korą, — pagalvojęs pasakiau aš. — Tai mano žmonos pamotė, misis Van Stivizant, bet aš tiesiog įsivaizduoti negaliu, jog ji būtų suradusi "Kaprizą", kadangi į jį veda užžėlęs takelis. Be to, ji jau seniai pas mus nebuvo. Kokį mėnesį laiko. Neatsimenu, kad ji kada būtų naudojusi šį žiebtuvėlį. Aišku, aš galėjau to nepastebėti, — pridūriau aš. — Mis Andersen tikriausiai tiksliai žino.

— Paimkite žiebtuvėlį su savimi ir parodykite jai.

— Gerai. Bet jei išties taip, jei žiebtuvėlis tikrai priklauso Korai, keista, kad mes, tik visai neseniai pabuvoję "Kaprize", kažkodėl jo nematėme. Ten ne taip daug daiktų. Jei kas nors būtų nukritę ant grindų, mes tai tuoj pat būtume pastebėję. Ar žiebtuvėlis gulėjo ant grindų?

— Taip. Prie sofos. Suprantama, ten užeiti galėjo bet kas. Juk ta vieta labai patogi, pavyzdžiui, meilužių susitikimams. Aš kalbu apie vietinius gyventojus. Bet vargu ar jie galėtų turėti tokį daiktą.

— Dar yra Klodija Hardkasl, — atsiminiau aš. — Bet vargu ar ji turi tokių brangių daiktų. O ir ką ji būtų veikusi "Kaprize"?

— Juk ji draugavo su jūsų žmona, tiesa?

— Taip, — patvirtinau jo žodžius. — Ji čia buvo artimiausia Eli draugė.

— Štai kaip? — nustebo seržantas Kynas.

Aš įdėmiai pažiūrėjau į jį:

— Tikiuosi, jūs nenorite pasakyti, kad Klodija Hardkasl buvo... Eli priešas? Tai būtų absurdas.

— Priežasčių tam, žinoma, nėra, sutinku, bet, supranatate, niekada negali suprasti tų moterų...

— Atrodo... — pradėjau aš, bet tuoj pat nutilau, kadangi pamaniau, jog tai, ką ruošiausi pasakyti, galėjo pasirodyti gryna nesąmone.

— Taip, misteri Rodžersai?

— Atrodo, kad Klodija Hardkasl anksčiau buvo ištekėjusi už amerikiečio... amerikiečio, pavarde Loidas. Tiesą sakant, mano žmonos pagrindinis patikėtinis Amerikoje pavarde Stenfordas Loidas. Žinoma, pasaulyje yra šimtai Loidų, ir tai gali būti tik sutapimas. Beje, ką tai galėtų turėti bendra su Eli mirtimi?

— Atrodo, nieko bendra. Tačiau...

— Įdomiausia tai, kad tą pačią dieną, kai įvyko... nelaimė, aš mačiau Stenfordą Loidą čia, pietaujantį "Džordžo" restorane Bartingtone.

— Jis nebuvo pas jus apsilankęs?

— Aš papurčiau galvą.

— Jis buvo su dama, kuri man pasirodė panaši į mis Hardkasl. Bet aš tikriausiai suklydau. Jūs berods žinote, kad žmogus, pastatęs mūsų namą, yra jos brolis?

— Ar ji jūsų namu domėjosi?

— Ne, — atsakiau aš. — Mano nuomone, ji nesižavi savo brolio architektūriniais sugebėjimais. — Aš pakilau iš vietos. — Nenoriu jums daugiau trukdyti. Pasistenkite surasti tą čigonę.

— Mes nenustosime ieškoję. Užtikrinu jus. Tardytojas irgi to reikalauja.

Aš atsisveikinau ir išėjau iš policijos skyriaus. Ir kaip tai dažnai pasitaiko, kai jūs staiga sutinkate žmogų, apie kurį ką tik buvote kalbėję, eidamas pro paštą susidūriau su iš jo išeinančia Klodija Hardkasl. Mes sustojome. Kiek sumišusi — tai natūralu, kai sutinki žmogų

neseniai palaidojusį savo artimąjį, — ji tarė:

— Aš nepaprastai pergyvenu dėl Eli mirties, Maikai. Daugiau aš jums nesakysiu nieko. Nekenčiu, kai žmonės tokiom progom sako tas nesąmones. Bet tai... Aš tai turėjau jums pasakyti.

— Aš žinau, — tariau aš. — Juk jūs mylėjote Eli. Jūs jai padėjote čia gerai jaustis. Aš jums dėkingas.

— Norėjau jūsų paklausti vieno dalyko, ir, manau, geriau tai padaryti dabar, prieš jums išvykstant į Ameriką. Girdėjau, kad jūs greitai išvykstate?

— Kai tik galėsiu. Ten turiu daug reikalų.

— Aš norėjau jūsų paklausti... ar jūs nesiruošiate parduoti savo namo? Pagalvojau, kad jūs gal paskelbsite apie pardavimą dar prieš išvažiuojant... Ir jei taip, norėčiau pirma išgirsti jūsų sąlygas.

Aš negalėjau atitraukti nuo jos akių. Jos žodžiai mane tikrai nustebino! Tokio klausimo aš jokiu būdu nesitikėjau.

— Norite pasakyti, kad norėtumėt jį nusipirkti? Bet aš maniau, kad šiuolaikinė architektūra jūsų visiškai nedomina.

— Mano brolis Rudolfas man pasakė, kad tai jo geriausias darbas. O kas tai žino geriau nei jis? Jūs, be abejo, norėsite už jį gauti didelius pinigus, bet aš pasiruošusi juos sumokėti. Taip, aš norėčiau turėti šį namą.

Jos pasiūlymas mane didžiai nustebino. Ateidama pas mus, ji niekada nerodydavo nė mažiausio susižavėjimo mūsų namu. Įdomu, pagalvojau aš, ir jau ne pirmą kartą, kokie iš tikrųjų jos santykiai su broliu? Gal ji — jo talento gerbėja? Kartais man atrodė, kad ji jo nemyli, net nekenčia. Kalbėdavo apie jį labai keistai. Bet kokie bebūtų jos tikrieji jausmai jam, Sentoniksas jai buvo svarbus, tuo aš neabejojau. Aš lėtai palingavau galvą.

— Kaip suprantu, jūs galėjote pagalvoti, kad aš parduosiu namą ir išvažiuosiu, nes čia žuvo Eli, — pasakiau aš. — Bet iš tikrųjų viskas kitaip. Mes čia gyvenome ir

buvome laimingi, ir tik čia aš ją visuomet prisiminsiu. Ne, aš nesiruošiu parduoti Čigono palivarko už jokius pinigus. Tikėkite man!

Mūsų žvilgsniai susitiko. Tarp mūsų vyko tarsi savotiškos grumtynės. Ji nuleido akis pirmoji.

Aš sukaupiau drąsą ir paklausiau:

— Kažkada jūs buvote ištekėjusi. Aišku, tai ne mano reikalas, bet ar jūsų buvęs vyras nebuvo vardu Stenfordas Loidas?

Minutėlę ji žiūrėjo į mane tylėdama, o paskui staiga tarė:

— Taip, — ir nusisuko nuo manęs.

21.

Visiška suirutė — štai tik tai galiu atsiminti, kai mintimis nuklystu į tą savo gyvenimo periodą. Užduodantys klausimus ir reikalaujantys interviu reporteriai, galybė laiškų ir telegramų ir Greta, suspėjanti su visu tuo susidoroti.

Pirmas dalykas, kuris mane tiesiog apstulbino, buvo tai, kad Eli šeimos nariai pasirodė esą ne Amerikoje, kaip mes manėme. Mes buvome priblokšti sužinoję, kad daugelis jų buvo Anglijoje. Nieko nuostabaus, kad Kora Van Stivizant čia sukinėjosi. Ji buvo moteris, nenustygstanti vienoje vietoje ir vis blaškėsi po visą Europą: iš Italijos į Paryžių, iš ten į Londoną ir atgal į Ameriką — pradžioje į Palm Bičą, po to į Vakarus, į savo rančą. Eli žūties dieną ji buvo apie penkiasdešimt mylių nuo mūsų, kur ji ieškojo jai patinkančio namo, norėdama patenkinti savo užgaidą — nusipirkti namą Anglijoje. Porai dienų ji atskrido į Londoną, susirado naujus nekilnojamojo turto agentus, informavo juos apie savo ketinimus ir tą dieną važinėjo po apylinkes, apžiūrinėdama kokį pustuzinį namų.

Stenfordas Loidas, kaip vėliau paaiškėjo, atskrido į Londoną tuo pačiu lėktuvu kažkokiam dalykiniam susitikimui. O apie Eli mirtį jie visi sužinojo ne iš telegramų, kurias mes jiems išsiuntėme į Ameriką, bet iš spaudos.

Nemalonūs ginčai kilo dėl Eli laidojimo vietos. Aš maniau, kad ją derėtų palaidoti ten, kur ji numirė ir kur mes su ja gyvenome.

Bet Eli šeimos nariai kategoriškai tam pasipriešino. Jie išreiškė norą jos palaikus pervežti į Ameriką, kur ilsisi jos protėviai: senelis, tėvas, motina ir kiti gimi-

nės. Rimčiau pagalvojus, jų noras visiškai suprantamas.

Susitarti su manimi šiuo klausimu pas mane atėjo Endrius Lipinkotas. Kalbėjo apie tai visai protingai.

— Ar ji niekad nekalbėjo, kur norėtų būti palaidota? — paklausė jis.

— Kodėl ji būtų turėjusi apie tokius dalykus kalbėti? — supykau aš. — Kiek jai buvo metų — dvidešimt vieneri? Būtent dvidešimt vienerių niekas nemąsto apie mirtį ar apie tai, kaip norėtų būti palaidotas. Jei kartais tokia mintis būtų mums atėjusi į galvą, mes tikriausiai būtume panorėję gulėti kape greta, nesvarbu, ar būtume numirę vienu metu, ar ne. Kas gi galvoja apie mirtį pačiame jėgų žydėjime?

— Labai teisingi žodžiai, — sutiko misteris Lipinkotas, o paskui pasakė: — Bijau, kad ir jūs turėsite važiuoti į Ameriką. Yra daug dalykinių reikalų, išspręsti kuriuos reikalingas jūsų dalyvavimas.

— Dalykinių reikalų? Ką aš turiu bendra su bizniu?

— Net labai daug, — atsakė jis. — Negi jūs nežinote, kad, pagal testamentą, jūs esate pagrindinis visų priklausiusių Eli turtų paveldėtojas?

— Kadangi esu artimiausias jos giminaitis, jūs tai norėjote pasakyti?

— Ne. Pagal jos testamentą.

— Negi Eli paliko testamentą?

— Žinoma, — atsakė misteris Lipinkotas. — Eli buvo dalykiška moteris. Tai nieko nuostabaus, juk visą savo gyvenimą ji turėjo reikalų su biznio pasauliu. Taigi kai tik tapo pilnamete, tai yra, vos tik jūs su ja užregistravote savo santuoką, padedant savo advokatui Londone, ji sudarė savo testamentą, kurio vieną egzempliorių ji nurodė pasiųsti man. — Kiek patylėjęs, jis pasakė: — Jei atvažiuosite į Valstijas, ką aš jums tikrai patarčiau padaryti, primygtinai jums rekomenduoju visus savo reikalus perduoti į gero advokato rankas.

— Kodėl?

— Todėl, kad jei turi didžiulius turtus, gausiai nekilnojamojo turto, vertybinių popierių ir akcijų paketą įvairiose pramonės šakose, jokiu būdu negali apsieiti be kvalifikuotos teisinės pagalbos.

— Aš nieko neišmanau tokiuose dalykuose, — pasakiau aš. — Absoliučiai nieko.

— Aš jus puikiai suprantu, — į tai atsakė misteris Lipinkotas.

— Gal galėčiau visa tai perduoti į jūsų rankas?

— Galite.

— Tad kodėl gi mums to nepadarius?

— Aš vis vien laikausi nuomonės, kad jums turi atstovauti nepriklausoma firma. Aš jau atstovauju atskiriems šeimos nariams, ir visiškai įmanoma, kad jūsų ir jų interesai susikirs. Jei jūs manimi pasitikite, aš pasistengsiu, kad jums atstovautų ypač kompetentingas advokatas.

— Dėkoju, — padėkojau aš. — Jūs labai malonus.

— Jei leisite, norėčiau būti šiek tiek netaktiškas...
— Jis atrodė kiek sumišęs. Mane labai nudžiugino Lipinkoto noras būti netaktišku.

— Žinoma, — tariau aš.

— Patarčiau jums būti labai atsargiu pasirašinėjant kokius nors dokumentus. Ypač tuos, susijusius su bizniu. Prieš ką nors pasirašant, perskaitykite tą dokumentą nuodugniai ir dėmesingai.

— Bet ar aš ką nors suprasiu, jei perskaitysiu tokį dokumentą, apie kurį jūs kalbate?

— Jei ten ko nors nesuprasite, perduosite jį savo juriskonsultui.

— Ar jūs mane perspėjate, kad turiu kažko saugotis? — paklausiau aš, staiga susidomėjęs.

— Manau, kad į tokį klausimą man nederėtų atsakyti, — paaiškino misteris Lipinkotas. — Galiu pasakyti tik tiek: ten, kur kalbama apie didelius pinigus, patartina

nepasitikėti niekuo.

Taigi jis mane perspėjo, kad aš privalau kažko saugotis, bet jo įvardinti nesiteikė. Aš tai supratau. Kas tai? Gal Kora? O gal jis jau seniai įtarinėja raudonskruostį bankininką Stenfordą Loidą, tą tarsi geraširdį žmogų — turtingą ir nerūpestingą, kuris neseniai čia buvo atvažiavęs "su reikalais"? O gal dėdę Frenką, kuris man gali pakišti kokius nors suklastotus dokumentus? Staiga aš pamačiau save, vargšą, patiklų, naivų mulkį, plaukiantį ežeru, kur visur aplink knibžda krokodilų, apsimestinai besišypsančių, bet norinčių mane sudraskyti į gabalus.

— Pasaulyje viešpatauja blogis, — perspėjo mane misteris Lipinkotas.

Šito jis galėjo ir nesakyti, bet staiga aš jo paklausiau:

— Ar Eli mirtis buvo kam nors naudinga?

Jis įdėmiai į mane pažiūrėjo.

— Tai labai įdomus klausimas. Kodėl jus tai domina?

— Pats nežinau, — atsakiau aš. — Tiesiog, man tai atėjo į galvą.

— Daugiausiai jums, — tarė jis.

— Tai savaime suprantama, — pareiškiau aš, — Bet mane išties domina, ar dar kas nors galėjo pasipelnyti iš jos mirties?

Misteris Lipinkotas atsakė ne iškart.

— Jei jus domina, — pagaliau prabilo jis, — ar savo testamente Fenela paminėjo kokius nors kitus konkrečius asmenis, tai galiu atsakyti — taip, nors jiems skiriamos sumos gana kuklios. Čia figūruoja keletas senų tarnų, jos buvusi sena guvernantė, dvi trys labdaros įstaigos, tačiau tarp jų nėra nieko, kas tikrai galėtų dabar mus sudominti. Tiesa, yra numatytas palikimas mis Andersen, bet taip pat labai nedidelis, kadangi, kaip jūs, manau, žinote, Eli jau ją yra apdovanojusi gana solidžia suma.

Aš linktelėjau galva. Eli man buvo apie tai sakiusi.

— Jūs buvote jos vyras. Kitų artimų giminaičių ji neturėjo. Bet, kaip supratau, jus ne tai domina.

— Aš nė pats nežinau, kas mane domina ir kodėl aš tai paklausiau, — svarsčiau aš, — kita vertus, jums, misteri Lipinkotai, pavyko sužadinti manyje įtarimą, tiesa, aš ir pats negalėčiau pasakyti, kam ir kodėl konkrečiai. Ne tik šiokį tokį įtarimą. Kai dėl piniginių reikalų — čia aš visiškai nesiorientuoju, — pridūriau tvirtai.

— Tikiu jumis. Tik norėčiau pasakyti, kad jokios tikslios informacijos ar įtarinėjimų aš neturiu. Kai žmogus miršta, paprastai atliekama jo finansinių reikalų apskaita. Tai gali būti atlikta iškart, bet gali būti atidėta žymiai vėlesniam laikui.

— Jūs norite pasakyti, — pastebėjau, — kad kas nors iš tos šeimos narių gali nedelsiant imtis konkrečių priemonių, ir bendrai, perims iniciatyvą į savo rankas. Gal net privers mane pasirašyti dokumentus apie turto perdavimą, kaip jūs tai vadinate?..

— Jei Fenelos reikalai nebūtų, taip sakant, gerai sureguliuoti, kaip ir dera jiems būti, tada — taip, žinoma, jos priešlaikinė mirtis galėtų, sakykim, suteikti labai palankias sąlygas kai kam — neminėkime vardų — kas labai sumaniai paslėptų visus pėdsakus, ypač turėdamas reikalą su tokiu, atleiskite, diletantu kaip jūs. Aš pasakiau jums viską, ką galėjau, bet daugiau ta tema kalbėti aš negaliu, kadangi privalau likti bešališkas.

Mažoje bažnytėlėje įvyko kuklios laidotuvių mišios. Jei tik būčiau galėjęs, jose tikrai nebūčiau dalyvavęs. Aš nekenčiau tų visų žmonių, kurie buvo išsirikiavę priešais bažnyčią ir spoksojo į mane. Jų žvilgsniai buvo kupini smalsumo. Greta išgelbėjo mane nuo daugelio nemalonių dalykų. Iki šiol aš nė nesupratau, koks ji stiprus ir patikimas žmogus. Ji viską suorganizavo, užsakė gėles, viską sutvarkė ligi smulkmenų. Dabar aš geriau pradėjau suprasti kodėl Eli visur pasikliaudavo Greta. To-

kie žmonės kaip Greta pasaulyje retai sutinkami.

Bažnyčioje buvo daugiausia mūsų kaimynai, kai kurių iš jų mes net beveik nepažinojome. Aš įsidėmėjau vieną žmogų, kurį anksčiau buvau matęs, tik negalėjau atsiminti kur. Kai grįžau į namus, Karsonas pranešė, kad svetainėje manęs laukia kažkoks vyras.

— Šiandieną aš nieko negaliu priimti. Tegul jis išeina. Nereikėjo jo išvis įleisti.

— Atleiskite, sere, bet tas džentelmenas pasisakė esąs giminaitis.

— Giminaitis?

Staiga aš prisiminiau matytą bažnyčioje vyrą.

Karsonas man ištiesė vizitinę kortelę.

Pradžioje aš nieko nesupratau. Misteris Viljamas Pardou. Pavartęs rankose kortelę, aš palingavau galva. Tada ją padaviau Gretai.

— Gal kartais jūs žinote, kas jis? — paklausiau. — Jo veidas man pasirodė pažįstamas, bet negalėjau prisiminti, kur jį esu matęs. Gal tai vienas iš Eli draugų?

Greta paėmė iš manęs kortelę ir pažiūrėjo į ją.

— Na, žinoma, — tarė ji.

— Kas tai?

— Dėdė Riubenas. Eli pusbrolis, tikriausiai atsimenate. Ji jums, be abejo, apie jį pasakojo?

Dabar aš jau supratau — Eli svetainėje buvo keletas jos giminaičių nuotraukų. Štai kodėl jo veidas pasirodė man toks pažįstamas. Kol kas aš jį pažinojau tik iš nuotraukos.

— Einu pas jį, — tariau.

Aš įėjau į svetainę. Misteris Pardou mandagiai pakilo iš vietos.

— Maiklas Rodžersas? Mano vardas tikriausiai jums nieko nesako, bet jūsų žmona buvo mano pusseserė, nors vadindavo mane dėde Riubenu. Mums su jumis dar neteko susitikti. Nuo jūsų vedybų Europoje esu pirmą kartą.

— Žinoma, esu apie jus girdėjęs, — patvirtinau aš.

Nežinau, kaip geriau apibūdinus Riubeną Pardou. Augalotas, tvirtai suręstas, didelio plataus veido su išraiška, tarsi jo mintys klaidžiojo kažkur toli nuo čia. Tačiau, pakalbėjus su juo keletą minučių, tapdavo aišku, kad jis žino, ant kurios pusės duona tepama...

— Manau, neverta jums ir sakyti, kaip mane pribloškė ir nuliūdino žinia apie Eli mirtį, — liūdnai tarė jis.

— Nekalbėkime apie tai, — pasiūliau. — Daugiau neturiu jėgų tai prisiminti.

— Gerai gerai. Aš jus puikiai suprantu.

Atrodė jis draugiškas ir kupinas užuojautos, ir visgi jame buvo kažkas, vertęs mane jaustis kiek nesmagiai. Įėjo Greta, ir aš paklausiau:

— Jūs pažįstate mis Andersen?

— Be abejo, — atsakė jis. — Kaip laikotės, Greta?

— Neblogai, — atsakė Greta. — Ar seniai jūs čia?

— Kokia savaitė kita... Keliauju.

— Esu jus anksčiau sutikęs, — įsiterpiau aš, ir nesusivaldžiau nepasakęs: — Neseniai jus mačiau.

— Tikrai? Kurgi?

— Aukcione, kuris vyko sodyboje vardu Bartington Menor.

— Taip, žinoma, — patvirtino jis mano žodžius, — taip taip, atrodo ir aš jus pastebėjau. Jūs buvote su kokių šešiasdešimties metų žmogumi su rudais ūsais...

— Taip, — patvirtinau, — su majoru Filpotu.

— Jūs abu atrodėte puikiai nusiteikę, — pastebėjo jis.

— Geriau nė negalėjome būti nusiteikę, — sutikau su juo ir dar kartą tai pakartojau su manęs vis nepaliekančiu nerimu balse, — geriau nė negalėjo būti...

— Suprantu. Tuo metu jūs dar negalėjote žinoti apie įvykusią nelaimę. Tai buvo kaip tik tą dieną, kai žuvo Eli, ar ne?

— Mes kaip tik laukėme Eli, kad papietautume kartu su ja.

— Kokia tragedija, — atsiduso dėdė Riubenas. — Tikra tragedija...

— Aš nė nenujaučiau, kad jūs Anglijoje, — svarsčiau balsu aš. — Tikriausiai ir Eli nežinojo? — aš nutilau laukdamas, ką jis į tai atsakys.

— Taip, — patvirtino jis, — aš jai neparašiau. Tiesą sakant, aš ir pats nežinojau, kiek laiko aš čia užtruksiu, o atsitiko taip, kad visus savo reikalus užbaigiau anksčiau, nei tikėjausi, ir maniau, kad po aukciono turėsiu laiko ir jus aplankyti.

— Jūs atskridote iš Valstijų su reikalais? — pasidomėjau aš.

— Ir taip, ir ne. Kora paprašė, kad jai patarčiau poroj reikalų. Vienas jų — dėl to namo, kurį ji planuoja čia pirkti.

Būtent iš jo aš sužinojau, kad Kora Anglijoje.

— Ir apie tai mes nežinojome, — tariau kiek sarkastiškai.

— Tą dieną ji buvo visai jūsų kaimynystėje, — tarė jis.

— Kaimynystėje? Ar ji buvo viešbutyje?

— Ne, ji buvo apsistojusi pas draugę.

— Nežinojau, kad ji čia turi draugų.

— Tai moteris, pavarde... na, kokia ten jos pavardė? Hardkasl.

— Ji buvo pas Klodiją Hardkasl? — nustebau aš.

— Taip, jos su Kora didelės draugės. Kora su ja susipažino, dar kai toji gyveno Amerikoje. Negi jums apie tai neteko girdėti?

— Apie jūsų šeimą aš žinau labai mažai, — su kartėliu tariau aš.

Aš pažiūrėjau į Gretą.

— Ar jūs žinojote, kad Kora pažįsta Klodiją Hardkasl?

— Girdžiu apie tai pirmą kartą, — atsakė Greta. — Štai kodėl Klodija tą dieną pas mus neatvyko.

— Žinoma, juk ji tą dieną traukiniu važiavo su jumis į Londoną. Juk jūs turėjote su ja susitikti Market Čeduelo stotyje...

— Taip, bet jos ten nebuvo. Ji paskambino jau man išvykus. Pasakė, kad pas ją netikėtai atvykusi draugė iš Amerikos ir kad dėl to ji važiuoti į Londoną negalėsianti.

— Tikriausiai pas ją buvo atvažiavusi Kora?

— Tikriausiai, — pavirtino Riubenas Pardou. Jis palingavo galva. — Ak, kaip čia viskas painu, — jis atsiduso, ir tęsė: — Kaip žinau, tyrimas atidėtas?

— Taip, — atsakiau aš.

Jis baigė gerti savo arbatą ir pakilo iš vietos.

— Nenoriu ilgiau jūsų trukdyti, — tarė jis. — Jei galėsiu jums kuo nors pasitarnauti — esu apsistojęs "Medžestik" viešbutyje Market Čeduele.

Aš jam padėkojau, bet pasakiau, kad vargu ar prireiks jo pagalbos. Jam išėjus, Greta paklausė:

— Įdomu, ko jam reikia? Ko jis atėjo? — po to piktai pridūrė: — Tegul jie visi nešdinasi ten, iš kur atkeliavę.

22.

Daugiau jokių reikalų Čigono palivarke aš neturėjau. Namus prižiūrėti palikau Gretą, o pats laivu iškeliavau į Niujorką tvarkyti savo reikalų ir, kas man buvo labiausiai nemalonu, dalyvauti tose šlykščiai prabangiose auksu spindinčiose Eli laidotuvėse.

— Tu važiuoji į džiungles, — perspėjo mane Greta. — Būk atsargus. Neleisk jiems tau gyvam kailį nulupti.

Pasirodo, ji buvo teisi. Aš išties atsidūriau tarsi džiunglėse. Aš tai pajutau tik atvykęs. Apie džiungles aš neturėjau nė žalio supratimo, bent jau apie tokias. Jaučiausi taip, tarsi mane būtų kas ištraukęs iš urvo. Aš nebuvau medžiotojas. Buvau jo auka. Mane supo apsiginklavę žmonės, nusitaikę į mane. Galimas dalykas, kad kartais aš kiek perdėdavau mane tykojančius pavojus. Bet kartais mano įtarimai pasitvirtindavo. Kartą, atsimenu, buvau pas Lipinkoto man rekomenduotą advokatą (ypatingai malonus žmogus, kuris su manimi elgėsi taip, tarsi jis būtų gydytojas, o aš — pas jį atėjęs gydytis ligonis). Man anksčiau buvo patarę atsikratyti žemės sklypais, kur buvo naftos gręžiniai, nes mano teisės į tą žemę buvę kiek abejotinos.

Jis paklausė, kas man taip patarė. Stenfordas Lloidas, atsakiau aš.

— Tada teks tuo užsiimti, — tarė jis. — Toks žmogus, kaip Stenfordas Loidas, nusimano tokiuose dalykuose.

O vėliau jis man pasakė štai ką:

— Nėra jokių problemų dėl jūsų teisių į šią nuosavybę. Nėra jokio pagrindo tą žemę nedelsiant parduoti, kaip jums buvo patarę. Kol kas ją pasilaikykite sau.

Tada aš supratau: buvau teisus — visų čia esu medžiojamas. Jie visi žinojo, kad piniginiuose reikaluose esu visiškas neišmanėlis.

Laidotuvės buvo prabangios ir, mano supratimu, tiesiog siaubingos. Auksu blizgančios, kaip ir tikėjausi. Kapinėse, kurios buvo labiau panašios į miesto parką su marmuro paminklais, bylojančiais apie velionių turtus, buvo daugybė gėlių. Eli tokios laidotuvės jokiu būdu nebūtų patikusios. Buvau tuo tikras. Bet, manau, šiuo atveju jos giminės turėjo teisę daryti taip, kaip norėjo.

Po keturių dienų nuo atvykimo į Niujorką gavau laišką iš Kingston Bišopo.

Apleistame karjere, kitoje kalvos pusėje, buvo rastas senosios misis Li lavonas. Ji buvo negyva jau keletą dienų. Ir anksčiau toje vietoje yra buvę nelaimingų atsitikimų, todėl jau seniai reikalavo kad karjerą derėtų aptverti tvora, bet viskas baigdavosi tik žodžiais. Tardytojas padarė išvadą: mirties priežastis — nelaimingas atsitikimas, o kaimo tarybai buvo rekomenduota nedelsiant jį aptverti. Misis Li namelyje po grindų lentomis buvo surasta trys šimtai svarų sterlingų — visi po vieną svarą.

Gale laiško majoras Filpotas pridūrė: "Neabejoju, kad jus nuliūdins žinia, jog vakar, medžioklės metu, nukrito nuo arklio ir užsimušė Klodija Hardkasl".

Klodija žuvo? Negalėjau tuo patikėti! Iš siaubo net nusipurčiau. Nepraėjo nė dvi savaitės, o du žmonės žuvo nukritę nuo arklio! Neįtikėtinas sutapimas!

Nenoriu ilgiau pasakoti apie laiką, praleistą Niujorke. Aš jaučiausi taip, tarsi būčiau priešo stovykloje, apsuptas tikrų priešų. Visą laiką stengiausi neužmiršti, kad privalau būti atsargus, ką nors sakydamas ar darydamas. Čia nebuvo tos Eli, kurią aš pažinojau ir kuri priklausė tik man vienam. Čia ji pavirto amerikiete, didžiulių turtų paveldėtoja, apsupta draugų, pažįstamų ir tolimų giminaičių, atstove giminės, gyvenančios čia jau pen-

kias kartas. Tarsi kometa ji iš čia atskridusi pas mane ir nusileidusi mano žemėje.

Dabar ji sugrįžo atgal ir ją palaidojo greta jos artimų žmonių. Aš tuo buvau patenkintas. Aš jausčiausi blogiau, jei ji gulėtų ten, mažose tvarkingose kapinaitėse, apaugusios pušimis kalvos, esančios kaimo pakraštyje, papėdėje. Taip, aš jausčiausi žymiai blogiau.

— Grįžk, Eli, ten, kur yra tavo namai, — ištariau aš pats sau.

Kartas nuo karto man ausyse skambėdavo ta daina, kurią ji mėgdavo dainuoti sau pritardama gitara. Mačiau, kaip jos pirštai švelniai liesdavo gitaros stygas:

Gimsta žmonės kas vakarą, rytą,
Taip kasmet, kas savaitę, kasdien...
Vieniems nubrėžtas kelias laimingas,
Vargas, skurdas ir skausmas — kitiems.
Vieniems skirta džiaugsmai ir linksmybės,
O nesibaigianti naktis — tiems kitiems...

“Kaip tai teisinga, — galvojau aš, — tau buvo skirti džiaugsmai ir linksmybės, tu patyrei džiaugsmą Čigono palivarke. Tik jis greitai užgeso. Tu grįžai ten, kur galbūt nebuvo tiek daug džiaugsmo, kur tu nebuvai tokia laiminga. Bet tu dabar esi namie, tarp saviškių.”

Įdomu, staiga man į galvą atėjo mintis, kur ilsėsiuosi aš, kai ateis paskutinioji?.. Čigono palivarke? Galbūt. Atvažiuos aplankyti kapo mano motina — aišku, jei pati ligi to laiko nebus mirusi. Bet aš kažkodėl negalėjau įsivaizduoti savo motinos mirusios. Lengviau įsivaizduoti savo paties mirtį. Taip, ji atvažiuos ir pamatys mano kapą. Ir vargu ar jos veido išraiška sušvelnės. Na, užtenka apie ją galvoti. Aš visiškai nenoriu apie ją galvoti. Man jos nereikia, nenoriu jos matyti.

Ne, tai netiesa. Svarbu ne tai, noriu aš ją matyti, ar ne. Svarbu tai, kad kai ji žiūri į mane, kai jos akys mane

kiaurai perveria, mane apima nežmoniška baimė. "Motinos — tai juk pragaro jėga! — galvojau aš. — Kodėl jos be perstojo stebi savo vaikus? Kodėl jos galvoja, kad apie savo vaikus žino viską? Bet jos nežino nieko. Visiškai nieko! Ji turėtų manimi didžiuotis, būti laiminga dėl manęs, laiminga, kad pasiekiau tokį nuostabų gyvenimą. Ji turėtų..." Man sunkiai pavyko nukreipti mintis į kitą pusę.

Kiek laiko aš praleidau Valstijose? Negaliu nė prisiminti. Atrodė, kad visą amžinybę slankiojau tarp žmonių, kurie mane įdėmiai sekė su apsimestinėm šypsenom veiduose ir priešiškumu žvilgsniuose. Kiekvieną dieną aš sau kartodavau: "Aš privalau tai ištverti. Aš privalau tai ištverti, ir tada... tada..." Štai tie paskutiniai du žodžiai ir teikė man vilties. Aš juos kartojau sau vėl ir vėl, kelis kartus per dieną. Ir tada... Juose slėpėsi mano ateitis. Aš juos sau sakiau taip, kai anksčiau sakiau kitus du žodžius: "Aš noriu".

Visi nėrėsi iš kailio stengdamiesi man įtikti, nes aš buvau turtingas! Pagal Eli testamento sąlygas, aš tapau turtingiausiu iš turtingiausiųjų. Nebuvo lengva prie to priprasti. Aš turėjau kapitalą, apie kurį nieko nenutuokiau: akcijas, vertybinius popierius, nekilnojamąjį turtą. Ir aš nežinojau, ką su visu tuo daryti.

Savo išvažiavimo į Angliją išvakarėse aš ilgai kalbėjausi su misteriu Lipinkotu. Aš net mintyse nedrįsau jo vadinti kitaip nei misteriu Lipinkotu. Man jis taip ir netapo dėde Endriumi. Aš jam pasakiau, kad ruošiuosi atsisakyti misterio Stenfordo Loido globos savo kapitalui.

— Štai kaip! — jo paprastai abejingame veide net pakilo aukštyn antakių šepetukai. Jis pažvelgė į mane savo veriančiu žvilgsniu, ir aš susimąsčiau, ką galėtų reikšti tas jo "Šit kaip".

— Ar jūs manote, kad aš elgiuosi neteisingai? — paklausiau susirūpinęs.

— Galvoju, jūs tam turite pagrindą?

— Ne, — atsakiau, - jokio pagrindo tam neturiu. Aš pasikliaunu savo intuicija. Tikiuosi, su jumis galiu būti atviras?

— Užtikrinu jus, kad šis pokalbis liks tik tarp mūsų.

— Puiku, — tariau atvirai, — aš jaučiu, kad jis sukčius!

— Hm, — visa jo išvaizda bylojo, kad jį mano žodžiai sudomino. — Ką gi, visiškai įmanoma, kad jūsų instinktas nėra klaidingas.

Dabar aš žinojau, kad neklystu. Stenfordas Loidas sukčiavo su Eli akcijomis, investicijomis ir viskuo kitu. Aš parašiau įgaliojimą ir įteikiau Endriui Lipinkotui.

— Ar jūs sutinkate, — paklausiau, — viską paimti į savo rankas?

— Kai dėl finansinių reikalų, — užtikrino mane misteris Lipinkotas, — jūs galite pilnai manimi pasikliauti. Aš dėl jūsų stengsiuosi visais atžvilgiais. Nemanau, kad jūs manimi nusivilsite.

Įdomu, ką jis norėjo tuo pasakyti? O tuo, kad jis norėjo pasakyti kažką, aš nė neabejojau. Manau, jis davė man suprasti, kad aš jam nepatinku ir niekada nepatikau, bet kai dėl kapitalo — jis stengsis iš visų jėgų, nes aš buvau Eli vyras. Aš pasirašiau visus reikiamus popierius. Jis pasidomėjo, kaip aš vyksiu į Angliją. Skrisiu lėktuvu? Ne, pasakiau, aš plauksiu laivu.

— Noriu šiek tiek laiko praleisti vienas su savimi, — paaiškinau. — Tikiuosi, kad kelionė jūra man bus naudinga.

— O kur jūs ruošiatės gyventi?

— Čigono palivarke, — atsakiau aš.

— Aha, vadinasi, jūs nusprendėte gyventi ten.

— Taip, — užtikrinau jį.

— O aš maniau, kad jūs gal ruošiatės tą sodybą parduoti.

— Ne, — tvirtai ištariau aš, ir tas mano “ne” nu-

skambėjo daug tvirčiau, nei norėjau. Aš neketinau išsiskirti su Čigono palivarku. Čigono palivarkas buvo dalis mano svajonės, kurią puoselėjau nuo pat ankstyvos jaunystės.

— Ar kas nors prižiūri namą, kol jūs čia, Valstijose?

Atsakiau, kad tuo rūpintis įpareigojau Gretą.

— Ak, — pats sau tarė misteris Lipinkotas, — Gretą...

Iš to, kaip jis ištarė "Gretą", buvo aišku, kad jis kažką turėjo omenyje, bet aš nepradėjau jo klausinėti, ką konkrečiai. Jei jis jos nemėgo, tai jau jo reikalas. Ji jam niekada nepatiko. Stojo kažkokia nejauki tyla, ir aš nusprendžiau, kad man dera ką nors pasakyti.

— Eli ji buvo labai gera, — pradėjau aš. — Ja rūpinosi, kai ta sirgo. Specialiai pas mus atvažiavo, kad Eli pagelbėtų. Aš... aš nežinau, kaip jai už visa tai atsidėkosiu. Aš norėčiau, kad jūs tai suprastumėt. Jūs nė neįsivaizduojate, kokia ji. Nežinote, kaip ji mane užjautė ir kaip padėjo po Eli žūties. Neįsivaizduoju, kaip be jos būčiau apsiėjęs.

— Suprantama, suprantama, — tarstelėjo misteris Lipinkotas. Jo balsas nuskambėjo kažkaip nedraugiškai.

— Todėl aš ir negaliu jai nebūti dėkingas.

— Labai sumani mergina, — pastebėjo misteris Lipinkotas.

Aš pakilau, atsisveikinau ir dar kartą jam padėkojau.

— Neturite už ką man dėkoti, — kaip visuomet, oficialiai tarė jis, o po to pridūrė: — Aš parašiau jums trumpą laiškelį ir išsiunčiau oro paštu į Čigono palivarką. Jei jūs grįžtate laivu, tikriausiai jūs jį jau rasite. — Ir jis man palinkėjo: — Laimingos kelionės.

Štai ir viskas.

Kai grįžau į viešbutį, radau telegramą. Mane kvietė atvykti į ligoninę Kalifornijoje. Buvo parašyta, kad mano draugas Rudolfas Sentoniksas prašė mane pakviesti

pas jį, nes prieš mirtį norėjo mane pamatyti.

Aš pakeičiau savo bilietą vėlesniam laikui ir išskridau į San Franciską. Jis dar buvo gyvas, bet jau akivaizdžiai merdėjo. Ligoninėje abejojo, ar jis prieš mirtį atgaus sąmonę, bet jis prieš tai buvo pirmygtinai reikalavęs pakviesti mane. Aš sėdėjau palatoje ir jį stebėjau. Iš žmogaus, kurį anksčiau pažinojau, liko vien tik griaučiai. Jis niekuomet neatrodė sveikas — buvo tarsi permatomas, trapus ir gležnas. O dabar, kai jis ten gulėjo, labiau priminė vaškinę figūrą iš muziejaus. Aš sėdėjau ir galvojau: "Norėčiau, kad jis man ką nors pasakytų. Tegul jis į mane prabyla, nors žodeliu prieš numirdamas".

Aš jaučiausi siaubingai vienišas, vienišas ir išsigandęs. Sugebėjau pabėgti nuo priešų ir atvykau pas draugą, tiesą sakant, vienintelį draugą. Tik jis, be motinos, aišku, žinojo apie mane viską, bet apie motiną dabar nė pagalvoti nenorėjau.

Kokius porą kartų aš pakalbėjau su sesele, paklausiau, ar negalėtų jie jam dar kuo nors padėti, bet ji tik papurtė galvą ir, nenorėdama man tiesiai atsakyti į klausimą, tarė:

— Sąmonę jis gal atgaus, o gal ir ne.

Taip aš ir sėdėjau prie jo lovos. Staiga jis sujudėjo ir atsiduso. Seselė jį atsargiai kilstelėjo. Jis pažvelgė į mane, sunku buvo suprasti, atpažino jis mane, ar ne. Jis žiūrėjo kiaurai mane, kažkur į sieną. Staiga jo žvilgsnis tapo sąmoningu. "Atpažino! — pagalvojau, — jis mane mato." Jis kažką ištarė, bet taip tyliai, kad aš net pasilenkiau ties juo, kad išgirsčiau. Ne, tai buvo tik padriki beprasmiai žodžiai. Staiga jo kūnas pradėjo trūkčioti apimtas konvulsijos, jis atmetė galvą ir iššaukė:

— Kvaily... Kodėl tu nenuėjai kitu keliu?..

Ir, susmukęs ant pagalvės, jis numirė.

Nežinau, ką jis tuo norėjo pasakyti — vargu ar jis pats žinojo...

Štai toks buvo mano susitikimas su Sentoniksu. Abe-

joju, ar jis būtų išgirdęs, jei būčiau jam ką nors sakęs. Aš būčiau norėjęs jam pasakyti, kad namas, kurį jis man pastatė — nuostabiausias dalykas, kurį man kada nors yra tekę turėti, jis man brangiausias už viską šiame pasaulyje. Keista, kad namas man galėjo taip daug reikšti! Tikriausiai jis buvo mano troškimų, tų aistringų troškimų, kurių neįmanoma apibūdinti žodžiais, įsikūnijimas. O jis juos atpažino ir realizavo. Aš turiu savo namą. Ir aš grįžtu į savo namus.

Grįžtu namo. Kol plaukiau laivu, tik apie tai galėjau galvoti...

Pradžioje jaučiausi nežmoniškai nuvargęs, bet vėliau pajutau iš kažkur, iš sielos gilumos, užplūstantį džiaugsmą... Aš plaukiu į namus. Plaukiu į namus...

Namolei, jūreivi, iš jūros sugrįžk,
Medžiokli, iš girios varyk —
Tavęs laukia namų židinys...

23.

Štai taip nusiteikęs aš plaukiau į Angliją. Dabar jau viskas pasibaigė. Kova jau baigėsi, mūšis užbaigtas. Paskutinis mano kelionės etapas.

Toli toli liko mano nežabota jaunystė. Dienos, kai aš galvodavau: "Aš noriu, aš noriu". Bet juk tai buvo taip neseniai. Mažiau nei prieš metus...

Aš gulėjau ant savo gulto ir galvojau galvojau apie praeitį.

Susitikimas su Eli, mūsų pasimatymai Ridžents parke, santuokos įregistravimas merijoje. Namas — jį stato Sentoniksas. Jis užbaigtas. Mano namas. Vien tik mano. Aš tapau tuo, kuo norėjau tapti, kuo visą gyvenimą svajojau tapti. Aš gavau viską, ko troškau, ir dabar plaukiu į namus.

Prieš palikdamas Niujorką, aš parašiau laišką ir išsiunčiau oro paštu, nes norėjau, kad jis pasiektų Angliją anksčiau manęs. Aš parašiau Filpotui. Kažkodėl man atrodė, kad Filpotas mane supras, skirtingai nei visi kiti.

Parašyti yra lengviau negu tai pasakyti. Tačiau jis turi tai žinoti. Visi turi žinoti. Kai kas, manau, manęs nesupras, bet jis, pagalvojau, tikrai supras. Jis pats matė, kokios artimos buvo Eli su Greta. Kaip Eli visur ja pasikliaudavo. Manau, kad jis supras, kad ir aš pripratau pasikliauti Greta. Kaip man bus nepakeliamai sunku vienam gyventi name, kuriame anksčiau gyvenau su Eli, jei neatsiras nieko, kas man pagelbėtų. Nežinau, ar sugebėjau jį įtikinti. Aš stengiausi kiek įmanydamas.

"Aš norėčiau, — rašiau jam, — kad jūs pirmas apie tai sužinotumėt. Jūs buvote mums toks geras, ir, manau,

jūs vienintelis galėsite mus suprasti. Neįsivaizduoju, kaip galėčiau vienas gyventi Čigono palivarke. Visą laiką, būdamas Amerikoje, aš apie tai galvojau ir nutariau, kad vos grįžęs į Angliją paprašysiu Gretos tekėti už manęs. Suprantate, su ja vienintele aš galiu kalbėti apie Eli. Ji mane supras. Galimas dalykas, kad ji atsisakys, bet, tikiuosi, kad ne... Ir tada bus taip, tarsi mes vėl gyvename trise."

Aš perrašiau laišką tris kartus, kol man pavyko išreikšti tai, ką norėjau. Filpotas turėjo jį gauti dviem dienom anksčiau prieš man sugrįžtant.

Kai mes artėjome prie Anglijos krantų, aš pakilau į denį. Aš stebėjau, kaip žemė artėja prie mūsų. "Gerai būtų, jei greta stovėtų Sentoniksas", — pagalvojau. Aš iš tikrųjų to norėjau. Norėjau, kad jis žinotų, jog pildosi mano svajonės, kad pildosi viskas, ką aš buvau suplanavęs, apie ką be perstojo galvojau, ko troškau.

Su Amerika aš jau baigiau. Daugiau niekada nematysiu tų sukčių ir padlaižių, visų, kurių nekenčiau ir kurie, esu tikras, nekenčia manęs ir žiūri į mane kaip į išsišokėlį iš visuomenės padugnių. Į namus grįžtu su pergale. Grįžtu pas savo pušis ir pas savo vingiuotą pavojingą kelią, vedantį per čigonų žemę į namą kalvos viršūnėje. Mano namą! Grįžtu pas tai, ko visą gyvenimą labiausiai troškau. Į savo namą — tą namą, apie kurį svajojau, kurį sumaniau įsigyti, kuris man buvo brangesnis už viską. Ir pas nuostabią moterį... Aš visuomet buvau įsitikinęs, kad kada nors ją sutiksiu. Ir sutikau. Aš pamačiau ją, o ji pamatė mane. Ir mes suartėjome. Nepaprasta moteris. Vos tik ją išvydęs, nuo pirmos sekundės, aš žinojau, kad aš priklausau jai, priklausau visas ir amžinai. Aš esu jos nuosavybė. Ir dabar pagaliau aš vykstu pas ją.

Niekas nepastebėjo, kaip grįžau į Kingston Bišopą. Buvo beveik tamsu, aš atvažiavau traukiniu ir iš stoties nuėjau aplinkiniu keliu, kad nesutikčiau ko nors iš vieti-

nių gyventojų. Tą vakarą nieko nenorėjau matyti...

Saulė buvo jau visai nusileidusi, kai vinguriuojančiu į kalną keliu pasiekiau Čigono palivarką. Buvau iš anksto Gretai pranešęs savo atvykimo laiką. Ji laukė manęs name ant kalvos. Pagaliau! Mes baigėme meluoti ir apgaudinėti — dabar galiu nevaizduoti, kad jos nemyliu, pagalvojau aš, o širdyje juokiausi, kaip man teko vaidinti, tarsi artistui scenoje, jau nuo pat pradžios. Vaidinau žmogų, kuris nenori, kad Greta atvažiuotų ir gyventų su mumis — taip jam ji nepatikusi. O kaip aš stengiausi būti atsargus. Niekas net neturėjo suabejoti, kad buvau nenuoširdus. Atsiminiau tą mūsų barnį, kurį Eli negalėjo neišgirsti.

Jau nuo pirmos mūsų pažinties minutės Greta suprato, koks aš esu iš tikrųjų. Mes niekada neturėjome vienas dėl kito jokių kvailų iliuzijų. Ji mąstė taip kaip aš, jos norai sutapo su manaisiais. Mes troškome užkariauti pasaulį — ne mažiau! Norėjome būti laimingiausi iš visų žmonių. Norėjome patenkinti visas savo ambicijas. Troškome gyventi nieko sau neatsakydami. Prisimenu, kaip aš jai atvėriau savo sielą mūsų pirmo susitikimo metu Hamburge, kai pasakojau apie savo nežabotus troškimus įvairiausiems dalykams. Nuo Gretos man nereikėjo slėpti savo besaikio godumo žemiškoms gėrybėms. Jai pačiai tas godumas būdingas.

— Tam, kad iš gyvenimo paimtum, ką nori, reikalingi pinigai, — tarė ji.

— Suprantu, — sutikau aš, — bet nežinau, kaip juos gauti.

— Vien iš darbo, — svarstė Greta, — net dirbdamas iš visų jėgų, pakankamai jų neuždirbsi. Be to, tu dar ir ne iš tų darbštuolių...

— Dirbti! — pasipiktinau aš. — Man tam reikėtų dirbti visą gyvenimą! Aš nenoriu laukti. Nenoriu laukti ligi senatvės, — svarsčiau. — Tu tikriausiai girdėjai apie tokį vyrą, pavarde Šlimanas, kaip jis dirbo, triūsė, su-

kaupė sau turtus, kad galėtų įgyvendinti savo viso gyvenimo svajonę — nuvykti į Troją ir kasinėti trojiečių kapavietes. Jo svajonė išsipildė, bet jis turėjo laukti ligi keturiasdešimties metų. Aš nenoriu laukti, kol susensiu ir viena koja būsiu karste. Noriu, kad mano norai išsipildytų dabar, kol esu jaunas ir sveikas. Ir tu taip pat, tiesa? — paklausiau.

— Taip. Ir aš žinau būdą, kaip tai pasiekti. Visai nesunku. Stebiuosi, kaip tu pats apie tai nepagalvojai. Juk tu turi pasisekimą merginų tarpe, tiesa? Aš tai matau ir jaučiu.

— Tu manai, kad mane moterys domina ar kada nors rimtai domino? — pasipiktinau aš. — Tik tu. Ir tu tai puikiai žinai. Aš priklausau tau. Supratau tai, vos tave pamatęs. Aš visuomet žinojau, kad sutiksiu tokią kaip tu. Ir sutikau. Aš tau priklausau.

— Manau, kad tai tiesa, — sutiko Greta.

— Iš gyvenimo abu mes norime to paties, — tariau aš.

— Tu tik manęs paklausyk, — pagyvėjusi tarė Greta. — Tai visai nesunku. Tu tik turi vesti turtingą merginą — vieną iš turtingiausių visame pasaulyje. Aš galiu tau padėti tai padaryti.

— Nekalbėk nesąmonių, — susijuokiau aš.

— Čia jokios nesąmonės. Viskas labai paprasta.

— Ne, — atsisakiau aš. — Tai ne man. Aš nenoriu būti turtingos žmonos vyru. Ji man pirks, ką tik panorėsiu, galėsiu sakyti, kas tik patinka, bet ji mane uždarys į auksinį narvą, o aš to visiškai netrokštu. Manęs visiškai nevilioja perspektyva būti grandinėmis prirakintu vergu.

— Tai tau ir negresia. Tavo santuoka netruks ilgai. Vos tik kurį laiką. Juk žmonos miršta, kaip tu pats žinai.

Aš žiūrėjau į ją priblokštas.

— Ką, išsigandai? — paklausė ji.

— Ne, — atsakiau, — neišsigandau.

— Aš taip ir galvojau. Aš pagalvojau, gal tu jau?..

— ji klausiamai pažiūrėjo į mane, bet aš jai nesiruošiau į tą klausimą atsakyti. Manyje dar buvo užsilikęs savisaugos instinktas. Būna paslapčių, kurių nenori niekam atskleisti. Ne todėl, kad tai tokia didžiulė paslaptis, bet tiesiog nesinori tai prisiminti. Ypač apie tą pirmą kartą. Aišku, tai buvo tik kvailiojimas, vaikiškas išdykavimas. Nieko rimto išties. Mane buvo užvaldęs nesuvaldomas noras įsigyti puikų rankinį laikrodį, kokį buvo gavęs dovanų mano mokyklos draugas. Kaip aš jo norėjau! Kainavo jis krūvą pinigų. Jam jį padovanojo turtingas krikštatėvis. Taip, aš jo norėjau, bet supratau, kad turėti tokį laikrodį man nėra lemta. Atėjo diena, kai mes su juo nuėjome pačiuožinėti. Ledas nebuvo pakankamai tvirtas. Ne, mes apie tai nebuvome pagalvoję. Atsitiko taip, kad ledas įlūžo. Aš pričiuožiau prie draugo. Jis dar laikėsi. Jis įsmuko į eketę, bet laikėsi įsikabinęs į ledo kraštą, žeidžiančio jam rankas. Aš privažiavau prie jo ketindamas jį ištraukti, be abejo, bet kaip tik tada sublizgjėo jo laikrodis. "O kas, jei jis palįs po ledu ir paskęs? — pagalvojau aš. — Kaip lengva būtų tai padaryti..."

Beveik nesąmoningai aš atsegiau dirželį, čiupau laikrodį ir, vietoj to, kad jį gelbėti, panardinau jo galvą po vandeniu... Ir palaikiau kurį laiką. Priešintis jis negalėjo — juk buvo po ledu. Mus pamatę pribėgo žmonės. Jie manė, kad aš jam padedu išlipti. Šiaip taip jį ištraukė, padarė dirbtinį kvėpavimą, bet jau buvo per vėlu. Aš paslėpiau tą brangenybę specialioje slėptuvėje, kur laikiau daiktus, kurių nenorėjau rodyti mamai, kad ji nepaklaustų, iš kur aš juos turiu. Kartą, ieškodama adymui mano kojinių, ji vis dėlto tą laikrodį aptiko ir paklausė, kieno jis — ar kartais ne Pito? Žinoma, ne, atsakiau. Aš jau seniai apsikeičiau su vienu berniuku iš mūsų mokyklos.

Mama mane visad nervindavo — visada jaučiau, kad ji per daug apie mane žino. Ir kai ji surado laikrodį, aš išsigandau. Manau, jai kilo įtarimas. Bet ji, žinoma,

negalėjo nieko žinoti. Niekas to nežinojo. Tačiau aš pastebėjau, kad ji vis kažkaip keistai į mane žiūri. Visi buvo įsitikinę, kad aš bandžiau išgelbėti Pitą. Tačiau ji, atrodo, tuo netikėjo. Ji numanė, kaip buvo iš tikrųjų. Ji nenorėjo žinoti tiesos, bet, savo nelaimei, — žinojo, nes per daug gerai mane pažinojo. Kurį laiką jaučiausi šiek tiek kaltas, bet paskui tai praėjo.

O vėliau, kai buvau karinio paruošimo stovykloje, mes su tokiu vyruku, vardu Edas, buvome nuėję į lošimo namus. Man visiškai nesisekė ir pralošiau viską, ką turėjau, o Edas išlošė krūvą pinigų. Kai prieš išeinant jis apkeitė savo žetonus į pinigus, pasirodė, kad jis gerokai praturtėjo. Jo kišenės nuo pinigų net išsipūtė. Staiga iš už kampo iššoko du banditai ir užpuolė mus. Jie rankose turėjo peilius ir mus jais gąsdino. Man jie sužeidė ranką, o Edui jie gerokai durstelėjo į nugarą. Jis parkrito. Tada išgirdome ateinančius žmones. Banditai tuoj pat leidosi į kojas. Aš supratau, kad jei veiksiu greitai... Ir ėmiausi darbo! Suveikė mano puikus refleksas. Apsivyniojęs ranką nosine, ištraukiau peilį iš Edo nugaros ir dūriau porą kartų į jautresnes vietas. Jis atsiduso ir išskrido į dausas. Aš išsigandau, bet tik neilgam, nes supratau, kad viskas bus gerai... Aš net savotiškai didžiavausi, kad sugebėjau susivokti ir veikti taip greitai! "Vargšelis Edas, — pagalvojau aš, — jis visuomet buvo kvailys." Žaibiškai perdėjau pinigus iš jo kišenių į savąsias! Štai ką reiškia laiku susiorientuoti ir žaibiškai veikti, išnaudojant pasitaikiusią progą! Tačiau visa bėda ta, kad progos pasitaiko nelabai dažnai. Kai kurie žmonės išsigąsta nužudę žmogų, bet aš neišsigandau. Bent jau ne tą kartą.

Jūs gal įsivaizduojate, kad taip pasielgti labai paprasta? Lengva tik tada, kai esi tikras, jog tikrai verta. Neįsivaizduoju, kaip Greta tai manyje įžiūrėjo. Bet ji tuo nė neabejojo. Nemanau, kad ji žinojo, jog aš faktiškai jau buvau pasiuntęs į aną pasaulį du žmones. Bet, manau, ji suprato, kad mintis apie nužudymą manęs nešo-

kiruos ir nenuliūdins.

— Na ir kas tai per istorija, Greta, — pasidomėjau aš.

— Galiu tau padėti susipažinti su viena iš Amerikos turtingiausių nuotakų. Aš, daugiau ar mažiau, ją prižiūriu. Aš pas ją gyvenu. Ji manęs labai klauso.

— Manai, kad ji teiksis susidomėti tokiu menkysta kaip aš? — paklausiau su kartėliu. Aš nė sekundei tuo negalėjau patikėti. — Kodėl gi turtinga mergina, galinti išsirinkti bet kurį patrauklų seksualų vyrą, susidomėtų manimi?

— Bet ir tau patrauklumo nestinga, — pareiškė Greta. — Merginos prie tavęs limpa kaip musės prie medaus, argi ne?

Aš nusišypsojau ir pasakiau, kad merginų dėmesio stoka nesiskundžiu.

— Iki šiol ji neturėjo jokių romanų. Ją per daug gerai prižiūrėjo. Jai leisdavo susitikinėti tik su jaunuoliais iš tam tikro visuomenės sluoksnio — bankininkų ir milijonierių sūnumis. Ją ruošė santuokai su pasiturinčiu žmogumi. Ir siaubingai bijoma, kad ji nesutiktų išvaizdaus užsieniečio, besivaikančio jos pinigų. Bet ją, suprantama, prie tokių žmonių labai traukia. Ji tokių jaunuolių nepažįsta, jie kažkas, ko ji anksčiau nėra mačiusi. Tau prieš ją teks suvaidinti tikrą spektaklį! Turėsi įsimylėti į ją iš pirmo žvilgsnio ir pakerėti ją kartą ir visiems laikams! Tai padaryti bus pakankamai lengva. Jai dar niekas jausmingai nėra prisipažinęs meilėje. Tu tai sugebėsi padaryti.

— Pabandyti galėčiau, — tariau abejodamas.

— Mes galėtume visa tai suvaidinti, — įtikinėjo mane Greta.

— Jos šeima įsikiš, ir viskam bus galas...

— Ne, jie neįsikiš, — nuramino mane ji. — Apie tai jie nieko nežinos. Bent jau iki to laiko, kai jau bus per vėlu. Tada tu jau būsi su ja paslapčia susituokęs.

— Mat ką tu sugalvojai?

Po to mes aptarėme sugalvotą spektaklį, suplanavome visus įvykius. Ne, ne detaliai, negalvokite. Greta grįžo į Ameriką, bet mes su ja palaikėme ryšius. Aš vieną po kito keičiau darbus. Parašiau jai apie Čigono palivarką ir apie tai, kad aš jo noriu, o ji į tai atsakė, kad jis pasitarnaus puikia dekoracija, kurios fone išsivystys romantiška istorija. Mes suplanavome, kad mūsų su Eli susitikimas turėtų įvykti būtent ten. Greta gi turėjo įkalbėti Eli Anglijoje įsigyti namą ir, vos sulaukus pilnametystės, pabėgti nuo giminaičių.

Taigi mes ir pradėjome. Greta pasirodė esanti puiki planuotoja. Nemanau, kad tai padaryti būčiau galėjęs geriau nei ji, tačiau buvau tikras, kad savo rolę suvaidinsiu gerai. Aš visuomet mėgdavau vaidinti. Štai taip viskas ir atsitiko. Štai kaip aš sutikau Eli.

Buvo šaunu visa tai. Pasiutiškai šaunu, nes, be abejonės, visuose mano veiksmuose visuomet buvo rizikos elementas — visą laiką buvo galimybė, kad kur nors suklupsiu. Mane ypač jaudino tai, kad turėsiu susitikti su Greta. Privalėjau elgtis taip, kad nė žvilgsniu neišsiduočiau. Aš stengiausi į ją nežiūrėti. Mes iš anksto susitarėme, kad aš apsimesiu jos nemėgstąs, kad pavyduliauju jai Eli. Savo rolę vaidinau puikiai. Prisimenu dieną, kai ji atvažiavo pas mus. Mes suvaidinome barnį, — barnį, kurį Eli turėjo išgirsti. Gal tada mes truputį persistengėme. Bet nemanau. Kartais aš bijodavau, kad Eli staiga ims ir viską supras, bet ji, mano galva, taip nieko ir nesuprato. Nors tiksliai nežinau... Aš jos niekada nesupratau iki galo.

Vaizduoti Eli mylintį nebuvo sunku. Ji buvo labai miela. Tikrai labai miela. Tik kartais aš jos bijodavau, nes ji kartais galėdavo ką nors padaryti net manęs neperspėjusi. Ir ji žinojo tokių dalykų, ko aš nė neįsivaizdavau ją žinant. Bet ji mane mylėjo. Taip, ji mane tikrai mylėjo. Kartais man atrodydavo, kad ir aš ją myliu...

Žinoma, tai buvo visiškai kitaip nei su Greta. Aš

priklausiau Gretai. Ji buvo sekso įsikūnijimas. Aš dėl jos krausčiausi iš proto ir aš turėjau save tvardyti. Eli gi buvo visiškai kitokia. Suprantama, man buvo malonu su ja gyventi. Taip, kaip dabar pagalvoju, tai tikrai keista. Gyventi su ja man net labai patiko.

Aš pasakoju apie tai, kadangi būtent tokios mintys buvo mane apnikusios tą vakarą, kai sugrįžau iš Amerikos. Tada, kai jaučiausi tarsi esąs devintame danguje, pasiekęs viską, ko troškau, nepaisant didžiulės rizikos. Pavojų, nepaisant eilinės žmogžudystės, kurią man teko įvykdyti, ką ir pats pripažįstu!

Taip, čia neapsieita be išradingumo. Kartais mane apimdavo abejonės, bet aš vis dėlto supratau, kad niekas nė neįtars, kaip mes tai atlikome. Dabar jau neliko jokios rizikos, jokių pavojų, ir aš grįžtu į Čigono palivarką tokiu pat žingsniu, kokiu ėjau tada, kai pirmąsyk pamačiau ant sienos skelbimą ir nuėjau pažiūrėti senojo namo griuvėsių. Kelias kilo aukštyn, štai jau ir posūkis...

Ir čia aš pamačiau ją. Noriu pasakyti, pamačiau Eli. Aš kaip tik išėjau iš už kampo toje pat vietoje, kur atsitikdavo visos avarijos. Ji stovėjo ten pat, kaip ir tąsyk, skarotos eglės šešėlyje. Visiškai toje pačioje vietoje, kur stovėjo tada, kai ji kiek išsigando staiga pamačius mane, o aš — ją. Kaip tik ten mes pirmąsyk pažvelgėme vienas į kitą, po to aš priėjau prie jos ir užkalbinau, vaidindamas rolę jaunuolio, įsimylėjusio iš pirmo žvilgsnio. Ir vaidinau aš visai neblogai. Sakau jums, juk aš neblogas artistas!

Bet dabar aš visiškai nesitikėjau ją čia pamatyti.. Noriu pasakyti, argi aš dabar galėjau ją matyti? Bet aš ją mačiau... Ir ji žiūrėjo man tiesiai į akis. Tik šį kartą jos žvilgsnyje buvo kažkas, ko aš išsigandau. Labai išsigandau. Ji žiūrėjo į mane taip, tarsi manęs nematytų. Taip, būtent tai noriu pasakyti — juk aš žinojau, kad jos ten nėra. Aš žinojau, kad ji mirusi, bet mačiau ją... Ji numirė, jos palaikai palaidoti kapinėse Jungtinėse Amerikos

Valstijose. Bet ji vis vien stovėjo po skarota egle ir žiūrėjo į mane. Ne, ne į mane. Ji atrodė taip, tarsi būtų manęs laukusi, o jos veide atsispindėjo meilė, ta pati meilė, kokią mačiau kartą, kai ji, iš lengvo liesdama gitaros stygas, manęs paklausė: "Apie ką tu galvoji", o aš, neatsakęs paklausiau: "Kodėl tu klausi?", tada ji atsakė: "Tu į mane žiūri taip, tarsi mylėtum". Ir aš į tai pasakiau kažkokią kvailystę, lyg ir: "Žinoma, aš tave myliu".

Aš sustojau tarsi žemėn įkastas. Tarsi įkastas pačiame kelio viduryje. Mane purtė drebulys.

— Eli, — ištariau balsu.

Ji nepajudėjo iš vietos. Stovėjo ir žiūrėjo... Žiūrėjo kiaurai mane. Šitai mane išgąsdino — todėl, kad aš žinojau, jog jei nors minutėlei susimąstysiu, tai suprasiu, kodėl ji manęs nemato, o suprasti to aš nenorėjau. Ne, aš nenorėjau to suprasti. Aš buvau visiškai tikras, kad aš to nenorėjau. Ji žiūrėjo ten, kur aš stovėjau, ir manęs nematė. Ir tada aš puoliau bėgti. Kaip skalikų vejamas kiškis aš bėgau keliu ten, kur švietė mano namo žiburiai, kol manęs neapleido ta beprasmiška baimė. Aš triumfavau. Aš grįžau namo. Aš buvau tas medžioklis, atvaręs iš girios prie savo namų židinio, sugrįžęs pas tą nuostabią moterį, kurios geidžiau labiausiai nei bet ko šioje žemėje ir kuriai priklausiau kūnu ir siela.

Dabar mes susituoksime ir gyvensime mūsų name. Mes gavome viską, dėl ko kovojome! Mes nugalėjome... Dabar galime atsipūsti!

Durys nebuvo užrakintos. Aš įėjau, tyčiomis trepsėdamas kojomis, ir nukeliavau tiesiai į biblioteką. Greta stovėjo prie lango ir manęs laukė. Ji buvo žavinga. Ji buvo pati žavingiausia ir gražiausia moteris, kokią man kada nors buvo tekę matyti. Ji buvo Brunhilda, svarbiausia iš valkirijų, su savo auksu spindinčiais plaukais. Ji skleidė sekso kvapą ir skonį. Juk mes taip ilgai turėjome be to apsieiti, aišku, išskyrus tuos retus trumpus susitikimus "Kaprize".

Aš puoliau jai į glėbį, visai kaip tas jūreivis, sugrįžęs iš jūros. Taip, tai buvo viena iš nuostabiausių mano gyvenimo akimirkų.

Pagaliau mes nusileidome žemėn. Aš atsisėdau, ir ji priešais mane pažėrė pluoštelį laiškų. Beveik automatiškai aš išsirinkau vieną, su amerikietišku ženkliuku. Tai buvo avialaiškas nuo Lipinkoto. Įdomu, kas jame, kodėl jis užsimanė man parašyti?

— Na, — patenkinta su palengvėjimu atsiduso Greta, — mes tai padarėme.

— Pergalės diena išaušo, — pareiškiau aš.

Ir mes prapliupome juoktis — juokėmės negalėdami nustoti... Ant stalo stovėjo šampanas. Aš atidariau butelį ir mes išgėrėme į vienas kito sveikatą.

— Šis namas nuostabus, — tariau žvalgydamasis aplink. — Dabar jis man atrodo dar gražesnis nei anksčiau. Sentoniksas... Bet aš juk tau dar nepasakiau... Sentoniksas mirė.

— O Viešpatie, — atsiduso Greta. — Kaip gaila. Atrodo, jis iš tikrųjų sirgo?

— Žinoma, sirgo. Aš niekada nenorėjau apie tai galvoti. Aš jį aplankiau prieš mirtį.

Greta krūptelėjo.

— Tavo vietoje aš to nebūčiau dariusi. Ar jis tau ką nors pasakė?

— Nieko ypatingo. Jis man pasakė, kad esu visiškas kvailys ir kad man reikėjo eiti kitu keliu.

— Ką jis turėjo omeny, sakydamas "kitu keliu"?

— Nežinau, ką jis tuo norėjo pasakyti, — prisipažinau. — Jis tikriausiai kliedėjo. Pats nesuvokė, ką sakąs.

— Na, šis namas — puikus paminklas jo atminimui, — tarė Greta. — Manau, mes jo neparduosime?

Aš spoksojau į ją:

— Žinoma, ne. Negi tu galvoji, kad aš norėsiu gyventi kur nors kitur?

— Bet juk mes negalime čia gyventi visą laiką, — pareiškė Greta. — Ištisus metus. Palaidoti save tokioje skylėje?

— Bet aš noriu gyventi būtent čia. Visada apie tai svajojau.

— Taip, žinoma. Bet tu tik, Maikai, pagalvok, mes turime galybes pinigų. Mes galime važiuoti, kur panorėję! Galime aplankyti visą Europą, keliausime į safarį Afrikon. Prieš mus — kupinas nuotykių gyvenimas. Mes keliausime ir ieškosime gražių daiktų — paveikslų, pavyzdžiui. Aplankysime ir Aziją. Negi tavęs nevilioja kupinas nuotykių gyvenimas?

— Na, manau, kad taip... Bet mes visuomet sugrįšime čionai, gerai?

Mane apėmė keistas jausmas — keistai pajutau, kad kažkas kažkur negerai... Juk aš visą laiką svajojau tik apie savo namą ir apie Gretą. Troškau tiktai jų. O jai to neužteko. Aš tai mačiau. Ir tai buvo tik pradžia... Jos norų pradžia. Ji tik pradėjo suprasti, kad galima turėti viską, ko nori. Ir mane staiga užplūdo bloga nuojauta, ir aš net pradėjau virpėti.

— Kas tau, Maikai? Tu visas drebi. Gal kartais peršalai?

— Priežastis visai kita, — atsakiau.

— Na, tai kas gi, Maikai?

— Aš mačiau Eli, — nedrąsiai prisipažinau.

— Ką reiškia tas "mačiau Eli"?

— Kai einant keliu, užsukau už posūkio, pamačiau ją ten, stovinčią po egle ir žiūrinčią į mane... Tiksliau — į mano pusę.

Greta įdėmiai žiūrėjo į mane.

— Nebūk juokingas. Tu... tu tik įsivaizdavai.

— Gal ir įsivaizdavau. Tai juk Čigono palivarkas, neužmiršk... Eli ten stovėjo, taip, ir atrodė ji... visiškai laiminga. Kaip paprastai, tarsi ji... ten visą laiką buvo ir bus.

— Maikai! — Greta čiupo man už peties. — Liaukis, Maikai. Gal pakeliui tu išgėrei?

— Ne, ką tu! Laukiau, kol būsiu čia, su tavimi. Žinojau, kad tu paruoši mums šampano.

— Na, gerai. Užmirškime Eli ir išgerkime už mus.

— Bet tai buvo Eli, — nenurimau aš.

— Kaip ji galėjo ten atsirasti? Gal tai buvo tik šviesos žaismas?

— Tai buvo Eli. Ji stovėjo ten. Ji ten laukė manęs ir žiūrėjo į mane. Bet nematė. Greta, ji manęs nematė! — iššaukiau aš. — Ir aš žinau, kodėl. Aš žinau, kodėl ji manęs nematė.

— Ką tu tuo nori pasakyti?

— Todėl, kad tai buvau ne aš, — paslaptingai švokščiau aš. — Manęs ten nebuvo. Ten nebuvo nieko, išskyrus nesibaigiančią naktį. — Ir, siaubo kupinu balsu, iššaukiau: — Gimsta žmonės kasdien... Vieniems skirta džiaugsmai ir linksmybės, o nesibaigianti naktis — tiems kitiems. Čia apie mane, Greta, apie mane. Ar tu atsimeni, Greta, — tęsiau, — kaip ji sėdėdavo štai čia, ant šios sofos, ir tyliai dainuodavo šią dainą, pritardama sau gitara, taip švelniai švelniai... Atsimeni? Tu turi atsiminti. “Gimsta žmonės kas vakarą, rytą, — vos girdimai uždainavau aš, — taip kasmet, kas savaitę, kasdien... Vieniems skirta džiaugsmai ir linksmybės”. Tai apie Eli, Greta. Ji buvo gimusi džiaugsmams ir linksmybėms... O nesibaigianti naktis — tiems kitiems. Štai ką mano mama apie mane žinojo. Ji žinojo, kad aš gimęs nesibaigiančiai nakčiai, kad manęs laukia nesibaigianti naktis... Ir Sentoniksas tai žinojo. Jis žinojo, kad einu tuo keliu. Bet viskas galėjo būti kitaip. Vieną sekundę, per tą vieną sekundę, kol Eli dainavo šią dainą, aš būčiau galėjęs pakeisti savo likimą ir būti laimingas su Eli. Ir gyventi su Eli ilgai ilgai...

— Nieko tu negalėjai, — paprieštaravo Greta. — Nebūčiau niekada patikėjusi, kad tu gali pamesti sveiką

protą, Maikai. — Ji vėl šiurkščiai papurtė mane už peties: — Atsipeikėk!

Aš negalėjau nuo jos atitraukti akių.

— Atleisk man, Greta. Kokių aš čia niekų pripaisčiau?

— Tave, matau, ten Valstijose gerokai nustekeno. Bet tu viską atlikai kaip reikiant, ar ne? Klausiu apie finansinius reikalus?

— Viskas klostosi puikiai, — atsakiau. — Mūsų ateitis užtikrinta. Mūsų nuostabi ateitis.

— Tu kalbi labai keistai. Įdomu, ką tau parašė Lipinkotas?

Aš paėmiau laišką ir jį atplėšiau. Voke buvo tiktai laikraščio iškarpa, beje, gana sulamdyta. Matyt, ne nauja ir pabuvojusi ne vienose rankose. Ėmiausi ją apžiūrinėti. Nuotraukoje buvo gatvė. Tą gatvę iškart pažinau — fone matėsi didingas pastatas. Tai buvo gatvė Hamburge. Fotografo link ėjo žmonės, o jų priekyje — susikibusi už parankių porelė. Tai buvo Greta ir aš. Taigi Lipinkotas žinojo viską. Jis visą laiką žinojo, kad buvau pažįstamas su Greta anksčiau. Greičiausiai jam kažkas kažkada tą iškarpą buvo atsiuntęs, gal net be blogų kėslų. Gal tiesiog buvo patenkintas atpažinęs mis Gretą Andersen vaikščiojančią po Hamburgą. Lipinkotas žinojo, kad aš pažįstu Gretą, ir aš prisiminiau, kaip jis atkakliai mane klausinėjo, ar aš pažįstamas su Greta Andersen. Aš, žinoma, pasakiau, kad ne, nepažįstamas, ir jis suprato, jog meluoju. Štai nuo tada jis ir pradėjo į mane įtariamai žiūrėti.

Ir aš tada staiga išsigandau. Lipinkotas, aišku, negalėjo žinoti, kad aš nužudžiau Eli. Tačiau kai ką įtarti jis galėjo. Gal jis ir spėliojo, kas tai padarė.

— Klausyk, Greta, — kreipiausi aš. — Vadinasi, jis žinojo, jog mes buvome pažįstami. Žinojo iš pat pradžių. Aš visą laiką nekenčiau to seno lapino, o jis nekentė tavęs. Kai tik jis sužinos apie mūsų ketinimą susituokti, viską supras. — Bet dabar man tapo aišku, kad

Lipinkotas jau seniai įtarė, kad mes su Greta ruošiamės susituokti, įtarė, kad mes pažinojome vienas kitą, gal net ir tai, jog buvome meilužiai.

— Maikai, gal baigsi drebėti iš baimės kaip medžiotojo vejamas kiškis! Taip, būtent taip aš ir pasakiau — kaip medžiotojo vejamas kiškis. Aš tavimi visuomet žavėjausi, o dabar tu ėmei ir praskydai. Visi tave gąsdina.

— Nutilk.

— Bet juk tai tiesa.

— Nesibaigianti naktis.

Daugiau aš negalėjau kalbėti apie nieką kitą. Tie žodžiai įstrigo man galvoje, aš vis galvojau ir galvojau, ką jie galėtų reikšti? Nesibaigianti naktis. Tai reiškia sutemas. Štai kodėl Eli manęs nematė... Aš sugebu matyti mirusius, o jie manęs — ne, nors aš gyvas. Jie manęs nemato, nes faktiškai manęs nėra. Žmogaus, kurį mylėjo Eli, jau nėra. Jis savo noru ištirpo nesibaigiančioje naktyje. Aš panarinau galvą.

— Nesibaigianti naktis, — vėl pakartojau aš.

— Nustok tai kartojęs! — suklykė Greta. — Būk vyras, Maikai. Užmiršk tuos savo absurdiškus prietarus ir įtarinėjimus.

— Kaip man tai padaryti? — paklausiau. — Aš pardaviau savo sielą, kad gaučiau Čigono palivarką, argi ne taip? O čia, pasirodo, mūsų tykoja nelaimės. Ir Eli, ir manęs, ir galbūt tavęs taip pat.

— Apie ką tu čia?

Aš atsikėliau ir priėjau prie jos. Aš ją mylėjau. Taip, mylėjau ir vis dar jaučiau jai fizinį geismą. Bet argi tai nėra vienas ir tas pats — meilė, neapykanta, geismas? Visi šie trys jausmai viename, ir vienas jų — trijuose? Eli aš niekada negalėjau jausti neapykantos, bet Gretos aš nekenčiau. Neapykanta jai man teikė džiaugsmo, aš jos nekenčiau iš visos širdies, iš kurios džiaugsmingai veržėsi troškimas. Ne, aš negaliu ilgiau laukti, kad tai

atlikti atsargesniu būdu. Aš to nenoriu... Prisiartinau prie jos.

— Tu — šlykšti kalė! — suriaumojau aš. — Prakeikta žavinga auksaplaukė kalė! Ir tu nesi saugi, Greta. Saugokis manęs! Supranti? Aš išmokau žudyti žmones ir iš to patirti malonumą. Aš buvau linksmas tą dieną, nes žinojau, kad Eli nukris nuo arklio ir užsimuš. Aš džiūgavau tą rytą, laukdamas jos mirties, bet niekuomet aš nebuvau taip nusiteikęs ką nors nužudyti kaip dabar. Šis kartas turi visiškai kitą atspalvį... Man neužtenka žinoti, kad kažkas numirs nuo per pusryčius prarytos piliulės ar, kaip tai buvo su ta sene, užsimuš pastūmėta karjere. Aš trokštu tai padaryti savo rankomis!

Štai dabar Greta išsigando. Greta, kuriai aš priklausiau nuo tų dienų, kai sutikau ją Hamburge, o ją sutikęs, apsimečiau sergąs ir mečiau darbą, — kad tik galėčiau būti su ja. Taip, tada aš priklausiau jai ir kūnu, ir siela. Bet dabar aš jai jau nepriklausiau. Aš priklausiau tik pats sau. Aš keliavau į kitą karalystę, pas tą, apie kurią svajojau.

Greta išsigando. Man patiko matyti ją išsigandusią, ir aš suspaudžiau pirštus aplink jos kaklą. Taip, net dabar, kai aš čia sėdžiu ir rašau šias eilutes, pasakodamas apie save (turiu pripažinti, kad tai daryti ypatingai malonu), pasakodamas, ką man yra tekę patirti ir apie ką mąstyti ir kaip aš apgaudinėdavau visus, — taip, netgi dabar aš jaučiu didžiulį pasitenkinimą. O kai nužudžiau Gretą, aš išties jaučiausi neapsakomai laimingas.

24.

Tiesą sakant, daugiau pasakoti beveik nėra apie ką. Įvykiai pasiekė kulminaciją. Viskas, kas galėjo įvykti — įvyko. Ilgai aš sėdėjau vienas, ir tada jie atėjo. Neatsimenu, ar jie visi atėjo drauge... Nemanau, kad jie čia buvo iš pat pradžių, nes, priešingu atveju, jie man būtų sutrukdę pasmaugti Gretą. Pastebėjau, kad pirmas atėjo Ponas Dievas. Aišku, ne tas, kur gyvena Danguje. Ne, aš čia tiesiog susipainiojau... Turiu omenyje majorą Filpotą. Man jis visuomet patiko. Manau, ir aš jam taip pat. Jis išties kažkuo buvo panašus į Dievą — jei Dievas, aišku, būtų ne kažkokia antgamtiška būtybė, gyvenanti kažkur dausose, o vienas iš mūsų. Majoras buvo labai doras žmogus. Doras ir geras. Jis rūpinosi viskuo ir visais. Stengėsi visiems padėti kuo galėdamas.

Neįsivaizduoju, kiek jis apie mane žinojo. Atsimenu, kaip jis tą dieną aukcione, kažkaip keistai į mane žiūrėdamas, patarė sutramdyti savo džiaugsmą, kad neprisišaukčiau nelaimės. Įdomu, kodėl jis tai pasakė būtent tą dieną?

Ir vėliau, kai mes stovėjome prieš tą drabužių krūvelę, kuri pasirodė esanti Eli, dėvinti jojimo kostiumą... Įdomu, ar tada jis ką nors įtarė, kad aš taip pat buvau prie to prikišęs nagus?

Gretai numirus, aš, kaip jau sakiau, ilgai sėdėjau krėsle, spoksodamas į taurę, iš kurios anksčiau gėriau šampaną. Ji buvo tuščia. Visur aplinkui buvo tuštuma... Švietė tik viena lempa kampe, kurią mes dar su Greta buvome įjungę. Ji skleidė labai mažai šviesos, saulė taip pat... Manau, saulė jau buvo seniai nusileidusi. Aš sė-

dėjau ir viskam abejingas laukiau, kas bus toliau.

Tada, atrodo, pradėjo rinktis žmonės. O gal jie visi atėjo iškart? Ir tikriausiai jie atėjo labai tyliai, nes pradžioje aš nieko nepajutau ir nepamačiau.

Jei šalia manęs būtų buvęs Sentoniksas, jis būtų man pasakęs, ką daryti. Bet Sentoniksas buvo miręs. Jis nukeliavo kitu keliu nei aš, todėl padėti man niekuo negalėjo. Iš tikrųjų niekas man negalėjo padėti.

Po kurio laiko aš pastebėjau daktarą Šou. Jis buvo toks tylus, kad pradžioje aš jo nė nepastebėjau minioje. Jis sėdėjo visai šalia manęs ir kažko laukė. Paskui aš supratau, kad jis tikriausiai laukė, kada aš prabilsiu.

— Aš sugrįžau į namus, — tariau.

Jam už nugaros taip pat buvo kažkokie žmonės. Jie, atrodė, kažko laukė — laukė, kad jis kažką darytų.

— Greta mirė, — pasakiau aš jam. — Aš ją nužudžiau. Manau, kad geriau būtų, jei jos lavoną iš čia išvežtumėt, gerai?

Kažkur kažkodėl blykstelėjo ryški šviesa. Tikriausiai policijos fotografas fotografavo lavoną. Daktaras Šou nusisuko ir kažkam griežtai įsakė:

— Dar ne laikas.

Jis ir vėl atsisuko į mane. Pasilenkęs prie jo, aš sušnibždėjau:

— Šį vakarą aš mačiau Eli.

— Štai kaip? Kurgi?

— Ant kelio. Ji stovėjo po plačiašake egle. Žinote, ten, kur ją sutikau pirmą kartą. — Aš patylėjau, o po to pridūriau: — Ji manęs nematė... Ir negalėjo matyti, nes manęs ten nebuvo, — aš ir vėl nutilau. — Man dėl to liūdna. Man dėl to labai liūdna...

— Toje vaistų kapsulėje buvo cianidas, tiesa? Jūs padavėte ją Eli tą rytą?

— Ji jas gerdavo nuo šienligės, — paaiškinau. — Rytais ji visuomet išgerdavo vieną dėl profilaktikos, prieš eidama pajodinėti. Mes su Greta pripildėme porą kap-

sulių nuodais nuo širšių, kuriuos radome daržinėje, ir gražiai jas vėl suklijavome taip, kad nieko negalima būtų pastebėti. Visa tai mes atlikome “Kaprize”. Sumaniai, ar ne? — Ir aš susijuokiau. Tai buvo keistas juokas — pats tai girdėjau. Labiau panašus į kikenimą. — Juk jūs pats buvote patikrinęs visus jos vaistus, kai lankėtės pas ją dėl kojos, ar ne? — paklausiau. — Migdomieji, antialerginiai, viskas buvo gerai, argi ne taip? Tarp jų nebuvo nieko įtartino...

— Taip, nieko įtartino, — sutiko daktaras Šou. — Tai buvo visai nekalti vaistai.

— Gudriai mes visa tai padarėme, ar ne? — paklausiau aš.

— Gudriai, bet ne visiškai.

— Ir vis dėlto aš neįsivaizduoju, kaip jūs tai supratote?

— Mes tai supratome atsitikus antrajam nelaimingam įvykiui, juk tos mirties jūs neplanavote.

— Klodijos Hardkasl?

— Taip. Ji žuvo visiškai taip kaip ir Eli. Ji nukrito nuo arklio medžioklės metu. Klodija buvo labai sveika, bet čia ji staiga nukrito nuo arklio ir numirė... Visa tai įvyko daugelio žmonių akivaizdoje, todėl ją tuoj pat pakėlė ir pajuto cianido kvapą. Jei ji kaip Eli būtų išgulėjusi lauke keletą valandų, tas kvapas būtų išgaravęs ir nebūtų likę jokių pėdsakų, jokių įkalčių. Neįsivaizudoju, kaip ta kapsulė pateko į Klodijos rankas. Greičiausiai jūs ją užmiršote “Kaprize”. Ar Klodija ten kartais užeidavo? Ten rado jos pirštų atspaudų, ir ten ji buvo pametusi savo žiebtuvėlį.

— Mes privalėjome būti atsargesni. Buvome pavargę, nes kapsules užpildyti cianidu nebuvo labai lengva.

Tada aš paklausiau:

— Jūs įtarėte mane nužudžius Eli, tiesa? Jūs visi? — aš apžvelgiau aplink mane susirinkusias kažkokias figūras, kurias mačiau tarsi per rūką. — Visi ligi vieno?

— Taip, įtarėme. Bet nebuvome tikri, kad sugebėsime tai įrodyti.

— Jums derėjo mane perspėti, — papriekaištavau jam.

— Aš nesu policininkas, — atsakė daktaras Šou.

— O kas gi jūs?

— Esu gydytojas.

— Man gydytojas nereikalingas, — tariau aš.

— Dar pamatysime...

Tada aš pažvelgiau į Filpotą ir tariau:

— O jūs ką čia veikiate? Atėjote mane nuteisti, dalyvauti mano teismo procese?

— Esu viso labo tik taikos teisėjas, — tarė jis. — Čia esu kaip jūsų draugas.

— Mano draugas? — nustebau aš.

— Kaip Eli draugas, — atsakė jis.

Aš nieko nesupratau. Aš išvis nieko nesupratau, bet jaučiausi čia esąs svarbiu asmeniu. Aplinkui mane blaškėsi žmonės. Policija ir gydytojai, Šou ir Filpotas, kuris savaip taip pat buvo pareigūnas. Visa ta procedūra buvo taip sudėtinga, kad aš ir pats joje galop susipainiojau. Aš jaučiausi labai nuvargęs. Paskutiniu metu aš kažkodėl nei iš šio, nei iš to nuvargdavau ir iš karto užmigdavau...

O žmonės vis ateidavo ir išeidavo. Ateidavo pažiūrėti į mane — įvairiausi žmonės... advokatai, reikalų patikėtiniai, dar kažkoks juristas ir su juo daktarai. Keletas daktarų. Jie mane nervino savo klausimais ir aš nenorėjau jiems nieko atsakinėti.

Vienas jų primygtinai manęs klausė, ar aš neturiu kokio nors noro. Aš atsakiau, kad taip. Man tik reikia tušinuko ir daugybės popieriaus. Suprantama, aš norėjau viską užrašyti, užrašyti, kaip viskas vyko ir kaip tai atsitiko. Norėjau paaiškinti, ką aš jaučiau ir apie ką galvojau. Kuo daugiau aš apie save galvojau, tuo labiau aš buvau tikras, kad tai bus įdomu visiems. Todėl, kad aš

nesu eilinis žmogus. Aš išties įdomus žmogus ir dariau įdomius dalykus.

Tie gydytojai, bent jau vienas jų, atrodo, pamanė, kad tai gera mintis.

— Juk žmogus visuomet turi teisę į paskutinį žodį, tad kodėl manasis negalėtų būti išreikštas raštiškai? Kada nors gal žmonės galės tai perskaityti.

Ir jie man suteikė tą galimybę. Bet ilgai rašyti aš negalėdavau. Aš greitai pavargdavau. Girdėjau kažką minint tokį reiškinį, kaip "sumažėjęs atsakomybės jausmas", o kitą — jam prieštaraujant. Gali išgirsti įvairiausių dalykų... Kartais kalbėtojai nė nemano, kad jūs klausotės. Vėliau aš turėjau vykti į teismą ir paprašiau atnešti mano pačią geriausią eilutę. Juk aš ten turėjau padaryti gerą įspūdį. Pasirodo, aš jau seniai buvau sekamas. Tų naujų tarnų. Manau, kad juos pasamdė ir įpareigojo mane sekti Lipinkotas. Jie iškniso per daug visokiausių dalykų apie mane ir Gretą. Juokinga, bet jai mirus, aš ją beveik užmiršau... Po to, kai aš ją nužudžiau, ji mane nustojo dominusi.

Aš pabandžiau susigrąžinti tą nuostabų patirtos pergalės jausmą, užliejusį mane, ją pasmaugus. Bet netgi jo jau neliko...

Kartą man visiškai netikėtai atvedė mano motiną. Ji stovėjo tarpduryje ir žiūrėjo į mane. Ji neatrodė tokia susirūpinusi, kaip paprastai. Greičiau ji atrodė nuliūdusi. Mes neturėjome ką vienas kitam pasakyti.

— Aš stengiausi, Maikai, — tepasakė ji, — iš visų jėgų stengiausi atitolinti tave nuo bėdos. Bet man nepavyko. Aš visada bijojau, kad nepavyks.

— Tiek to, mama, nereikia savęs graužti. Tu niekuo nekalta. Aš nuėjau tuo keliu, kokiu norėjau.

Būtent tai pasakė ir Sentoniksas, — staiga man atėjo į galvą mintis. Jis bijojo dėl manęs. Ir taip pat nieko nesugebėjo padaryti. Niekas nieko nesugebėjo padaryti, išskyrus mane patį tikriausiai... Nežinau, nesu tuo tik-

ras. Bet aš vis prisimenu tą dieną, kai Eli manęs paklausė: "Apie ką tu galvoji taip žiūrėdamas į mane?" O aš jai atsakiau: "Kaip taip?" Ji atsakė: "Taip, tarsi mane mylėtum". Tikriausiai aš ją išties mylėjau. Galėjau ją mylėti. Ji buvo tokia meili, manoji Eli. Jai buvo nubrėžtas kelias laimingas.... Bėda tiktai, kad aš visuomet buvau per daug gobšus. Gobšus viskam, o gauti tai norėjau tik lengvu būdu...

Tą dieną, — atsimenate? — kai aš pirmą kartą atvykau į Čigono palivarką ir sutikau Eli, eidami keliu mes sutikome Esterą. Ji tada liepė visiems laikams išvažiuoti iš Čigono palivarko. Štai tada man ir atėjo į galvą mintis jai mokėti. Aš supratau, kad už pinigus ji gali padaryti viską. Ir aš pradėjau jai mokėti. O ji ėmė Eli įspėjinėti, bauginti, vertė ją jaustis esant pavojuje. Aš nusprendžiau, kad jei Eli mirs nuo šoko, bauginimus palaikys neabejotinu įkalčiu. Tą pačią pirmąją dieną, dabar tai žinau, esu tuo įsitikinęs, Estera išties išsigando. Ji išties išsigando dėl Eli. Ji ją perspėjo, ji ją įkalbinėjo išvažiuoti, visam laikui užmiršti Čigono palivarką, neturėti jokių reikalų su manimi... Tada aš to nesupratau. Ir Eli to nesuprato.

Gal Eli bijojo manęs? Galėjo taip būti, bet net ji pati to nesuprato. Ji jautė, kad jai kažkas gresia, žinojo, kad jos laukia nelaimė. Ir Sentoniksas juto manyje esant blogį, kaip ir mano motina. Tikriausiai visi trys tai žinojo. Žinojo tai ir Eli, tik ji to nepaisė, niekada nepaisė. Keista, viskas labai keista. Dabar žinau, kad mes kartu buvome labai laimingi. Taip, labai laimingi. Kad taip aš būčiau tai tada supratęs... Kiekvienas turi gyvenime šansą. Aš savojo neišnaudojau.

Keista, argi ne, kad aš visiškai neprisimenu Gretos.

Net mano gražuolis namas man nerūpi.

Tiktai Eli... Bet su Eli mums daugiau nelemta susitikti. Aš esu paskendęs nesibaigiančioje naktyje... Štai ir mano istorijos galas.

Mano gale yra mano pradžia — štai kaip sako žmonės.

Bet ką gi tai reiškia?

Kuo prasideda mano istorija? Reikia pasistengti prisiminti...

Agata Kristi
NESIBAIGIANTI NAKTIS

Redagavo Jadvyga DAMBRAUSKIENĖ
Viršelį maketavo Vaidas RADZICKAS

1999. Užs. Nr. 806. Leidėjas "Sirokas".
Spausdino UAB "Ergos spaustuvė",
P.Vileišio 18, 2055 Vilnius

AGATA KRISTI

Agata Kristi (Agatha Christie) išgarsėjo pasaulyje kaip Nusikaltimų karalienė. Jos knygos parduotos daugiau nei milijardo egzempliorių tiražu anglų kalba ir dar milijardo egzempliorių tiražu kitomis keturiasdešimt keturiomis kalbomis. Ji plačiausiai leidžiama visų laikų rašytoja, ją lenkia tik Biblija ir Šekspyras. Ji yra 79 kriminalinių romanų ir trumpų apsakymų rinkinių, 19 pjesių ir 6 romanų, pasirašytų Marijos Vestmekot (Mary Westmacott) vardu, autorė.

Agata Kristi gimė Torkvėjuje. Jos pirmasis romanas "Paslaptinga afera Stailse" buvo parašytas baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, kurio metu ji tarnavo medicinos sesele. Tada ji ir sukūrė Erkiulį Puaro, mažąjį belgų seklį, kuriam buvo lemta tapti populiariausiu po Šerloko Holmso sekliu kriminaliniuose romanuose. Romanas buvo išleistas tik 1920 m. "Bodley Head" leidykloje.

Nuo 1920 iki 1926 m. Agata Kristi kasmet išleisdavo po vieną knygą. 1926 m. ji parašė savo šedevrą "Rodžerio Ekroido nužudymas". Tai buvo pirmoji jos knyga, išleista "Harper Collins" leidykloje. Taip prasidėjo autorės ir šios leidyklos bendradarbiavimas, kuris tęsėsi ištisus penkiasdešimt metų. Ši leidykla išleido per septyniasdešimt Agatos Kristi knygų. "Rodžerio Ekroido nužudymas" taip pat tapo pirmąja inscenizuota Agatos Kristi knyga. Pavadinimu "Alibi" ji ilgai buvo rodoma Vest Endo scenoje. "Pelėkautai", įžymiausia jos pjesė, yra ilgiausiai vaidinama pjesė teatro istorijoje.

1971 m. Agata Kristi apdovanota Britų imperijos ordinu. Paskutinės jos knygos buvo: "Užuolaida: paskutinė Puaro byla" (1975 m.) ir "Miegantis žudikas" su apgaulingai silpna ponia Marpl (1976 m). Abi knygos tapo bestseleriais. Agata Kristi taip pat parašė keturis nebeletristinius darbus, tarp jų – "Autobiografiją" ir žavingąją "Ateik, pasakyk man, kaip tu gyveni", šlovinančią ekspedicijas, kuriose ji daug kartų dalyvavo su savo vyru archeologu seru Maksu Melovanu.

BAIGIANTI N

Čigonų Žemė buvo išties graži kalnuota vietovė su vaizdu į jūrą, ir Maiklui Rodžersui ji atrodė kaip vaikystės svajonė. Čia, tarp tamsių eglių, jis norėjo pasistatyti namą, susirasti nuostabią merginą ir amžinai laimingai gyventi. Tačiau kai jis paliko kaimą, virš žemės pakibo pavojaus šešėlis. Nes čia buvo vieta, kur įvyksta nelaimingi atsitikimai. Tikriausiai Maiklui reikėjo atkreipti dėmesį į vietinio gyventojo perspėjimus:

"Tų, kurie apsigyvens
Čigonų Žemėse, laimė nelydės".

Meilė, mirtis ir melodrama sudėta taip,
kaip moka tik Agata Kristi.